כוח האמונה

הכוח המופלא של האמונה התמימה
להתגשמות המשאלות ולהצלחה בחיים ובעסקים

יעקב מאור

כוח האמונה

הכוח המופלא של האמונה התמימה
להתגשמות המשאלות ולהצלחה בחיים
ובעסקים

יעקב מאור

מהדורה דיגיטלית

אורות האמונה - בני משה

כוח האמונה

מאת: יעקב מאור
מהדורה דיגיטלית ראשונה: אלול תשפ״ו
מהדורה ראשונה מודפסת: תשס״ט
הגהה: ר. גרינוולד · הגהה ועריכה לשונית: ש. פרידמן
© כל הזכויות שמורות למחבר
מסת״ב: 978-965-93401-0-1

הרב יעקב מאור קיבל המלצות על ספריו מהרבנים הבאים.

פירוט ההמלצות בסוף הספר.

הרב יצחק יוסף שליט״א
הראשון לציון, הרב הראשי לישראל

הרב חיים רבי שליט״א
ראש בית מדרש עטרת חכמים

הרב יצחק בצרי שליט״א
מראשי ישיבת המקובלים ״השלום״ בירושלים

הרב הרצל חודר שליט״א

הרב חיים קנייבסקי זצ״ל

הרב ״החלבן״, הרב חיים אבישלום כהן - פרחיה זצ״ל

הרב מאיר נסים מאזוז זצ״ל
ראש ישיבת כיסא רחמים

הספר יצא במהדורה המודפסת הראשונה שלו בשנת תשס״ט. כמה זמן אחרי הוצאת המהדורה המודפסת, קיבלתי טלפון מאחד מגדולי ישראל. המשפט הראשון שאמר לי: **הייתי מוכר את ביתי כדי שהספר הזה יהיה בכל בית בישראל!**

יעקב מאור

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע או לשדר בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני, כל חלק שהוא מן החומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמחבר.

לפני שתתחילו לקרוא

על המחבר

יעקב מאור הוא מייסדה ומנהלה של עמותת "אורות האמונה - בני משה", הפועלת משנת 2013. הוא מלמד תורה ואמונה, מלווה משפחות ויחידים במשברים, בשלום בית ובשאלות של אמונה, כותב ספרים ומפיק שירים מקוריים - הכל סביב אהבת ישראל ואחדות ישראל. ערוץ היוטיוב שלו, ravmaor@, פופולרי מאוד ונכון לתאריך הדפסת הספר הזה, עם מעל שלושה מיליון צפיות.

על העמותה

עמותת "אורות האמונה - בני משה" (ע"ר 580575223) מפעילה כולל אברכים ללימוד תורה, שפתוח לציבור. כל מי שרוצה, יכול לבוא ויהיה מי שילמד אותו! וכן, נותנת ייעוץ ומענה לפניות במשברים ובשלום בית, ומעניקה סיוע כלכלי, חודשי וחד-פעמי, למשפחות נצרכות, ליתומים ואלמנות. לצד אלה היא מפיקה תוכן

תורני ושירים מקוריים.

הספר הזה ניתן לכם בחינם

הספר שלפניכם מחולק **ללא תשלום**, כדי שהתוכן יגיע לכל מי שיכול להיעזר בו. למרות זאת, מבקשים מאוד שתתרמו תרומה כלשהי, בין אם זאת תרומה חד-פעמית או הוראת קבע, כדי לזכות להיות שותפים בפעילות המבורכת של העמותה.

לתרומה

בכרטיס אשראי, בביט, בהעברה חד-פעמית או בהוראת קבע:

https://nedar.im/7009579

בהעברה בנקאית:

בנק מזרחי טפחות · סניף 467 · חשבון 300154

על שם: אורות האמונה בני משה

בהוראת קבע דרך חשבון הבנק:

לפי פרטי החשבון שלמעלה · קוד מוסד 55148

וכן להתרים אחרים. זאת זכות גדולה לתרום. אנחנו

מתפללים עבור התורמים מעומק הלב, לישועות גדולות. תרמו כעת והעבירו גם לאחרים.

בברכה,

יעקב מאור

טל. 052-8395189

יתמלאו עמך קדושה במצוותיך,

מלאנו אהבתך ויראתך רחום.

״ הַרְחֶב-פִּיךָ, וַאֲמַלְאֵהוּ״ תהילים פ״א, י״א.

בפסוק הזה מבטיח הקב״ה לכל עם ישראל, למלא בצורה **מלאה** כל בקשה שיבקשו ממנו.

אבל איך מבקשים? למה הבקשות לא תמיד מתקבלות? האם ייתכן שתתקיים כל בקשה שנבקש?

בחסדיו הרבים, ממלא הקב״ה כל בקשה שכל יהודי מבקש ממנו. האפשרות לבקש לא ניתנה רק ליחידי סגולה ולצדיקים נסתרים, **אלא לכל אדם**. אבל מכיוון שישנה סכנה של שימוש לא נכון בכוח הבלתי מוגבל הזה, קבע הקב״ה מספר כללים לפיהם צריך לפעול כשמבקשים את הבקשות, ורק אז הן יכולות להתמלאות. הכללים האלה גלויים לכל; אינם סודיים ולא נלקחו מספרים שנגנזו.

מטרת הספר:

בעזרת השם יתברך ניסיתי לרכז בספר זה את הסודות הגלויים שיעזרו לנו להגשים את משאלותינו, קטנות עד גדולות, באמצעות מספר כללים פשוטים וקלים להבנה.

הכוח של האמונה הוא חזק ומופלא. באפשרותנו להגיע ליכולת להשתמש בכוח המופלא הזה. אם נחיה חיי אמונה תמימים וננסה להבין ולהפנים את עקרונות היסוד לפיהם העולם מנוהל (כפי שיוסברו בספר הזה), נראה פתאום שלכל התרחשות בחיינו יש משמעות עמוקה ויד מכוונת. אז מתגלית לנו הנוסחה למימוש חלומותינו בחיי המעשה.

ריכוזם של כללים ועקרונות אלו, וכן וסיפורי מקרה אישיים שנביא כאן, יאפשרו לנו לראות את הדברים הידועים לנו זה מכבר, בצורה בהירה יותר. מובטח לכם, בעזרת השם, שאם תיישמו את הרעיונות המובאים כאן, הדבר יסייע לכם שתוכלו להגשים את משאלות לבכם לטובה.

העצות המובאות כאן, מתאימות גם לחיים האישיים וגם לבעלי עסקים (שכירים ועצמאים). כל דבר שנכון בעולם האמונה המבוסס על תורת ישראל, נכון גם לכל תחומי החיים.

ישנם בספר לא-מעט תיאורים של מקרים אמיתיים,

חלקם אישיים וחלקם מעולם העסקים שאירעו אצל אנשים עימם עבדתי. בכל המקרים (למעט המקרים האישיים שלי), שונו כל השמות, ותיאורי המקרה הוצגו באופן שזהות האנשים לא תיחשף.

עד כה, לא מעט אנשים (דתיים וחילוניים) השתמשו בכללים האלה. המשותף לכולם הוא, שהם ראו שהקב״ה ממלא את בקשותיהם בכל פנייה כמעט שפנו אליו. אלה שהתחזקו בתורה ומצוות זכו לראות ניסים גלויים ממש. אני משוכנע ששערי השמיים נפתחו לדור הזה לחלוטין. אי אפשר לדעת כמה זמן עוד יימשך חלון ההזדמנויות של החסד הנפלא הזה.

באהבה רבה,

המחבר

הספר הזה מוקדש לזיכוי כל אחד ואחד מעם ישראל.

ולמילוי כל משאלות לבנו לטובה ולברכה.

כוח האמונה

תוכן העניינים:

איך העולם מתנהל..... 29

מידה כנגד מידה 31

אתה השופט של עצמך..... 33

לשנות את האחר בעל כורחו..... 34

שמור על מוצא פיך ותפילותיך ייענו 35

השכר הוא כנגד מאמץ..... 36

מאמץ "כנגד הטבע" של האדם 37

כיצד נשפיע על רגשות הזולת כלפינו..... 38

סיפור אישי בקשר להשפעה על רגשות הזולת 40

הפוסל - במומו פוסל 42

מספר מקרים כלליים של "הפוסל במומו פוסל" 42

סיפור אישי – איך הבנתי את משמעות "הפוסל במומו פוסל"..... 45

איך ניתן לנצל לטובתנו את הכלל של הפוסל במומו פוסל 49

לדון לכף זכות 51
מקרה אמיתי – המספרה הכי יקרה 51
מקרה אמיתי – גבאי של בית הכנסת..... 52
מקרה אמיתי – המנהל שישן בחנייה..... 54
שכר ועונש..... 58
איך מתייחסים ל"זמן הנסיעות"? 60
אין עונש, יש מציאות 60
אין קיזוז של המעשים הטובים מול המעשים הרעים..... 62
שלמות המעשה 64
קבלת הייסורין..... 65
הבדל בין ייסורין מחמת הניתוק מהקב"ה, לבין ייסורין מתוך אהבה..... 68
איך תדע שמעשיך רצויים לפני השם 70
איך משתמשים לטובה בייסורין 72
דוגמא אישית לקבלת הייסורין באהבה: הפריצה לבית שלנו 73
דוגמא אישית: ורחמיו על כל מעשיו (אוכל

לחתולה וגוריה).....76
קבלת ברכה מצדיק.....78
דוגמה: יוסף מבקש מהמצרים למול את עצמם82
עונש של צדיקים גדול יותר?.....83
מהי תשובה? 84
כוח האמונה.....88
אמונה תמימה.....90
לפקוח עיניים 92
בשבילי נברא העולם 93
לא להתעלם משום דבר 94
טוב להודות לה'.....95
דוגמאות אישיות 96
סיפור אישי - הנסיעה לכותל עם מיניבוס.....97
סיפור אישי - פגישה עם ה"נועם אלימלך"
זצ"ל... 100
סיפור אישי – בר-מצווה בירושלים 102
סיפור אישי – עוד איתות קטן מהקב"ה.....107
פקיחת העיניים - הדרך להגשמת משאלותינו-

סיכום 108
למען עצמך ולמען הכלל 109
סיפור מקרה - הסעת החבר לירושלים 111
אור וחושך, טוב ורע – בו-זמנית 114
תיאור מקרה: איך ייתכן שיהודי ששומר מצוות מתנהג ככה? 116
מה אנחנו לומדים מהכלל של 'אור וחושך'? ... 120
ה"סרט" של החטאים שלך 122
הסרט השני 125
איך מגרשים את החושך שבתוכנו? 128
עצות לחיים לשימוש בנכבדות 131
איך נגיע בעצמנו אל הנכבדות 132
אהבה ושמחה, נפילות ועליות 133
אהבה ושמחה 134
נפילות ועליות בחיים 135
שיוויתי ה' לנגדי תמיד 136
וּלְעוֹלָם לא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ 137

מספר מקרים מהחיים..... 138

מקרה אמיתי – בעל העסק שהמתחרה לקח את לקוחותיו..... 139

סיפור בתוך סיפור – הגוי שהאמין במזוזה. 141

מקרה אמיתי – כוחה של מחילה 148

סיפור בתוך סיפור – התפילין 153

מקרה אמיתי – מעושר גדול לעוני (שני כרטיסים להצגה בשלוש מאות אלף דולר)..... 155

מקרה אמיתי – מעושר גדול לעוני (כפר השעשועים)..... 160

נצחיות הנשמה 162

מתי הנשמה עוזבת את הגוף (רגע המוות)? 165

סיבות זמניות להחלפת בגד..... 165

סיבות להיפטר מהבגד לחלוטין 166

כיבוש היצר 169

מהו היצר ואיך מתמודדים מולו 169

מהיכן האדם והיצר משיגים חיילים ותחמושת במלחמתם זה כנגד זה?..... 170

חברים נלחמים זה בזה מול אש האהבה 172
"מכונה לייצור מלאכים טובים" 174
מקורות הכוח של היצר 175
מגבלות הכוח של היצר 178
מה הן דרכי פעולת היצר 180
היצר - בשיטת ה'קוסס' 180
איך מתמודדים עם "שיטת הקוסס" של היצר? 182
תרגיל אמיתי – הילד העצבני (באופיו) שלא ניתן להכעיסו 183
תרגיל אמיתי – הלקוח המעצבן בחנות 185
אם אין קשיים, תתחיל לדאוג... 185
מה הרווחת רגע אחרי שניצחת את היצר בתחום אחד? 187
דוגמאות אמיתיות מהחיים למלחמה ביצר 189
דוגמה אישית – בנושא כעס 189
דוגמה לאופן פעולת היצר - עסק משפחתי 191
דיבור עם הבורא 193
איך פונים לבורא 194

בקשה כוללת..... 195
סכנות ומכשולים בבקשות שהתגשמו..... 196
איך לבקש (איך לפנות לבורא ולקבל את הדבר הנכון והטוב עבורנו)? 197
מקצת מדיני עבד עברי..... 204
מספר מקרים לדוגמה 207
מקרה מהחיים - ההעלאה המדהימה במשכורת 207
מקרה מהחיים – להזהיר את החבר..... 210
מקרה מהחיים – מי יצלצל לבקש סליחה?. 213
מה כדאי לבקש מבורא העולם..... 217
לא לבקש שכר מיידי 217
איך מגדילים את הסיכוי שהבקשה תתמלא.. 219
תפילה 223
תפילה "בשם כל ישראל" 224
איך מתכוננים לתפילה 226
להבין את המילים 226
להכין את הגוף..... 227

איך להתפלל..... 229
תפילת שחרית 231
עלייה וירידה בעולמות אבי״ע 232
משמעות קדיש 236
סוגי קדיש..... 240
המסיימים לפני אחרים את תפילת שמונה עשרה 244
הייעוד שלנו 247
איך יודעים מה הייעוד המיוחד שלנו 247
מה עושים עם הייעוד..... 250
הייעוד בעסקים 250
האם הייעוד משתנה? 251
מה עושים עם הניסיונות והקשיים שבחיים? ... 252
אין הקב״ה מעמיד את האדם בניסיון אלא אם הוא יכול לעמוד בו..... 253
ההתמודדות לא נגמרת..... 254
התמודדות עם הקשיים האישיים 254
בודד את הבעיה..... 255

סווג את הבעיה..... 256
מה לעשות כשהבעיה לא נפתרת 257
כשלמרות התפילות עדיין מרגישים שהפתרון לבעיה נראה רחוק 259
לימוד מתמיד 262
ללמוד על מנת לעשות 263
קביעת מסגרת לימוד..... 264
בחירת שותפים לדרך 265
גיוון המסגרות (עם אזהרה ללומדי קבלה בלבד)265
הכרה בסמכות וגם "לא תֵעשו אגודות אגודות"266
משא ומתן באמונה 269
אם הפרנסה משמים, אז למה לעבוד? 271
עשה את עבודתך בכל כוחך 273
ציפייה למשיח..... 276
האם אפשר להתכונן לבואו של משיח 277
איך מצפים לבואו של המשיח..... 278
איך מצפים למשיח כשרואים: עיוות דין בבית משפט 279

הסמכות השיפוטית בתקופת בית המקדש . 281
פחד משבועת שקר 282
זהירותם של הדיינים בבתי המשפט 282
שופטים מקומיים (אין עיוות דין)..... 283
פושע קטן היה נשאר פושע קטן 284
איך מצפים למשיח כשרואים : עשירים גדולים
מול עניים מרודים ופשיטות רגל 286
שמיטת קרקעות 286
מעשר כספים ומתנות עניים 286
הלוואות ללא ריבית 287
יהודי שנקלע לקשיים 287
יהודי שפשט רגל 288
איך מצפים למשיח כשרואים : עוני, קשיי פרנסה288
ברכה בכל, ופרנסה בשפע 288
מים בשפע, גשמים בעיתם ואין אסונות טבע290
איך מצפים למשיח כשרואים : מנהיגים לא
ראויים לעם 291
על פי אילו תכונות נבחרים המנהיגים היום 291

מהן התכונות הנדרשות למנהיגים – על פי התורה 292

איך מצפים למשיח כשרואים: חינוך גרוע והישגים נמוכים של ילדינו בלימודים 296

איך מצפים למשיח כשרואים: פושעים ואומות העולם שמתנכלים אלינו 297

חוויית הכניסה לבית המקדש (יוסף משיתא) 298

הקורבנות של עם ישראל ושל אומות העולם 299

איך מצפים למשיח כשרואים: לשון הרע בכל מקום 302

איך מצפים למשיח: כשרואים מלחמות 303

איך מצפים למשיח כשרואים: בלבול רב ויש הרבה שאלות ללא מענה 304

מה יקרה בימי המשיח? 305

מלחמת גוג ומגוג 305

איך מביאים את המשיח? 308

האנשים המובחרים שבמובחרים 308

מספר שאלות בנושא אמונה 311

הסתירה שבין בחירה חופשית לגורל 311

גורל פרטי וגורל של עם ישראל 313
ממילא הכול נקבע מראש, אז למה להתאמץ? 314
אם היכולות שלנו שונות, על מה מקבלים שכר? 315
כמה זמן קיים העולם? 317
מספר שאלות בנושא עבודת השם 319
למה צריך לבזבז זמן על תפילות ופעולות טקסיות? 319
למה במקום ללכת לבית הכנסת, לא לעשות משהו "מועיל" יותר? 325
למה צריך את כל המצוות שבינינו לבין הקב"ה 326
המשל: "מסעו של בן המלך" 328
איך הקב"ה מאפשר לפעמים סבל לאנשים חפים מפשע? 332
מה זה "הרעב הגדול מכולם"? 340
למה יש התעוררות כה גדולה של רוחניות? 342
מה הקשר שבין התעוררות הרוחניות לבין תחיית המתים? 344
קיום כל המצוות זה דבר חשוב, אבל איך מטפסים על הר גבוה כזה? 348

"שמע ישראל" 351
סיכום 354
סוף דבר 385
קצת רקע על כתיבת הספר 387
תודות 390
מכתב אל בורא העולם 393

עזרנו בשם ה׳ עושה שמים וארץ.

״בן בגבג אומר, הפוך בה והפך בה, והגי בה דכולא בה״ (אבות פרק ה׳).

כלומר, ככל שתלמד תורה (הפוך בה) ותהגה בתורה (הגי בה), תגלה שהכול בה (דכולא בה).

הקדמה:

איך עלי להתנהל בעולם הזה? איך אגן על עצמי ועל ילדיי? איך אפשר להתגבר על מה שנראה גדול עלי? איך אני הקטן יכול לתרום לבנות עולם מתוקן וטוב יותר? מה הייעוד שלי בחיים? איך אני מקיים את המצווה של לחכות למשיח?

אנו נמצאים ממש לקראת בוא המשיח, כפי שניבאו בתנ״ך (למשל, בחזון דניאל). העולם החיצוני נמצא על סף פירוק. מעצמות קורסות, כל כללי הכלכלה העולמית השתנו. חברות ענק קורסות בזו אחר זו, הטבע מתנהג בצורה מאוד לא צפויה ואסונות טבע פוקדים אזורים רבים בעולם. אין מנהיגות שלטונית; אי אפשר לסמוך על נציגי שלטון-החוק ובתי המשפט,

נשק לא קונבנציונאלי מצטבר אצל משטרים אפלים וחלק ממנהיגי אומות העולם מצהיר בגלוי על כוונתו להשמיד את (אויבי) ישראל.

הבלבול הוא רב.

גם חיי השגרה נראים מאיימים. עזות הפנים ואיבוד הערכים של ילדים ומבוגרים; אימוץ ערכים פסולים כרדיפת פרסום, כבוד ועושר, מתגברים על ידי המציאות הוירטואלית המעוותת ומציגה דרכי חיים פסולות לחלוטין כדבר טבעי ו"הגיוני".

עתיד ילדינו אף הוא אינו נראה מבטיח. ירידה בחינוך, ורדידות השפה המדוברת. כל ילד חשוף למידע שאפילו ההורה המתירני ביותר נחרד ממנו. גם לאדם שינסה להרחיק את עצמו מהמידע הזה אין מפלט. בטלוויזיה, ברדיו, בעיתונים, בשלטי חוצות, בטלפונים ניידים, בפרסום על מוצרים ובכל פינה ופינה – כולנו חשופים בעל כורחנו לתרבויות, לגסויות ולמוזרויות שפוגמות בנפשותינו ויוצרות בלבול.

גם אני התלבטתי לא מעט לגבי השאלות האלה. עם השנים אימצתי לי דרך חיים המבוססת על לימוד התורה ומדרשי חכמי ישראל. מכיוון שפעם-אחר-פעם מוצא אני את עצמי חוזר ומסביר לאנשים שונים את הרעיונות המנחים אותי, גמלה בלבי ההחלטה לכותבם ולפרסמם.

בספרנו, אנו מתמקדים, כאמור, בהבנת עקרונות האמונה ובאופני הביטוי המעשי שלהם, אולם תוך כדי ביאור והצגת הדברים יתבארו לנו, בעזרת ה', גם מעט מהשאלות המטרידות אותנו. בספרי זה אני מציע דרך אחת אפשרית להתמודדות עם המצב, גם לצורך חיי יום-יום בריאים יותר, וגם כהכנה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

איך העולם מתנהל

״וְעַתָּה, יִשְׂרָאֵל--מָה ה׳ אֱלֹקֶיךָ, שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ: כִּי אִם-לְיִרְאָה אֶת-ה׳ אֱלֹקֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל-דְּרָכָיו, וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ, וְלַעֲבֹד אֶת-ה׳ אֱלֹקֶיךָ, בְּכָל-לְבָבְךָ וּבְכָל-נַפְשֶׁךָ. לִשְׁמֹר אֶת-מִצְוֹת ה׳, וְאֶת-חֻקֹּתָיו, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ, הַיּוֹם--לְטוֹב, לָךְ. ״ דברים י׳, י״ב-י״ג.

בפרק הזה נלמד:

- חוקי היסוד בהנהגת העולם
- מספר דוגמאות
- איך ניתן להשתמש בחוקים האלה כדי להצליח בחיים

השלב הראשון בדרך האמונה הוא להבין איך העולם מתנהל לפי חוקי התורה. ככל שאנו מבינים את

החוקים האלה בצורה מעמיקה יותר, מתבהרות לנו יותר ויותר שאלות שהיו לנו קודם לכן. החיבור הזה מתמקד במספר קטן של חוקי היסוד. בעזרת ה' עם ההתקדמות בשלבי לימוד התורה אנו לומדים חוקים חדשים ומבינים אותם טוב יותר.

כאשר אדם מבין את משמעות החיים, מבין כיצד מתנהל העולם וכיצד מעשיו משפיעים לכאן ולכאן, הדבר גורם לו להתייחס לחייו ברצינות ובכובד ראש ולמלא את כל שעותיו ורגעיו בתוכן רוחני אמיתי.

רגע לפני המוות, כשאדם מסיים את תפקידו בעולם ומוסר את נשמתו לבורא, כל מהלך חייו עובר כנגד עיניו כסרט שרץ במהירות. דנים את האדם על כל פעולה, מחשבה וכוונה שהייתה לו בכל רגע ורגע בחייו. הכול גלוי וידוע, רואים את האמת המלאה בצורה הברורה ביותר - כל מעשה טוב וכל מעשה אחר. אדם צריך לראות את עצמו כאילו הגיע לגיל מאה ועשרים ועומד לפני בורא העולם, ולאחר שהראו לו את כל הטעויות שעשה בחייו, נותנים לו הזדמנות שנייה לחזור לגילו הנוכחי ולפעול אחרת. האם המחשבה הזאת תשנה במשהו את מהלך חייך?

כשישאלו אותך "מה עשית בחייך?", מה תענה? האם

תיאור חייך יסתכם בכמה משפטים קצרים?

האם תסכם כמה וכמה שנים במספר מילים? או שעל כל יום ויום יהיה לך מה לספר.

אם היית עשיר גדול, תגיד להם: "הרווחתי הרבה מאוד כסף!". יגידו לך: "אנחנו נרשום כל סכום שתרצה. לא משנה כמה הרווחת, הכול יירשם בשורה אחת סתמית. מה עוד עשית? יותר מעניין אותנו לדעת מה עשית עם העושר, חוכמה, כשרון, בריאות, ילדים ושאר הדברים שהיו לך בחייך. מה המורשת שהשארת אחריך, האם בכל יום בחייך הרגשת שאתה מטפס עוד קצת כלפי מעלה לכיוון עשיית הטוב, או שחיית חיי שגרה ורדפת רק אחר הממון והכבוד? האם כאשר הנשמה שלך רמזה לך שהיא מצפה ליותר מזה, נתת לה עוד מסע אופניים בהרים, עוד טיול סקי בחו"ל, או שסיפקת לה את המזון הרוחני האמיתי שהיא מצפה לקבל?"

הפנמת חוקי היסוד של העולם על פי חוקי התורה והבנת חשיבות תפקידנו בעולם, תשפיע עלינו באופן חיובי למלא את ייעודנו בחיים.

מידה כנגד מידה

העיקרון של מידה כנגד מידה, דומה לעיקרון של בומרנג עם השהייה. הרעיון הבסיסי בעיקרון זה קובע: איכות חייך תלויה בך. כל מה שאתה עושה בחייך, חוזר אליך. למשל, אם גנבת מאחרים, בסופו של דבר יגנבו גם ממך. בדרך כלל יש השהיה בין המעשה שלך (אתה גנבת), לבין חזרת המעשה אליך (שיגנבו ממך). ההשהיה הזאת נועדה להשאיר בידינו את **זכות הבחירה החופשית**. כי אם רגע לאחר שהיינו מכים מישהו, היו מכים אותנו, הרי איש לא היה מכה יותר. ההשהיה מאפשרת "לנתק" את הקשר בין מה שאנחנו עושים, לבין מה שקורה לנו.

הערה חשובה: העיקרון של מידה כנגד מידה נכון כלפי עצמך. כלומר, אם היית רע אל מישהו, גם אליך יהיו רעים. אבל אין זה אומר שתוכל להשתמש בו גם כלפי חברך. כלומר, אם אתה רואה שהיום רע למישהו, אל תשפוט אותו ותאמר שבהכרח שהוא היה רע אתמול למישהו אחר.

לסיכום: החיים מעמידים אותנו במצבים שלא תלויים בנו (לא נרחיב על עניין גלגולי נשמה ותיקונים), אולם כל מעשה ומעשה שנעשה, ישפיע על המשך חיינו. אם נרבה בעשיית טוב לאחרים, נזכה לכך שאחרים ירבו

לנו טוב ביחס למצבנו הנוכחי.

מי שמבין את העיקרון של ה"מידה כנגד מידה" והופך אותו לחלק בלתי נפרד מחייו, ירגיש באופן מיידי שאיכות החיים שלו משתפרת. אדם כזה יהיה הרבה יותר חיובי לסביבה שלו, אהוב יותר, חייו יהיו שלווים יותר, אנשים ירצו להיות בחברתו, יתייעצו אתו, הקב"ה ישמע את תפילותיו וייענה אליהם, **גם אויביו ישלימו אתו**.

אתה השופט של עצמך

כשמגיע שלב הדין, שבו צריך לדון את האדם, להחליט כיצד יש לגמול לו על מעשיו הטובים ולהעניש אותו על מעשיו האחרים, נשאלת השאלה: לפי איזה חוק ידונו אותו?

באופן מפתיע לשכל אנושי, הקב"ה קבע **שהשופט של האדם יהיה הוא בעצמו!** כלומר, הוא ורק הוא, בלי עוזרים ובלי מתנגדים, יוכל לקבוע על כל עברה ועברה שעשה איזה עונש יקבל, אם בכלל. זה נשמע נפלא. אך נשאלת השאלה כיצד האדם ישפוט את עצמו? לפי איזה כללים?

התשובה: מידה כנגד מידה. **באותו אופן שהאדם הזה התנהג עם <u>אחרים</u> במשך חייו, כך הוא ידון את עצמו, וכך ידונו אותו.**

למשל, אם מישהו גזל ממך כסף וסלחת לו, גם לך יסלחו אם גזלת ממישהו אחר. אם הוויתור שלך יהיה בגלל האופי "הוותרן" שבו נולדת, יסלחו לך על עבירות שעשית לפי חוקי הטבע. אם האופי שבו נולדת הוא ההפך מ"וותרן", ובכל זאת התגברת וסלחת, הישועה שלך תהיה אפילו כנגד חוקי הטבע.

לשנות את האחר בעל כורחו

כשאדם מתנהג עם מישהו במידה מסוימת (למשל, במידת החסד), הוא מטביע את אותה המידה גם בשני.

זה נכון גם לשלילה, כלומר, אדם המתנהג במידת האכזריות עם מישהו אחר, הוא מטביע בשני את מידת האכזריות. לכן, כדאי להתרחק מרשעים ולהתחבר לצדיקים.

"וְנָתַן-לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ" (דברים, י"ג, י"ח).

בפסוק הזה, הקב"ה מבטיח, שלאחר שעם ישראל ימצו את הדין עם עיר הנידחת (דבר הדורש מידה רבה של אכזריות), הוא יחזיר לנו את הרחמים על ידי כך שהוא

ירחם עלינו (ר׳ חיים שמולאביץ). מכאן לומדים שככל שתרחם על מישהו, גם אתה עצמך תהיה יותר רחמן, וגם תחדיר את מידת הרחמנות באדם שריחמת עליו. זה נכון גם בכל התכונות והמידות.

שמור על מוצא פיך ותפילותיך ייענו

שמירת הפה מדיבור לשון הרע, דברי שקר ושאר הדיבור לא טוב, מהווה כוח סגולי רב עוצמה שהקב״ה יקבל את תפילותינו. זה פועל על פי העיקרון של מידה כנגד מידה: אתה מקדש את מוצא שפתיך, והקב״ה מקדש את בקשותיך וממלא כל משאלותיך.

במקרים מיוחדים תוכל לבקש כל בקשה, והקב״ה ימלא **בוודאות** את בקשתך. מקרה מיוחד כזה ניתן למצוא בגמרא (מסכת כתובות, דף ע״ז, עמוד ב׳) המספרת על רבי יהושע בן לוי, שכאשר מלאך המוות בא ליטול את נשמתו, הוא ביקש ממנו להראות לו את מקומו בגן עדן תחילה. נעתר המלאך לבקשה, והחל מוליך את רבי יהושע בן לוי למקומו. כשהגיעו לגן עדן, קפץ ר׳ יהושע בן לוי חי למקומו ונשבע שלא יצא משם.

לפי קביעת הקב״ה, בדקו וראו שר׳ יהושע בן לוי מעולם לא הפר את שבועתו, ולכן משורת הדין, שגם שבועתו שנשבע בגן עדן לא תופר, ואי-אפשר יהיה להוציאו ממקומו.

גם יהודי פשוט, יכול לשמור על מוצא שפתיו ולהגביר בכך את זכותו שהקב״ה יקבל את תפילותיו. אפילו אדם שאינו מושלם בכל המידות הטובות, אם הוא בסביבה שרוב האנשים דוברי לשון הרע, ויתאפק מדברי לשון הרע, ייפתחו לו שערי התפילה ובקשותיו יתקבלו! **כי במקום שיש חושך, גם מעט אור מאיר הרבה**, ובהתאם לכך השכר.

השכר הוא כנגד מאמץ

העיקרון: לא משנה לאיזו רמה הגעת, קבלת השכר הוא לפי המאמץ שהשקעת בדרך.

כלומר, אל תסתכל על אדם חכם שנמצא במעלות גבוהות של קדושה, ותחשוב ששכרו מרובה בהכרח משל אלו שלא הגיעו למעלתו ולחוכמתו, כי מה שקובע לשכר הוא המאמץ שהשקיע אותו יהודי בדרכו, ולא

התוצאה אליה הגיע. הכלל הזה מאפשר הזדמנות הוגנת ושווה לכולם. נתוני הפתיחה של האנשים ונסיבות חייהם אינם שווים. יש אחד שנולד חכם, ולהורים שומרי תורה ומצוות, ויש אחר שנולד עם פחות חוכמה והורים לא תומכים. כאשר השכר הוא לפי המאמץ, יש לכולם הזדמנות שווה לקבל אותו.

מאמץ "כנגד הטבע" של האדם

אלמלא היו מקטרגים בעולם, הייתה נענית כל בקשה שהיינו מבקשים מהקב"ה. אחת הדרכים המועילות להסיר את המקטרגים או להחליש את כוחם, היא על ידי עשיית דבר חיובי "כנגד הטבע שלנו". למשל, אדם שמטבעו כועס מהר, כאשר יכבוש את כעסו זה ייחשב לו כמעשה כנגד הטבע שלו.

כתוצאה מכך, בקשותנו יתקבלו גם כן "כנגד הטבע". כלומר, באופן שהם מעל להיגיון. למשל, חולה שכל הרופאים נותנים לו מספר ימים לחיות, ובזכות התפילה הוא מתאושש מחוליו, ואף מבריא ממצבו הקשה.

ככל שההתגברות על "הטבע" שלנו תהיה קשה יותר,

כך גם נזכה שבקשותנו יתקבלו באופן של "מעל הטבע".

הקב"ה ברא אותנו כך, שטבע האדם נוטה לכיוון החומר והיצרים. אדם שמכניע לחלוטין יצר מסוים, למשל, את יצר הכעס, מגיע בבחינה מסוימת לדרגה של "מעל הטבע". לכן הצדיק שהוא מעל הטבע, יכול לבקש גם בקשות שהם כנגד חוקי הטבע: "צדיק גוזר והקב"ה מקיים".

לסיכום, כל האפשרויות פתוחות בפנינו: ממילוי חלקי של בקשותינו (כשעשינו מאמץ קטן וחלקי), עד למצב של שינוי חוקי הטבע עבורנו (כשעשינו מאמץ כנגד הטבע האנושי). מידה כנגד מידה.

כיצד נשפיע על רגשות הזולת כלפינו

"כַּמַּיִם, הַפָּנִים לַפָּנִים-- כֵּן לֵב-הָאָדָם, לָאָדָם" משלי, כ"ז, י"ט

כלומר, כמו שאדם אוהב את חברו כך חברו אוהב אותו, וכן להיפך ח"ו. מעיון בתורה מתברר שהכוח של הכלל הזה הרבה יותר חזק ממה שנוכל לשער:

כשיוסף הצדיק פתר את חלומו של שר המשקים, הוא ביקש משר המשקים שיזכיר אותו בפני פרעה: "כִּי אִם-זְכַרְתַּנִי אִתְּךָ, כַּאֲשֶׁר יִיטַב לָךְ, וְעָשִׂיתָ-נָּא עִמָּדִי, חָסֶד; וְהִזְכַּרְתַּנִי, אֶל-פַּרְעֹה, וְהוֹצֵאתַנִי, מִן-הַבַּיִת הַזֶּה." (בראשית מ', י"ד). מכיוון שיוסף סמך על בשר ודם ולא על הקב"ה שיציל אותו, הוא קיבל עונש להישאר עוד שנתיים בכלא (שמות רבה ז', א).

מייד בהמשך הפרק (בבראשית מ',כ"ג) מסופר: "וְלֹא-זָכַר שַׂר-הַמַּשְׁקִים אֶת-יוֹסֵף, וַיִּשְׁכָּחֵהוּ". נשאלת השאלה איך ייתכן ששר המשקים שכח כל כך מהר את יוסף. הרי את שר האופים תלו. לא שוכחים דבר כזה.

אומר הגאון רבי חיים שמואלביץ' בספרו "שיחות מוסר", שמהלך העניינים היה אחרת: יוסף הצטער על כך שביקש משר המשקים להציל אותו, שהרי היה עליו לסמוך על הקב"ה שיצילו. עקב כך, יוסף הכריח את עצמו לשכוח את הבקשה. כלומר, כשכתוב "וישכחהו", הכוונה **שיוסף** שכח את שר המשקים, ובכך הוא גרם לשר המשקים, **בעל כורחו, לשכוח את יוסף**!

כשלמדתי את העיקרון הזה, היה לי קשה להאמין שהוא נכון גם ליהודי פשוט כמוני. כהרגלי, פניתי אל בורא העולם בבקשה שילמד אותי את העיקרון הזה.

עוד באותו שבוע, הזדמן לי המקרה הבא:

סיפור אישי בקשר להשפעה על רגשות הזולת

"דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב" (ישעיה, נה',ו')

במסגרת פעילות ציבורית מסוימת נבחרתי לשמש כיושב ראש. בישיבה הראשונה שניהלתי, התפרץ לעברי לפתע אחד מהנאספים, אדם מבוגר בגיל מעל שמונים, והביע את מורת רוחו על כך שנבחרתי לתפקיד. הנימוק היחיד שלו היה: "כבר מעל שישים שנים אני כאן. אני לא אשתנה, ולא אסכים שמישהו ינהל את העניינים. לא צריך יושב ראש!" באחד הימים, הוא אף התפרץ לעברי בדברים קשים מאוד. מכריו של אותו אדם אמרו לי שאין סיכוי שהוא ישתנה, ושהוא נהג באופן דומה בבעלי התפקיד הקודמים, ושעלי להתעלם ממנו.

הבנתי שזה הניסיון שהקב"ה זימן לי. לכן, למרות כל דברי מכריו הנ"ל - החלטתי לנסות את העיקרון שלמדתי בתורה.

בשלב הראשון החדרתי בלבי שמה שלמדתי בתורה - אמת. **זהו הבסיס לכול, אחרת אין את כוחות הנפש להמשיך**. בשלב השני החלטתי שבמשך כל אותו השבוע, בכל התפילות, אתפלל לשלומו ולבריאותו של

האדם הזה. בברכת הכוהנים, כשהכוהנים אמרו "לברך את עמו ישראל באהבה", כיוונתי אליו, וניסיתי לאהוב אותו בלבי. כשהכוהנים אמרו את הברכות שלהם, דמיינתי את בורא העולם מאיר את פניו לאותו יהודי, מברך אותו, נותן לו חן, שלום ושלווה.

שבוע לאחר שהתחלתי בתהליך פגשתי אותו. מיד כשנכנסתי למקום המפגש, ראיתי אותו רץ לכיוון דלת הכניסה. "אני חייב לדבר אתך!", אמר לי בהתרגשות. לא הבנתי מה קורה. בדרך כלל הוא אינו זז מהכיסא הקבוע שלו בקצה האולם. עוד לפני שהספקתי לשאול מה רצונו, אמר לי: "אני רוצה להתנצל בפניך. לא הייתי צריך לעשות את מה שעשיתי. תדע לך שזה לא קל לי. אף פעם לא התנצלתי בפני איש."

בסוף אותו היום ישבתי עם עצמי, ובעיניים דומעות קראתי בקול את "נשמת כל חי", כשבח והודיה לקב"ה. חשבתי לעצמי שאני לא בטוח איזה נס יותר גדול: נס קריעת ים סוף או שהאדם המבוגר הזה, לראשונה בחייו, התנצל, למרות שמהרגע שהתפרץ לעברי ועד למפגש הזה לא נפגשנו כלל, ולא הייתה שום סיבה לשינוי.

הפוסל - במומו פוסל

העיקרון: כל עוד אדם רואה חסרונות באחרים, הוא עצמו צריך תיקון באותם דברים ממש.

לעיתים נראה שקשה להבין את הכלל הזה. לא פעם בחיינו אנו פוגשים באדם שעושה מעשים נפשעים ממש. גם אם נביא אלף עדים, כולם יגידו שהאדם הזה פושע. במצב שכזה, קשה מאד להבין כיצד הפסילה שלנו לאותו אדם נובעת למעשה אך ורק מחמת המום שבנו ולא בגלל מעשיו הרעים. השאלה, איך מיישמים את העיקרון הזה?

הכלל "הפוסל במומו פוסל" נכון גם ברמה פרטית (אתה פוסל מישהו בגלל מום שיש בך), וגם ברמה של כולנו כקבוצה (אתה פוסל מישהו בגלל מום שיש בקבוצת אנשים שאתה חי בתוכם ואתה חלק מהם). להלן דוגמה מכל סוג:

מספר מקרים כלליים של "הפוסל במומו פוסל"

דוגמה נפלאה מופיעה בספר "חובת הלבבות" של רבנו

בחיי זצ"ל (בפרק הפתיחה של שער הבחינה).

"ומה נדמו בזה אל אנשים עיוורים, הובאו אל בית מוכן להם בכל תועלותיהם, והושם כל דבר בו על מכונתו הטובה...ורופא חכם לרפאם בהם כדי שייטיב ראותם, והם התעלמו...ולא שמעו אל הרופא...והיו הולכים בבית בעניין רע מעיוורונם. וכל אשר הלכו בבית נכשלו בדברים המוכנים לתועלתם ונפלו על פניהם, והיה מהם מי שנפצע ומי שנשבר...והיו מתרעמים על בעל הבית והבונה אותו וגינוּ את מעשהו..."

דוגמאות נוספות מחיי היום-יום:

- אתה מארגן את הילדים בבוקר, ודווקא כשאתה מאוד ממהר, הילד קם בקושי, מתלבש באיטיות וכל דבר לוקח לו יותר זמן. במקום לכעוס על הילד, נסה לחשוב: מי אשם במצב הלחוץ הזה שבו הנך נמצא? אתה יודע היטב שאם היית קם מהמיטה ממש עם צלצול השעון המעורר (ולא ישן עד הדקה שבה אתה על סף האיחור), לא היית בבעיה כלל, אפילו אם הילד היה מעכב אותך עוד יותר. נסה להיזכר: באיזה מקרים כעסת על הילד הכי הרבה בבוקר. האם יש קשר ישיר בין השעה המאוחרת שאתה עצמך התעוררת בבוקר, למידת הכעס שכעסת על ילדך.

- אתה מנסה להשתלב בנהיגה מכביש צדדי לכביש ראשי בשעת עומס, אך הרכב שמשמאלך נדחף וחוסם אותך. לפני שאתה כועס עליו, נסה להיזכר: כשאתה נוסע בכביש ראשי, האם אתה מודע לכל הכבישים הצדדיים בזמני העומס ונותן לנהגים אחרים להשתלב? זה מקרה קלאסי שבו אתה מאשים את הנהג שמשמאלך בגלל מום שיש בך ובחלק גדול מהקבוצה שבה אתה חי. אם כל אחד מאתנו ייתן לאחרים להשתלב בכביש, גם כשיגיע תורינו ייתנו לנו להשתלב.

האדם הוא "עולם קטן". כפי שהוא רואה את העולם הפרטי שלו, כך הוא שופט את האחרים. אדם שמעולם לא גנב, לא יגיד "כולם גנבים!".

לאחר שלמדנו את העיקרון של "הפוסל במומו פוסל", אנו מבינים שצדיק אמיתי לא רואה מעולם חסרונות באחרים. כך גם מצינו בחטא האדם הראשון. כל עוד האדם הראשון היה צדיק, הוא לא ראה חסרונות. אולם ברגע שחטא בעץ הדעת, הוא ירד מדרגת "צדיק", ורק אז הוא ואשתו הבינו כי "עירומים הם". כלומר,

רק אחרי החטא הוא החל לראות פגמים ומומים.

סיפור אישי – איך הבנתי את משמעות "הפוסל במומו פוסל"

לפני הרבה שנים, נקלעתי למצב שפסלתי אדם על התנהגותו. יהודי מבוגר שעמד אז לידי אמר לי: "הפוסל במומו פוסל". כיוון שכיבדתי מאד את אותו אדם מבוגר, נעלבתי מאוד מהערתו ולא שכחתי אותה. במשך שנים ניסיתי להבין את המשפט הזה ולא הבנתי, עד שבלילה מסוים התחננתי בפני הקב"ה שיסביר לי את המשמעות של הכלל הזה, למה הכוונה "הפוסל במומו פוסל". ביום שלמחרת הייתי בפגישה עם בעל עסק (במסגרת מקצועי כיועץ עסקי). היה זה יום חורף קר וגשום, וישבנו בחדר קטן וחנוק. כעבור מספר דקות מתחילת הפגישה, נפתחה לפתע הדלת, ואל החדר נכנס אדם מבוגר. הוא היה לבוש ברישול, לא מגולח, ובידיו סיגריה דולקת. הוא דחף את הכיסא שלי עם רגלו אל הקיר, הכניס בכוח כיסא בצמוד לכיסא שלי, והתיישב עליו. לא היה לי מושג מי האדם הזה. רמזתי לו בנימוס שהסיגריה מאוד מפריעה לי, ובתגובה הוא ניבל את פיו. השתדלתי להמשיך בפגישת הייעוץ, אך האורח החדש החל להתערב בצורה פעילה בשיחה. סגנון דיבורו היה בוטה, והוא דיבר ממש לא לעניין. לא

ארחיב על מה שנאמר שם, אך כשסיימתי את הפגישה, ידעתי שזה המצב הברור ביותר שבו פסלתי אדם.

הפגישה הסתיימה. הסתכלתי על השעון, וראיתי שיש לי עוד עשרים דקות לפני הפגישה הבאה. מזווית עיני ראיתי את הזקן יוצא אחריי ונעמד בצד, מספר מטרים ממני.

הרמתי את הראש כלפי שמים ואמרתי: "ריבונו של עולם! אני מתחנן בפניך! אני פסלתי את האדם הזה לחלוטין. בבקשה ממך, תראה לי איך מתקיים הכלל הפוסל במומו פוסל. הרי, אם הייתה כאן מצלמה והיו מראים את מה שקרה בחדר למיליון איש, כולם היו אומרים שהאדם הזה הוא לא חיובי. אנא ממך, פקח את עיניי!"

כלל יסודי בבקשות מבורא העולם: אחרי שביקשת מה שביקשת, עשה את המאמץ מצדך לקבל את התשובה. החלטתי לגשת אליו.

הוא הביט אליי בחשדנות כשהתקרבתי אליו, ובכוונה נשב את עשן הסיגריה שלו לעברי.

"אני יכול לשאול אותך שאלה?" פניתי אליו והבטתי בתוך עיניו.

הוא הופתע מאוד מהפנייה שלי, ואולי בגלל זה ענה: "שאל! למה לא?"

"תגיד לי למה התכוונת כשאמרת את המשפט הקשה שענית לי שם בפגישה."

הוא פקח את עיניו בהפתעה ובחן אותי. הרגשתי שהוא ממש הבין שהשאלה הכנה שלי באה ממקום אחר לגמרי ממה שהורגל.

"זה סיפור ארוך." ענה לי. "שמעתי אותך מקודם אומר שאתה ממהר לפגישה אחרת."

הוצאתי את הטלפון הנייד, חייגתי וביטלתי את הפגישה הבאה. "עכשיו יש לי זמן."

"למה אתה כל כך רוצה לדעת?"

"זה ביני לבין בורא העולם."

אינני יודע מה בדברי גרם לו זאת, אך במשך השעה וחצי הבאות הוא סיפר לי את סיפור חייו. הוא מעולם לא למד בבית ספר, סיפור חיים מאוד קשה. סגנון דיבורו היה בוטה, כי כך הורגל מילדות. מסיפור חייו התברר, שלמרות הנתונים הקשים בהם גדל, הוא היה איש של חסד ברמה גבוהה מאוד. הצורה הקולחת בה הוא תיאר את המקרים, והפירוט של כל הפרטים הקטנים, לא הותירו לי ספק, שכל מילה ממה שסיפר לי הייתה אמת.

כשהשיחה הסתיימה הרגשתי, שאני עפר לרגליו של אותו אדם. אמנם נכון שכלפי חוץ אני נראה יותר

"מתורבת" ממנו, אך מעשיו - גם ביחס לאדם שניחן בשכל ועושר וחינוך טוב כל ימי חייו - היו עצומים, ועל אחת כמה וכמה ביחס לנתוני הפתיחה שלו והנסיבות בהן גדל.

רגע לפני שנפרדתי ממנו, שאלתי אותו: "למה לא כיבית את הסיגריה?"

"זה מפריע לך?" ענה, מופתע. "למה לא ביקשת?" ומייד כיבה את הסיגריה. התברר לי שמקודם הוא לא הבין את הרמז שנתתי. כנראה, לפעמים עדיף לא לדבר ברמזים.

מאותו היום אני חושב שהבנתי קצת מה זה "הפוסל במומו פוסל".

דרך אגב, אותו בעל עסק שהייתי אצלו שאל אותי: "מה אבא שלי סיפר לך?" כשעניתי לו שהוא סיפר לי את סיפור חייו, הוא אמר בהפתעה רבה: "הוא מעולם לא סיפר לי ולא לאף אחד מהמשפחה את סיפור חייו הקשה."

מהמקרה הזה למדתי שני דברים:

1. כוח התפילה – אפשר לבקש מהקב״ה כל בקשה. אם מבקשים מספיק חזק (או מספיק פעמים), הבקשה נענית. בע״ה נרחיב על הנושא בפרק המדבר על התפילה.
2. גם במקרים שאינך מבין כלל מסוים הכתוב בתורה, עליך להאמין בלב שלם שהכלל הזה הוא נכון. כדי להבין את הכלל, עליך ללמוד יותר ולהתחנן בפני הקב״ה שיפקח את עיניך.

איך ניתן לנצל לטובתנו את הכלל של הפוסל במומו פוסל

לאחר שהוברר לנו, שאם אנחנו רואים פסול במישהו, זה אומר שבאותו הנושא אנחנו צריכים לתקן מַשהו בעצמנו (כלומר, הפוסל במומו פוסל), אנחנו יכולים לנצל את המומים שבנו כדי לתקן אחרים. צריך לקחת את החיסרון ולהפוך אותו כמנוף לתיקון. בזכות העובדה שראית מום באדם אחר, תבין שיש בך מה לתקן בעצמך, ותוך כדי תיקון עצמך נסה לעזור גם לאחר שיתקן את עצמו.

רק אדם שלא תיקן מידה מסוימת בעצמו, רואה את אותו הפגם באחרים. זה מאפשר לו לתקן אותם ואת עצמו. זה דומה לאדם שירד לתוך מכרה פחם. אומרים לו, אם כבר התלכלכת, תוציא משם את היהלומים שאתה מוצא. כלומר, אם כבר יש בך מה לשפר, בדרך נסה לעזור גם לאחרים. אבל, אל תנסה רק לתקן את האחר (מבלי לתקן את עצמך), כי לא תצליח. הדרך הנכונה היא לתקן **עצמך**, ותוך כדי כך לתקן את האחר.

דוגמא לכך (שאדם שלא תיקן מידה בעצמו, רואה את אותו פגם באחרים), ניתן להביא מאדם שנוהג להתפרץ לדברי אחרים. אדם כזה, אין לו יכולת הקשבה טובה, כי בכל פעם שהוא שומע מישהו, מוחו מנסה לחשוב מה להגיד, ומהי דעתו בנושא. אף פעם הוא לא יאפשר למישהו אחר להשמיע את דבריו עד הסוף, ולהסביר את דעתו כראוי. דווקא בגלל תכונתו הזאת, הוא יתלונן כל הזמן על אחרים שהם "מתפרצים לדברי אחרים".

לעומת זאת, אדם שכבר התגבר על המידה הרעה של חוסר הקשבה לאחרים, יקשיב תמיד לדברי אחרים, וגם אם אחרים יתפרצו לדבריו, הוא יאפשר להם להביע את דבריהם, כי יש לו מידה של "הקשבה מלאה" לאחרים. לעולם לא תשמע אותו מתלונן על

מישהו: "הוא לא מקשיב ומתפרץ לדברי אחרים."

לדון לכף זכות

האופי האנושי מחפש תמיד את החסרונות באחרים. זה אחד ממקורות הכוח של היצר הרע. כתוצאה מהתכונה הרעה הזאת, יש יותר מחלוקות בין אנשים, שנאה, קנאה, מריבות ועד למלחמות ממש.

עצה נפלאה להינצל מהצרה הזאת היא: לדון כל אדם לכף זכות. כלומר, כשאנחנו רואים אדם עושה מעשה שנראה לא טוב, עלינו לנסות לדמיין אלו תסריטים חיוביים יכולים להיות, שבגללם הוא עושה את המעשה הזה, מבלי שהוא חוטא. גם תסריטים שרחוקים מהמציאות יכולים לקרות, ולכן יש סיכוי שהאדם שמולנו אינו חוטא כלל.

זאת לא עצה של "לטמון את הראש בחול". מובטח לנו שעל ידי שנדון את האחר לכף זכות, נגרום באמת למציאות להשתנות. להלן דוגמה מהחיים:

מקרה אמיתי – המספרה הכי יקרה

שושנה, אישה צעירה בשנות העשרים לחייה, פנתה לרב העיר ובפיה סיפור קורע לב אודות מצבה הכלכלי הקשה. אסתר, אשת חסד בעלת יכולת, החליטה לתרום לה באופן קבוע סכום כסף חודשי, דרך הרב ובעילום שם.

יום אחד פגשה אסתר את הרב ברחוב ואמרה לו כשהיא מאוד נרגשת: "שושנה ממש הצליחה לסדר אותנו. היא סיפרה שאין לה מה לאכול, ואילו היום ראיתי אותה כשהיא יוצאת מהמספרה הכי יקרה בעיר, אפילו אני לא מרשה לעצמי להיכנס למספרה היקרה הזאת. זאת הפעם האחרונה שאני מוכנה לתרום לה!"

הרים הרב את ראשו, והודה בקול לקב"ה על שהפגיש אותו עם אסתר ברחוב. אסתר המופתעת שאלה אותו, למה הוא מודה לקב"ה. הרב ענה לה: "שושנה נמצאת במצב נפשי מאוד קשה. יש אישה נוספת שעוזרת לה, והיא סיפרה לי שהיא חששה ששושנה עומדת לפגוע בעצמה, וכדי לעודד את רוחה, לקחה אותה למספרה הזאת ואמרה לבעל המספרה שייעשה לה את הטיפול היקר ביותר, שתֵּראה ממש כמו מלכה.

מקרה אמיתי – גבאי של בית הכנסת

יהודה התמנה לגבאי בית הכנסת. לאחר מספר חודשים

בתפקיד, יהודה שם לב שיותר ויותר מתפללים מבית הכנסת רומזים לו שיש בעיה בכספים שהם תורמים: "אנחנו לא מבינים מה קורה עם הכסף!", אמרו. יהודה בדק פעם אחר פעם את החשבונות ולא מצא שום טעות. כדי להסיר את החשדות, הוא תרם סכום מאוד נכבד מכיסו לקופת בית הכנסת והיתרה של חשבון הבנק של בית הכנסת טפחה פי שלושה מכפי שהייתה ביום שקיבל את התפקיד. אך הטענות עדיין נמשכו, ומתפללים נוספים המשיכו להזכיר לו את הדבר. המתפללים הפחות עדינים אף דרשו ממנו בפה מלא להתפטר ו"ללכת להתפלל במקום אחר". יהודה הכין רשימה מפורטת של כל התרומות מיום כניסתו לתפקיד, ותלה זאת על לוח המודעות. הוא אף פנה לכל המתפללים ואמר שאם מישהו מוצא חיסרון כלשהו ברשימה שיבוא אליו. איש לא פנה אליו, במקום זאת החלו פשוט לדרוש ממנו להתפטר. לבסוף הוא סולק מתפקידו.

רק כשנכנס הגבאי החדש לתפקיד, נפתרה התעלומה. יהודה אכן היה רושם את כל התרומות, ומפקיד אותם נאמנה בחשבון הבנק, אלא שאת תפקיד עדכון כרטסות המתפללים הוא הטיל על דוד. דוד היה לעיתים שוכח לעדכן בכרטסת שהכסף כבר הועבר ע"י התורם. באופן שכזה הכסף אמנם היה נכנס לחשבון הבנק, אולם בכרטסת של התורם לא נרשמה התרומה וחובו לא

הופחת. בפעם הבאה שהגיע התורם לשאול כמה הוא חייב, החוב שלו נשאר כאילו לא שילם. מכאן החשד.

מה אנחנו לומדים מכך? לדון לכף זכות. דבר נוסף שאנו לומדים: אם אנחנו רואים משהו שנראה לנו לא תקין, חובה עלינו לספר זאת בשקט לאותו אדם, ולהסביר בפירוט את המקרה, **ולא במשפטים כלליים**. ייתכן שבדיון מסודר על הנושא, הבעיה תיפתר תוך שניות. מספיק היה ש**אחד** מהמתפללים יספר בצורה מפורטת מדוע הוא חושד ביהודה, כדי שהחשד היה מוסר. בכך גם היה נמנע חטא מכל השאר. אם מישהו היה עושה זאת, היה מקבל את השכר של כולם ומונע את העונש של החוטאים.

מקרה אמיתי – המנהל שישן בחנייה

הסיפור הבא הוא אחד המקרים שהשפיעו עלי מאוד. גדעון משמש כמנהל בכיר בחברת הי-טק גדולה. אני מכיר אותו כבר די הרבה זמן. הוא סיפר לי את הסיפור הבא. לקרוא וללמוד מוסר!

״אני עומד לספר לך משהו שלא סיפרתי כמעט לאף אחד. אני יודע שאתה תעשה בזה שימוש טוב. יום אחד ירדתי לחניה של המפעל, וראיתי את אחד העובדים ישן ברכב. לאחר כמה ימים ראיתי שוב את אותו עובד במצב דומה. לא הבנתי איך מישהו יכול לעשות דבר כזה. האם עד כדי כך מוסר העבודה התדרדר?

בתקופה המדוברת, חברות ההי-טק נהגו לחטוף זה מזה את המנהלים המוכשרים, ושילמו להם משכורות מאוד גבוהות. גם אני, כמו שאר המנהלים הבכירים, קיבלתי כל הזמן פניות מחברות שונות. בדרך כלל נהגתי לדחות את הפניות האלו, אך כשהציעו לי תפקיד של סמנכ״ל בכיר בחברה מאוד גדולה, הסכמתי לעבור. בעלי החברה רצו שאתחיל לעבוד כמה שיותר מהר, אולם, הייתי אז באמצעו של פרויקט חשוב ורציתי קודם לסיימו בצורה טובה ורק לאחר מכן לעבור. סיכמנו וחתמנו חוזה. הודעתי על עזיבה במקום הישן, והתחלתי בעבודת חפיפה עם עובד אחר.

בימים שלאחר מכן, קמתי בכל בוקר מתוך תחושת עייפות הולכת וגוברת. בתחילה לא ייחסתי חשיבות לדבר, חשבתי שזה מהתרגשות, אולם כשהמצב ממש החמיר, הלכתי לרופא. עשו לי סדרה של בדיקות אך לא

גילו דבר. לבסוף הגעתי לרופא מומחה שבישר לי: "מחלת היאפים". זהו שם למחלה די מודרנית, שתוקפת בעיקר מנהלים בכירים שנוהגים לטוס הרבה לחו"ל.

בינתיים, הגעתי כבר למצב של תשישות כוחות. לא יכולתי לעשות פעולה הנמשכת יותר ממספר דקות. שלושה חודשים חלפו עלי במצבי זה, והנה הגיע מועד תחילת עבודתי במקום החדש. התלבטתי קשות האם לספר להם את דבר מחלתי. לא הייתי בטוח שהם ישאירו אותי בתפקידי החדש, כאשר הם יבינו את המחלה ומשמעותה. מצד שני, הרי לא הייתי מסוגל להישאר צלול לזמן רב מדי. בטח לא בשעות העבודה הרבות הנדרשות ממנהל בכיר בחברה כה גדולה. אמנם יש לי תקופה קצרה של חסד ללימוד, אך ברור שלאורך זמן לא אוכל להסתיר את המחלה.

לבסוף, החלטתי לא לספר על המחלה והתייצבתי במקום עבודתי החדש. כל שעה הייתה כרוכה אכן בסבל אדיר ובמאבק להישאר ערני. כשהעייפות הכריעה אותי ירדתי לחניון הרכב, הסעתי את הרכב מהחנייה השמורה למנהלים עד לפינת החניון הרחוקה ביותר, יישרתי את מושב הנהג ותפסתי תנומה קלה. אמנם לא הייתי מסוגל להירדם מרוב לחץ, אך המנוחה

עזרה לי.

עשיתי זאת יום-יום במשך מספר חודשים כשאני משתדל שהעבודה לא תיפגע. קיבלתי משכורת גלובאלית, כלומר, משכורת קבועה שאינה תלויה במספר השעות. נשארתי הרבה שעות נוספות, עבדתי בשעות מטורפות, ונלחמתי עם העייפות כדי להספיק לעשות את כל המוטל עלי. בינתיים, במשך הזמן הזה, הצלחתי לקבל טיפול, שבעזרתו חזרתי לעצמי בהדרגה. היום הסיפור הזה כבר מאחוריי.

למה סיפרתי לך את כל זה? לא כדי לצער אותך. אלא כדי לספר לך שבאותם הרגעים שנמנמתי ברכב, היו רואים אותי לא פעם עובדים שהיו כפופים אלי. היה זה נס שאף אחד מהם לא דיבר. אולי היה זה בגלל שאני התאפקתי מלספר מה שראיתי כמה שנים לפני כן, או שפחדו ממני כי הייתי הממונה עליהם. לא אשכח לעולם את מבטי הביקורת שלהם. ידעתי בדיוק מה מסתובב להם בראש, רציתי לצרוח ולהגיד להם: זה לא מה שאתם חושבים! באותם רגעים הייתי נזכר שגם אני למעשה נהגתי כמותם. חשבתי על אותו העובד שראיתיו מנמנם ברכב. האם גם הוא חש כל כך רע לנוכח מבטי הביקורת שלי? למדתי מכך לקח חשוב-לדון תמיד לכף זכות.

מה לומדים מכך?

לדון לכף זכות. גם כשהדמיון לא מסוגל למצוא תירוצים. גם כשמשוכנעים שהאדם פושע. לדון לכף זכות!

שכר ועונש

כדי שתפילותיו ובקשותיו של אדם יתקבלו, עליו להיות **זכאי** לקבלת הפרס הזה. את הזכות הזאת הוא מקבל על ידי מעשים טובים, לפי העיקרון של המידה נגד מידה.

הסולם שבו נוטים אנשים לסווג את המצוות (מצווה "גדולה", מצווה "קטנה") אינו ישים לחלוטין בדין שמים. הקב"ה בוחן את שורש הדברים, כולל התולדות של המעשה והכוונות של המעורבים.

דווקא המצוות הפעוטות לכאורה, שהאדם רגיל לדרוך

עליהן עם "עקב" רגלו, הן אלה שמעלות את האדם מעקב רגלו למעָלָה בסולם האמונה! כדי לטפס למעלה - אתה מגביה את העקב.

לפעמים חיוך קטן או מילה של עידוד לאדם זר שנמצא במצב נפשי קשה, יכול להציל אותו מאבדון. השכר על כך יכול להיות גדול יותר מנתינת סכום כסף נכבד לאדם נזקק. לכן, לא כדאי לפספס מצוות. מה שנחשב פעוט לאדם מסוים יכול להיות מאוד חשוב לאדם אחר, בנסיבות מסוימות.

ככל שהמעשה הטוב הוא יוצא דופן ביחס לסביבה, כך השכר יהיה גדול יותר. למשל, אם בעיר מסוימת כולם נמנעים מגמילות חסדים, אותו אחד שהולך נגד הזרם וגומל חסדים, השכר שלו גדול בהרבה מאדם שנמצא בסביבה שכולה גומלת חסדים.

אחריות: קבלת אחריות זאת מידת המלכות. **כשאדם חוטא, הדגש אינו על עצם החטא, אלא על ההתנערות והסרת האחריות**! על הכול שופט הקב"ה את האדם (שיחות מוסר, מאמר כ').

איך מתייחסים ל"זמן הנסיעות"?

האדם נשפט על כל רגע ורגע. אין בעיה איך לשפוט רגעים שהם עשיית מצוות או עשיית עבירות. השאלה מה קורה עם הרגעים בהם אדם לא עושה לא עבירות ולא מצוות (למשל, כשהוא אוכל או ישן). כיצד שופטים את הזמן הזה?

כשאדם מתכוון לעשות מצווה, מאותו הרגע, כל פעולותיו ייחשבו לו "זמן מצווה". לחלופין, אם אדם עושה עבירה, מאותו רגע ואילך כל הזמן שיחלוף ייחשב לו "זמן עבירה". אך אם תוך כדי כך ייעשה ולו מצווה קטנה, המונה עובר למצב של זמן מצוות. זאת סיבה נוספת, שגם אם מזדמנת לפניך מצווה קטנה ממש, אסור להחמיץ אותה, כי היא יכולה להיות עם השפעה רבה מאוד (ראה "חובת הלבבות", שער עבודת האלוקים פרק ט).

אין עונש, יש מציאות

במהלך חיינו אנחנו חווים חוויות טובות, אולם יש מצבים בהם אנו מרגישים שקיבלנו "עונש". חשוב להבין שבורא העולם ברא את העולם ללא "עונש".

כשאדם מכניס את האצבע לתוך שקע של חשמל, הוא מתחשמל. ההתחשמלות היא לא "עונש", אלא מציאות.

אם נוגעים בקומקום רותח, היד נכווית. זאת מציאות. אדם שמוּדָע למציאות ובכל זאת נוגע בקומקום הרותח ונכווה, ייחשב לאוויל או חסר דעת אם יתייחס לכוויה כאל "עונש" (ר' יצחק מהדב).

ניקח לדוגמא אב לילד שובב. כשהילד עדיין קטן, האבא מכסה במכסי פלסטיק את שקעי החשמל, כדי שהבן לא ידחוף לשם ברזלים ויתחשמל. כשהילד כבר גדל קצת, ומתחיל לשלוף את המכסים, האבא מזהיר את בנו שלא להתעסק עם החשמל ועם מכשירים חשמליים. ליתר ביטחון מסדר האב הגנות מפני התחשמלות בלוח החשמל. אך הנה, למרות האזהרות הילד פותח ומפרק את המכשיר החשמלי ונוגע בחוטים גלויים. לאחר שהוא מקבל מכת חשמל (ולא קורה לו אסון בגלל ההגנות שאביו שם), הוא מאשים את אביו שהוא מתאכזר אליו ומעניש אותו.

מה אנחנו לומדים מכך?

- הקב"ה הוא זה שברא את העולם ורק הוא

יודע את השורש של כל מציאות ומציאות בחיינו.

- הציוויים שבתורה לא באים כעונש או כניסיון לצמצם את מרחב החופש שלנו, אלא כדי להגן עלינו, לבנות עבורנו סביבה טובה יותר ולהיטיב אתנו.

- כשאדם עובר על ציווי שבתורה, הוא פוגע בהגנות. הוא כמו הילד ששולף את המכסים משקעי החשמל. כאשר אדם עובר על ציווי התורה הוא מכניס את עצמו לתוך מציאות של "עונש". אולם אם הוא יִלמד תורה ויחכים, הוא יבין עד כמה הוא צריך להודות לבורא העולם שנתן לו את "העונש".

- ככל שנלמד תורה נבין, שהמגבלות שהתורה מטילה עלינו, הם בעצמם מקור לכוחנו, ושבלעדיהן, היינו מתחננים לבורא העולם שיאפשר לנו לקיים את המגבלות האלה מרצוננו.

אין קיזוז של המעשים הטובים מול המעשים הרעים

על כל מעשה שהאדם עושה הוא נשפט. אם באותה פעולה הוא עשה מעשה טוב מעורב במעשה לא טוב, הוא יישפט וייענש על החלק הלא טוב ויקבל שכר על החלק הטוב.

למשל, אם עזרת לחבר, אבל תוך כדי העזרה ביישת אותו, תקבל שכר מלא על העזרה שהגשת לו, ותעמוד גם לדין על שהלבנת את פניו. קיזוז המעשים יכול להיות רק באופן שהשכר והדין הם באותו תחום. למשל, במקרה שהאדם עושה מצווה ששכרה להאריך את חייו ועבירה שמקצרת את חייו.

ישנם מצבים בהם עשיית "תשובה" רק ממתיקה את העונש, אך עדיין התיקון לכל עבירה ועבירה צריך להיעשות. איך זה נעשה? הקב"ה מזמן את האדם שחטא (ועשה תשובה), או בגלגול הנוכחי או בגלגול אחר, ומעמיד אותו במצב שבו הוא מקבל את כל התנאים לתיקון העוול שעשה. זהו רגע האמת שבו בוחנים את הנשמה אם התשובה אכן הייתה שלמה. **במעשים**.

שלמות המעשה

לשלמות המעשה יש חשיבות עליונה. לומדים זאת בבִּרכת "המוציא לחם מן הארץ" שמברכים על הלחם. לפי ההלכה, בארוחות של שבתות וחגים צריך לברך המוציא על שני לחמים שלמים. ההלכה קובעת שאם יש שתי לחמניות קטנות ושלמות, מול שתי חלות מפוארות ולא שלמות, עדיף לברך על שתי הלחמניות השלמות!

הדרגה הגבוהה של שלמות המעשה, היא עשיית המצווה לשם שמים. איך אפשר לדעת שאתה עושה את המצווה לשם שמים?

אם אתה עצמך לא נהנה כלל – הנאה חומרית של כבוד או ממון- מהמצווה שעשית, אז זה נחשב שעשית לשם שמים.

ההבדל בין דבר שלם לדבר "כמעט שלם", הוא הבדל

של שמים וארץ. זה כמו שיגידו לגבי מאכל מסוים, שבטוח כמעט במאה אחוזים שהוא אינו רעיל, אבל אם הוא רעיל, הוא מכיל רעל קטלני. לא הרבה אנשים היו אוכלים את המאכל הזה. דבר שאינו שלם יש בו ספק (ספק בגימטרייה = עמלק = 240), והיצר יודע לקחת את הספק, אפילו אם הוא קטן, ולתקוע שם יתד.

קבלת הייסורין

״ אַשְׁרֵי, הַגֶּבֶר אֲשֶׁר-תְּיַסְּרֶנּוּ יָּ־הּ; וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ״ תהילים צ״ד, י״ב.

מטרת הייסורין היא לזכך אותנו ולהביא אותנו לחיזוק אמונתנו בקב״ה. בפועל, עלינו להבין במה טעינו בעבודת השם. עצם הבנת מקור הטעות זה העיקר, כי אדם שחוטא ואינו יודע שהוא חטא, לא יוכל לתקן את עצמו לעולם. מצד שני, ידיעת מקור החטא, יימנע מאתנו לחטוא שוב, אלא אם כן האדם חוטא במזיד ובכך מכניס את עצמו למסלול של ניתוק מהקב״ה.

מה נחשב לייסורין? אפילו המטרד הקטן ביותר כבר נחשב לייסורין. אם אתה מתכוון לפתוח ספר בעמוד

מסוים, והוא לא נפתח בעמוד שרצית, גם זה נחשב לייסורין. כמובן, שגם דברים קשים יותר נכנסים בגדר ייסורין. אחד הדברים המדהימים שקורים לאנשים שמתחילים לקיים "שיוויתי ה' לנגדי תמיד", שיותר ויותר פעמים הם רואים שהדברים הקטנים מסתדרים להם (פותחים ספר בדיוק בעמוד שרצו, או בדיוק במקום שחיפשו את התשובה). כאשר צדיק מחפש מפתח לדלת מתוך צרור ענק, המפתח הראשון שיבחר באקראי יהיה המפתח המתאים. אכן, מי שאינו אמור לסבול ייסורין, נמנעים ממנו אפילו הטרדות הפעוטות ביותר.

"אמר רב הונא כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורין" גמרא, ברכות, דף ה' עמוד א.

הייסורין הם לא עונש, אלא הם תוצאה מכך שאנחנו מתנתקים לפעמים – מחמת חטאינו - מהקב"ה. יש שלא מודעים כלל לעניין של החיבור עם הבורא, ויש שבזדון ובמודע מתנתקים. הקב"ה מביא את הייסורין על האדם מתוך אהבתו אליו, כדי להזכיר לו שכדאי לו להיות מחובר לבורא. לעומת זאת, מי שהקב"ה לא חפץ ביקרו, הוא נותן לו את כל צרכיו (כדי שלא תהיה לו סיבה לפנות לבורא העולם). ראינו זאת עם הנחש, שלאחר שהחטיא את האדם הראשון, הקב"ה קילל

אותו בכך שתמיד האוכל יהיה מזומן בשבילו. נחש לא צריך לחפש אוכל, תמיד יהיה לו אוכל. כל זה בשביל שלא תהיה לו סיבה לפנות לבורא העולם!

משל לכך (שהקב״ה מביא ייסורין על האדם בשביל לחבר אותו אליו), ניתן להביא מגביר נדיב, שבכל יום מוקדם בבוקר היה פותח את דלת ביתו הפונה לרחוב, מוציא שולחן גדול, ומניח עליו מאכלים ושתייה לרוב. קבוצה של יתומים שהיו רגילים לעבור שם בכל בוקר, היו מוצאים את השולחן הערוך לכבודם, ונהנים מארוחה טובה ומזינה. חלקם ידע מי מביא את האוכל, וחלקם בא ואכל מבלי לחקור יותר מדי. עם השנים התרגלו כבר היתומים מאד לדבר, עד שכבר כולם שכחו את המאכיל. כעבור זמן נוסף, הם אף החלו לחרף ולגדף אותו, היו גם כאלו שמתוך ליצנות החלו לזרוק אבנים על חלונו.

כשראה זאת הגביר, החליט להפסיק להוציא את האוכל למשך מספר ימים. היתומים הרעבים החלו לחקור, מאיפה היה מגיע האוכל כל השנים, הם הבינו שהיה זה מתוך אותו בית שהם זרקו עליו אבנים. התביישו היתומים על כך שגמלו רעה למיטיבם. לאחר זמן מה חזר הגביר שוב להוציא את האוכל, עכשיו ידעו היתומים לברך ולהודות לאותו גביר על נדיבות ליבו,

ועל כך שמחייה אותם עם האוכל הזה.

הבדל בין ייסורין מחמת הניתוק מהקב״ה, לבין ייסורין מתוך אהבה

״אמר רבא ואיתימא רב חסדא אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנאמר (איכה ג): ׳נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה׳. פשפש ולא מצא, יתלה בבטול תורה שנאמר (תהילים צד): אשרי הגבר אשר תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו, ואם תלה ולא מצא, בידוע שיסורין של אהבה הם שנאמר (משלי ג) כי את אשר יאהב ה׳ יוכיח״ גמרא, ברכות, דף ה׳ עמוד א.

אם הייסורין הן כאלה שהאדם יכול להמשיך ללמוד תורה, אלה ייסורין מאהבה. כלומר, הייסורין אינם מחמת עוון, אלא הם כדי להגדיל את שכרו בעולם הבא.

לעומת זאת, אם הייסורין מונעים מאדם להתפלל וללמוד תורה, אלה ייסורין שלא מתוך אהבה. כלומר, מחמת ניתוקו מהשם באים עליו ייסורין כדי להזכיר לו את הקב״ה.

בכל מקרה, כאשר באים ייסורים על האדם, עליו לחפש

במה עליו להשתפר לפי העיקרון של מידה כנגד מידה. אדם צדיק, על ידי שהוא מקבל ייסורין, הוא יכול לפטור את העולם כולו מצרות. קבלת הייסורין של הצדיק יכולה להיות על ידי כך שהוא ער לצרותיהם של אחרים, ומשתתף בצערם ובכאבם. הצדיק גם יכול לקבל פיזית ייסורין על עצמו- למען הכלל. דוגמה לקבלת ייסורין ע״י הצדיק ניתן למצוא בגמרא (בבא מציעא, דף פ״ד, עמוד ב) המספרת על רבי אלעָזר (בנו של רבי שמעון בר יוחאי) שהיה מזמין את הייסורין בלילה, ובבוקר היה מבקש מהייסורין לעזוב אותו כדי שיוכל ללמוד תורה.

״...רבי אלעזר ברבי שמעון...קביל עליה יסורי [קבל על עצמו ייסורין]; באורתא הוו מייכי ליה שיתין נמטי [בערב היו מקפלים תחתיו במשכבו ששים לבדים], לצפרא נגדי מתותיה שיתין משיכלי דמא ויבא [בבוקר מושכים מתחתיו ששים עריבות מלאות דם כאב: דם לקוי, שהלבין: שזבו ממנו מְשִחִין שבא עליו]; למחר עבדה ליה דביתהו שיתין מיני לפדא, ואכיל להו, וברי [בבוקר אשתו הייתה מכינה לו מאכלים, היה אוכל ומבריא]; ... באורתא אמר להו [בערב היה אומר אל הייסורין]: אחיי ורעיי בואו! בצפרא אמר להו: זילו מפני ביטול תורה [ובבוקר היה אומר להן: לכו מפני

ביטול תורה]״

הגמרא בהמשך משווה בין מעלתו של רבי אלעזר מול מעלתו של רבי יהודה הנשיא, לבסוף מוכרע שמעלתו של רבי אלעזר גדולה יותר מפני שקיבל עליו ייסורין.

איך תדע שמעשיך רצויים לפני השם

כאמור לעיל - הייסורין באים בשביל לקרב אותך לקב״ה. מכך נבין, שכאשר באים על האדם ייסורין יש בכך אות וסימן שמעשיו רצויים לפני השם. אם מעשיו לא היו רצויים, השם לא היה חפץ בו לקרבו אליו ע״י הייסורין.

דרך נוספת בשביל לדעת האם מעשיך רצויים:

- מעשיך רצויים לפני השם - אם כשאתה בא לעשות מעשה טוב, אתה מקבל סיוע משמיים, וכשאתה בא לעשות מעשה לא טוב, מעכבים אותך משמיים מלעשות רע.
- מעשייך אינם רצויים לפני השם - אם קורה להיפך. כלומר, כשתרצה לעשות מעשה טוב, משמים מעכבים אותך וכשתרצה לעשות

מעשה רע, יימשכו אותך לכיוון של עשיית הרע.

הבחינה המעשית מאוד פשוטה:

נסה להיזכר במעשים הטובים שעשית לאחרונה. האם הייתה לך סייעתא דשמייא? כלומר, האם הרגשת שמשמיים מסייעים בידך לעשות את המעשה הטוב. למשל, קיבלת הזמנה ללכת לברית של חבר באמצע היום, ולמרות שבדרך כלל אתה לא פנוי בשעה שכזאת, הנה דווקא באותו יום התבטלה לך פגישה, והתפנה לך לפתע זמן להשתתף בברית. זה נראה כאילו שמשמים פינו לך את הזמן הזה, בשביל שתוכל לקיים את המצווה הנפלאה של להשתתף בברית.

לאחר מכן, נסה להיזכר במעשה לא טוב שעשית לאחרונה. האם משמיים גרמו לך עיכוב בעשיית המעשה? למשל, אתה שכיר, ובאמצעו של יום העבודה החלטת לצלצל לאדם, שאתה יודע שהשיחה אתו תהיה מאוד ארוכה, וללא שום קשר לענייני העבודה. רגע לאחר שהרמת את הטלפון, הממונה שלך נכנס פתאום לחדר, ומבקש ממך לעשות ברגע זה משהו דחוף. **דבר** זה מנע ממך את גזל זמן העבודה למטרה פרטית.

איך משתמשים לטובה בייסורין

- מחפשים מה עלינו לתקן, לפי העיקרון של מידה כנגד מידה.
- הייסורין הופכים אותנו לרגישים יותר לצרותיהם של אחרים. בכך אנו מגדילים את הסיכוי שלנו לעשיית מעשי חסד מתוך רצון והבנה.
- כשרואים ייסורין הבאים על מישהו אחר, עלינו ללמוד מכך מוסר לעצמנו. יש סיבה שהקב״ה הראה לנו את הייסורין שלו. זה נכון גם ברמה אישית. וגם ברמה של כלל עם ישראל (כשאנחנו רואים את האסונות שפוקדים את אומות העולם, עלינו לקחת מוסר לעצמנו כעם).
- אם נדע להודות לבורא העולם על הייסורין, באותה המידה בה אנו מודים לו ושמחים על חסדיו, זה יהיה סימן לעבודת השם אמיתית. זה גם פותח בפנינו את שערי התפילה למילוי כל בקשותינו!
- לעיתים כל התכלית של הייסורין זה רק בשביל להזכיר לאדם שעליו להרים את הראש ולדבר עם הבורא!
- אדם הסובל ייסורין, והוא מתפלל על אחרים, תפילותיו מתקבלות הרבה יותר מאשר אדם אחר

שאינו סובל ייסורין.

- אדם שמקבל על עצמו את הייסורין באהבה גמורה, יכול להציל את כלל ישראל מצרות גדולות.
- מי שמתייחס בלבו אל ייסורין כאל חסד, ומחפש בכל ייסורין את הטובה שתצא, יכול להגיע לקפיצות מדרגה ברוחניות. זאת מעלה נעלה מאוד ואפשר להגיע אליה רק בעבודה מדורגת. שהקב״ה לא יעמיד אותנו בניסיונות, אמן.

דוגמא אישית לקבלת הייסורין באהבה: הפריצה לבית שלנו

ה׳ בתמוז תשס״ח, שלוש לפנות בוקר. קול האזעקה - המתריע מפני פריצה, מנסר בחלל הבית, זינקתי ממיטתי ורצתי לסלון. אולם עד שהגעתי, הגנבים כבר הספיקו לגנוב מספר חפצים, ביניהם התיק של אשתי בו נמצאים מפתחות הבית והרכב.

למחרת, התחלתי מיד לטפל בעניין החלפת המפתחות והמנעולים. המנעולן הסביר לי שצריך להחליף גם את המנעולים של התנעת המכונית, וגם את של דלתות הרכב ותא המטען. ״זה לוקח כמה שעות לטפל בכל

זה.״ הוא הוסיף. עשיתי חשבון שעד שאקח לי מונית הלוך ושוב, כולל זמן הנסיעות, עדיף לי כבר להמתין במקום.

כהרגלי, פניתי לבורא העולם: ״ריבונו של עולם, הרי אתה יודע שיש לי דברים הרבה יותר חשובים לעשות מאשר לטפל בהחלפת מנעולים ומפתחות. אני מבקש ממך, תראה לי למה שלחת אותי לכאן.״

השעה הייתה כבר קרובה לצהרי היום. נכנסתי למזנון שמצאתי באזור והזמנתי לעצמי שניצל. המוכרת אמרה לי שהיא עדיין מסדרת את המקום וייקח עוד כחצי שעה עד שהשניצל יהיה מוכן. ״יש לי זמן״ אמרתי לה; הוצאתי את ספר ״נועם אלימלך״ וישבתי לקרוא. מספר דקות לאחר מכן, נכנס למזנון בחור צעיר בשנות השלושים לחייו. הוא נראה במצב רוח ירוד מאד. הוא החל לספר לבעלת המקום – אותה כנראה הכיר - את בעיותיו האישיות והתלבטויותיו הקשות, והיא, תוך כדי סידור המקום, שאלה שאלות וניסתה לעזור לו. השתדלתי להתרכז בקריאה, אך בעל כורחי מצאתי את עצמי מקשיב לשיחה המתנהלת. פתאום פנה אלי הבחור ושאל: ״מה דעתך?״.

מכאן ואילך התנהלה בינינו שיחה ארוכה. ניתחתי איתו ביחד את המצב, ובחנו את ההתלבטויות שלו. לא הרגשתי אמנם שאני מחדש לו חידושים גדולים, אולם בתום השיחה כשקמתי לשלם ולצאת, הוא אמר לי את המשפט הבא: "תודה רבה לך. תודה רבה. כשבאתי לפה הייתי בחוסר אונים מוחלט, ולאחר השיחה אתך הכול נראה לי הרבה יותר פשוט ולא מסובך. ממש הצלת את חיי."

כשחזרתי הביתה, סיפרתי לאשתי על מה שקרה. אמרתי לה שלו היה ניתן להחזיר את הגלגל אחורנית, הייתי מזמין שוב את אותם הגנבים לפרוץ לביתנו ולו רק בכדי להציל את היהודי הזה. מדהים לראות איך שהקב"ה מזמן את מי שצריך, למקום ולזמן הנכון. בכך הוא נותן את האפשרות לכל אחד לעשות את המוטל עליו.

בעקבות כך שלא רטנתי ונעצבתי על הפריצה, אלא אדרבא, שמחתי בכך וקיבלתי את הדבר באהבה - זיכה אותי השם בזכות נוספת.

למחרת שבתי אל אותה סביבה בשביל לשכפל את המפתחות של הרכב. הסיפור מאתמול חזר על עצמו

שוב עם אדם אחר, העוזר של בעל הבית. גם הפעם הוא פנה אלי וביקש ממני עצה. המקרה שלו היה קשור לתחום מקצועי כיועץ עסקי וממש עזרתי לו. המקצוע שלי הוא אמנם לייעץ לאנשים, אך הוא לא ידע זאת כשפנה אלי.

לאחר המקרה השני, חשבתי לעצמי, הקב״ה הרי רואה מה משמח אותנו, ולכן הוא מְזַמן לנו עוד מצוות דומות.

הערה חשובה: מי שמחפש את ה״מקריות״ בכל דבר, תמיד יוכל למצוא הסבר ״הגיוני״ שיאפשר לייחס את הכול ל״יד-המקרה״. ייתכן שהבחורים (שמעולם לא הכירו אותי) פנו אלי בגלל הכיפה שעל ראשי (למרות שבשני המקרים הנושא לא היה קשור כלל ליהדות). זכות הבחירה, ליחס דבר למקרה או להשגחה, מעולם לא נלקחת מהאדם.

דוגמא אישית: ורחמיו על כל מעשיו (אוכל לחתולה וגוריה)

אלול תשס״ז, מספר ימים אחרי לידת בני נועם-ניסן. ישבנו בבית, ופתאום אנו שומעים נקישות בחלון

הסלון, הסמוך לגינה של ביתנו. הבטנו לעבר החלון, הייתה שם חתולה שזה עתה המליטה. היא עמדה בצורה נחושה, בראש זקוף וידיים קדמיות ישרות, גוריה ניצבו עימה - והיא יללה. חשוב לציין שמעולם לא האכלנו את החתולה הזאת, היא הייתה חתולת רחוב. היא הביטה בי, הסיטה את ראשה לעבר גוריה, וממש דרשה ממני בעיניה להאכיל אותם. היא כאילו חשה שאבא לתינוק, להבדיל, יכול להבין את בקשתה. לקחתי קערה, מזגתי לה חלב טרי, והנחתי לידה.

ערב ראש חודש תמוז תשס״ט, חזרנו מביקור אצל הוריי. אמי מורתי שתחיה, הכינה כהרגלה מאכלים ומטעמים לרוב. בדרכינו חזרה, היא אף ציידה אותנו במרק גוֹנדי שבישלה, כשהוא ארוז בקופסת פלסטיק. כשהגענו הביתה השעה הייתה כבר לאחר חצות. פתחתי את תא המטען של הרכב וראיתי, שקופסת המרק לא הייתה סגורה היטב. המרק נשפך ולכלך את תא המטען. השעה הייתה מאד מאוחרת והייתי מאד עייף ותשוש. הדבר האחרון שהיה חסר לי עכשיו זה לעמוד ולנקות את תא המטען, אך בכל אופן התגברתי והשתדלתי לקבל גם את המטרד הזה באהבה וללא רטינות. אמרתי לאשתי שתלך לישון, ואילו אני נשארתי לנקות את תא המטען. כשהתחלתי בניקוי, ראיתי, שבתוך תא המטען הייתה פרוסה למזלי שקית

ניילון, ובאופן פלאי המרק כולו נשאר על שקית הניילון ולא לכלך את המכונית, וזאת למרות שהחנייה של הרכב במקום עם שיפוע עולה. הבנתי שיש כאן משהו לא שגרתי. הרמתי את ראשי ושאלתי את בורא העולם: ריבונו של עולם, בטח יש לך סיבה לכך שהמרק הזה נשפך ברכב על השקית, ואפילו טיפה אחת לא לכלכה את תא המטען. אנא ממך פקח את עיניי כדי להבין."

הוצאתי את שקית הניילון עם המרק מתוך הרכב והנחתי אותה בזהירות על הרצפה. באופן פלאי גם עכשיו לא נשפכה אף טיפת מרק בדרך. כאשר סגרתי את תא המטען ראיתי לפתע את אותה חתולה (מלפני שנתיים) כשהיא עומדת עם גוריה החדשים על יד השקית, והם אוכלים את המרק בתאבון רב. כנראה, היא המליטה שוב ממש בימים האחרונים.

כמעט בכיתי מרוב התרגשות. אם הקב"ה זן ומפרנס את כל יצוריו, ושומע לתפילותיהם עד כדי כך שהופך אותי לשליח לחתולה, כדי להביא לה ולגוריה אוכל מבית הוריי, איך לא ישמע לתפילות שלנו?

קבלת ברכה מצדיק

כשאדם מגיע לדרגה של צדיק, הוא בונה עבור הכלל את התשתית הנצרכת להם בשביל להתקרב לקב״ה. אפשר לדמות זאת לכך, שהצדיק בונה את הכבישים והאוטוסטראדות, שהם כמו צינורות לבורא העולם, ואז יכול לבוא יהודי פשוט ולנסוע במסלול המהיר. אלמלא הצדיק, הדרך הייתה משובשת והיה קשה מאוד להתקדם.

כשצדיק מברך אדם, כדי שברכתו תחול, על האדם להיות עם **זכות** כלשהי, שבגינה תחול הברכה. מכיוון שהנושא רחב מאוד, אנסה לציין בראשי פרקים את העקרונות, ולבסוף אתן דוגמה אחת מהתורה:

אם תלך לצדיק ותבקש ממנו שיברך אותך, הברכה של הצדיק פועלת תמיד, אך עם ההסתייגויות הבאות:

- הברכה לא חלה באופן אוטומטי. משמיים יזַמנו עבורך לבצע מצווה, שבזכות שתקיים אותה, תזכה שתשרה עליך הברכה (בתור שכר על המצווה שקיימת).
- הקב״ה מזמן עבורך (בזכות ברכת הצדיק) מצבים שיאפשרו לך לעשות מעשים טובים. השכר שיגיע לך על המעשים הטובים האלה –

לפי העיקרון של מידה כנגד מידה - יהיה בדיוק מה שביקשת להתברך בו.

- אצל הקב״ה אין מושג של זמן. הוא רואה גם את העתיד של כל אחד מאתנו. לכן, לפעמים, הברכה של הצדיק פועלת מייד, כי הקב״ה יודע שתעשה בעתיד את מה שנדרש ממך כדי להיות זכאי לקבל את הברכה.

- כשאתה מברך מישהו אחר, חשוֹב על מַשהו שבגינו הוא ראוי להיות מתברך: תכונה טובה, מעשה טוב שעשה, תפקיד ציבורי שממלא, זכות אבות וכדומה. הברכה שורה על מי שראוי להיות מבורך.

- תקבל על עצמך לעשות מצוות חדשות שלא עשית עד כה, או להתחזק במצוות שאתה מקיים. ככל שהמאמץ הנדרש ממך יהיה גדול יותר, כך תקרב יותר את מועד ישועתך. לכן, כמעט תמיד, אחרי שהצדיק מברך, הוא מבקש ממך לקבל על עצמך מצווה חדשה שלא נהגת עדיין לעשות.

- אם תקבל על עצמך לעשות מצוות במסירות נפש כנגד הטבע שלך, הקב״ה יעשה לך ניסים כנגד הטבע. המקרים של ריפוי חולים ״כנגד

חוקי הטבע" ו"בניגוד מוחלט למה שהרופאים קבעו" נובעים מכך.

- יש קשר ישיר בין האב לבן. הבן תמיד יכול לזַכות את אביו. כלומר, בן שמתחזק בעבודת השם, הוא משמש כעין "תעודת ביטוח" לאביו (בחיי האב, וגם לאחר מותו). זה נכון גם לחיוב, כלומר, התחזקותו של הבן "מסייעת" לברכת הצדיק לחול על האב, וזה נכון גם לא עלינו לשלילה – כלומר, מעשי הבן מעכבים את הישועה לאב!

- לעיתים הברכה של הצדיק פועלת מייד, אך מנכים מהאדם מזכויות שהשאירו לו אבותיו. השאלה היא: איזה זכויות תשאיר אתה לבניך?

- "אָבוֹת אָכְלוּ בֹסֶר; וְשִׁנֵּי בָנִים, תִּקְהֶינָה" (ירמיהו ל"א, כ"ח). הבנים נענשים על חטאי אביהם כאשר הם ממשיכים במעשיו הרעים. אבל, אם הם עוזבים את דרכו הרעה של אביהם, הם לא נענשים על חטאי האב, והם אף מזכים את אביהם. לעיתים האב (הרשע) זוכה שברכתו של הצדיק תתקיים לגביו, בשל מצוות שעתיד לעשות בנו או נכדו!

- התפילות ומהמעשים של האדם עבור עצמו, הם יותר חזקים אפילו מתפילותיו וברכותיו של גדול הדור! אם תתפלל על עצמך במקביל לתפילת הצדיק, תצליח יותר.

דוגמה: יוסף מבקש מהמצרים למול את עצמם

בשנות הרעב הגדול במצרים, כשיוסף ניהל את כל ענייני מצרים, באו אליו המצרים פעם אחר פעם וביקשו שיספק להם אוכל. בתחילה הם קנו את האוכל בכסף, אחר כך מכרו את אדמותיהם, ולבסוף כולם נהיו עבדים ליוסף. במדרש מסופר שיוסף ביקש מהמצרים למול את עצמם:

ר' אבא בר כהנא אמר כְּפָאן לָמוּל" (בראשית רבה, מקץ, צ' ו')

כשקראתי את המדרש הזה לראשונה, לא הבנתי מדוע יוסף הצדיק ביקש מהם בקשה כל כך מוזרה. הרי לא מתאים לצדיק יסוד עולם כיוסף שיעשה זאת כדי לצחוק עליהם. עד שהקב"ה האיר לבסוף את עיניי:

המצרים הרי היו רשעים גדולים ועובדי עבודה זרה ולא עמדה להם שום זכות מצד עצמם. לכן, לפי הדין, כל המצרים היו אמורים למות ברעב. כדי שיוסף – הצדיק יסוד עולם - יוכל לזון ולפרנס את המצרים, הם היו

צריכים שתהיה להם זכות כלשהי. יוסף חשב לעצמו: איזו מצווה תוכל ללוות את המצרים בכל רגע ותגן עליהם בעל כורחם, גם אם יתנהגו כרשעים? כך הגיע יוסף לרעיון לבקש מהם למול את עצמם. המצרים, אחרי שהתלוננו בפני פרעה ולא עזר להם, אכן מלו את עצמם, ובזכות המילה יוסף זן את כל הדור ההוא.

אפשר ללמוד מכך פרוש נוסף ל"דור שלא ידע את יוסף". מכיוון שהמצרים, בדורות שלאחר מכן, לא מלו את בניהם אחריהם, היה אפשר לעשות בהם שפטים.

עונש של צדיקים גדול יותר?

"וּסְבִיבָיו, נִשְׂעֲרָה מְאֹד." תהילים נ', ג'.

הקב"ה מדקדק עם הצדיקים הקרובים אליו כחוט השערה. נשאלת השאלה: האם צדיקים נענשים יותר? והתשובה היא: לא. הצדק של הקב"ה הוא מוחלט.

הקב"ה בוחן כל מעשה שאדם עושה מכל ההיבטים: מה המעשה, מה אמרת, מה חשבת, מה היו כוונותיך, עד כמה השתדלת לעשות את המעשה, אילו מידות, רגשות ויצרים השתתפו בעשיית המעשה. כשיגיע הגמול על המעשה לפי העיקרון של המידה כנגד מידה, כל היבט והיבט בעשייה יקבל את הגמול המתאים – לטוב

ולמוטב.

ככל שהאדם במעלה גבוהה יותר מבחינה רוחנית, ידקדקו אתו לעומק רב יותר. לעומת זאת, אדם שנמצא במעלה רוחנית נמוכה, תחילה יגמלו לו לפי הרובד הנמוך. לאחר מכן הוא יעבור "מסלול של היטהרות", שיכול לבוא או על ידי ייסורין או על ידי מערכת הענישה של עולם הבא. כשהוא יגיע למעלה גבוהה יותר ברוחניות, ידונו אותו מחדש, על הרובד העמוק יותר של מעשיו. כך זה ממשיך הלאה עד לזיכוך המלא. כלומר, אין הנחות. גם הרשע יטוהר מחטאיו הקטנים ביותר, ואף עימו ידקדקו לבסוף כחוט שערה. אך זה יהיה בשלבים.

עשיית תשובה כנה מקצרת או עוקפת תהליכים של זיכוך.

מהי תשובה?

"וְהָרָשָׁע, כִּי יָשׁוּב מִכָּל-חַטֹּאתָו אֲשֶׁר עָשָׂה, וְשָׁמַר אֶת-כָּל-חֻקּוֹתַי, וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה--חָיֹה יִחְיֶה, לֹא יָמוּת. כָּל-פְּשָׁעָיו אֲשֶׁר עָשָׂה, לֹא יִזָּכְרוּ לוֹ: בְּצִדְקָתוֹ אֲשֶׁר-עָשָׂה,

יִחְיֶה. הֶחָפֵץ אֶחְפֹּץ מוֹת רָשָׁע, נְאֻם אֲדֹנָי ה׳: הֲלוֹא בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו, וְחָיָה״ (יחזקאל י״ח כ״א-כ״ג).

המושג ״חזרה בתשובה״ מתייחס לגבי כל מעשה ומעשה בנפרד! אומנם יכול אדם לקבל החלטה לתקן את כל המעשים הלא טובים שעשה בעבר, אך זאת החלטה כללית בלבד. בפועל, הוא יכול לעשות ״תשובה״ בכל פעם על מעשה אחד. מן התורה הדרישה מהאדם היא **להבין לעומק** מה היה חטאו בכל מעשה שחטא. לכן, אחרי המחשבה והחרטה הכללית, צריך האדם לתקן כל מעשה ומעשה בנפרד.

כעיקרון, אדם יכול להיות חוטא גדול בתחומים מסוימים, ובו-זמנית, ״בעל תשובה״ לגבי חטא ספציפי שעשה.

הדבר כמובן מותנה בכך, שאף באותם תחומים בהם הוא לא בסדר, הוא אינו חוטא חלילה בזדון. כתב על כך רבינו יונה בספר שערי תשובה שער א׳: ״כל אשר אינו נזהר מחטא ידוע ואינו מקבל על נפשו להישמר ממנו, גם אם הוא מעוונות הקלים, אף על פי שהוא נזהר מכל העבירות שבתורה, קראוהו חכמי ישראל מומר לדבר אחד, ואת פושעים נִמנָה (כלומר, הוא

משתייך לפושעים) וגדול עוונו מנשוא״. מכאן נלמד, שכדי לא להיחשב כמומר לעבירה, צריך שהאדם ינסה לחזור בתשובה על כל העבירות. אכן, גם אם הוא אינו מצליח בשלב זה לשנות את כל טבעו והרגליו, כיון שמצפונו מייסר אותו, הוא כבר אינו בגדר מומר לעבירה, ואדרבא, הוא נחשב ״בעל תשובה״ על אותם החטאים שמהם הוא כן הצליח לפרוש.

שלבי התשובה לפי הרמב״ם: **עזיבת החטא** – להפסיק לעשות את המעשה, **חרטה** – להצטער על המעשה, **וידוי דברים** – לפרט במילים בדיוק מה עשה ולהבין מה הטעות, **קבלה לעתיד** – לקבל על עצמו לא לחזור על הטעות.

למשל, אם אתה נוהג לגנוב חבילות דפי צילום או ציוד משרדי ממקום העבודה:

עזיבת החטא: תפסיק לגנוב את הניירות.

חרטה: להצטער שגנבת.

וידוי דברים: לתאר במילים מה היה החטא ולמה הוא לא בסדר. בחשיבה בעל פה לא תמיד יורדים לשורש הבעיה. נסה לנסח במילים ובפירוט: למה גנבת, מה הביא אותך לגנוב, מה חשבת על המעשה, מה היה

יכול למנוע ממך לגנוב, מה אתה יכול ללמוד כדי שיהיו לך כלים טובים יותר להתמודד עם מצבים שכאלו, איך אתה יכול לתקן את המעוות שעשית.

קבלה לעתיד : להחליט בלב שלם לא לגנוב יותר.

אחרי שביצעת את כל השלבים האלה, תיקנת את עצמך בהקשר לגניבה מהמשרד. כעת עליך לעבור לדבר הבא שעליך לתקן אצלך.

התשובה היא אחד החסדים הגדולים שעשה איתנו הקב״ה. היא אינה נחלת שומרי שבת או בעלי זקן ופאות בלבד. היא נחלת כל אדם. יש לא מעט מצבים שאנשים עושים תשובה שלמה בנושא מסוים, אולם הם נשארים עדיין - למרות רצונם - חוטאים בנושא אחר. זה כמו טיפוס במדרגות. בכל פעם אנו עולים עוד מדרגה ומתקנים עוד משהו אצלנו.

לא לשכוח שאפשר ורצוי להתפלל לבורא העולם שיעזור לנו בתהליך התיקון העצמי.

כוח האמונה

אם אנשים מאמינים שאדם מסוים מסוגל באמת לעשות ולפעול משהו בעבורם, אזי מכוח אמונתם של אותם מאמינים, מקבל אכן אותו האדם את הכוח והיכולת לעשות את אותו המעשה, גם אם המעשה הוא בגדר ניסים ונפלאות.

לפי העיקרון הזה, כל אב מקבל את הכוח והיכולת לפרנס את ילדיו ולחנך אותם, מכוח העובדה שבניו מאמינים בו. כשקהל של אלפים ויותר מריע לספורטאי, הוא מקבל כוחות שהן מעבר לכוחות של אדם שעושה את אותה פעילות ספורטיבית ללא קהל צופים.

אני אישית, נוכחתי באמיתות של הכלל הזה עם לקוחותיי. בכל המקרים בהם הלקוחות האמינו בכך שאוכל לעזור להם, ההצלחה של עבודתי אתם הייתה מדהימה והרבה מעבר להצלחה רגילה.

הכלל הזה נכון גם לגבי עצמך. אם תאמין בעצמך שאתה מסוגל לעשות משהו, תקבל כוחות לא טבעיים

לעשיית המעשה!

מעל לכל, אם **תאמין** באמונה תמימה בבורא העולם שהוא רוצה להיטיב אתך ולעשות את הדבר הכי טוב עבורך, תראה שזה מה שיקרה.

אמונה תמימה

בפרק הזה נלמד:

- מהי אמונה תמימה
- מספר דוגמאות
- יחיד העושה למען עצמו ולמען הכלל
- אור וחושך הנמצאים בו זמנית באדם
- קשר אל ה'

חיים של אמונה תמימה, זה לעשות בשמחה וברצון בכל רגע את הטוב והישר בעיני השם (לפי מיטב שיפוטנו), לא לפחד מדאגות העתיד, ולהיות בתהליך מתמיד של

לימוד ושיפור עצמי.

אמונה תמימה כוללת גם את הדברים הבאים:

לא לעשות חשבון שמים - אל תנסה לבדוק למה האדם הזה חולה, ולמה האדם הרשע הזה עשיר. למה הצדיק הזה מת, ואילו אחיו הרשע בריא כמו שור. "כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם, וְלֹא דַרְכֵיכֶם דְּרָכָי--נְאֻם, ה'. כִּי-גָבְהוּ שָׁמַיִם, מֵאָרֶץ--כֵּן גָּבְהוּ דְרָכַי מִדַּרְכֵיכֶם, וּמַחְשְׁבֹתַי מִמַּחְשְׁבֹתֵיכֶם" (ישעיהו, נה,ח-ט)

הסתכל על עצמך ולא על אחרים - אל תביט על האושר של אחרים, על תכונותיהם הרעות, ועל מעשיהם הרעים. טפל בעצמך.

לא להתחכם עם המצוות - עשה את המצוות בפשטות, לא מתוך הכרח ולא כדי לצאת ידי חובה. אל תחפש קיצורי דרך כדי לחסוך מאמץ. המצוות נועדו להיטיב אתך.

לא לברוח כתינוק מבית הספר - אם אתה כבר עושה מצווה, אל תחכה שהיא תסתיים כדי לברוח ממנה. תהנה מהעשייה. אם אתה מרגיש שאתה מתאמץ מדי בעשיית מצווה, "שב ואל תעשה עדיף" (כלל זה אמור במקרים מסוימים בלבד, ולאחר התייעצות עם גורם מתאים).

לפקוח עיניים

אמונה תמימה תיתן לנו גם מבט נכון על אירועי חיינו.

"וַיִּפְקַח אֱלֹקִים אֶת-עֵינֶיהָ, וַתֵּרֶא בְּאֵר מָיִם; וַתֵּלֶךְ וַתְּמַלֵּא אֶת-הַחֵמֶת, מַיִם, וַתַּשְׁקְ, אֶת-הַנָּעַר" (בראשית, כ"א, י"ט). אחרי ששרה אמנו גרשה את הגר וישמעאל (כי ישמעאל ניסה להרוג את יצחק), הגר תעתה במדבר ואחרי שנגמר לה המים, השליכה את ישמעאל וחיכתה שימות. "וַיִּפְקַח אֱלֹקִים אֶת-עֵינֶיהָ", כלומר, הבאר הייתה שם לידה ממש. כל מה שהיה עליה לעשות הוא לפקוח את העיניים.

ככה זה עובד תמיד. הפתרון לאירועי חיינו השונים נמצא תמיד ממש לידינו צריך רק לפקוח את העיניים.

איך פוקחים עיניים? בכל רגע ורגע, כאשר אנו נתקלים בבעיה, עלינו לחפש מהו הדבר הטוב שאמור לצאת מהמצב. אם לא מוצאים, להתחנן לקב"ה שיפקח את עינינו.

בשבילי נברא העולם

"כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם" (גמרא, סנהדרין, דף כ"ג, עמוד ב).

פקיחת עיניים אינה נדרשת רק במצבים מיוחדים, **היא אמורה להיות חלק משגרת חיינו**. אדם נקרא "עולם קטן". כל אדם צריך לחשוב כאילו כל מה שסביבו נבנה אך ורק כתפאורה בעבורו, ושכאילו גורל העולם כולו מונח על כתפיו. ההסתכלות הזאת מאפשרת להגיע לתובנות מעשיות רבות כיצד להתנהג במצבים שונים. **יש סיבה מדוע הקב"ה מראה לך דברים. הוא רוצה שתגיב על כל דבר שתראה**. דבר זה נכון אפילו כלפי המראות הפשוטים מחיי היום, שמרבית האנשים מתעלמים מהם לחלוטין.

לסיכום: אם אתה רוצה להיות מחובר אל ה', עליך לפקוח את עיניך באופן מתמיד ולהגיב על כל דבר.

לא להתעלם משום דבר

למשל: אם אתה נוסע ברכב ותוך כדי נסיעה אתה רואה אדם צולע, ברך אותו (במחשבתך) ברפואה שלמה. אם אתה רואה אישה מבוגרת סוחבת סל כבד ביום חם ולח, ברך אותה שה' ייתן לה כוח ובריאות. אם אתה רואה רכב תקוע בצד הכביש, אם אינך יכול לעזור לו, ברך אותו שהבעיה שלו תיפתר מהר. לא צריך לברך ברכה ארוכה, מספיק להרהר בלב כמה מילים: "רפואה שלמה", "שה' ייתן לך כוח", "שבעייתך תיפתר מהר" וכן הלאה.

על ידי אימוץ הגישה הזאת, אתה מרגיל את עצמך לפקוח את העיניים ולהגיב לכל מה שקורה סביבך בכל רגע. בכך תשתנה גם ההתייחסות שלך למקום העבודה שלך ולמשפחתך ולחוג האנשים הקרוב אליך. ראייתך תהפוך להיות הרבה יותר זכה ובוחנת. **מיום ליום אתה תתחיל לראות דברים שאדם רגיל לא רואה** ותוכל לראות את ההשגחה של הקב"ה בכל רגע. לא אנסה לפרט בנידון, מכיוון שרק מי שניסה זאת יוכל להבין.

טוב להודות לה׳

״טוֹב, לְהֹדוֹת לַה׳ ; וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן. לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ ; וֶאֱמוּנָתְךָ, בַּלֵּילוֹת.״ תהילים צ״ב, ב-ג.

עוד מהיסודות הגדולים של חיי אמונה זה להודות לקב״ה בכל רגע ורגע. אתה קם בבוקר, תן תודה לה׳ על שהחזיר לך את נשמתך. הצליח לך בעסק? - תודה לו. נסעת והגעת בשלום? - תודה לו.

החלק הקשה ביותר זה להודות גם על הדברים ״הרעים״. אמנם אנחנו יודעים שהקב״ה עושה אך ורק את הטוב ביותר עבורנו ; ברור לנו שאם אנחנו חשים לא טוב, זה רק מפני שהוא דואג לנו כמו שאב מחנך את בנו. אך למרות זאת, ברגע האמת כשמרגישים רע, קשה לנו להפנים את הדברים ולהודות על הרע כמו שמודים על הטוב.

דווקא בגלל הקושי העצום של ״להודות על הרע כמו על הטוב״, אם תצליח לקיים זאת, שכרך עצום. הרווח שלך יהיה במספר מישורים:

- תרגיש הקלה - הרבה יותר קל לעבור משהו לא טוב, כשאתה משוכנע שזה נעשה לך על ידי

הקב״ה, שאוהב אותך ורוצה רק את טובתך. יהיה הרבה יותר קל לך כאשר תאמין שבסופו של דבר תראה את הטוב שייצא מכך.

- לא תקטר על המצב - כי הינך מבין שה״רע״ הזה נעשה לטובתך. מי שלא מקטר, מוחו ועיניו פקוחים יותר בשביל ללמוד את הלקח שהקב״ה רוצה ללמד אותו. הקיטורים הם אחד החוליים שמביאים על האדם ייסורים (לא עלינו). המתלונן על מצבו הוא כאילו כופר חלילה בהשגחת הקב״ה. צריך מאד להתפלל ולהתחנן לקב״ה שייתן לנו את היכולת להימנע מתלונות. זה יסוד האמונה.
- מתוך ההבנות שתקבל עקב התבוננותך, תשתפר ותעלה במעלות הקדושה.
- הקב״ה יישמע לכל תפילותיך.

דוגמאות אישיות

חשוב לציין, שבכל המקרים המתוארים בדוגמאות

שלהלן, הנני בוחן את המציאות מתוך זווית הראייה שלי, ומשתדל - בכל אירוע שמתרחש סביבי - לפקוח את העיניים ולחפש את הנקודה אותה ביכולתי לתקן. כל זאת בהתאם למטרה שקבעתי לעצמי בחיים: "עשיית מצוות ומעשים טובים למען הפרט והכלל, תוך שימוש מרבי ביכולות שנתן לי הקב"ה בחסדיו הרבים". לפי קביעת המטרה אפשר לגזור מה הם מדדי ההצלחה. אם הצלחתי לעשות מעשה שמשאיר את הרשימו (רושם), מבחינתי, התקדמתי עוד צעד קדימה.

כלומר, הנני משתדל בכל רגע לפקוח את העיניים ולראות איפה הנקודה שביכולתי לתקן משהו.

סיפור אישי - הנסיעה לכותל עם מיניבוס

קיץ, כ"ו אב התשס"ו. מספר ימים לפני סוף חופשת הקיץ של בתי הספר צלצלה אלי אחותי, והציעה שניסע עם הילדים לסיור במנהרות הכותל. זה זמן רב שרציתי לבקר בכותל, לכן הבעתי מיד את הסכמתי הנלהבת לרעיון. ביום המיועד הזמנו מיניבוס והתחלנו בנסיעה לכיוון הכותל. היה זה יום חם מאד, והמזגן של המיניבוס לא פעל, והדבר הקשה כמובן על הנסיעה. כשהגענו לכותל, סיכמנו עם הנהג שיבוא לאסוף אותנו

חזרה לפתח תקווה בשעה אחת בצהרים. הנהג אמר שמבחינתו זה בסדר, אך הוא ביקש לקבל כבר מראש את התשלום של הנסיעה חזרה. בשעה אחת וחצי - לאחר סיור מאלף במנהרות הכותל - יצאנו לכביש להמתין לנהג שיסיע אותנו חזרה הביתה. הזמן עובר, אך הנהג בושש מלהגיע. צלצלנו אליו, להפתעתנו הרבה הוא אמר שלמרות מה שסיכם איתנו, הוא אינו יכול להגיע. הוא נתן לנו מספר טלפון של נהג אחר שאולי יוכל להחליף אותו. צלצלנו לנהג השני, אולם הוא אמר שבשעת הצהריים הוא אינו מוכן להגיע לכותל. "רדו למטה ושם אני מוכן לאסוף אתכם", אמר. ניסינו להתווכח, אך הוא טרק לנו את הטלפון. ניסינו לצלצל לכל תחנת מוניות אפשרית, אולם אף תחנה לא הייתה מוכנה לשלוח מיניבוס לכותל בשעת צהריים. קרוב לשעתיים וחצי עמדנו כך בשמש החמה, וכל ניסיונותינו לא הצליחו. בינתיים, בתוך ההמולה, נעלם לנו גם הבן הקטן של אחותי. חצי שעה מורטת עצבים עברה עלינו עד שבחסדי השם הצלחנו למצוא אותו.

"זה הניסיון שלנו" אמר לי לפתע גיסי. "איך לא חשבתי על זה קודם" - עניתי לו. מה עושים במצב כזה? שלב ראשון - פוקחים את העיניים. צריך לנסות להבין מדוע הקב"ה שלח אותנו לכאן, ומדוע נגרמים לנו כל העיכובים הללו.

הבטתי מסביב. במרחק לא רב מאיתנו ישבו זוג זקנים

שנראו טרודים מאוד. התקרבתי אליהם, שמתי לב שהם מדברים ביניהם בשפה הפרסית. אני נולדתי באיראן. עליתי בגיל עשר ואני זוכר עדיין את השפה. פניתי אליהם, התברר שהם עלו לישראל ממש באותו השבוע. הם לא ידעו מילה בעברית, והיו שרויים במצב של חוסר אונים מוחלט. סיפורם ארוך – ואקצר, אך בסופו של דבר, עזרתי להם לפתור את בעייתם. כאשר נפרדנו, אמרו לי הזקנים שהייתי עבורם ממש כמלאך משמים. חשבתי לעצמי שכנראה עיכבו אותנו משמים בכדי שאוכל לעזור לאותו זוג זקנים. פסעתי בחזרה לכיוון גיסי וראיתי אותו זוהר משמחה. עוד בטרם פתחתי את פי, הוא קרא בקול: "אני יודע למה התעכבנו כאן. ראיתי מיניבוס ורצתי לעבר הנהג כדי לשאול אם הוא פנוי. כשהדלת נפתחה, ראיתי את הרב דניאל זר שליט"א, ראש ישיבת אור דוד. לא תאמין כמה שנים שאני חולם לקבל ברכה ממנו. הכנסתי את ראשי לתוך המיניבוס וביקשתי מהרב שיברך אותי. הרב הרגיע את העוזרים שלו שניסו להרחיק אותי, ובירך אותי באריכות. לבסוף הוא גם הוסיף ואמר: 'עוד מעט תמצאו הסעה'. היה שווה לי כל העיכוב הזה רק בשביל הברכה הזאת".

תוך כדי שגיסי אומר לי את דברי הרב, עבר לידנו גבר ערבי ששמע את דברי גיסי לגבי ההסעה. הוא נעצר לידינו ושאל אם אנחנו זקוקים למיניבוס לכיוון פתח-

תקווה. כשענינו בחיוב, הוא חייג מיד בטלפון וקרא בהתרגשות: "חמיד! חמיד! יש פה קבוצה שצריכה לפתח-תקווה". דקה אחר כך חמיד כבר עמד לידנו עם מיניבוס מפואר. התברר, שחמיד היה צריך להגיע בדחיפות לחברת אי.סי.איי בפתח תקווה (חברה אתם עבדתי במשך שנים בעבר), ולא היה לו כל מושג כיצד להגיע לאזור. הוא חיפש אנשים שנוסעים לפתח תקווה בכדי שהם יוכלו לכוון אותו למקום הנכון. כך מצאנו את עצמנו בסופו של דבר בדרכינו חזרה הביתה, עם מיניבוס מפואר ומזגן שעובד...

סיפור אישי - פגישה עם ה"נועם אלימלך" זצ"ל...

כ"ט בתמוז תשס"ז, יום ברית המילה לבני הקטן. יום הברית הגיע, ושלא כהרגלנו לא בחרנו עדיין שם לרך הנולד. שאלתי את אשתי האם היא חשבה כבר על שם. היא אמרה: "אתה תציע מספר אפשרויות ואני אבחר מתוך הרשימה". משום מה, השם הראשון שעלה בראשי היה נועם. בעודי רושם את השם על הדף, אשתי חייכה ואמרה: "אין צורך להמשיך. מהיום שהוא נולד, אני קוראת לו ביני לבין עצמי בשם הזה". החלטנו להוסיף לילד גם את השם ניסן, על שם סבי הצדיק ז"ל.

יום הברית חל ביום ההילולה של רש"י הקדוש. ניסיתי לחשוב, על מי לכוון בשם נועם, ושמו של בעל "נועם אלימלך" (ר' אלימלך מליז'נסק, ה'תע"ז – כ"א באדר ה'תקמ"ז; 1717 – 1787) זצ"ל עלה במחשבתי. הרהרתי לעצמי: "ריבונו של עולם, אני קורא מדי פעם שיש צדיקים שזוכים ללמוד תורה עם צדיקים מהעולם העליון. אני יודע אמנם שאני יהודי פשוט ואינני שייך לדרגות אלו, אך בכל אופן הייתי מאד שמח אם צדיק כמו ה"נועם אלימלך" זצ"ל היה מלמד אותי תורה. אפילו שיעור אחד".

הטלפון הנייד שלי צלצל. על הקו היה לקוח חדש שביקש להיפגש אתי בדחיפות. הסברתי לו שהיום מתקיימת הברית לבני, ושבימים הקרובים אינני יכול להיפגש עם לקוחות חדשים. למחרת, השכם הבוקר קיבלתי שוב טלפון מאותו יהודי. הוא התעקש למרות הכול להיפגש אתי בדחיפות. ניסיתי שוב לדחות אותו, אולם לבסוף הסכמתי לקבלו בביתי. "איך קראתם לו?" הוא שאל מיד כשהגיע, עוד לפני כל הקדמה אחרת. "נועם-ניסן", עניתי. "האם אתה יודע מיהו הנועם אלימלך?" - שאל. "כן", עניתי, ואז הוא אמר: "אני נכד (צאצא) ישיר של ה"נועם אלימלך". שמתי לב שהוא אכן לבוש בבגדי אדמו"ר. השעה הייתה שעת אחר-הצהריים והלכנו יחד לבית הכנסת להתפלל מנחה. כאשר הגענו, נוכחנו לראות שנותרו עוד מספר

דקות לתחילת התפילה. האורח הסתובב לעבר מדף הספרים בבית הכנסת ואמר בשמחה: "הנה, יש כאן את הספר של הנועם אלימלך, נוכל ללמוד מעט עד שתתחיל התפילה".

הוא קרא לי מתוך ה"נועם אלימלך" את הקטע שאומר שאת השם של הילד מקבלת האם מהשמים ברוח הקודש. תוך כדי הלימוד חשבתי לעצמי עד כמה הקב"ה שומע את תפילותינו, גם אם הן תפילות שמצריכות ניסים גלויים. ביקשתי בקשה שלא חלמתי שאזכה לראות בהתגשמותה, והנה היא מתגשמת. אמנם לא זכיתי לראות את הנועם אלימלך עצמו, אבל לפי המדרגה שלי, גם מה שקיבלתי, והאופן שזה קרה, זה בגדר נס. סיפור זה משמש למעשה כפתיח לסיפור הבא, העוסק בנושא שלנו: "פקיחת העיניים".

סיפור אישי – בר-מצווה בירושלים

כאשר אדם רואה שתפילותיו נענות, זה הזמן לבקש בקשות נוספות.

מייד אחרי המקרה עליו סופר קודם, ביקשתי עוד שתי בקשות: האחת - שאפגש עם הרב גרוסמן ממגדל

העמק. השנייה - שאזכה לכתוב בקרוב ספר תורה. לא כאן המקום להרחיב ממה נבעו הסיבות לבקשות אלו. זה סיפור בפני עצמו.

עוד באותו הערב, קיבלנו שיחה מארה״ב מקרובי משפחה של אשתי, שאמרו שהם מזמינים אותנו לבר-מצווה של בנם, שתיערך בארץ בעוד כשלושה שבועות. התכנית כוללת: בבוקר - מפגש לתפילה בכותל, ואחר הצהריים - חגיגת בר המצווה באולם בירושלים.

יום חמישי, כ״ה באב תשס״ז, נסיעה לירושלים לבר-מצווה:

מכיוון שאשתי הייתה לאחר לידה, יצאתי לירושלים לבדי. בדרך היו פקקי-תנועה נוראים, ושמחתי שאשתי לא נסחבה עם התינוק בנסיעה מתישה שכזאת. לאחר קרוב לשלוש שעות של נסיעה עדיין הייתי בתוך המכונית. אמנם הייתי כבר בירושלים, אך הדרך אל הכותל התארכה מאד עקב פקקי התנועה. החלטתי לפנות לבורא העולם: ״ריבונו של עולם, אתה יודע שיש לי דברים הרבה יותר חשובים לעשות, מאשר לבלות יום שלם בפקקי תנועה. למה שלחת אותי לכאן? מה עלי לעשות?״.

חיפשתי בסמוך לרכב האם יש משהו שאולי יוכל לרמוז

לי על התשובה לשאלה ששאלתי. פתאום ניגש אלי יהודי ושאל אם אני נוסע לכותל. לקחתי אותו טרמפ, אך אחרי רבע שעה בפקק, אמר: "אני מבקש סליחה, אבל ברגל מתקדמים מהר יותר." התנצל וירד מהרכב. שוב פניתי לקב"ה: "בשביל הטרמפ הקטן הזה הטרחת אותי עד לכאן? ואפילו לא עזרתי לו באמת. אין סיבה יותר רצינית?".

פקק התנועה הנורא נמשך גם ברחוב העולה אל הכותל בעצמו. התברר לי שבאותו היום הגיעה קבוצה גדולה מאוד של נערים מכל העולם לחגיגת בר-מצווה משותפת בכותל. המקום היה עמוס במבקרים ואוטובוסים, ולא היו כלל מקומות חנייה.

תוך כדי הנהיגה בפקק, המשכתי להתחנן לקב"ה: "ריבונו של עולם, אני יודע שלא תמיד אני יכול לראות את הטוב בכל דבר, אבל אני מבקש ממך שתראה לי למה שלחת אותי לפקק הנורא הזה. הנה הגעתי לכותל ואינני יכול אפילו לרדת מהמכונית ולהגיד מזל טוב. למה שלחת אותי לכאן? מה עלי לעשות?".

מספר מטרים לפניי, במדרכה מימין, עמדו שלוש נשים חרדיות מבוגרות. לפתע הסתובבה אחת מהן לאחור, ונגשה בצעדים החלטיים לחלון הרכב שלי. כשפתחתי את החלון, היא אמרה לי באנגלית: "אנחנו ממתינות כאן כבר כמה שעות למונית. האם נוכל רק לנסוע אתך

עד למטה? כי כבר שעות רבות שאי אפשר למצוא כאן מונית״.

״בשמחה רבה!״ עניתי. עם כניסתן לרכב, אמרה אחת לשנייה באנגלית: ״לעולם לא תספיקי להגיע בזמן״. שאלתי אותן מה הבעיה, והיא אמרה שבעוד כמה שעות יש לה טיסה לארה״ב, והיא חוששת מאד שתאחר לטיסה. היא הוסיפה ואמרה שהיא היססה מאד לבוא לביקור בישראל, ושגם בטיסה הלוך פספסה את הטיסה, ובכלל - הייתה לה עוגמת נפש רבה בביקור הזה.

״אני יכול להסיע אותך״, הצעתי. ״ממילא יש לי זמן. אני מוזמן לבר-מצווה וכל המוזמנים נמצאים כרגע בכותל, וייקח להם עוד מספר שעות עד שיגיעו לאולם.״

״לא! תודה!״ ענתה האישה. ״אני לא יכולה לבקש ממך דבר כזה. חוץ מזה, המזוודות שלי אצל אחותי בשכונת בית וגן.״

הסברתי להן שוב, שיש לי כמה שעות חופשיות, ובכוונתי להישאר בירושלים עד לבר-המצווה. כשלא השתכנעה, אמרתי: ״אני נמצא כבר קרוב לחצי יום בתוך המכונית. כל הדרך התחננתי לקב״ה שיסביר לי למה הוא שלח אותי לפקק הנורא הזה. אני רוצה ומבקש שתעשי אתי חסד ותאפשרי לי להסיע אתכן״.

אחרי כמה שניות של שקט, היא הנהנה בראשה להסכמה. ממש באותו הרגע פקק התנועה השתחרר. כשהגענו למטה ראינו כמה שוטרים שהחלו לכוון את התנועה. היא הספיקה להגיע בזמן לטיסה, ואף שלחה לי מכתב תודה מארה״ב. שמה אסתר. גם אני הצלחתי להגיע לאולם בזמן בחזרה, כאשר אני מקדים אפילו את האורחים מהכותל שעדיין לא הגיעו.

בהיכנסי לאולם ראיתי את חתן הבר-מצווה נכנס בליווי אביו, סבו **והרב גרוסמן**. הלכתי לכיוון הרב ועוד לפני שהספקתי לומר לו את מה שרציתי, הרב אמר: ״אתה תפגוש אותי במגדל העמק״, ונכנס לאולם.

כשחגיגת הבר- מצווה הסתיימה, בדרך החוצה שאלה אחת האורחות אם יש לי מקום ברכב לכיוון המרכז. עניתי בחיוב, והצטרפו אלי שתיים מהדודות של חתן הבר-מצווה. הן דיברו ביניהן שהסבא של החתן מכניס בעוד מספר ימים ספר תורה במגדל העמק, בישיבת הרב גרוסמן.

ערב ראש חודש אלול תשס״ז: טקס הכנסת ספר תורה בישיבה של הרב גרוסמן

הכרתי מעט מאוד מהאורחים באותו הטקס. אשתי הייתה עסוקה עם בני משפחתה שלא ראתה כבר מזמן ועם הבן הקטן שלנו, נועם-ניסן. עמדתי בצד וצילמתי את האנשים שהתכבדו לכתוב אות בספר התורה (אני חובב צילום). הסבא מצד האב התכבד לכתוב, אחריו גם הסבא השני. הרב גרוסמן עמד ליד ספר התורה ולידו עמד אבי חתן הבר-מצווה. ראיתי שהוא מהסס את מי להזמין עכשיו אחרי שני הסבים. לפתע האב פנה אלי והזמין אותי לכתוב אות. בזמן שכתבתי את האות, הניח הרב גרוסמן את ידו על ראשי ובירך אותי.

חלף בדיוק חודש, מערב ראש החודש אב עד לערב ראש החודש אלול, ושתי בקשותיי התמלאו.

סיפור אישי – עוד איתות קטן מהקב״ה

לסיפור הזה יש המשך, ואין כאן המקום לתאר את הכול. הקב״ה שומע את תפילותינו. אספר עוד מקרה קטן:

למחרת בבוקר, יום אחרי טקס הכנסת ספר התורה, הייתה לי פגישה עסקית עם לקוח שלי, אסף קדרון. אסף הוא אומן אבן שמכין יצירות אומנות ענקיות

ומרהיבות מאבני ארץ ישראל ממקומות התרחשות המאורעות ההיסטוריים של עם ישראל. רגע לפני שיצאתי מהבית, העברתי את התמונות מהמצלמה הדיגיטאלית שלי למחשב. באחת התמונות צילמתי את אבא של חתן הבר-מצווה רוקד עם ספר התורה הפתוח. יצאתי כבר מהבית, אך החלטתי לחזור חזרה ולנסות לראות בצילום באיזו פרשה פתוח ספר התורה.

פתחתי את התמונה. שתי מילים צדו את עיניי: "גבעות עולם". נסעתי לפגישה עם אסף. יצירת האומנות הגדולה ביותר שלו נקראת "אנדרטת יהושע בן-נון" והיצירה הזאת נמצאת במקום שנקרא "**גבעות עולם**".

פקיחת העיניים - הדרך להגשמת משאלותינו- סיכום

הכלל של פקיחת העיניים מלמד אותנו שאם הקב"ה מזמן לנו מצב מסוים, יש לכך סיבה. זה נכון בכל רגע ורגע. אם אתה רואה אדם חולה, או מאורע שמתרחש לידך, או שאתה נחשף למקרה שקרה למישהו, בכל פעם ופעם יש לכך סיבה. עליך לשאול את בורא העולם מה הוא מצפה ממך שתעשה עם מה שאתה רואה, לפקוח את עינייך היטב ולחפש את התשובה. **כל מקרה שתתייחס אליו, מהווה קרש קפיצה** ברוחניות. כל

מקרה שתתעלם ממנו, יכול למעשה לטמון בתוכו את ההזדמנות שניתנה לך משמים לזכות במצווה, שתוצאותיה - מילוי בקשותיך.

מי שעובד את השם מתוך הכנעה, לא מפספס. כל מאורע נחקק בזיכרונו. עיניו פקוחות והוא מחפש בכל כוחו את המעשה הנכון שעליו לעשות! ובכך הוא זוכה להגשים את משאלות ליבו. **למשל, במקרה שתיארתי לעיל, אם הייתי מוותר באמצע הנסיעה לירושלים בשל עומסי התנועה, לא היו מתגשמות בקשותיי**.

למען עצמך ולמען הכלל

כדי לעבוד את השם באמונה ובתמימות, עליך לראות את עצמך תמיד כחלק מהכלל. גם כשאתה נאלץ לטפל בענייני עצמך, השתדל לכוון שאתה מטיב לעצמך לא כמטרה סופית, אלא בכדי שזה יאפשר לך לפעול למען הכלל. חז״ל קבעו סדר עדיפויות בעשייה למען הכלל. העדיפות הגבוהה יותר תהיה למי שקרוב אליך (משפחתך, הקרובים אליך, אנשי עירך...). למשל, בענייני הלוואה רואים בגמרא, בבא מציעא, דף ע״א

עמוד א׳:

״אם כסף תלווה את עמי, את העני עמך׃ עמי ונכרי עמי קודם. עני ועשיר עני קודם. ענייך ועניי עירך ענייך קודמין. עניי עירך ועניי עיר אחרת, עניי עירך קודמין.״.

אדם שעושה למען הכלל, הוא בעצם עושה את רצון השם, שכל מטרתו להיטיב עם ברואיו, ואז השם ימלא את רצונו.

״ עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו; בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך״ אבות ב׳, ד׳.

ככל שתעלה במעלת המידה של התחברות לכלל, תרגיש שהנך קולט ומרגיש מה שקורה לאחרים. אתה שמח בשמחת אחרים וכואב את כאבם. אם מישהו זקוק לישועות, אתה מתפלל עליו באותה עוצמה שהיית מתפלל על עצמך.

מידה זו של התחברות לכלל אפשר ללמוד מיוסף הצדיק. על יוסף עברו תלאות רבות׃ אחיו רצו להרוג אותו, נמכר לעבד, אשת פוטיפר העלילה עליו עלילות

והוא נזרק לכלא. והנה גם לאחר עשר שנים בכלא (כנגד הדיבה שהוציא על עשרת אחיו, לפי תנחומא, "וישב" ט), במקום להיות בדיכאון ולהסתגר בפינה שלו, הוא ער לצערם של מי שנמצא סביבו ומציע את עזרתו: "וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם יוֹסֵף, בַּבֹּקֶר; וַיַּרְא אֹתָם, וְהִנָּם זֹעֲפִים. וַיִּשְׁאַל אֶת-סְרִיסֵי פַּרְעֹה, אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּמִשְׁמַר בֵּית אֲדֹנָיו--לֵאמֹר: מַדּוּעַ פְּנֵיכֶם רָעִים, הַיּוֹם." (בראשית, מ', ו'-ז'). זאת דוגמה נפלאה לאדם שלמרות מצוקותיו הפרטיות, מחובר אל הכלל וחש את כאבם ונכון תמיד לעזור. בכל פעם אני נפעם מחדש מהכוח האינסופי שהיה ליוסף הצדיק להיות מסוגל לראות את "פניהם הרעים" של שני אסירים בתוך ים של אסירים אחרים. כל אדם ממוצע אחר היה מסתגר במצב כזה בתוך צערו ולא מתעניין כלל באחרים. זאת מעלה גבוהה מאוד של התחברות אל הכלל.

סיפור מקרה - הסעת החבר לירושלים

ישנן שלוש גישות שונות של אנשים בנוגע לעשיית חסד:

1. אלה שאוהבים לעשות חסד ולא רוצים שאחרים יעשו חסד.
2. אלה שלא אוהבים לעשות חסד, אך אוהבים

כשאחרים עושים חסד.

3. אלה שאוהבים לעשות חסד ואוהבים גם שהאחרים עושים חסד (המצב הרצוי).

לכאורה נראה שקשה למצוא אדם מהסוג הראשון - שאוהב לעשות חסד, אולם אינו מוכן שאחר יעשה חסד. אך בכל אופן - הנה דוגמה למצב שלא מעט אנשים ייכשלו בו:

ישבתי בביתי בגני-תקווה, ושוחחתי בטלפון עם חברי יוסף (שם בדוי). רגע לפני סיום השיחה סיפרתי לו שיש לי פגישה בירושלים. יוסף שמח מאד כששמע זאת. הוא אמר לי שגם הוא חייב להגיע בדחיפות לירושלים והוא ישמח לנסוע אתי. בכדי לאסוף את יוסף מביתו אני אמור לסטות כחצי שעה ממסלול הנסיעה לירושלים, אך למרות זאת שמחתי מאוד על ההזדמנות לעזור לחברי האהוב. קבענו שאאסוף אותו מביתו וניסע יחד לירושלים.

בדרך אל יוסף, היה עומס תנועה די רציני, כך שרק לאחר כארבעים דקות הגעתי לביתו. להפתעתי, הוא לא היה שם. על דלת ביתו היה פתק: "נסעתי לירושלים עם השכן. נדבר אחר כך. יוסף."

הבה ננתח את המקרה: יש אנשים שעלולים לכעוס מאוד על אותו חבר "כפוי טובה". "למה הוא טרטר אותי בחצי שעה של נסיעה אליו בעוד שהוא לא חיכה לי כלל?", "למה הוא לא צלצל אלי להודיע לי שהוא נוסע עם מישהו אחר?"...

מצד שני, זה מצב די מייצג של "לא לאהוב שאחרים יעשו חסד". אם נבחן את טובתו של יוסף, ברור לכל שמכיוון שהוא מיהר, הטרמפ עם האדם השני התאים לו יותר. יכולות להיות סיבות טובות למה הוא לא צלצל להודיע (הסוללה בנייד שלו נגמרה, אני הייתי באזור ללא קליטה...). אדלג על ניתוח המלא של המקרה, אך המסקנה הברורה היא שאין כאן שום מקום לכעס. אוהב החסד האמיתי ישמח שחברו מצא פתרון טוב שיותר עבורו.

אם עדיין לא השתכנעתם, נסו לדמיין שהחבר אכן היה מחכה ונוסע אתכם לירושלים. בהגיעכם לעיר הייתם סוטים שוב ממסלולכם כדי להביאו למחוז חפצו (מה לא עושים בשביל חבר). הוא היה נפרד מכם בנשיקות וחיבוקים והרבה מילות תודה. החזה שלכם היה מתנפח מגאווה ושמחה על העזרה שהגשתם. בוודאי שלא היה בליבכם שום כעס כלפי החבר, אדרבא, רגשות החיבה ביניכם היו מתגברים. כעת, נסו לדמיין

שמתברר לכם בדיעבד, שבגלל שהחבר המתין לכם הוא איחר להגיע לפגישה ונגרם לו מכך נזק גדול. באם היה אפשר להחזיר את הזמן אחורנית והייתה לך את האפשרות לבחור אחת מבין השתיים: או שהחבר ייסע ולא יחכה, או שכן יחכה וייסע אתך וייגרם לו נזק - במה הייתם בוחרים?

אם בכל זאת בחרתם באפשרות שהחבר ייסע אתכם, נסו להחליף תפקידים. נניח אתם הייתם זקוקים להסעה, ואיחור היה גורם לכם הפסד כספי ניכר ועוגמת נפש רבה. איך הייתם רוצים שהחבר שלכם ישפוט את מעשיכם? ואהבת לרעך כמוך!

אור וחושך, טוב ורע – בו-זמנית

כוחות החושך והרע מוטבעים באדם עוד משחר יצירתו. אור האמונה אינו יכול – בדרך כלל- לגרש לחלוטין את החושך שבאדם. בטבע, האור דוחה ומבטל לגמרי את החושך, אולם בתוכנו פנימה, בעומק מציאותנו, מידות הטוב והרע, האור והחושך, חיים בתוכנו בו זמנית **זה לצד זה**, מבלי שהאור יבטל את החושך! אדם יכול לטפס במעלות הקדושה על ידי עשיית מעשים טובים,

אולם בזמנים אחרים הוא עלול לרדת לשפל המדרגה עם מעשיו הרעים. אמנם, בזמן המעשה, רואים רק צד אחד מאישיותו של האדם, אך הצד ההופכי נמצא שם. ספר בראשית - ממש בתחילתו מביא לנו את הדוגמה לכך (מבוסס על מאמר "נכבדות" של ר' חיים שמואלביץ' בספרו "שיחות מוסר"):

"וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרִי הָאֲדָמָה, מִנְחָה—לַה'. וְהֶבֶל הֵבִיא גַּם-הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ" בראשית ד', ג-ד.

קין, הבין בשכלו מבלי שאיש הסביר לו, את החשיבות הרבה של הבאת קורבן לה'. בשביל זה צריך אור גדול מאוד. אבל האור האדיר הזה לא מנע ממנו בו ביום לרצוח את הבל אחיו, ובכך להיהפך לרוצח הראשון בתולדות האנושות.

כלומר, ייתכן בהחלט מצב שבו האדם יהיה צדיק גדול ועם מידות נעלות, אולם בו זמנית יהיו בנפשו גם תכונות נתעבות.

קין היה יותר גדול מהבל בהבנתו וב"אור" שלו, כי לגבי הבל כתוב ש"הבל הביא **גם הוא**". כלומר, רק לאחר שהבל ראה את קין מביא קרבן, הבין גם הוא את החשיבות של קורבנות ומנחות.

ה' לא נענה למנחתו של קין כי הוא הביא מהפירות

הגרועים ביותר שהיו לו, למרות שכל פירות העולם עמדו לרשותו. אנו רואים מכך שוב כיצד האור והחושך משמשים בערבוביה.

דוגמה נוספת ראינו בבלעם הרשע, שהיה נביא הגויים והיה בעל יכולת רוחנית אף מעל משה רבנו - "יודע דעת עליון", אך מצד שני היה בעל מידות רעות ביותר עד כדי שהיה שוכב עם אתונו.

תיאור מקרה: איך ייתכן שיהודי ששומר מצוות מתנהג ככה?

לא מעט אנשים שרוצים להתקרב ליהדות, נמנעים מלעשות זאת רק מפני שהיצר מזמן להם לראות את צד ה"חושך" של יהודים שומרי מצוות.

אומר היצר: "אתה רוצה להתקרב ליהדות? אני אראה לך למה לא כדאי לך!". הדבר תלוי כמעט לחלוטין במה שאתה תרצה לראות: תרצה לראות ש"הדתיים" לא בסדר, זה מה שיראו לך.

אך עדיין, קשה להבין מדוע אנחנו רואים לפעמים

יהודים שומרי מצוות שמתנהגים לא לפי דרך התורה.

נתקלתי במהלך חיי בכמה אנשים שאמרו לי: "אני מאוד אוהב את היהדות ואת החוכמה האדירה שבתורה, אבל כשאני רואה יהודים דתיים שמתנהגים לפעמים בצורה לא טובה, אני לא מתקרב ליהדות!".

ניתן להבין חלק מהתשובה מהמקרה הבא:

באחד מהימים הגיע יהודי לבית הכנסת שלנו. היה זה ערב השַבעה לפטירת אביו, והוא הביא מצרכים לסעודה לכבודו של המת. דווקא באותו היום בין מנחה לערבית הייתה תקרית קולנית בין שני מתפללים. הצעקות, ההשתוללות ומה שקרה שם היה מבייש ומאוד לא לפי רוח היהדות.

"אני לא מבין מה שווה כל היהדות אם כך מתנהגים הדתיים בעצמם?" שאל בקול אותו יהודי. ניסיתי להסביר לו את המצב, אך הוא סירב בתוקף לשמוע אותי.

אני מודה לקב"ה שזימן לי את האפשרות להסביר לכם את התשובה: אותם מתפללים משתוללים היו חוזרים בתשובה שעד לפני כשנה הם חיו באורח חיים שהוא רחוק מהיהדות. אמנם בזמן המריבה הם היו לבושים כמו תלמידי ישיבה, כולל פאות וזקן, אך אף אדם לא

יכול לתקן את כל המידות בבת אחת. אדרבא, צריך לעשות את השינוי צעד אחר צעד. צריך לטפס, להגיע לקרקע מוצקה ולעלות למדרגה הבאה. **מעולם לא ראיתי אותם משתוללים לפני כן**. היצר דאג באותו ערב להוציא מהם את ה"חושך". לא במקרה לא רצה לשמוע אותי אותו יהודי שנחשף לכל המראה המביש הזה. הוא בא עם דעה מגובשת למה לא כדאי להתקרב ליהדות, ובפעם הנדירה שהוא הגיע לבית הכנסת (בגלל השבעה לאביו המנוח), היצר דאג לשכנע אותו שאין לו מה לחפש שם.

להלן עוד מספר נקודות שיאירו את עינינו:

- אדם שלומד תורה, התורה מעדנת אותו והופכת אותו לאדם טוב יותר ולבעל מידות טובות יותר. גם אם הוא מתנהג בצורה מבישה, עלינו להבין שללא לימוד התורה, הוא היה מתדרדר לרמה מבישה הרבה יותר.

- אדם שאינו לומד תורה ולמרות זאת תמיד עושה מצוות ומעשים טובים מתוך שכלו ובשל החינוך הטוב שקיבל, אם ילמד תורה, הוא יצליח לעשות מעשים טובים בסדרי גודל הרבה יותר מאשר מה שעשה קודם ובפחות מאמץ.

התורה נותנת לך את הראייה הרוחנית ואת הסיוע משמיים בעשיית הטוב.

- אין כמעט מצב שאדם תיקן את כל מידותיו לחלוטין. כל היהודים שבעולם (כמעט) הם כמו אותם "חוזרים בתשובה" מהדוגמה לעיל, שמדי פעם היצר מוציא אותם מהמסלול ומוציא מתוכם את הצד ה"חשוך". מלבד זאת, היצר דואג לצרף לעניין גם את כל המתחזים למיניהם. הרי הדבר הראשון שעושה כל פושע שנתפס בפשע הכי נתעב, זה לשים כיפה על הראש. גם אם הוא הניח את הכיפה מתוך רצון אמיתי לתקן את דרכיו, האם מהסתכלות על ההתנהגות שלו בכל רגע אפשר להסיק משהו לגבי היהדות?

- אסור לנו לאפשר לַיֵצר להכניע אותנו. האם כשיש מולנו שולחן עם סעודת מלכים ואוכל בריא וטעים, נעזוב ונלך לאכול אוכל מורעל ומקולקל במקום אחר רק בגלל שראינו כמה מהסועדים משתוללים ליד השולחן?

- הכול תלוי במה שנרצה לראות. כדאי לבחור בהסתכלות חיובית, בהירה ועניינית. מה התורה ממליצה לנו? האם ההמלצות חכמות? האם ההמלצות הן גם בענייני מוסר, בעניינים

שחוקי המדינה לא מתייחסים אליהם כלל? הבא נסתכל על רבנים גדולים שהם משכמם ומעלה. האם מקור כוחם הוא רק ברהיטות דיבורם, בעושרם, ביופיים החיצוני – או שאישיותם הנעלה נובעת מלימוד תורה? למה רוב אנשי העסקים החכמים והמצליחים פונים להתייעצות בענייני עסקיהם דווקא לרבנים שכל חייהם למדו רק תורה?

- הכול תלוי במה שנרצה לבחור. בטוב או ברע. בחיים או במוות. "ובחרת בחיים". זה מה שהקב"ה רוצה מאתנו. זה כמו משחק קלפים, שבו הקב"ה מניח את הקלפים שלו על השולחן ומאפשר לך לבחור "ניצחון" או "הפסד". הקלפים גלויים לפניך והתוצאה ידועה מראש. "ובחרת בחיים".

מה אנחנו לומדים מהכלל של 'אור וחושך'?

הכלל של אור וחושך נראה לנו ממבט ראשון פשוט ומובן, אך במציאות אנו נכשלים לא פעם בשפיטה לא נכונה של אנשים, וזאת בשל חוסר הפנמה מלאה של כלל חשוב זה.

מי מאתנו אינו טועה לפעמים? מי יכול להעיד על עצמו שהוא מעולם לא נכשל בעבירה?

אנו לומדים מכך:

- גם אם נראה אדם בקלקלתו, חובה עלינו להתייחס **אך ורק למעשה הספציפי שרואות עינינו**. אל לנו להסיק מכך מסקנות גורפות על האדם עצמו.

- הדברים נכונים שבעתיים כאשר אנו רואים יהודי שומר מצוות מתנהג בצורה לא מתאימה. אל נסיק מכך שום מסקנה לגבי היהדות והמצוות. לצערנו, גם אדם נעלה במידותיו נכשל לפעמים. ככל שהקדושה רבה במקום מסוים, כך נכנס לשם היצר בכוחות גדולים יותר. כמו כן יש סיכוי, שלאמתו של דבר אנו הטועים (לפי העיקרון של "הפוסל במומו פוסל"), ואילו האיש שלפנינו אינו חוטא כלל.

- כאשר נבין שמעשה רע אינו שולל באופן כללי את הטוב שבאדם, נוכל לדון את האדם לכף זכות גם בנוגע למעשה הספציפי שראינו. יתכן שאנחנו פשוט לא רואים את התמונה המלאה ולכן אנחנו מגיעים למסקנות לא נכונות. מי

שיראה רופא חותך לחולה אבר נגוע בגופו, לא תמיד יבין שהרופא בא להציל את חיי החולה. מסיבה זו אסור להקשיב לשום רכילות על אדם אחר. מי שמספר על מעשיו הרעים של פלוני, יש סיכוי שהוא לא יישאר בגבולות של מה שראה בעצמו, אלא יתבל את המקרה בתוספות ופרשנויות שאינן נכונות בהכרח.

- **אל תחמיר עם עצמך**. גם אם חלילה עשית מעשה לא טוב, **אל תפסיק (אפילו באותו הרגע) להמשיך לעשות את מעשיך הטובים**. אל תגיד: "ממילא חטאתי, מה יועיל לי אם אמשיך לעשות טוב?", כי האור והחושך שבתוכך יכולים לעלות או לרדת בלי קשר אחד לשני. כאשר תמשיך במעשיך הטובים, הרווח שלך יהיה כפול - גם תמשיך לעשות מעשים טובים, וגם תקבל כוח – עקב עשיית הטוב - להתמודד מול הרע.

ה"סרט" של החטאים שלך

בכדי שנפנים היטב את הדברים, ננסה לדמיין לעצמנו את הסיפור הבא:

תסריטן מוכשר הצליח לרכז את כל המעשים הרעים שעשית במהלך חייך; כל מקרה ומקרה של חטאים קטנים וגדולים, כעס וצעקות, גניבות פה-ושם וכל השאר. מכל הקטעים הללו ערך התסריטן את ה"סרט של החטאים שלך"- ריכוז של כל התגלות הרע שבך במהלך חייך, מהיום שנולדת עד עכשיו.

הוא יזמין את כל חבריך, משפחתך וכל מי שמכיר אותך, ויקרין על מסך ענק את "הסרט של החטאים" שלך. המחשבות שחשבת בזמן כל חטא וחטא יופיעו גם הן ככתוביות על המסך הענק. לדוגמא: כאשר יוצג על המסך כיצד הינך אומר לחברך שאינך יכול לעזור לו, יופיע בצד כיתוב (של מחשבתך): "לך מפה! אני לא סובל אותך על מה שעשית לי אתמול!". או למשל, כאשר יוצג בסרט איך שהינך אומר למישהו מידע שכביכול אמור להצילו מפני חבר משותף, יראו על המסך גם את כוונתך - להשפיל את אותו חבר.

כעת, הבה ונניח שאתה נחשב אדם חיובי מאוד, איש של חסד המייעד חלק עיקרי מזמנו למען הכלל, נותן צדקות לרוב, נעים הליכות ושכולם אוהבים ומוקירים אותך. עכשיו, כאשר כל אותם

האנשים שמכירים אותך ואוהבים אותך יושבים במרוכז ורואים את הסרט של החטאים שלך, האם היחס שלהם כלפיך יישאר אותו דבר? או שמא הם יאמרו משהו כמו: "לא יאומן איך הוא הטעה אותי! איך יכולתי לחשוב שהוא אדם כזה נחמד!".

לאמתו של דבר, למרות הסרט הבלתי מחמיא, אתה באמת אותו אדם "נחמד" שכולם מכירים. לא השתנית. יש בך כוחות רבים של טוב. אכן, ביחד עם כל הטוב שבך מעורב גם חלק רע שלעיתים מצליח להשתלט עליך. אם צופי הסרט היו מפנימים את הכלל של "האור והחושך- בו זמנית", הם היו מבינים שאין לפניהם את התמונה השלימה של אישיותך. הם היו ממשיכים – למרות הכול- לראות את הצד הטוב שבך ולא היו פוסלים אותך באופן גורף. הדוגמה הזאת ממחישה עד כמה עלינו להפנים את הכלל הזה, עד שנגיע למצב, שאם יַראו לנו את ה"סרט" של חבר שלנו, נמשיך עדיין לראות בו גם את הצד הטוב שבו ולא לפסול אותו.

מהיום והלאה, לאחר שכל חבריך ראו את הסרט ופסלו אותך, אם אתה בעצמך תראה את חברך עושה מעשה לא חיובי, האם תעז לפסול אותו? הרי

אתה רואה בסך הכול רק שתי דקות מתוך עשרות שנות חייו של "הסרט" של אותו חבר, אז אולי בחשבון הכולל הוא למעשה צדיק הרבה יותר גדול ממך?

הסרט השני

כאמור לעיל, ראיית התמונה בכללותה, זה לא רק לראות את מכלול כוחות האדם, זה גם לראות את התמונה השלימה של כל מעשה ומעשה. כדי להמחיש זאת נתאר את המקרה הבא:

לאחר הקרנת הסרט הראשון, חבריך מוזמנים להקרנת הסרט הבא. הפעם."עורך הסרט" ליקט את הקטעים בחייך בהם עשית מעשים נפלאים, אך הוא דאג לחתוך את הקטעים באופן שכזה שמי שיראה את המידע (החלקי) יקבל התרשמות שלילית. לדוגמא: כשהיית ילד, ביקשת מאביך שייתן לך כסף לקניית ספרי לימוד, והוא אמר לך: "לך, קח שטר מהארנק שבכיס של המכנסיים שלי בחדר". עורך הסרט השמיט את החלק הראשון של הסיפור ומראה לצופים רק את הקטע בו רואים אותך כילד קטן נכנס לחדר של הוריך ו"גונב"

מכיסו שטר של כסף.

דוגמא נוספת: ניגשת לקופת הצדקה שבבית הכנסת, והוצאת משם מספר מטבעות בודדים (כדי לתת צדקה בזמן התפילה), בתמורה הכנסת לקופה שטר של כסף שהיה אפילו יותר מהכסף שהוצאת משם. עורך הסרט חתך את הקטע שבו רואים אותך מכניס את השטר, בכך הוא גרם שרואים אותך "גונב" כביכול מקופת הצדקה של בית הכנסת.

ב"סרט השני", הקהל כבר ממש ישנא אותך. אתה תרצה לזעוק לפני כולם: "אני לא חוטא! שופכים את דמי! אל תאמינו!", אבל הקהל כה מרוגז עד שאיש מהם אינו רוצה כלל לשמוע אותך. אתה פושע!

מסקנה: **אסור לפסול אנשים!** מותר לפסול **מעשים** רעים של אנשים, אבל אסור בשום אופן לפסול אותם! מעשה רע אחד אינו מלמד בהכרח על מכלול האדם.

מסקנה נוספת: גם כשאתה פוסל מעשה רע של מישהו, עליך להיות בטוח שאתה אכן רואה את **כל התמונה**. אם מישהו סיפר לך על מעשה רע של חברך, אל תמהר לשפוט, אולי הוא הראה לך רק חצי סרט.

אני חוזר ואומר לעצמי ולכם: **מותר לפסול מעשים רעים, אסור לפסול אנשים!**

אם תפסלו את חבריכם בסופו של דבר יפסלו גם אתכם. העיקרון של מידה כנגד מידה פועל גם כאן. אל תעשו זאת לחברכם וממילא לא תעשו זאת לעצמכם.

לצערנו, קשה מאוד להתגבר על מידה רעה זו. אוי לנו בחיים שכאלו, אבוי לנו מיום הדין.

הערת אגב: יש לא מעט מקרי תיעוד של אנשים שחוו מוות קליני (וחזרו לחיים), המדווחים על כך שבמותם הזמני הם ראו את כל קרובי משפחתם שנפטרו, כשהם באים לקבל את פניהם. בתוך כך הם ראו את כל חייהם חולפים בפניהם במהירות,

ממש כמו בסרט. באותם רגעים הם חשו בושה אדירה מכל מעשה לא חיובי שעשו במהלך חייהם.

איך מגרשים את החושך שבתוכנו?

כאמור בתחילת הפרק, חיים של אמונה תמימה זה "להיות בתהליך מתמיד של לימוד ושיפור עצמי". כיוון שהחושך והאור שוכנים בתוכנו יחד - בו זמנית, עלינו להיות בתהליך מתמיד של הגברת החלק הטוב על החלק הרע. ישנם דרכים שיכולים לעזור לנו לגרש את החושך ולהגביר את החלק הטוב שבנו.

את החושך מגרשים על ידי הנכבדות, כי הנכבדות והחושך לא יכולים לגור יחד.

המושג נכבדות מוסבר בספרו של רבי חיים שמואלביץ' "שיחות מוסר":

מה ההבדל בין אדם צדיק לאדם "נכבד"?

אדם צדיק, לפני שהוא ניגש לעשות מעשה כל שהוא, הוא בוחן בינו לבין עצמו את המעשה, ואז הוא עושה את הדבר הנכון.

אדם "נכבד" עושה את הדבר הנכון מתוך הטבע שלו. מבלי להזדקק כלל ל"ניתוח" המקרה.

נסביר זאת על ידי דוגמה:

אדם נכנס לבית של חבר ורואה ארנק על השולחן. אם בראשו עוברת המחשבה הבאה: "יש כאן ארנק, אפשר לגנוב אותו, אבל אני לא גנב, לכן לא אגע בארנק.", זה אדם צדיק. הוא שקל את המעשה, בחן את הטוב והרע, ובחר בטוב.

לעומת זאת, אדם שנכנס לבית חברו ורואה את הארנק, והוא מתייחס אל הארנק כפי שהוא מתייחס לעציץ שעומד שם, ובמוחו אפילו לא עוברת מחשבה של גניבה, זאת מידת "נכבדות". נכבדות היא דרגה גבוהה בהרבה מצדיקות.

במהותו וטבעו של ה"צדיק" פועלים עדיין כוחות הרע, אלא שהוא משליט את כוחות הטוב על כוחות הרע. לעומת זאת, הנכבדות היא דרגה בה האדם מפנים לעומק נפשו את מידות הטוב, **הטוב כבר נהפך לחלק**

ממהותו וטבעו. לכן, דרך זו של נכבדות יכולה לגרש ולעמעם החושך בקרבנו.

ב"נכבדות" יש גם מעלה נוספת:

טבעה של הנכבדות שבאדם, שהיא "מוקרנת" החוצה, ולכן יחס הסביבה אל אותו אדם משתנה בהתאם - גם יחסם של הרשעים הגדולים ביותר. דוגמה לכך אפשר לראות בעם ישראל שירדו למצרים. כל עוד עם ישראל היו נכבדים וחשובים בעיני עצמם, המצרים לא חשבו כלל לשעבדם. אולם בו ברגע שהם ירדו מגדלותם, החלו להתנהג כמו המצרים והפכו להיות בזויים בעיני עצמם, או אז סרה הנכבדות שלהם גם בעיני המצרים, ואכן, רק לאחר ש"וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא" - אז החלו המצרים לשעבד אותם.

כך פועל החושך. תחילה הוא מנסה להשפיל את האדם (בעיני עצמו או בעיני הבריות) בתחומי המותר, ואחרי שהצליח, הוא עובר להכשילו בענייני העבירות. הרגשת נכבדות מונעת מהאדם לעבור את העבירות.

עצות לחיים לשימוש בנכבדות

נביא דוגמה מעשית למה שלמדנו. כאשר הסנהדרין חקרו עדים שהעידו בנושא דיני נפשות (על פי שני עדים היה נגזר גזר הדין), הם היו צריכים למצוא את הדרך בה יוכלו לאיים ו"לשכנע" את העדים לבל יעידו חלילה עדות שקר. איך אפשר להפחיד אדם שמוכן להעיד עדות שקר; אדם שיודע שבגללו יגזרו אולי גזר דין מוות על אדם חף מפשע? אי-אפשר לאיים עליו ולומר לו "משמיים יענישו אותך, אם אתה משקר", או "לא יפה לשקר!". זה הרי בכלל "לא מדבר" אליו.

הגמרא (מסכת סנהדרין, דף כ"ט עמוד א') מלמדת אותנו שהיו אומרים להם: "סַהֲדֵי שְׁקָרֵי אַאוּגָרַייהוּ זִילֵי" (עדי שקר, מי ששכר אותם מזלזל בהם). במילים אחרות: מסבירים להם - מי שמחפש עדי שקר, לא אומר "בוא נמצא איזה גבר שבגברים", אלא "איפה אני מוצא אדם שפל, מנוול, בזוי, נקלה, חדל-אישים ובעל לשון חלקה שיסכים, תמורת שכר עלוב, לשקר עבורי?". כלומר, מצליחים לשכנע אותם דרך כבודם העצמי. אצל עבריינים הנושא של כבוד עצמי הוא בחשיבות עליונה! וזה האיום היעיל ביותר. האיום הנובע משאריות מידת **הנכבדות** שנותרה בהם, ושתמנע

מהם לעשות את העבירה החמורה של עדות השקר.

שימושים נוספים במידת הנכבדות שאפשר לעשות בחיי היום-יום:

- בשיחה של אב לבן או מעביד לעובד (ולהפך): אם אתה מסביר לו שאתה סומך עליו, ואתה מודע ליכולות הגבוהות שלו, תקבל ממנו הרבה יותר.
- אם פונה אליך אדם בצעקות או בכעס, אפשר להרגיעו על ידי פנייה אל הנכבדות שבו. למשל, להגיד לו: "אני מצטער על שהכעסתי אותך. מאוד לא מתאים לך לכעוס ככה. אני מצטער".
- פנייה אל הנכבדות שבכל אדם מוציאה ממנו את הצד הטוב שבו. כאמור, בכולנו יש צד טוב וצד רע. כשמבינים את המושג נכבדות, הביטוי "קם על הצד הנכון בבוקר" מקבל משמעות עמוקה הרבה יותר.

איך נגיע בעצמנו אל הנכבדות

״איזהו מכובד, המכבד את הבריות״, בן זומא, פרקי אבות.

על יד כיבוד הבריות מגיעים לנכבדות. ועל ידי פזיזות ובהילות מאבדים את הנכבדות. הנכבדות זאת מידה שמתקרבים אליה בשלבים. ככל שנכבד יותר את הבריות ונתייחס לצד החיובי והטוב שבכל אדם ונדון כל אחד לכף הזכות, כך - לפי העיקרון של מידה כנגד מידה - יסתכלו גם עלינו בכבוד. כאשר יכבדו אותנו, יקל עלינו לכבד את עצמנו, ובכך נתקדם עוד צעד ועוד צעד לכיוון הנכבדות.

אהבה ושמחה, נפילות ועליות

החיים שלנו מלווים בעליות וירידות. העליות והירידות האלה הן בכל המישורים האפשריים: בין אנשים אוהבים, שמחה ועצב, עליות ונפילות בחיים, ...

אם נהיה מודעים למצבים האלה של העליות והירידות,

נקבל כלים נוספים להתמודדות עם החושך שבתוכנו.

אהבה ושמחה

אפשר לגרש את החושך ולהגיע לאמונה תמימה גם על ידי אהבה. אהבת עצמך, אהבת אחרים, אהבת השם. האהבה היא המפתח לכל המנעולים והחסימות בחיים. היא המפתח להורה שאיבד את הקשר הטוב עם ילדו המתבגר והיא המפתח לאדם שמסוכסך עם מישהו אחר.

לכל מנעול יש מפתח. לפעמים איננו מצליחים למצוא את המפתח או שהמפתח נשבר. הקב"ה נתן "מפתח מאסטר" לכל המנעולים של החיים: האהבה. האהבה פועלת במישור אחר לחלוטין. היא ממיסה את הבעיה - ללא קשר לסוג המפתח או המנעול. לכן, גם את החושך אפשר לגרש בעזרת האהבה.

דרך נוספת: לעבוד את השם מתוך שמחה. לא שמחה של קלות ראש וליצנות, אלא שמחה הנובעת מהכרה בגדולת השם, ומכך שהוא, אדון הכל ברוך הוא, אוהב אותנו ומאפשר לנו לפנות אליו בכל רגע ובכל עניין. ככל

שהשמחה תהיה גדולה יותר, התפילות שלנו יהיו זכות יותר. ע״י שמחה אפשר להגיע למעלת הנבואה ורוח הקודש. ״ואם תעבור בך השמחה אל הניגון והריקוד- זוהי עבודה ודבקות בעניין האלוקי״ (ספר הכוזרי).

נפילות ועליות בחיים

גם יחידי הסגולה שמסוגלים להגיע למעלות נעלות אלו, אינם יכולים להישאר באופן תמידי במצב גבוה זה.

כשאדם נמצא במצב רוחני יציב, אם הוא מרוצה ממצבו הנוכחי גם כשיש בו יכולת לטפס מעלה (והוא ״נח״), משמיים מפילים אותו. למצב הנמוך החדש הוא לא רגיל, לכן הוא מתחיל לטפס למעלה. מכיוון שהוא מתרגל לטפס למעלה, גם לאחר שהוא חוזר לגובה הראשוני ממנו נפל, ממשיך את הטיפוס ועולה לגובה רם יותר.

יש לזכור **שהירידות מהמצב הרוחני הגבוה נחוצות וחשובות, כי הן משמשות כבסיס לעלייה למקום גבוה יותר**. זמן הירידה נחוץ גם בשביל **להחזיק בידיהם של אלו שנמצאים למטה, ולהעלותם** גם הם למעלה עליונה

יותר.

״אַל תִּשְׂמְחִי אֹיַבְתִּי לִי כִּי נָפַלְתִּי קָמְתִּי. כִּי אֵשֵׁב בַּחשֶׁךְ ה׳ אור לִי״ מתוך תפילת חנה, תפילת שחרית.

שיוויתי ה׳ לנגדי תמיד

אם אתה מחובר אל בורא עולם, אתה הופך להיות חלק ממשהו אינסופי, ואז גם יכולותיך הן אינסופיות. הדרך להתחבר לבורא עולם היא על ידי ״שיוויתי ה׳ לנגדי תמיד״, כלומר: להרגיש בכל רגע שהשם נמצא לידך ומסתכל מה אתה עושה.

מתי תוכל לדעת שאתה אכן מרגיש את ה׳ בכל רגע לידך? אם תהיה במקום שומם לחלוטין שבו איש בעולם אינו רואה אותך, ולמרות זאת תתנהג בצורה ראויה ולא תתפתה חלילה לנהוג בצורה לא טובה. התנהגות זו תלַמד שאתה אכן חש שהקב״ה נמצא אתך בכל מקום.

לעומת זאת, אדם שנמנע מלעשות עברות רק כאשר מסתכלים עליו, ואילו בחדרי חדרים הוא מרשה

לעצמו לחטוא, אדם זה כאילו כופר בהשגחתו של הקב״ה!

וּלְעוֹלָם לא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ

מהי ההדגשה במילה: ״לעולם״ שבפסוק?

אפשר לפרש את הקטע הזה (הלקוח מתוך תפילת שמונה עשרה) גם באופן הבא: אפילו שאתה בתחילת דרכך בעולם האמונה, וסביבתך הקרובה לועגת לך ואינה מקבלת את דרכך - גם במצב זה לעולם אל תתבייש בעובדה שהינך עובד את השם ובוטח בו.

יהודי שעובד את השם באמונה ובשמחה אינו מתפעל מהלועגים.

כשדוד המלך עליו השלום היה נפגש עם מלכים אחרים, הוא לא התבייש כלל מהעובדה שהוא עובד השם. נסו לדמיין שאתם יושבים עם חבורת מלכים שכולם

מדברים על תענוגות העולם הזה, ועל האפשרויות הבלתי מוגבלות שלהם להתענג בעינוגים שונים. צריך הרי כוח מיוחד כדי שגם במצב כזה לא נתבייש לאכול מאכל פשוט או לדבר על דברים "רציניים".

לעולם אל תתבייש כשאתה עושה את מה שהתורה ציוותה אותנו. כאשר אתה נמצא בחברת אנשים שלא מבינים את טעם המצווה או מזלזלים במצווה, אל תתפעל מהם, אדרבא, עשה את המצווה כאילו אתה נמצא בחברתם של האריות שביודעי התורה. למשל, אם אתה נמצא בקבוצת אנשים שאינם מברכים כלל ברכת מזון, תברך אתה לעצמך ברכת המזון כאילו אתה סועד עם כל הרבנים גדולי ישראל. אל תפחית ותקצר בברכה רק בגלל שסביבך אנשים שלא מברכים. לפעמים, תפילה בכוונה במקום כזה יכולה להיות עבור אחד השומעים צעד ראשון לקראת האמונה ועבודת השם.

מספר מקרים מהחיים

לסיום הפרק נביא כאן מספר מקרים של סיפורי אמונה והשגחה. המקרים האלה התרחשו במסגרת עבודתי כיועץ עסקי.

מקרה אמיתי – בעל העסק שהמתחרה לקח את לקוחותיו

ג'ו הוא בעל עסק בתחום התוכנה. הוא ומתחרה נוסף שלטו ביחד על נתח שוק מאוד משמעותי בתחום זה של תוכנות. בעבר ליוויתי את העסק שלו בייעוץ, עכשיו קיבלתי ממנו טלפון שבו הוא מבקש ממני לחדש את הייעוץ.

"לא תאמין מה שקורה!" אמר לי בהתרגשות. "המתחרה החליט לגנוב ממני את כל הלקוחות."

"מה הבעיה?" שאלתי. "הרי אתם מתחרים, וזאת בדיוק המשמעות של התחרות."

"אתה לא מבין" אמר לי ג'ו, "כל עוד התחרות הוגנת, זה בסדר, אבל הבעיה היא שהוא לא פועל בצורה הוגנת. שנינו מציעים מערכת ממוחשבת שכוללת הרבה רכיבים. חלק גדול מהעלויות שלנו הם על רישיונות תוכנה אותם שנינו קונים מאותו ספק חיצוני. המתחרה

שלי פונה לכל אחד מהלקוחות שלי, ומציע להם את המערכת שאנו מיצרים במחיר יותר זול מהמחיר שאנו משלמים על רישיונות התוכנה. ברור לי שהוא גונב את הרישיונות. חבר שלי שעובד אצל הספק אמר לי, שהמתחרה שלי רכש בשנה האחרונה כמות מועטה מאד של רישיונות, וברור לגמרי שכמות הרישיונות שרכש לא מספיקה אפילו לעשירית מהרישיונות שהוא צריך עבור לקוחותיו."

"ומה אתה מצפה לקבל ממני בייעוץ?" שאלתי.

"הדבר הקל ביותר בשבילי, זה לספר את האמת לספק רישיונות התוכנה. בכך אני אגרום שהמתחרה שלי ייכנס לכלא, ואז הלקוחות יחזרו אלי. אולם השיחות שלי איתך מפגישות הייעוץ בעבר אינם נותנים לי מנוח: לשון הרע! אסור להלשין! וכל שאר הדברים! בתיאוריה הכול קל. אבל, כשהמציאות טופחת בפָּנים, זה קשה. קדימה! נראה אותך! מה עושים עכשיו? הוא הספיק כבר לקחת לי יותר משליש מהלקוחות, והיום הוא גם לקח את הלקוח הגדול ביותר שלי, שחצי ממחזור הרווחים שלי היה ממנו."

ישבנו יחד, ובמשך מספר שעות ניתחנו את המקרה, אך המצב היה די קשה. הזמן פעל לרעתו של ג'ו, לא היה די בפתרונות לטווח ארוך, היה צריך לפעול מייד. שום

מחשבה או עצה לא עלתה בלבי כיצד לפתור את הנושא. ג'ו כבר פנה ללכת, אולם ביקשתי ממנו שימתין בכל אופן עוד מעט זמן, אולי נצליח לבסוף לחשוב על רעיון. ג'ו לא התלהב מדברי, הוא חזר ואמר שהוא היה יכול לפתור את הבעיה בשיחת טלפון אחת לספק הרישיונות, והוא אינו מבין מדוע בכלל פנה אלי.

ג'ו לא נראה אמנם כאדם שומר מצוות, אך הוא איש של חסד וגם משפחתו עתירת זכויות בהחזקת תורה. היה לי ברור שהקב"ה מנסה אותו. אבל איזו עצה אני יכול לתת לו? חזרתי לביתי ולא הייתי מסוגל לחשוב. במצבים האלה של חוסר אונים, הולכים למים. אין מים אלא תורה. הלכתי לבית הכנסת.

סיפור בתוך סיפור – הגוי שהאמין במזוזה

כשהגעתי לבית הכנסת, מצאתי את חכם ציון דדון הי"ו, כשהוא רכון מעל דפי הגמרא ולומד בשקידה. השעה הייתה מוקדמת, זמן רב עוד נותר עד לתפילת מנחה. ומלבדו איש לא היה בבית הכנסת. כשראה אותי מהורהר, פנה אלי ואמר: "בוא ואספר לך סיפור. כשהייתי ילד במרוקו, היה יהודי שביתו היה ממוקם בתוך מבוא. זה כמו בירושלים: יש מבוא משותף,

ובפנים יש חצר, וסביב החצר יש מספר בתים השייכים לאנשים שונים. היהודי הזה החליט לעבור דירה, ולכן הוא מכר את דירתו שבמבוא לגוי. הגוי, שמיהר מאד להיכנס לדירה, עזר ליהודי להעמיס את חפציו הדלים על העגלה. לאחר שהכול כבר הועמס, ראה לפתע הגוי איך שהיהודי ניגש ומוציא את המזוזה מפתח המבוא.

"מה זה?" שאל הגוי. היהודי הסביר לו מה היא מזוזה ועל כך שהיא שומרת על האנשים שגרים בבית. "מכור לי את המזוזה שלך" אמר הגוי. היהודי לא רצה למכור את מזוזתו. אך מצד שני, הוא גם לא רצה לבייש את הגוי, לכן הוא נקב במחיר גבוה מאד. הגוי אמר: "זה ממש מחיר מציאה", הוציא את מעותיו ושילם הכול בשמחה. המזוזה חזרה למקומה.

כמה חודשים לאחר מכן, פרצה בשכונה ההיא שריפה ענקית. לא היו אז מכבי אש, הדיירים עצמם היו עובדים קשה כדי לכבות את השריפה ולהציל את רכושם. רק הגוי שלנו עמד לפני פתח ביתו ועישן בהנאה וברוגע. "מה איתך?" צעקו עליו השכנים. "בוא עזור לכבות את האש!". אבל הגוי שלנו נשאר רגוע לחלוטין. "האש לא יכולה לשלוט בבית שלי, כי יש לי מזוזה על פתח המבוא. אפילו לחצר השריפה לא תוכל להגיע". "השתגעת?" צעקו עליו שכניו למבוא. "האש כבר

הספיקה לשרוף כמה מבואות, עוד מעט היא תגיע גם למבוא שלנו, בוא מיד לעזור לנו.״ אך הגוי שלנו בשלו. לא זז ולא נע.

והנה האש מתקרבת אל המבוא, לחץ השכנים עולה, אך הגוי לא הראה שום סימני התרגשות. הוא משוכנע שהמזוזה תציל אותו. הבית הסמוך למבוא עולה באש, והלהבות מתקרבים כבר ממש אל תוך המבוא. אולם למרבה הפלא- כאשר מגיעה האש לפתח המבוא היא נעצרת, ללא סיבה - באופן פלאי.״

״אתה מבין?״ אמר לי חכם דדון. ״הגוי האמין במזוזה, ולכן עשה לו הקב״ה נס.״

הרמתי את ראשי אל הקב״ה ואמרתי: ״ריבונו של עולם! תודה על התשובות שאתה שולח לנו. אם אתה יכול לעשות נס כל כך גדול לגוי גמור, בודאי שתוכל לתת גם עצה טובה לג׳ו שהוא בן של צדיקים ואיש של חסד. אמנם הוא לא מקיים את כל המצוות, אבל במקרה הזה – לכל הפחות - הוא אינו רוצה להמרות את הכתוב בתורתך, ולכן הוא זקוק לעצה טובה״

הגיע זמן ערבית, בזמן שקראנו בתפילה (בברכת "השכיבנו" שאחרי תפילת "שמע ישראל"): "תַּקְּנֵנוּ מַלְכֵּנוּ **בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ**, וְהוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה...", ביקשתי שוב מהקב"ה שיישלח לנו עצה טובה לפתרון הבעיה.

בפגישה הבאה אמרתי לג'ו: "בוא. אנחנו הולכים למכור את החברה שלך למתחרה."

"השתגעת?" אמר לי ג'ו. "מה פתאום למכור? אני לא מסוגל לראות את הפרצוף שלו. ובכלל - הוא הרי בטוח שהוא הצליח לסגור לי את העסק, מדוע שהוא ירצה לקנות אותו?"

"אל תדאג!" עניתי. "וּבְתַחְבֻּלוֹת, עֲשֵׂה מִלְחָמָה" (משלי, כ', י"ח). "עִם-חָסִיד תִּתְחַסָּד; עִם-גְּבַר תָּמִים, תִּתַּמָּם. עִם-נָבָר תִּתְבָּרָר; וְעִם-עִקֵּשׁ, תִּתְפַּתָּל." (תהילים י"ח, כ"ו-כ"ז)"

"אבל לפני הפגישה עם המתחרה שלך, אנחנו נוסעים לפגישה עם הלקוח הגדול שעזב אותך."

נפגשנו עם הלקוח. ג'ו הוציא מתיקו את רשימת

העלויות שלו. הוא מחק את הפרטים הסודיים והשאיר את הרכש החיצוני, כמו עלויות רישיונות תוכנה.

"ראה, אנחנו עובדים כבר שנים רבות יחד, וחבל לי שתעזוב" אמר ג'ו ללקוח שלו. "רציתי להראות לך את העלויות החיצוניות שלי, כדי שתבין מדוע אינני מסוגל לתת לך מחיר זול כמו המתחרה שלי. אני מציע לך, לפני שאתה עובר אליו, שתוודא שהוא לא חותך לך במקום שעלול לכאוב לך. הוא הרי אינו מעוניין להפסיד עקב המחיר הזול שאתה משלם לו. כדי לבחון את אמיתות דבריי אתה יכול לפנות לספק התוכנה הזאת ולבקש ממנו הצעת מחיר לרישיונות תוכנה." הלקוח העתיק לעצמו מספר נתונים, והפגישה הסתיימה.

יומיים לאחר מכן נפגשנו עם המתחרה. נכנסנו למשרדים המפוארים שלו, והוא קיבל אותנו עם חיוך רחב על שפתיו. הוא ערך לנו סיור מקיף במתקנים שלו, והראה לנו את כל הכתבות שכתבו עליו ועל חברתו בעיתונים הכלכליים. כאשר נכנסנו למשרדו, עוד בטרם דיברנו, הוא ניסה לטעון שהעסק של ג'ו בעצם כבר לא שווה הרבה, התוכנות שלו מיושנות והלקוחות לא מרוצים. "בגלל זה כולם עוזבים אותו" אך לבסוף הוא אמר: "טוב, בכל זאת באתם לפה בשביל למכור. תגידו כמה אתם רוצים על העסק? בסך הכל רק שנינו

שולטים בנישה הזאת של השוק, והייתי שמח להישאר לבד."

הסתכלתי על ג'ו וראיתי שהוא עמד להתפרץ בכל רגע. הרגעתי אותו במבט.

"כמה אתה משלם על רישיונות התוכנה?" שאלתי אותו. "אני לא מגלה את הסודות שלי למתחרים." ענה בשלווה. פניתי לעבר ג'ו ואמרתי: "כנראה, המחיר שאנחנו משלמים לספק הרישיונות יקר מאוד. אני חושב שכדאי לפנות אליו לבקש הנחה רצינית". האיש שישב מולנו החוויר.

החלפתי מיד את הנושא ועברנו לדבר על מכירת העסק של ג'ו. נקבנו בסכום כסף אסטרונומי, ולאחר שהוא הבין שאיננו מתכוונים לרדת במחיר, הסתיימה השיחה.

בעצם, לא רק השיחה הסתיימה, גם הבעיות של ג'ו נסתיימו. הלקוח הגדול של ג'ו החזיר – בעקבות פגישתנו- את כל הצ'קים שהוא שילם למתחרה, וחזר לעבוד עם ג'ו. כתוצאה מביטול הצ'קים - תבע אותו המתחרה בבית משפט, השופטים ביקשו ממנו להביא

את אסמכתא למקוריות רישיונות התוכנה שלו. הוא סרב והסכים להתפשר. הוא החזיר את כל התשלומים שקיבל וגם שילם קנס די גבוה. תוך זמן קצר מצבו של ג'ו השתפר מאד, והוא היה במצב אפילו הרבה יותר טוב מאשר מקודם.

"תגיד, ככה זה תמיד?" שאל אותי ג'ו כשהכול כבר חזר לקדמותו. "צריך להגיע עד למצב שהים מקדימה והמְצרים מאחורה, ורק אז מגיעה הישועה?".

"לא יודע." עניתי. "הקב"ה מותח את החבל עד לנקודה שבה החבל כבר על סף קריעה, אך הוא אינו קורע את החבל מעצמו. רק אם אתה מתייאש אתה קורע את החבל בעצמך. אם במקרה שלך הוא מתח את החבל כל כך הרבה, דע לך שזה סימן שה' מאד מעריך אותך. השאלה מה אתה עושה עם הלקח שלמדת?"

"עד היום חשבתי שתפילות זה סתם. אבל, לאחר מה שסיפרת לי על הגוי עם המזוזה, וכן על התפילה שלך ל'עצה טובה', אני מתכוון להתפלל היום תפילת ערבית" ענה ג'ו. "יש עוד כמה עצות שאני צריך לקבל מהקב"ה."

מה אנחנו לומדים?

- דרך התורה היא הדרך הנכונה, גם אם היצר מציע לך למצוא קיצורי דרך, אל תקשיב לו.
- ככל שהניסיון שבו אתה עומד גדול יותר, אתה נחשב לאדם גדול יותר בעיני השם.
- להתפלל על כל דבר. התשובה באה לא במכתב בדואר רשום, אלא מאנשים סביבך וממה שרואות עיניך **בנושאים שנראים לא קשורים**. פקח את עיניך וחפש את התשובה.
- אל תשכח להודות אחרי שנושעת. כדי שגם בפעם הבאה יושיעו אותך. הכרת הטוב.

מקרה אמיתי – כוחה של מחילה

דרור הוא הבעלים של חברה גדולה לעבודות בתחום הנדסי כבד. לאחר חודשיים שבהם ליוויתי אותו בייעוץ עסקי, הגעתי יום אחד לפגישה וראיתי שהוא ממש נסער.

"אני לא מבין איך קורה דבר כזה! כל הצרות באות בצרורות!" אמר בהתרגשות גדולה.

"מה קרה?" שאלתי.

"הנה! הסתכל בעצמך!" אמר. הוא הראה לי מכתב שקיבל מההוצאה לפועל, במכתב נאמר שעליו לשלם מיד סכום כסף גדול מאד.

"אני רותח מכעס!" אמר. "העסקתי בעבודה קבלן חיצוני עם ציוד כבד, שמו סעיד. הוא נכנס לשטח בצורה לא זהירה, ולמרות שנתתי לו תכנית מפורטת של כל המסלול, הוא עבד בלי כל אבחנה וגרם נזק גדול לתשתיות. חברת התשתיות תבעה אותי שאשלם את הנזק, ואני בתגובה תבעתי את סעיד. לפני שהתחיל לעבוד, בהסכם בינינו הוא התחייב לשלם על כל נזק שייגרם במקומות בהם הוא עובד. המשפט התנהל זמן רב אך לבסוף השופט הצדיק את תביעתי, וקנס את סעיד. לרוע מזלי השופט התבלבל בפסיקה, ובמקום לרשום את הקנס על סעיד, הוא רשם אותו על שמי! העורך דין שלקחתי, ייעץ לי שלא להתייחס כלל אל הפסיקה ואמר שיטפל בזה. בפועל הוא לא עשה דבר. לא שילמתי את הכסף, ועכשיו יש נגדי כבר צו הוצאה לפועל שהוציא סעיד. אתה מבין כמה טיפשות יש במקרה הזה? אם זה לא מספיק - היום קיבלתי טלפון מהבנק בו הודיעו לי שהוחלט לא לאשר לי את ההלוואה שביקשתי בשביל העסק. עכשיו אני צריך להשיג כסף בשביל לשלם לסעיד את מה שההוצאה לפועל דורשים ממני, וגם להשיג כסף בשביל ההוצאות השוטפות. איך אפשר לא להתפוצץ?"

בטרם הספקתי להגיד משהו, ולהגיב על הדברים, המשיך כבר דרור ואמר: "ותאמין לי, לא הייתי מגיב על העניין הזה כל כך בכעס, אלמלא פגשתי היום את ה"חבר" שלי. חבר? כאילו חבר! הוא עובד בתחום שלי ואנחנו מכירים שנים. לפני שלושה חודשים הוא בא אלי והתחנן שאעביר לו איזו שהיא עבודה בקבלנות משנה כי אין לו אוכל לילדים שלו. ריחמתי עליו. בדיוק זכיתי בעוד מכרז של לקוח גדול שלי, אז העברתי לו חלק מהעבודה. הזהרתי אותו רבות שיעשה עבודה טובה, כי לקח לי שנים לבנות שֵם טוב אצל אותו לקוח. הוא היה כאמור במצב כלכלי קשה וממש התחנן שאתן לו גם הלוואה על חשבון העבודה. נתתי לו את ההלוואה, אמנם לא היה זה הרבה כסף, אבל בכל אופן - הוא ביקש וקיבל גם הלוואה. עכשיו תראה כיצד הוא מחזיר לי טובה! הוא קלקל את כל העבודה, כל המחלקות של הלקוח מתקשרים לצעוק עלי. הוא הפסיק לענות לטלפונים שלי. אתה מבין! הוא מסנן את השיחות ממני! ואם זה לא מספיק - בדיוק היום ראיתי אותו במקרה ברחוב ושאלתי אותו, עדיין כחבר, מה קורה? מה הוא עונה לי? לא מעניין אותו הנזקים שעשה והוא מכחיש שקיבל ממני כסף! כמעט ירדתי מהאוטו להרביץ לו. מזל שיש לי את החתימה שלו על ההלוואה ועל העבודות שקיבל. אני הולך לקרוע אותו בבית

המשפט.״

הוא היה ממש נסער, ובמצבים כאלה אין טעם כלל לדבר דברי היגיון.

למחרת בצהרים נפגשנו שוב. אמרתי לו: ״יש בפניך שתי אפשרויות פעולה. אחת רגילה, כלומר, לתבוע את סעיד ואת החבר שלך לבית משפט ולנסות לתקן את העוול שנגרם לך על ידם.״

״כמו שאני מכיר אותך, אתה מעדיף את ההצעה השנייה, אז קפוץ ישר לשנייה!״ אמר לי בחוסר סבלנות.

״ההצעה השנייה עלתה במוחי אחרי תפילת שחרית. היה זה כאשר ביקשתי מבורא העולם שינהג בך במידת החסד בזכות מעשה החסד שעשית עם חברך - מידה כנגד מידה.״

״בלי פרשנויות דתיות. תגיד לי מה ההצעה השנייה?״.

״תוותר לחלוטין על ההתעסקות עם בתי המשפט. תשקיע את כל האנרגיות שלך בלהשיג מימון לעסק לצורך המשכורות והפיתוח העסקי שרצינו לעשות. מכיוון שביקשת רק היגיון 'כלכלי', אסביר לך מה

ההיגיון: כל עוד אתה נסער, המוח שלך מוצף בקורטיזול. זה חומר כימי שמשפיע על חדות החשיבה. במצב כזה לא תוכל לנהל את העסק כראוי. זה לא רק אצלך, כך זה אצל כל אדם שכועס או נסער. זה נתון מדעי בדוק. בנוסף לכך, אם תהיה עסוק עם בתי משפט לא תוכל לשלם משכורות בזמן לעובדים שלך. מעבר לעניין של בל-תלין (הלנת שכר שזה איסור מהתורה), אתה גם עוצר בכך את הגלגלים של העסק. אתה צריך את ההלוואה הגדולה מהבנק גם לצורך הפיתוח האסטרטגי שעשינו יחד. לגבי הקבלן סעיד שטוען שמגיע לו כסף ממך, לפי מה שתיארת לי מה הוא אמר במשפט, נראה לי שאפשר לקחת את הפסיקה ולדבר אליו בשפה שיבין. אבל – הוספתי ואמרתי לו- אני צריך ממך משהו נוסף - מעבר להסכמה שלך למסלול שהצעתי."

"ומה הדבר?" שאל בחשש ובסקרנות. "שתסלח בלבך לחבר שלך. הוא אכן גרם לך עוול גדול, אך בכל אופן - נסה לסלוח לו בליבך. אולי הוא נקלע לקשיים גדולים, ולכן הוא לא יכול היה לעמוד בהתחייבויות שלו. כפי שהסברתי לך, אדם שנמצא בלחץ אינו חושב באופן צלול ולפעמים הוא עושה שטויות. **אתם מכירים מילדות ומעולם לא עשה לך מעשה דומה**. אני צריך שתסלח לו, כי זה המפתח לכך שאתה תהיה רגוע. במקרה, זה גם תואם את דרך האמונה."

זה לא היה פשוט, אך לבסוף דרור השתכנע. איני יודע אם הוא סלח מכל הלב או שהייתה זאת רק הצהרה בעלמא, אך מה שקרה למחרת הפתיע את שנינו. הגשנו לבנק תכנית מפורטת לניצול ההלוואה, וכן דו״ח מפורט על ההתפתחות העסק בתקופה אחרונה, וההלוואה אושרה. לפגישה עם הקבלן סעיד הלכנו עם עורך דין אחר, ביקשנו ממנו להיות מאוד קשוח בדיבור ובגישה עימו. עורך הדין הסביר לסעיד שכפי שהוא יודע יש טעות בפסיקה, זה נקרא טעות סופר, ואין לו למעשה כל בסיס לתביעה. לאחר שיחה ארוכה ותקיפה, הוא הסכים לחתום על מסמך הפשרה שהוכן מראש. גם הנושא הזה נסגר באופן מיידי.

אני עד והשם עד, שמאותו היום הקב״ה היטיב מאוד עם דרור בעסקים. זה בא בשילוב עם התחזקות שלו באמונה, כפי שמתואר בהמשך:

סיפור בתוך סיפור – התפילין

דרור החליט להתחיל להניח תפילין. הוא טיפוס שמחליט ומבצע מייד. הוא שאל אותי היכן קונים תפילין, אך לפני שהספקתי לענות לו הטלפון הנייד שלי

צלצל. בעודי מכבה את הטלפון, נכנס פתאום העובד של דרור ושאל אותו שאלה דחופה. בקיצור, דרור לא הצליח באותו יום לקבל ממני תשובה על שאלתו. למחרת, הוא סיפר לי את הסיפור הבא, כאשר עיניו בורקות:

"אתמול בערב אבא שלי בא לבקר אותנו בביתנו. כאשר הוא עמד כבר לצאת, שמתי לב שהוא מחזיק שקית בידו. שאלתי אותו מה זה, והוא ענה שאלה תפילין של אבא של הסבא שלו, רב גדול. והוא מחפש עכשיו מקום שם יוכל למסור אותם.

אתה מבין? בדיוק ביום שאני מחליט להניח תפילין, אבא שלי מחליט למסור את התפילין של אבא של סבא שלו. אבא שלי הוא ניצול לודז', הוא הצליח להציל את התפילין האלה בעצם ימי השואה, במשך שנים הוא החזיק אותם אצלו מבלי שאיש ידע על קיומם ומבלי שאיש השתמש בהם. ודווקא ביום הזה הוא מביא אותם לבית שלי."

אתם רוצים לדעת כיצד זכיתי לכתוב את הסיפור הזה? כי כששמעתי מדרור את הסיפור, מרוב שהתרגשתי, וויתרתי מרצוני על חלק מהתשלום של אותו חודש, ובתמורה לכך ביקשתי מדרור לאפשר לי לכתוב את

הסיפור הזה, אם הקב״ה יזמן לי את האפשרות.

דרור מניח את התפילין האלה עד היום. הוא אמר לי שאחרי שהתחיל להניח אותם, שערי שמים נפתחו בפניו.

מה אנחנו לומדים מכך?

- להאמין בהשגחה. אין עוד מלבדו. עשו רק צעד קטן, ושום נס לא גדול מדי.
- לאהוב את הקב״ה. אהבה עזה. הכרת הטוב על כל חסדיו.

מקרה אמיתי – מעושר גדול לעוני (שני כרטיסים להצגה בשלוש מאות אלף דולר)

דוד הוא בשנות השישים לחייו. אדם נינוח, עם חיוך רחב. עיניו הבהירות משדרות רוגע ושלוות נפש אמיתית. הנה תיאור המקרה כפי שסיפר לי:

"בצעירותי היה לי עסק גדול מאוד עם שותף. הייתי אז אדם ממש עשיר. בבעלותי היו מספר לא קטן של וילות, מפעל גדול והרבה ציוד. אך בתוך זמן קצר איבדתי את הכול. מה שקרה הוא, שבאותו הזמן התחילה מלחמה וגויסתי למילואים, באחד הקרבות נפצעתי והייתי מאושפז זמן די ארוך בבית חולים. כשחזרתי לעצמי התברר לי שהשותף פשוט "גמר" את העסק. אני ניהלתי את כל עניני הכספים של המפעל, ועקב היעדרותי הממושכת התנהלו העניינים בצורה לקויה מאד. כדי שהעסק יגדל ויתפתח קנינו כל הזמן עוד ועוד מכונות יקרות, המימון לכך היה על ידי הלוואות שנטלנו. הייתה לי ערבות אישית על כל ההלוואות של העסק. אני אדם שלא אוהב חובות. אז מכרתי את הנכסים שלי בזה אחר זה וכיסיתי את החובות שלי עד הפרוטה האחרונה. לא ביקשתי מאיש שימחל לי על כספו או שיוותר על חלק מחובו. הם לא צריכים לשלם על טעויות שלי. אמנם הטעויות היו של שותפי, אך אני גרסתי, שלצורך עניין זה- אני ושותפי נחשבים כאדם אחד. בסופו של דבר נשארתי חסר כל ממש מכל הרכוש שלי.

עברנו לגור, אני אשתי והבנות, בדירה שכורה קטנה ועלובה. המפעל וחלק קטן מהציוד עדיין היה שלנו, וגם נשאר לנו קצת כסף ממכירת וילת המגורים. פניתי אל השותף שלי ואמרתי לו שאני רוצה לחלק את מה

שנשאר מהמפעל לשניים. הסברתי לו שאמנם הבעיות היו עקב ניהולו הכושל, אך בסך הכול לא הייתה לו כוונת זדון והוא לא מעל בכספים. הוא סירב. בלילה נכנסתי למפעל, בניתי קיר באמצע וחציתי את המפעל לשניים. בכל צד השארתי חלק מהמכונות. כשהשותף שלי בא למחרת, אמרתי לו: "בחר איזה חצי שאתה רוצה". הוא בחר. לאחרי שבוע הוא בא אלי ואמר שהוא צריך עוד מכונה אחת שנשארה אצלי. הזמנתי מנוף והעברתי את המכונה לחצי שלו.

כך- במצב כלכלי לא מזהיר- התחלתי את המחצית השנייה של חיי. התחלתי לבנות לי קהל לקוחות חדש, אך בינתיים החסכונות שלי נגמרו לחלוטין. לא היה לי כסף אפילו בשביל לקנות חלות לשבת. אף בנק לא היה מוכן להלוות לי כסף.

על כל הצרות האלה עוד התגברתי. אתה יודע מה כמעט שבר אותי לגמרי? זה המקרה הבא. הגיע חג החנוכה. התארחנו אצל אחד מקרובי המשפחה, ופתאום הגיע קרוב משפחה אחר, שהיה קצין בצבא. היו לו חמישה כרטיסים למופע שירי ילדים בחנוכה. הוא אמר שהשיג אותם במחיר מוזל של 20 שקלים לכרטיס במקום מאה שקלים או יותר. הילדות שלי התחילו להתחנן אלי

שאקנה להן כרטיס. פניתי אליו וביקשתי ממנו שני כרטיסים. להפתעתי, הוא לא הסכים לתת לי אפילו כרטיס אחד. "אין לך כסף לשלם לי." הוא אמר. אתה יודע מי זה הקצין הזה? כמה שנים לפני כן, סבתא שלי, שעדיין הייתה בחיים, פנתה אלי ואמרה: "יש לך קרוב משפחה, קצין בצבא, ומשכורת הקבע שהוא מקבל לא מספיקה לו בשביל לקנות דירה. לך הרי לא חסר כסף ודירות. עזור לו במה שאתה יכול.". נתתי לו מגרש בשווי שלוש מאות אלף דולר מתנה! רק בגלל שסבתי, שהייתה ניצולת שואה ביקשה ממני, ועכשיו הוא לא היה מוכן לתת לי 2 כרטיסים בשווי 40 ₪, וכל תחנוני בנותיי לא הזיזו לו. אני אדם מאוד רגוע, אבל באותו הרגע הרגשתי שדמי ממש רותח בקרבי. לא האמנתי על עצמי שהגעתי לכעס כה גדול. כלפי חוץ לא ראו עליי דבר, אבל בפנים בכיתי מרוב כאב לב. על עצמי אני יכול לסבול הכול. בזמן הפציעה אפילו לא צייצתי, גם כשהיה מאד קשה. אבל את הבכי של הילדות כבר לא הייתי מסוגל לראות.

פניתי אל בורא העולם ואמרתי לו: "סבתא שלי ביקשה שאתן לאיש הזה מתנה, אז נתתי לו. זה היה בעבר ונגמר. אני לא רוצה לכעוס עליו עכשיו." אני חושב שהייתה זאת הפעם הראשונה בחיי שפניתי אל בורא העולם. אמנם תמיד הייתי איש מאמין, אבל בשטח זה

התבטא רק בצום יום כיפור ואוכל כשר.

מאותו היום ואילך, כאילו שערי שמיים נפתחו בפניי. תייר יהודי עשיר שהגיע מאמריקה פגש אותי באיזה מקום, לא במפעל, ומצאתי חן בעיניו. הוא הזמין אצלי הזמנה כל כך גדולה שהייתי צריך להטיס צוות שלם של עוזרים וציוד לאמריקה. זה בניגוד לכל היגיון, אבל זה מה שהקב״ה רצה. היום, ברוך השם, הבנות נשואות ויש לי נכדים, ויש לי עוד שלושה בנים שעובדים אתי במקום העבודה. כולם לומדי תורה ושומרי שבת, נשואים, וכל אחד מהם גר בוילה משלו. בזכות המכה הזאת גיליתי את המתיקות של התורה והמצוות. יש לי נחת רוח אדירה מהבנים שלי. במחשבה לאחור, קיבלתי מתנה. נקודת המפנה הייתה אותו ויתור שעשיתי לקצין מהמשפחה שלי.״

מה אנחנו לומדים מכך?

- רגעי משבר (לא עלינו) נועדו להוציא אותנו ממסגרת קבועה ולא טובה בה אנחנו נמצאים. אלמלא המשבר, דוד לא היה משנה את אורח חייו לטובה.
- מי ששולט בכעס שלו, זאת עבודת השם הגדולה ביותר.

- רגע השיא של הכאב, מכיל בפוטנציאל את נקודת היציאה מהמשבר. היציאה ממנה תלויה באופן שתתנהג בזמן הזה. עמדתָ בניסיון, תקפוץ מדרגה, ותצא מהמשבר. לא עמדת בניסיון, הכאב ימשיך או יחליף פנים **עד שתבין**.

- **הקב"ה הוא הוותרן הגדול מכולם**. אם הגעת למידת וויתור גדולה, הוא יוותר לך במידה עוד יותר גדולה. מידת הויתור של בשר ודם לעולם לא תוכל להגיע למידות החסד והוותרנות של הקב"ה. תמיד תקבל יותר ממה שנתת. המשפט הזה מכיל בתוכו עולם שלם של תובנות ומסקנות שאפשר לגזור ממנו.

מקרה אמיתי – מעושר גדול לעוני (כפר השעשועים)

לסיפורו של אבי כץ, הבעלים של מספר רשתות (כפר השעשועים, ששת, דולר...) נחשפתי לפני כשבע שנים. היה זה כאשר השתתפתי בכנס שארגן עיתון מקומי שיוצא בגני תקווה. אבי כץ היה אחד מהדוברים בכנס. אנחנו לא מכירים באופן אישי, אך מכיוון שהוא סיפר את סיפורו לכולם, וסיפורו אף הופיע במספר עיתונים,

אני מרשה לעצמי להביא אותו לפניכם. הוא עלה לבמה. איש צעיר גבוה בגובה של כשני מטר, עם כיפה גדולה על ראשו, וסיפר את סיפור עלייתו, התרסקותו ועלייתו מחדש. לא הצלחתי להשיג אותו כדי לכתוב את הדברים בלשונו, לכן אנסה לשחזר מהזיכרון את מה שסיפר:

"הסיפור התחיל כמה שנים קודם. הייתי במצב כלכלי מאוד טוב, והחלטתי לפתוח רשת של חנויות צעצועי ילדים. בתחילה אכן העסק התקדם מאוד יפה, אולם בהמשך - נקלענו למשבר. ביצעתי הזמנה גדולה מאד מאיטליה במחיר גבוה. רוב הכסף ששילמתי היה ממומן מהלוואות בנקים. בפועל, האיטלקים רימו אותי עם הכמויות והם שלחו לי סחורה בכמות פחותה פי שתיים עשרה (תריסר) מהכמות שחשבתי שהזמנתי. כשהטעות התגלתה, כולם חשבו שעשיתי תרגיל עוקץ ותבעו אותי מכל הכיוונים. המצב החמיר מאוד, החלטתי לבצע אחת משלוש האפשרויות הבאות: או להתאבד, או לעזוב את הארץ, או להישאר ולהתמודד עם הקשיים. החלטתי לעזוב את הארץ. קניתי כרטיסים ועליתי למטוס. רגע לפני שהמטוס התחיל לזוז, צעקתי שאני רוצה לרדת. אחרי ויכוח קולני ירדתי מהמטוס.

החלטתי לחזור ולהתמודד עם המצב. הלכתי לבנק והראתי למנהל את כרטיסי הטיסה. "הייתי על הטיסה, אבל ירדתי" אמרתי לו. "אם הייתי בורח, לא הייתם רואים שקל מהחוב שלי. אני מעדיף להישאר ולהתמודד. תקבלו עד השקל האחרון."

שחררתי את הסחורה שהגיעה מהמכס והתחלתי למכור. מכרתי את כל הרכוש הרב שהיה לי והמשכתי להחזיר חובות ולעבוד. אין לכם מושג כמה קשה להיות עני חסר כול, ובפרט לאחר שהתרגלת כבר לחיות ברמת חיים של מלך. במשך חמש השנים שלאחר מכן הייתי עסוק בלהחזיר חובות. ברוך השם, הכול הוחזר.

היום העסקים שלי מגלגלים מאות מיליוני ₪. אבל יותר מכול אני מתענג היום בללמד שיעורי גמרא.

נצחיות הנשמה

" וַיִּפַּח בְּאַפָּיו, נִשְׁמַת חַיִּים; וַיְהִי הָאָדָם, לְנֶפֶשׁ חַיָּה" בראשית ב', ז'.

הגוף הוא מלבוש הנשמה. במהלך "חיי" הנשמה, היא עוברת בכל גלגול לגוף גשמי אחר, בכל גלגול על הנשמה לעשות את התיקון המיוחד של אותו הגלגול.

הנשמה היא זאת ששולטת על הגוף, והיא יכולה להישאר בתוך הגוף כל עוד הגוף הגשמי מתקיים ונמצא במצב תקין (על ידי אוכל, שתייה ופעילות גופנית). בחסדי הקב"ה, הנשמה נבראה באופן כזה שיש בה מנגנונים מובנים של הגנה והוראות פעולה לתפעול הגוף הגשמי. למשל, פעילות הלב והריאות ומערכת החיסונית מתבצעת גם אם אותו אדם לא חושב עליהן כלל. אחד ממנגנוני ההגנה של הגוף הוא האינסטינקט. למשל, אם אדם נדקר על ידי סיכה, הוא מושך את ידו במהירות. מנגנוני ההגנה האלה נועדו כדי לשמור על שלמות הגוף, כדי שלנשמה יהיה קל יותר להתמקד בעשיית מטרותיה, לשמן היא הוכנסה בגוף הפיזי.

הכאב הוא רק מנגנון הגנה. יש באפשרות הרפואה המודרנית לנטרל את הכאב אך נמנעים מלעשות זאת כדי לשמור על הגוף. יש אנשים שמנגנון הכאב שלהם מוחלש או מנוטרל, ואנשים אלה נמצאים בסכנה מתמדת.

מקורו של הכאב אינו באבר שבו הגוף נפגע, מקור הכאב הוא המוח, הוא זה שנותן פקודת: "כואב" לאחר איתות שמעביר לו האבר שנפגע. דבר זה קורה מחמת שהנשמה רוצה לשמור על הגוף במצב תקין ככל האפשר. זה כמו אדם שרואה מסמר נתפס בבגד שהוא לובש, והוא מנסה לזוז משם בעדינות כדי למזער את הקרע בבגד שהוא לובש.

כשאדם אוכל, הוא דואג לשמור את הגוף הפיזי. הנשמה לא אוכלת אוכל פיזי, היא נצחית.

האדם הוא מעין "עולם קטן". כשם שאם נביט אל בגד שמסתיר מתחתיו אדם, על ידי התנועות של הבגד נבין שיש ישות שמפעילה את הבגד, כך באותה מידה נוכל לראות מתוך פעולות הגוף את הישות שמפעילה אותו – את הנשמה. גוף ללא נשמה אינו יכול לעשות כלום מעצמו, הנשמה מחזיקה את הגוף בחיים.

באותה מידה אפשר לחוש את קיומו של בורא העולם.

הטבע מתנהל, וההתנהלות של הטבע היא ההוכחה לקיומו של בורא העולם שמנהיג ומנהל את הכול.

מתי הנשמה עוזבת את הגוף (רגע המוות)?

כדי שנשמה תעזוב את הגוף, היא צריכה סיבה לכך.

כאמור, הגוף הוא כמו הבגד של הנשמה. מאותן הסיבות שאדם מחליף ומואס בבגד, הנשמה גם עוזבת את הגוף. חשוב לזכור שיש קשר ישיר בין ניקיון הבגד לניקיון של האדם שלובש את הבגד. כלומר, אדם שפוגם בגופו, יש לפגיעה הזאת השלכות גם על נשמתו.

הערה:

בסעיפים הבאים תכננתי להסביר את חשיבות השמירה על הגוף (שהוא בגד לנשמה). מכיוון שלא רציתי שהספר יהיה עבה מדי, החלטתי להשאיר את ראשי הפרקים בלבד. בע"ה כל אחד יעשה את ההרחבה לעצמו.

סיבות זמניות להחלפת בגד

(בהקשר הזה ניתן להתייחס לארון הבגדים כאל "בגד" אחד כולל. החלפת הבגד הישן, ולקיחת בגד חדש מתוך האוסף, מקבילה להחלטה רגעית של אדם לשנות התנהגות או דרך חיים מסוימת, לדרך חדשה – טובה יותר.)

- הבגד מלוכלך: זה מצב קל יותר, כי אם מכבסים את הבגד, אפשר ללבושו מחדש (הנשמה מוכתמת מעבירות - לאדם יש הזדמנות לעשות תשובה ולנקות את העוונות והחטאים).
- קרע קטן. תלוי אם הקרע על התפרים או במקום בולט.
- האדם מסיר את בגדיו בשביל להתרחץ ולהיות נקי יותר (בכל לילה הנשמה עוזבת את הגוף ועולה לבורא העולם כדי לדווח לו על המעשים של אותו היום. הנשמה מקבלת אז על עצמה לשפר את מעשיה ביום המחר. בזמן הזה הגוף נמצא במצב של מעין מוות קל. מערכות הגוף פועלות על ידי קיום הנפש, אך הנשמה שבמוח נמצאת מחוץ לגוף.).
- הגיע הזמן להחליף בגד: יש מוסכמות בחברה, כמה ימים אפשר ללבוש את אותו הבגד.

סיבות להיפטר מהבגד לחלוטין

(כאן ההתייחסות היא אל בגד יחיד. החלפת הבגד

משולה למוות).

- קרע רציני: ככל שהאדם מרגיש את עצמו איש "חשוב", כך ימהר להיפטר מבגד שנקרע. לעומת אדם צנוע יותר שיסכים לתקן בטלאי את הקרע וימשיך ללבוש את הבגד. (גאווה היא אחת המידות הרעות שמקצרות את חיי האדם).

- המידה לא מתאימה: האדם לא מסוגל יותר ללבוש את הבגד, כי הבגד לוחץ, או גדול עליו או קטן (זה מצב שהאדם חרג מהמסגרות שהותרו לו בגלגולו הנוכחי).

- האדם מאס בבגד: אם זה בשל שינוי טעמים בשל "אופנות", או בשל תחושה ש "מספיק זמן לבשתי את הבגד הזה" (יש אנשים שמואסים בחייהם, ועקב כך הם מתים. במקרים רבים יש עדויות של אנשים שמתו רק בשל שמאסו בחייהם. לעיתים זה אדם חולה שמאס בכאבים, לעיתים זה אדם שאיבד אדם יקר מאוד לליבו. במחנות הריכוז התנאי ההכרחי להישארות בחיים היה לרצות לחיות. במחנות היה נפוץ הביטוי "מוזלמן", כך כינו אנשי מחנות-הריכוז את מי שהחליט שאינו רוצה

להילחם עוד. הם ידעו שזמנו של אדם כזה עד למוות קצר ביותר).

- הגיע הזמן להחליף בגד: יש מוסכמות בחברה, כמה ימים אפשר ללבוש את אותו הבגד (נגמרה לו הקצבה של שנות החיים).

- קריעה עצמית: האדם עצמו קורע את הבגד שמעליו בשל מצוקה, אבל או סיבה אחרת (התאבדות למשל. בהקשר הזה אפשר לייחס את הקרע שקורעים על מת קרוב משפחה, כמסר שהאדם איבד חלק מנשמתו).

כיבוש היצר

״ לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ; וְאֵלֶיךָ, תְּשׁוּקָתוֹ, וְאַתָּה, תִּמְשָׁל-בּוֹ״ בראשית ד,ז.

בפרק הזה נלמד:

- מיהו ומהו היצר
- איך מתמודדים מולו
- מה הן דרכי פעולת היצר
- מהי זירת הקרב
- מספר דוגמאות

מהו היצר ואיך מתמודדים מולו

"לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ". כשהתינוק עוד בפתחו של רחם אימו, ברגעי יציאתו הראשונים לאוויר העולם - כבר אז מצטרף אליו היצר הרע. רק כאשר הוא יגדל ויגיע לגיל בר-מצווה, יצטרף אליו גם היצר הטוב. תפקידו של היצר הרע הוא להסיט את האדם מדרך הישר. ניתן לדַמות את היצר לגנרל של צבא אויב במלחמה. כמו לגנרל - גם ליצר הרע יש מגבלה במספר החיילים והתחמושת. היצר משתמש באמצעים המוגבלים שעומדים לרשותו בצורה חכמה ובזמנים שבו האויב שלו (אנחנו) הכי לא מוכן. תובנה זו על כוחו של היצר, תעזור לנו להבין את דרכי התמודדות עימו, וכפי שיתבאר בהמשך הפרק.

"..., וְאַתָּה, תִּמְשָׁל-בּוֹ". בדיוק כמו שלמדת להמתיק מאכלים מרים שברא הקב"ה (זיתים, תורמוסים – ששולקים וממתיקים אותם במים שבע פעמים, וכן חרדל וצלף), כך גם תוכל ללמוד להמתיק את יצר הרע ולמשול עליו.(חפץ חיים, השיעור היומי, יום 138).

מהיכן האדם והיצר משיגים חיילים

ותחמושת במלחמתם זה כנגד זה?

״רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, קוֹנֶה לוֹ פָּרַקְלִיט אֶחָד. וְהָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת, קוֹנֶה לוֹ קַטֵּיגוֹר אֶחָד. תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כְּתְרִיס בִּפְנֵי הַפֻּרְעָנוּת״ אבות ד׳, י״א.

בכל מעשה שהאדם עושה, הוא יוצר מלאכים. התנא רבי אליעזר במסכת אבות מלמדנו שעשיית מצווה שלמה לשמה, גורמת לבריאת מלאך שלם המליץ טוב עליו. אולם, אם עשה מצווה בלא כוונה שלמה, או חצי מצווה, המלאך הנוצר ממצווה כזו יהיה בעל מום.

לעומת זאת, אם המעשה שלילי לחלוטין, נוצרים ממנו מלאכי קטגוריה (שדים, מזיקים, רוח שטות...). במסכת סוטה (ג׳, א) כתוב: ״אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות״. כלומר, כשאדם עובר עברה, זה נובע מחמת רוח שטות שנכנסה בו. במקרים רבים מקורה של אותה רוח שטות היא בעבירה קודמת שהאדם עשה. הקטגור שנוצר מהעבירה הראשונה גורם לרוח שטות לשרות על האדם, ובכך הוא גורם לו להמשיך לעשות עבירות נוספות. בכך נוכל גם להבין את הכלל ״שמצווה גוררת מצווה ועברה גוררת עברה״.

לסיכום: האדם עצמו, בכל עשייה ועשייה שלו קובע

האם הוא יוצר מלאכים שיגנו עליו, או שמא הוא מייצר "חיילים" לצבא האויב שיגררו אותו עוד ועוד למעשים רעים. על האדם להבחין האם הוא בכיוון עשייה חיובי ובונה, או שהוא חלילה בכיוון מטה.

חברים נלחמים זה בזה מול אש האהבה

הערה: לא מצאתי סימוכין במקורות לכלל שאני מביא בסעיף זה.

לעיתים קרובות, היצר "מכניס" כביכול את מלאכי החבלה שייצרת, בתוך אדם אחר. מלאכי חבלה אלו מעוררים באותו אדם רצון להזיק לך. באותה מידה היצר גם יכול להכניס בך את מלאכי החבלה של חברך, כדי לגרום לך להתנהג אל חברך בצורה לא טובה.

היצר יכול ל"הכניס" בך את מלאכי החבלה של חברך – רק במידה ואתה בעצמך **תאפשר** להם ליכנס. אם תשאל, איך ייתכן שאני מאפשר למלאכי חבלה (שייצר חבר שלי) להיכנס לתוכי? זכור, הפוסל במומו פוסל. מרגע שפסלת את חברך, היצר יבנה מצב שתהיה משוכנע שאתה מלאך וחברך לא בסדר, וזה יגרום לך לנהוג בחברך בצורה לא יפה כאילו שנכנס בך איזה מלאך רע. כל עוד אנשים נמצאים במצב של שלום ביניהם, אין היצר יכול לעשות זאת, אך אם יש מריבה

בין קבוצת אנשים, היצר עושה את השימוש הטוב ביותר שהוא יכול כדי להכניס את "רוח השטות" באדם הנכון ולהכניס שנאה ופירוד ביניהם.

מה לומדים מזה? אם תגיע למצב של אהבת הזולת, לא רק שלא תאפשר למלאכי החבלה של חבריך להיכנס בך, אלא תהיה ממש כמו סלע מגן עבור כל מי שסביבך, כי את כל מלאכי החבלה שייכנסו לתוכך, תשרוף באש אהבתך!

אם כבר מדברים על חברים, חז"ל ממליצים לנו "עשה לך חבר". למה? מעבר לסיבות המובנות, ישנה סיבה נוספת מאוד שימושית. היצר הרע שנמצא בך פועל אך ורק נגדך. אין לו שום סיבה להכשיל את חברך! לכן, כשאתה מתלבט בנושא מסוים כיצד לנהוג, יצר הרע שבך ינסה לתת לך עצות לא טובות. אבל כשאתה שואל את חברך את אותה השאלה, אם הוא אוהב אותך ואין בו שיקולים זרים (כלומר, שהיצר שלו לא מנסה להכשיל אותו), הוא ייתן לך את העצה הנכונה, כי היצר הרע שבו לא מנסה להכשיל אותך.

״מכונה לייצור מלאכים טובים״

האדם יכול גם לייצר ״מכונה לייצור מלאכים טובים״, מכונה זו נוצרת על ידי חינוך הבנים והנכדים למצוות או על ידי שהאדם ילַמד אנשים אחרים תורה (ואז גם הם נחשבים ל״בנים״ שלו, ממש כפי שהתורה התייחסה לבנים של אהרון כבנים של משה רבנו – רק בגלל שלימדם תורה). האדם מחויב מהתורה לחנך את בניו ואת נכדיו למצוות. אם הוא הצליח במלאכתו, אזי כל מצווה שצאצאיו יעשו מכאן ואילך ״מייצרת״ מלאכים טובים גם בעבורו. המצוות שהם עושים, מגינות גם על עושי המצווה (הבן או הנכד), וגם על האבא והסבא שלהם.

המצוות של הבנים והנכדים ממשיכות לזכות את האדם גם אם הוא כבר נמצא בעולם האמת. בראש השנה הקב״ה פותח ״ספרי חיים ומתים״. כלומר, הקב״ה פותח גם ספרים של אנשים שנפטרו זה מכבר, ולפי המעשים של הצאצאים שלהם בעולם הזה (כל מעשה טוב, או קדיש שאמרו), כך ה׳ יעלה אותם למעלה עליונה יותר בגן עדן.

מקורות הכוח של היצר

- "כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו" בראשית ח', כ"א. האדם נמשך לתאוות ולחומריות בעל כורחו. היצר חזק ממנו. אלמלא לימוד תורה, לא היה לאדם כל סיכוי במלחמתו מול היצר.

- הוא יושב בתוכנו ממש, הוא יודע את כל מה שאנחנו יודעים. הוא מכיר בכל חולשותינו ויודע בדיוק מתי כדאי לתקוף.

- ככל שאדם שרוי במעלה רוחנית גבוהה יותר ומסוגל לעשות מעשים נעלים יותר, כך יש ליצר שלו כוחות חזקים יותר. למשל, אדם שנמצא במעלה כזו, שלמרות שהוא עצמאי וטרוד בעסקיו, הוא עוסק גם במעשים טובים - ליצר שלו יהיו גם כן כוחות גדולים. היצר יכול לגרום שיבואו לו לקוחות רבים שיגזלו את כל זמנו, ובכך הוא יִמנע ממנו מלהמשיך בעשיית הטוב.

- אם אדם נמצא בכעס, עצבות, פחד או דיכאון, הוא שבוי בידי היצר.

- כאשר אדם אינו מרגיש שום רגשות אשמה על עבירה שהוא עושה, זה מראה שהוא לגמרי

תחת שלטון היצר (בנושא זה). למשל, אדם שאוכל אוכל לא כשר, והוא אינו חושב כלל שיש בעיה עם האכילה הזאת, הוא נחשב "כמומר לעבירה" זו של אכילת טרפות. היצר שולט עליו בנושא זה לחלוטין, והוא יצטרך לעשות מאמץ גדול כדי לצאת מהעברה הזאת – כי משמיים לא יסייעו בעדו. מזה נוכל ללמוד גם על דרך החיוב: עצם הבושה והמודעות לעבירה, זה כבר צעד גדול בהכנעת היצר.

- האדם הוא יצור חברתי. הוא נתון כל העת להשפעות חזקות מהסביבה שלו וממה שעיניו רואות. אם האדם נמצא בחברת אנשים לא טובים, או שהוא חשוף למראות לא טובים, הוא נמשך אל דבר העברה בעל כורחו וכל חוכמתו לא תעמוד לו. למשל, ילד שנחשף לאלימות (במציאות, או בטלוויזיה והאינטרנט), יש לו סיכוי הרבה יותר גבוה להיות ילד אלים מאשר ילד אחר שלא נחשף לאלימות. ההשפעות מהסביבה הם כל כך חזקות עד שדי אפילו להביט בפניו של אדם רשע כדי להיות מושפע ממנו! מצד שני, מבט בפני אדם צדיק, יגרום לך להתרחק מהחטאים.

- ״הבא ליטהר מסייעין לו, הבא ליטמא פותחין לו״ יומא, ל״ח. כלומר, מספיקה אפילו מחשבה של האדם לעשות עברה, וכבר (משמים) ״פותחין לו״ (כלומר פותחים לו אפשרות לעשות את העבירה). למשל, אם תעלה בראשו של אדם מחשבה לא טובה של גניבה, מהר מאוד יזמנו לו משמים מצב שבו הוא אכן יוכל לגנוב משהו. מצד שני, אדם שחושב לעשות מעשה טוב, משמיים יזמנו בעבורו גם את הרקע המתאים לעשיית אותו מעשה, ובנוסף לכך גם יסייעו לו לעשות את המעשה הטוב בעצמו. אפילו במצב שלאדם אין יכולת טבעית לבצע את המעשה הטוב, משמיים מסייעים בידו. בעשיית עברה – שלא כבעשיית מצווה - מכינים בעבור האדם רק את הרקע למעשה, אך בשום מצב לא מסייעים לו לבצע את העברה עצמה

- בגמרא (במסכת ברכות ס״ג,א - עפ״י הגהות עין יעקב) מובא ש״גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי״, כלומר, גם כאשר הגנב עומד בפתח המחתרת (המנהרה) שחפר, הוא מתפלל לה׳ שיצליח בגניבה. אמנם, בגמרא לא מוזכר בפירוש שה׳ נענה לתפילתו, אך ישנם מצבים בהם ה׳ עונה ומסייע אפילו לעוברי עבירה

בשביל לגרום להם להתקרב אליו.

- לעיתים היצר אינו מקטרג על תפילתו של האדם, אך הוא מוודא שהבקשה תתמלא באופן שהאדם יינזק.

- הקב״ה לא לוקח לעולם את זכות הבחירה מהאדם. גם אדם שנמצא בקדושה עליונה, יראה בכל רגע את הטוב ואת הרע, והרע יפתה אותו בכוח גדול לא פחות מהכוח הטוב. ״אל תאמין בעצמך עד יום מותך״ (אבות). גם האדם שהגיע למעלות גבוהות, אם לא יישמר, יכול ליפול לבאר שחת.

מגבלות הכוח של היצר

- אם אנחנו לא עושים עברות, אין ליצר חיילים חדשים ותחמושת לפעולתו.

- הכוח של היצר מוגבל לכמות החיילים והתחמושת שלו. אם הוא רואה שאנחנו נחושים בעשיית פעולה חיובית מסוימת, הוא ינסה תחילה למנוע זאת מאיתנו, אך אם הוא יבין שאנחנו ממש נחושים בדעתנו, הוא לא

יבזבז יותר תחמושת בעניין זה. התכונה שעליה התעקשנו – תהפוך אז למקור כוח בעבורנו.

- אם היצר פיתה אותנו והצליח לגרום לנו לעבור עבירה, אולם מייד לאחר מכן עשינו תשובה ואף הגדלנו בעשיית הטוב, הוא יבין שעדיף לו לא להחטיא אותנו שוב בתחום זה.

- כשלומדים תורה, מקבלים כלים להתמודד מול היצר, והשפעתו עלינו נחלשת. לכן, בכל רגע של חולשה או התנהגות בלתי רצויה שלנו, אם נעשה הפסקה ללימוד תורה, נחליש באופן מיידי את השפעת היצר עלינו.

- כשיש עיכוב, זה אומר שאתה בדרך הנכונה.

- אם אנחנו מתמידים במעשה חיובי במשך ארבעים ימים רצופים, היצר מוותר ועובר למלחמה בזירה אחרת. למה ארבעים? כי אצל עובר ברחם אימו גלי המוח מתחילים אחרי ארבעים יום, והחל מיום הארבעים ואחת (41 = בגימטרייה "אֵם"), הוא הופך את אימו לאימא.

מה הן דרכי פעולת היצר

אמנם היצר פועל בתחבולות מאוד מתוחכמות, ואלמלא לימוד תורה אי אפשר בכלל להתמודד מולו, אך מצד שני, כאשר מתבוננים היטב בדרכי פעולתו, ניתן למצוא בהם דפוסים קבועים שחוזרים על עצמם כל העת. הכרת דפוסי פעולה אלו של היצר, יעזרו לנו להבין כיצד להתמודד מולו.

היצר - בשיטת ה'קוסם'

ניתן לדמות את היצר לאדם נכה ומסכן שמחופש לאיש בריון וחזק. הוא עומד עם תחפושתו בצומת דרכים, ומאיים על העוברים והשבים וגוזל את ממונם. האנשים הטיפשים אכן נבהלים מאד מהאיש ומאיומיו, אולם האנשים החכמים לא יתפעלו ממנו כלל ועיקר, הם מבינים שאין באפשרותו לזוז ממקומו, ואין באיומיו ממש. **היצר פועל אך ורק בשטח הדמיון**. אין בו שום ממש! מי שיודע את זה, אינו בשליטת היצר. הבעיה היא, שבכוחו של היצר ליצור אשליות שנראות לנו אמיתיות לחלוטין. קשה לנו לזכור תמיד שמדובר אך ורק בדמיון. לדוגמא: אדם שחוטא בהרהורי עבירה עקב צפייה לא מבוקרת במחשב או בטלוויזיה. כל אדם בר דעת מבין שהתמונות מהקופסה האלקטרונית

שמולו הן רק דמיון ותו לא, אך מי שמפקיר את עצמו בידי היצר, שוכח זאת והכול נדמה לו כעולם אמיתי.

הערה חשובה: ההתמודדות מול היצר על ידי חשיבה שכלית (הנובעת מהבנת דרכי פעולתו של היצר) יכולה להועיל רק כאשר משולב בזה גם לימוד תורה. **לשכל בלבד אין שום סיכוי מול היצר**. איך מתמודדים מול היצר? על ידי לימוד תורה. כנאמר: "כך הקב"ה אמר להם לישראל בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו." (קידושין, דף ל, עמוד ב).

דפוס פעולה נוסף של היצר, זה למצוא באדם חולשה מסוימת, ולתקוף אותו בנקודת התורפה הזו פעם אחר פעם. הוא עושה זאת כמו מתאגרף שמכה בנקודה הכי כואבת של יריבו פעם אחר פעם. היצר עושה זאת בכל פעם תחת סיפור כיסוי שונה. ניתן לדמות זאת לקוסם של ילדים. לאמיתו של דבר, הוא יודע רק טריק אחד, אך בעזרת הטריק היחיד הזה הוא בונה כמה וכמה קסמים. כאשר ילד פיקח קולט את הטריק, והוא מגלה אותו לכולם בקולי קולות, באותו הרגע הקוסם כבר לא יוכל לבצע יותר שום תרגיל.

המלחמה מול היצר היא בדיוק אותו דבר. כל עוד אנחנו "ילדים תמימים", אנחנו רואים לפנינו "הרבה" דברים

שמכעיסים אותנו ומקלקלים לנו את מצב הרוח, ואף, חלילה, גורמים לנו לפעמים לחטוא. אך אם נדע שלמרבית הנושאים יש שורש אחד, ונבין גם את מהותו של אותו שורש (כמו אותו ילד שגילה מהו הטריק), ייעלמו לנו בבת אחת כל הבעיות הללו. הדוגמאות בהמשך יסבירו את הנושא טוב יותר.

איך מתמודדים עם "שיטת הקוסם" של היצר?

זיהוי השיטה: מרגע שזיהית את השיטה, כל הכוח של הקוסם נעלם. כל מה שצריך לעשות כדי לזהות את השיטה הוא לפקוח את העיניים וללכת לפי הצעדים הבאים:

א. **צא מהתמונה**: דמיין שאתה יושב מבחוץ ורואה את עצמך בתוך סרט. נסה גם לדמיין שאדם אחר ממלא את תפקידך בסרט במקומך. ראיית הדברים כמסתכל מהצד נותנת לך כושר הבחנה נכון בין הדברים. כאשר תקבל את כושר ההבחנה הנכון, תוכל גם לזהות את ה"שיטה של הקוסם". תגלה את תסריט החשיבה המוטעה שלך - זה שגורם לך לעשות מעשים רעים. בהרבה מאוד מהמקרים אפשר להימנע מעשיית הרע אם משתמשים

בטכניקה הפשוטה הזאת. נסו ותופתעו מאוד!

ב. **החלף את עצמך**: אם אתה שם לב שיש מקרה מסוים שמרגיז אותך בכל פעם מחדש, נסה לדמיין איך היה מתנהג אדם שאינו כועס לעולם, באותו המצב.

ג. **חפש מכנה משותף לבעיות**: מה משותף בין כל המקרים שגורמים לך לכעוס. מרגע שמצאת את המכנה המשותף, שלב הזיהוי מסתיים.

הבנת אופן פעולת היצר: לאחר שהבנת שהיצר משתמש בשיטת הקוסם (כמו מרבית מהמקרים), נסה להבין איזה תסריטים הוא בונה כדי להכשיל אותך. כשאתה יודע מה הטריק, קל יותר להבין את התסריט. אם נישאר בדוגמת הכעס, בחן מה שרשרת ההתרחשויות שגרמו לך לכעוס.

הכן תרופה למכה: הכן את עצמך להתמודדות עם התסריטים העתידיים. להמחשת הנושא אתן דוגמה:

תרגיל אמיתי – הילד העצבני (באופיו) שלא ניתן להכעיסו

את הטכניקה הבאה אני נוהג ללמד בסדנאות ללימוד מכירות, אך יצא לי ללמד אותה גם בכיתה של

תלמידים בגיל היסודי:

תרגיל ראשון: בוחרים את הילד הכי רגוע בכיתה ונותנים לו משימה שמוגבלת לזמן קצוב מאד. כעת, מבקשים בשקט מילד אחר לנסות להרגיז את הילד הרגוע. בדרך כלל, לא לוקח זמן רב עד שה"ילד המרגיז" מצליח להוציא את הילד הרגוע משלוותו.

תרגיל שני: בוחרים ילד עצבני באופיו. הפעם אנו מגלים לו שהילד השני ("המרגיז") עומד להיכנס, ושכל תפקידו הוא לנסות להרגיז אותו. הילד ה"מרגיז" אינו יודע שהסוד שלו גלוי, וכך, הפעם רואים שניסיונות ההרגזה שלו דווקא מצחיקים את הילד ה"עצבני". אחרי מספר דקות אנו מתחילים לראות את סימני העצבנות דווקא אצל הילד "המרגיז"...

מה ההבדל בין שני המצבים? במצב השני, הילד ה"עצבני" ידע שעומדים להרגיז אותו. עצם הידיעה הזאת כבר גרמה לו לקבל את ניסיונות ההרגזה בצחוק ובשלוות נפש. ככה גם מכניעים את היצר! אם כבר למדת שיש משהו שמרגיז אותך, למד את הטכניקה של היצר, ו**חכה לכך** שיבוא וירגיז אותך.

הערה חשובה: בכל שיטה יש סכנה. ההמלצה היא תמיד לברוח ממקום סכנה. כלומר, עדיף שלא תעמיד את עצמך לניסיון. אך אם אתה יודע שהינך עומד להיקלע לניסיונות **בעל כורחך**, למד את השיטה של

היצר, והתגונן.

תרגיל אמיתי – הלקוח המעצבן בחנות

את אותו עיקרון (עם הילד המרגיז) אני מדגים גם בסדנה להכשרת אנשי מכירות.

אני מוציא את אחד מהעובדים, ומסכם איתו שהוא ישחק את הלקוח העצבני והנודניק ביותר שאפשר. עובד אחר אמור לנסות "למכור" לו במהלך הסדנה מוצר ממוצרי החנות. די מהר ניתן לראות איך ש"הלקוח העצבני" מצליח להוציא את המוכר משלוותו והם מתחילים לריב. בתרגיל השני, אני מוציא את אותו "לקוח עצבני", אך הפעם אני מספר למוכר שבעוד רגע אמור להגיע לקוח עצבני, שכל מטרתו היא להוציא אותו משלוותו. הפעם המוכר נשאר רגוע לחלוטין. כל ניסיונות "הלקוח" להרגיז אותו נתקלים בחיוך ולעיתים אף בצחוק מתגלגל. לאחר מספר דקות "הלקוח העצבני" כבר לא יכול להמשיך אפילו במשחקו לנוכח החיוכים והתגובות הרגועות של המוכר.

אם אין קשיים, תתחיל לדאוג...

עוד מדרכי פעולתו של היצר: כאשר אתה מחליט

לעשות מעשה טוב, מיד היצר מתחיל לתכנן איך למנוע ממך לעשות את המעשה.

קשיים קטנים: אם אתה מקטני האמונה, היצר מערים עליך בתחילה קשיים קטנים בלבד (כדי לא לבזבז "תחמושת"). אנשים קטני אמונה נשברים מכך מהר. זה נכון גם בחיים האישיים וגם בעסקים. אתה מנסה לעשות מהלך לכיוון הנכון, והניסיון הראשון כושל. יש אנשים שנשברים מכך מיד ולא מנסים ללמוד מהטעות ולהמשיך במהלך.

קשיים גדולים: אם אתה חזק יותר באמונתך, ואתה ממשיך בעשיית הטוב למרות הקשיים, היצר מתחיל להערים קשיים גדולים יותר ויותר.

מעשה טוב אחר: כשהיצר רואה שאתה טיפוס נחוש והוא אינו מצליח למנוע ממך לעשות את המעשה הטוב, הוא ינסה לפגוע **ברציפות של העשייה**. הוא יזמן לך מעשה טוב אחר לעשות. זוהי טקטיקה מאוד מתוחכמת. כי היצר מכיר כלל מאוד חשוב: **כשעושים משהו, צריך לעשות אותו ברציפות, לא להפסיק עד שמסיימים לגמרי, לא להשאיר זנבות. רק אחר כך ניתן להמשיך לפעולה הבאה**. למשל, אם קבעת זמנים קבועים ללימוד תורה, בתחילה היצר ינסה להקשות עליך בדרך "הרגילה" (הילדים יהיו חולים, כל תור שתרצה לקבוע עם מישהו יהיה פנוי דווקא בשעות של

השיעור...). אם בכל אופן לא נשברת, הוא יגרום לכך שתתחיל לקבל הזמנות לחתונה או למעשי חסד אחרים - בדיוק בזמן של השיעור. העיקר שתפסיק את רצף השיעורים. ברגע שהפסקת את הרצף, אתה כבר נתון בידי היצר. יהיה לו עכשיו כבר הרבה יותר קל למנוע ממך את קביעת העיתים לתורה. נסו להיזכר כמה דברים "קבועים" היו לכם בחיים, שרק בגלל הפסקה קטנה לא חזרתם לעשותם שוב?

היצר עוזב אותך: אם למדת את דרכי היצר, ויש בך נחישות להמשיך ברצף עשיית המעשה הטוב, היצר כבר מבין שחבל לו לבזבז תחמושת נוספת על הנושא הזה והוא מניח אותך לנפשך. מרגע זה אתה קופץ קפיצת מדרגה באמונה, והמעשה הטוב השלם הזה עומד לימינך כחייל נאמן.

מה הרווחת רגע אחרי שניצחת את היצר בתחום אחד?

- יש לנו זמן קצר של שקט מוחלט. היצר מבין שבזירה שבה נוצַח לא יוכל לתקוף שוב. הוא יחכה שתיכנס לשאננות ויתחיל לחפש את הזירה הבאה, כלומר, את החולשה הבאה שלך, כדי לתקוף שם בכל כוחו.
- אם באותו הרגע תרים את ראשך ותודה

לקב״ה על שעזר לך להתגבר על היצר, תרגיש שאתה עושה קפיצת מדרגה מבחינה רוחנית. באופן זמני, רוב העימותים שלך עם היצר ייעלמו באחת. השקט הזה נובע מכך שלרוב העימותים שלך עם היצר יש מכנה משותף אחד, לכן, כשניצחת במערכה, העלמת למעשה את כולן.

- לדעת שלאחר השקט הזמני היצר יתחיל לתקוף בזירות חדשות – וזאת בכדי שנוכל להגיע לתיקון מידה נוספת אצלנו.

מה למדנו מכאן:

- לא לשכוח: **היצר פועל אך ורק בשטח הדמיון**. אין בו שום ממש!
- המלחמה מול היצר היא אינסופית. הכנעת אותו בזירה אחת, הוא יפתח חזית חדשה.
- כל ניסיון שהיצר מעמיד אותנו בפניו מהווה את הפתח לקפיצה למדרגה הבאה (למעלה או למטה).

דוגמאות אמיתיות מהחיים למלחמה ביצר

בשתי הדוגמאות הבאות השתדלתי להראות שני אופנים קיצוניים של פעולת היצר. בדוגמאות רואים איך היצר מצליח לפעול במישורים שונים (חיוב כרטיס אשראי, חוב ביטוח לאומי, שליחת לקוחות לעסק,...).

בכדי להבין איך ייתכן שהיצר מצליח לשלוט בתחומי חיינו השונים, צריך לזכור את הכלל של "כל העולם נברא בשבילי". כלומר, הקב"ה מסדר עבורנו את עולמנו הפרטי בצורה כזאת שבכל רגע אנחנו נמצאים בניסיונות, שכל מטרתם של ניסיונות אלה הם להעלות אותנו למעלה רוחנית גבוהה יותר.

דוגמה אישית – בנושא כעס

באחד הימים, התברר לי שחברה מסוימת (טלפון סלולרי) גבתה מכרטיס האשראי שלי סכום כסף - הרבה יותר גבוה מאשר הייתי חייב להם. צלצלתי אליהם, ולאחר מספר דקות של לחיצות על מקשים במענה הטלפוני, הגעתי לנציג - שהעביר אותי כמובן

לנציג הבא. ושוב דקות ארוכות של המתנה. לבסוף ביקש ממני הנציג שאסביר לו שוב את הבעיה. בסיום השיחה הוא אמר לי שהוא מעביר אותי לגורם המתאים וניתק את הקו. צלצלתי שוב וכצפוי התהליך חוזר על עצמו: לאחר דקות רבות ומספר ניסיונות הגעתי לנציג הראשון, ואחריו לנציג הבא, וכן הלאה - עד שלבסוף הנציג המתאים אמר לי שהנושא יטופל. בחודש שלאחר מכן הדבר חזר על עצמו. הפעם כעסתי מאד, וזאת הייתה הטעות שלי. היצר גילה את נקודת החולשה שלי והחל לתקוף.

באותו **החודש** קיבלתי מביטוח לאומי מכתב בנוגע לחוב ישן שהצטבר. כמו כן, קבלתי מעיריית פתח תקווה מכתב בנוגע לחוב בארנונה על דירה שמעולם לא הייתה שלי. כל זאת בנוסף לחברת הטלפון הסלולארי שגבתה ממני שוב סכום גבוה מדי.

לצערי, לא ראיתי בתחילה את הקשר בין המקרים הללו ובכל פעם מאד כעסתי. עד שפניתי כהרגלי לבורא העולם וביקשתי ממנו את עזרתו. בכל פנייה ובקשה אל הקב״ה חובה לעשות מייד את הצעד הראשון בעצמך, כדי להראות שאתה גם מתאמץ. ישבתי וניתחתי את המקרים וב״ה ראיתי את הקשר. בפעם הבאה שרציתי לכעוס החלטתי להתגבר ולהילחם ביצר. הייתי אז באמצע יום העבודה, סגרתי את הטלפון ועד שעות

הערב למדתי תורה.

יום לאחר מכן, התחלתי לקבל בזה אחר זה טלפונים מהחברות הנ"ל, וכולם הודיעו שצדקתי והכול חזר למקומו בשלום. התברר, שלא רק שלא היה לי חוב בביטוח לאומי, אלא שהיו עוד חייבים לי כסף.

דוגמה לאופן פעולת היצר - עסק משפחתי

לאחר שאביו של ר. הלך לעולמו, הוא לקח על עצמו להמשיך לנהל את החנות של אביו. בחיי אביו של ר' החנות הייתה מלאה תמיד בקונים, אולם, באופן מפתיע, כאשר ר' נטל את ניהול החנות התמעטו הלקוחות מיום ליום עד שהכדאיות של החנות עמדה בסימן שאלה. לאחר לבטים, הלך ר. לקבל עצת רב. "מה עשה אביך כשלא היו קונים?" שאל הרב. "למד גמרא", ענה ר'. "ומה אתה עושה?" שאל הרב. "אני מסדר את המדפים, סופר כמה מכירות היו עד עכשיו, מצלצל לספקים ומוריד להם מחיר", ענה. הרב הביט בו במבט מלא חיבה, ואמר: במקרה של אביך, היצר לא רצה שהוא ימשיך ללמוד גמרא, לכן הוא דאג שהחנות תהיה מלאה קונים. במקרה שלך, היצר לא היה צריך לדאוג, אתה פתוח ברצף, בלי לימוד תורה ובלי תפילת מנחה, גם כשאין לקוחות, אתה לא מתעסק בקדושה.

אז למה שהוא יטרח בשבילך ויישלח לך לקוחות?"...

דיבור עם הבורא

״ הַרְחֶב-פִּיךָ, וַאֲמַלְאֵהוּ״ תהילים פ״א, י״א.

בפרק הזה נלמד:

- איך פונים לבורא
- מה לבקש ומה לא לבקש
- איך לבקש

בתפילות הרגילות של ימות השנה, אנו מתפללים את הנוסח הקבוע שתיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה. אולם לאמִתו של דבר, אדם יכול לפנות לבורא גם בדיבור חופשי. הדיבור עם הקב״ה הוא סוד פשוט וידוע, אולם רבים אינם יודעים כיצד להשתמש בו. מהו הסוד? לפנות אליו! אפשר לפנות לבורא העולם בכל רגע שנחפוץ ולבקש ממנו כל בקשה - מבקשה קטנה (איפה

המפתחות של הבית נעלמו?) ועד בקשה גדולה (שלום בעולם), ה׳ עונה לכל הבקשות - קטנות וגדולות.

מי שמגיע לדרגת ״צדיק״ זוכה שכל בקשה שלו מה׳ מתמלאת במלואה – ״צדיק גוזר והקב״ה מקיים״. אך למעשה, גם אדם פשוט ביותר שנמצא רק בתחילת דרכו בעולם האמונה, יכול לזכות שיתמלאו בקשותיו. האנשים שהתחילו לעשות זאת מופתעים מאוד מהמהירות בה הבקשות שלהם נענות בחיוב.

אין תחליף יותר טוב מאשר בקשה כנה מעומק הלב כדי לגרום לקב״ה לרחם עלינו ולמלא את משאלות לבנו לטובה. אך לא תמיד אנחנו מצליחים לחוש בעומק הלב את תחושת ההתבטלות הגמורה בפני הקב״ה. בכדי שגם במצב שכזה נוכל לזכות להגשמת משאלותינו, עלינו ללמוד את הכללים לפנייה נכונה אל הבורא.

איך פונים לבורא

כזכור, היצר מנסה להילחם בכל עלייה שלנו לכיוון הקדושה. לכן, גם כשאדם פונה לבורא העולם ומבקש בקשות, היצר מנסה לגרום לו לא לפנות יותר.

בפרק הזה נלמד בע״ה את הדרך הנכונה לדיבור עם הבורא, נלמד מה לבקש וכיצד לבקש. כאשר נתמיד בדיבור עם הבורא בדרך הראויה - נזכה שהקב״ה ייענה ליותר ויותר בקשות ותפילות שלנו.

בקשה כוללת

בתורה מסופר על ״הכנעני מלך ערד״ שהגיע להלחם בישראל (לאחר ששמע על מיתתו של אהרון הכהן בהר ההר ושנסתלקו ענני כבוד). לפי רש״י: הכנעני יושב הנגב הוא למעשה עמלק. התורה מכנה אותם ״כנעני״ כיון שהם שינו את לשונם לדבר בלשון כנען. העמלקים חשבו שבצורה שכזו הם יוכלו לנצח במלחמה, שהרי כאשר עם ישראל ישמעו אותם מדברים בלשון כנען - הם יתפללו לקדוש ברוך הוא שייתן את הכנענים בידם (והם לא יתפללו שה׳ ייתן את העמלקים בידם) ובכך הם יוכלו להינצל. בסופו של דבר - עם ישראל ראו שהם עמלק בלבושם ורק לשונם הוא כלשון כנען, לכן התפללו ״אִם-נָתֹן תִּתֵּן אֶת-הָעָם הַזֶּה, בְּיָדִי--וְהַחֲרַמְתִּי, אֶת-עָרֵיהֶם״ במדבר כ״א ב׳. כלומר בתפילתם הם לא ציינו איזה אויב הם רוצים להכניע, אלא ציינו באופן כללי את האויב. ורק בשל כך עם ישראל ניצחו במלחמה.

מכאן נלמד: כשאנו פונים בבקשה אל הבורא כדאי להשתדל שהיא תהיה – עד כמה שאפשר - מקיפה וכוללת.

דבר זה נוכל גם ללמוד מהסיפור הבא.

סכנות ומכשולים בבקשות שהתגשמו

יהודי פתח חנות תכשיטים ובא לרב שלו בשאלה: "מה כבוד הרב ממליץ לי, למכור יהלומים או שמא שעוני זהב?". ענה לו הרב: "שעוני זהב". שמע היהודי לעצתו של הרב והחל למכור שעוני זהב, אולם כעבור זמן מה, הוא נוכח לראות שיש לו מכך הפסדים של עשרות אלפי שקלים. הגיע אותו יהודי לרב בחזרה ושאל אותו מדוע הוא נתן לו עצה לא טובה. ענה לו הרב: "אתה באת עם שאלה ספציפית, שאלת אותי אם עדיף לך למכור יהלומים או שעוני זהב. נתתי לך את העצה הטובה ביותר מבין שתי האפשרויות. אם היית מוכר יהלומים, הרי היית מפסיד עכשיו מיליונים!".

הטעות של אותו יהודי הייתה, שהוא שאל את הרב שאלה פרטנית- ספציפית. אם הוא היה שואל מלכתחילה שאלה רחבה וכללית יותר: "האם לפתוח

חנות תכשיטים״ הוא לא היה נמצא היום בהפסדים שכאלו. מכאן נוכל ללמוד גם על הדרך הנכונה שיש לפנות לבורא העולם. מצד אחד, ככל שהבקשה שנבקש היא ספציפית ומוגדרת יותר, כך הסיכוי שהיא תתקבל גבוהה יותר. מצד שני, בבקשה ספציפית יש סיכוי שנבקש את הדבר הלא נכון, כי לא תמיד אנחנו מסוגלים לראות את כל התמונה. יש לזכור גם את הגנרל של היצר שנלחם בנו, ועונה אמן על כל בקשה לא טובה שביקשנו על עצמנו.

לבד מהעיקרון החשוב שלמדנו עתה, ישנם עקרונות רבים נוספים של פניה לקב״ה. על עקרונות אלו נלמד בקטעים הבאים:

איך לבקש (איך לפנות לבורא ולקבל את הדבר הנכון והטוב עבורנו)?

בכל בקשה לציין: ״לטובה״: למשל, לבקש: יהי רצון מלפניך שתמלא את כל משאלות ליבנו **לטובה**. מי שמדלג על המילה לטובה, יכול לעיתים לראות שבקשתו אמנם מתמלאת מהר מאוד, אך זמן קצר לאחר מכן הוא עלול להצטער על שביקש את הבקשה

הלא נכונה עבורו.

לא לבקש משהו ביחס לאחרים: בראשית בריאתם היו השמש והירח שווים בגודלם ובמעמדם. הירח התלונן על כך בפני הקב"ה: "אמרה ירח לפני הקב"ה: ריבונו של עולם! אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד? אמר לה: לכי ומעטי את עצמך" (חולין, דף ס' עמוד ב). אם תבקש להיות עשיר ביחס למישהו אחר, אתה מסתכן בכך שאם הוא ייהפך לעני, מצבך ידרדר אפילו ביחס להווה. ככלל - אסור להסתכל על עושרם והצלחתם של אחרים. עד כמה שאפשר תשאיר את המבט בצלחת שלך. לדוגמא, אם אתה שומע ברדיו שעומדים לספר על רשימת עשירי ישראל, תעביר תחנה.

מעולם לא להגיד שום דבר רע על עצמנו או על אדם אחר. כי היצר יפרש את זה כבקשה ומיד יענה אמן. הרבה מאוד חוליים וקשיים באים על אנשים רק בגלל שהם מדברים על עצמם או על אחרים בצורה לא טובה. לדוגמא: אדם שאומר על עצמו: "איזה טיפש אני" "אני חוטא גדול". או שהוא אומר על חברו: "הלוואי שיקרה לך..", "אתה רע!". אסור גם לקרוא לאף אחד בכינויים רעים. לא להמציא עליו כינויים, ואם יש לו

כינוי קיים, אסור להשתמש בכינוי הזה.

אסור להגיד: "משמיים ידונו אותך על הדבר הרע הזה שעשית!" – יש במשפט הזה סכנה גדולה מאוד!

אדם שמבקש מה' "למצות" את הדין עם חברו, מכניס את **עצמו** לסכנה. כי מייד קמים המקטרגים ומבקשים לדון את המבקש עצמו לפי העיקרון של "מידה כנגד מידה". המקטרגים יגידו: "הוא ביקש שימצו את הדין עם חברו, הבא נמַצה תחילה את הדין אתו". הם יתחילו לבדוק ולדקדק בכל מעשיו ולדון אותו בחומרה על כל סטייה! יש להיזהר מאוד אפילו **מלחשוב** על כך שיענישו מישהו מהשמים!

יחסינו עם הקב"ה הם כיחסים שבין אב לבנו. הקב"ה הוא מלך העולם, אך הוא נקרא גם "אבינו" והוא קורא לנו "בָּנַים". אם נאמין בזה, ונתנהג בהתאם לאמונה הזאת, גם אם נבקש בקשה לא מושלמת, הקב"ה ישלים אותה לטובה. זה ממש כמו אב שיודע להיענות לבקשות של ילד ולקיים מתוך בקשותיו את החלק ה"טוב" בלבד. **זה יסוד גדול, והמבין אותו חייו משתנים מקצה אל הקצה**.

מי שמכיר בבורא עולם שהוא "אביו", יכול גם להינצל

מהדין. יש כלל ש: "מלך שמחל על כבודו, כבודו אינו מחול" (מסכת כתובות, דף י"ז, עמוד א). כלומר, אדם שחוטא מול המלך, גזר הדין שלו ייצא לפועל, אפילו אם המלך מחל לו. כי בכך שומרים על כבוד המלכות. אך ישנו כלל נוסף שאומר "אב שמחל על כבודו, כבודו מחול" (גמרא קידושין, דף ל"ב). לכן, האדם שחש שבורא עולם הוא "אביו", יכול להינצל מהדין, כי הקב"ה ברוך הוא וברוך שמו, מוחל לנו ומוחל על כבודו.

לבקש על אחרים מה שאנחנו צריכים על עצמנו. "כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה" (גמרא בבא קמא דף צ"ב עמוד א'). מזה לומדים: אדם ששמח בהצלחתם של אחרים, וכואב את כאבם של אחרים. אדם שמתפלל על כל אדם שנמצא בצרה, ככל שיעשה זאת בצורה אמיתית וכנה יותר, אזי כאשר הוא עצמו יצטרך לדבר דומה, בקשתו תתמלא.

ישנם מקרים רבים בתורה בהם רואים כיצד הכלל הזה מתקיים. למשל, " וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם, אֶל-הָאֱלֹקִים; וַיִּרְפָּא אֱלֹקִים אֶת-אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת-אִשְׁתּוֹ, וְאַמְהֹתָיו--וַיֵּלֵדוּ. כִּי-עָצֹר עָצַר ה', בְּעַד כָּל-רֶחֶם לְבֵית אֲבִימֶלֶךְ, עַל-דְּבַר שָׂרָה, אֵשֶׁת אַבְרָהָם " (בראשית כ י"ז-י"ח) וכתוב מייד אחרי זה: " וַה' פָּקַד אֶת-שָׂרָה, כַּאֲשֶׁר אָמָר...

וַתַּהַר וַתֵּלֶד שָׂרָה לְאַבְרָהָם בֵּן, לִזְקֻנָיו״ (בראשית כ״א, א׳-ב׳). רואים מכאן, שלמרות כל תפילותיו של אברהם **על עצמו** במשך כל השנים (עד גיל תשעים ותשע), הוא זכה (מיד) להתגשמות בקשתו רק לאחר שהתפלל לקב״ה שירפא את הנשים לבית אבימלך שיוכלו ללדת.

להתפלל על הכלל ולחוש את עצמנו כחלק מהכלל. זאת הרחבה לכלל הקודם. אם נחוש שאנחנו חלק בלתי נפרד מעם ישראל, זכות הכלל תעמוד לנו. במקרה כזה, בקשותינו עולות יחד עם בקשות שאר עם ישראל. המקטרגים יכולים לעצור תפילה של יחיד, אך קשה להם מאוד לעצור את צרור הבקשות של כל עם ישראל.

לבקש לעלות ברוחניות. זאת אמנם בקשה כללית מאד. אולם כאשר בקשה זו מתקבלת והאדם עולה ברוחניות, הוא יוכל לבקש גם את שאר בקשותיו בצורה נכונה יותר ועם עוצמות גבוהות יותר.

חז״ל אומרים לנו ש״הכל בידי שמיים, חוץ מיראת שמיים,״ בפשטות כוונת הדברים היא, שאי אפשר לבקש בתפילותינו על יראת שמים. אך ה״נועם אלימלך״ מפרש זאת בצורה הפוכה, הוא אומר שמשמעותו של הביטוי ״הכל בידי שמיים״ הוא, שאי

אפשר לבקש על שום דבר (כי הכל בידי שמים), אלא ניתן לבקש **רק** יראת שמים. ומי שיש בו יראת שמים, ממילא בקשותיו נענות. התובנה החדשה הזאת יכולה להסביר הרבה מאוד קטעי תפילה, שלכאורה סותרים את ההבנה הראשונית.

לא לבקש דברים לצורך ניפוח הגאווה. אל תבקש מכונית מפוארת, כאשר מטרתך היא שהחברים יראו שיש לך מכונית יקרה יותר משלהם. רק אתה והקב״ה יודעים לאן בדיוק מובילה כל בקשה. הקב״ה אוהב ענוה. אדם שמחשבתו היא על ענייני כבוד עצמי וגאווה, תפילתו מתעכבת (ואינה מתבטלת לגמרי, כי בכל אדם יש גם מעשים טובים).

לדבר בעברית נכונה: לא להשתמש בביטויים של שפת הרחוב (למשל, אסור לומר ״היה פיצוץ״, ״נקרעתי מצחוק״). כמו כן, צריך לשים לב להגייה הנכונה של המילים. למשל, בתפילת יום כיפור כשאנחנו אומרים עַנֵּנוּ (ומבקשים מהקב״ה: ענה לנו), אם מבטאים את הנון הראשונה עם דגש, משמעות המילה עַנֵּנוּ באה מהמילה עינוי (ענה אותנו), שזה הדבר האחרון שהיינו מבקשים מהקב״ה. או למשל, המילה אישה מקבלת משמעות הפוכה כשהאות ה׳ עם מפיק (פירוש המילה

אישהּ = האיש שלה. בגלל הנקודה בתוך ההא). או המילה אומר (מדבר), אם ההטעמה תהיה מלעיל היא מקבלת משמעות של אמירה (״וְתִגְזַר-אֹמֶר, וְיָקָם לָךְ; וְעַל-דְּרָכַיִךְ, נָגַהּ אוֹר״, איוב כ״ב, כ״ח). פירוש הפסוק הזה בספר איוב: כל אמירה שתגזור (תבקש), יתקיים עבורך.

מיקוד ועקביות בבקשה: ככל שהבקשה מוגדרת ומצומצמת יותר, קל יותר להיענות אליה. ככל שחוזרים ומבקשים בעקביות את אותה בקשה ממוקדת, הסיכוי לקבלת הבקשה עולה. בקשות ממוקדות ועקביות הן המהירות ביותר להתקבל. אך כאמור, ישנה סכנה גדולה בבקשות מסוג כזה, כאשר המבקש מבקש את הדבר הלא נכון בעבורו. לכן, תמיד בבקשות מסוג כזה עלינו להוסיף בבקשתנו לקב״ה - שיעשה את הדבר שהוא הטוב ביותר עבורנו, ומאוד חשוב שלא לקטר בפניו מדוע הבקשה מתעכבת, כי **תמיד** העיכוב לטובתנו.

רגע אחרי שביקשת, תתחיל לעשות מעצמך צעד בכיוון. אתה חייב לפתוח את ה״פתח״ – לעשות את הצעד הראשון והמיידי, מייד לאחר בקשת הבקשה. הַראה לקב״ה שאתה משתדל למצוא את הפתרון. קח

על עצמך מצווה חדשה או תתחזק במצווה שאתה מקיים, כדי שתהיה זכאי למילוי בקשתך בזכות המצווה.

להרגיש כעבד ממש לקב"ה. העצה הזאת שקולה כנגד כל שאר העצות, ואף עולה עליהן בחשיבותה. התורה נותנת כללים רבים בנוגע לעבד עברי. הכלל הבסיסי והעיקרי הוא, שהעבד העברי צריך לחיות לפחות **ברמת החיים של אדונו**! מי שמרגיש את עצמו כ"עבד עברי" של הקב"ה, זוכה שגם עליו יחול הכלל הזה. אמנם, כיוון שהאדון שלנו הוא הקב"ה, איננו יכולים כביכול "להשתוות" אליו, אנו מוגבלים בכמות הטוב שאנו יכולים להכיל. הקב"ה מספק לעבדיו (לנו) את מקסימום הטוב שהם מסוגלים לקבל! גם בקבלת הטוב יש רמה מסוימת שמעליה, הטוב כבר מזיק. משל לעני שעומד עם כובעו ואוסף מטבעות צדקה. מגיע עשיר ומכניס לו בזה אחר זה מטבעות זהב לתוך כובעו. העני ממשיך לבקש עוד מטבע ועוד מטבע עד שהכובע נקרע וכל המטבעות נופלים.

מקצת מדיני עבד עברי

צריך להיות שוויון מוחלט בין העבד לאדון. אם צריך

לבחור בין טובת האדון לטובת העבד - העבד מקבל את ההעדפה!

"כל עבד עברי או אמה העברייה, חייב האדון להשוותן לו במאכל ובמשקה בכסות ובמדור, שנאמר כי טוב לו עמך, שלא תהא אתה אוכל פת נקי והוא אוכל פת קיבר, אתה שותה יין ישן והוא שותה יין חדש, אתה ישן על גבי מוכין והוא ישן על גבי התבן, אתה דר בכרך והוא דר בכפר, או אתה דר בכפר והוא יושב בכרך, שנאמר ויצא מעמך. מכאן אמרו **כל הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו**. וחייב לנהוג בו מנהג אחווה שנאמר ובאחיכם בני ישראל, ואף על פי כן צריך העבד לנהוג בעצמו מנהג עבדות באותן העבודות שהוא עושה לו" (רמב"ם, הלכות עבד עברי)

- אם יש לך בקבוק אחד בלבד של יין משובח, תן לעבד לשתות את היין המשובח ואילו אתה תשתה יין פחות משובח.
- אם יש לך מאכל טעים, תן קודם לעבד, ואחר כך תאכל אתה.
- אם יש לך כרית אחת טובה ומיטה אחת, תן אותן לעבד, ואילו אתה בעצמך תישן על

הרצפה!

- על הבעלים של העבד עברי להתייחס אליו יחס של כבוד, ולדאוג לכל מחסורו וצרכיו.
- אסור להתנהג בצורה מבזה או משפילה לעבד עברי, אסור לתת לו לעשות עבודות בזויות ועבודות שאין בהן צורך ותועלת לאיש.
- אסור לבקש מהעבד שלך לעשות עבודות אצל מישהו אחר. כפי שאומר הרמב"ם (הלכות עבד עברי): "לבקש מהעבד העברי שיעשה עבודות עבור אדונו – מותר, אבל לבקש ממנו שיעשה עבודות לאחרים – אסור."
- אם העבד נשוי ויש לו ילדים קטנים, על האדון לספק את כל צורכי משפחתו של העבד.
- אסור להטיל על העבד עבודות שהם אינן מוגבלות בזמן או בהספק נדרש.
- אסור לפגוע בעבד פיזית.
- כשהעבד יוצא לחופשי, אסור לך לתת לו לצאת בידיים ריקות, עליך לספק לו מכל סוגי הרכוש שיש לך (מהצאן, מהגורן ומהיקב). בכך תגרום שהעבד יוכל להתחיל את חייו מחדש מנקודת

התחלה טובה.

- לכלל ההלכות של דין עבד עברי, יש להסתכל במקורות.

לסיכום: מי שמרגיש את עצמו כעבד של הקב״ה, ומתנהג בהתאם לכך, הקב״ה יספק את כל צורכו.

מספר מקרים לדוגמה

בדוגמאות המתוארות להלן, שונו מעט מהפרטים בכדי שנוכל להעביר את המסר בצורה טובה יותר. בכל מקרה - מה שאירע במציאות דומה מאד למה שמתואר.

מקרה מהחיים - ההעלאה המדהימה במשכורת

יוסי היה עובד מסור בחברה מאוד מצליחה. למרות שמשכורתו הייתה טובה בעיניו, הוא ביקש בכל הזדמנות ממנהלו הישיר (סמנכ״ל החברה) העלאה בשכר. המנהל – בתגובה - הבהיר לו בכל פעם בצורה

חד-משמעית שזה כלל לא בא בחשבון, מנכ"ל החברה לא מאפשר שום העלאות שכר.

והנה להפתעתו, יום אחד הוזמן יוסי לפגישה אישית עם מנכ"ל החברה בכבודו ובעצמו, דבר נדיר שאף מנהלו הישיר לא זכה לו הרבה. המנכ"ל שיבח אותו על עבודתו המסורה, הוא אמר לו שהוא עוקב אחריו זה זמן רב והוא החליט להכפיל לו את השכר, ממשכורת של 7000 ₪ לחודש למשכורת של 14000 ₪ בחודש.

יוסי ידע שבשוק משלמים משכורות של בין 5000 עד 9000 ₪ לחודש לתפקיד דומה, הוא יצא מאושר מהפגישה ורץ הביתה לבשר לאשתו על הצלחתו המדהימה. שמחתו נמשכה שבוע שלם.

בסוף השבוע, במוצאי שבת, הגיע מוטי, חברו הטוב של יוסי, לבקרו בביתו. מוטי הגיע שנתיים אחרי יוסי לאותו מקום עבודה, והוא נחשב לפי כל הדעות, עובד הרבה פחות מנוסה ויעיל מיוסי. מוטי סיפר ליוסי בגאווה שהמנכ"ל זימן אותו לשיחה, והעלה לו את המשכורת - אחרי ארבע שנים - מ 12000 ₪ ל 18000 ₪. עולמו של יוסי "חרב" עליו. למחרת, בלי לשוחח עם איש, הוא הגיש את התפטרותו. לאחר חצי שנה של חיפוש עבודה, מצא יוסי עבודה חדשה בשכר של 7000

₪ לחודש. זה סיפור אמיתי.

מה למעשה קרה כאן?

האושר הגדול של יוסי נבע מכך שהוא היה סבור שהמשכורת בשוק נעה בין 5000 עד 9000 ₪, ואם הוא מרוויח 14000 ₪ לחודש, אז זה אומר שהוא מרוויח בצורה משמעותית יותר מכל האחרים. ברגע שהתחוור לו שגם לאחר העלאה במשכורת הוא מרוויח עדיין פחות מחברו מוטי, שנחשב לכל הדעות עובד פחות טוב ממנו, הוא עשה את המעשה הכי לא הגיוני והתפטר מעבודתו.

מה למדנו מכאן?

- לעולם אל תקשור את האושר שלך למה שיש לאחרים. היה מאושר ממה שיש לך, ללא שום קשר עם מה יש לאחרים. זה לא סותר את העיקרון של לנסות לשפר את המצב הקיים.
- אל תקבע את מידת ה"מוצלחות" האישית שלך לפי אמות מידה של אנשים אחרים. מי שמסתכל כל הזמן על אחרים, יכול לאבד את שכלו ושיקול דעתו כאשר הוא יראה את עצמו במצב נחות ביחס אליהם. הוא עלול לעשות

דברים חסרי היגיון ולו רק כדי להציל את **גאוותו**.

- יוסי היה צריך לשמוח על כך שחברו מרוויח יותר ממנו, כי בכך יש סיכוי טוב שיעלו גם לו (שוב) את המשכורת.
- גם כשאתה פונה למעביד של כל המעבידים, אדון כל העולם ברוך הוא, אל תבקש ממנו ביחס לאחרים. גם אם הוא נותן לך פחות מאחרים, שמח במה שנתן לך. אם מישהו מקבל יותר ממך, שמח בשמחתו, כי בכך יש סיכוי גבוה שגם לך ייתנו יותר. מידה כנגד מידה: אתה שמח בשמחתו של החבר, הקב"ה ייתן גם לך ממה ששמחת בו.

מקרה מהחיים – להזהיר את החבר

במקרה הזה אין באפשרותי לספר את כל פרטי המקרה, כפי שתבינו מייד. לכן אספר על המקרה בצורה מאוד כללית. המוסר שנלמד ממנו מפחיד.

ראובן ראה במו עיניו את שמעון עושה מעשה לא טוב שנוגע לאדם שלישי. הוא התייעץ עם הרב שלו, והרב אמר לו שבמקרה זה, שהעניין נוגע ישירות לאותו אדם

שלישי - חובה עליו לספר לו את הדבר ישירות, ובכך הוא עושה אפילו מעשה חסד. כלומר, יש כאן מקרה קלאסי שבו מותר לפי ההלכה לספר לשון הרע על אדם (כדי להציל אדם אחר). לאחר שראובן סיפר את מה שסיפר, נענש שמעון בעונש הראוי לו.

מספר חודשים לאחר מכן, ראובן נענש בדיוק באותו העונש בו נענש שמעון (הפעם, בניגוד לשמעון, העונש היה מידי שמים)! התברר שגם ראובן עבר בעבר עבירה דומה לזו שעבר שמעון.

אלמלא הייתי מוצא לכך סימוכין מפורשים, לא הייתי מעז לכתוב את המקרה הזה (חפץ חיים – לגבי המקרה שקרה עם יהוא - הנביא אמר לו להרוג את בית אחאב החוטא. יהוא עשה זאת, ומצד אחד קיבל שכר על המעשה, אך מצד שני נענש, כי הוא עצמו חטא במקצת **באותו עוון** שהיה על בית אחאב, כי "חותמו של אחיה השילוני ראה וטעה" סנהדרין דף ק"ב, עמוד א').

מה אנחנו לומדים מכך?

- גם כאשר יש לך את כל ההיתרים לדבר על מישהו לשון הרע, אפילו אם הרב שלך בעצמו הורה לך לעשות זאת, אם אתה בעצמך עשית גם כן את אותה העברה, תיענש באותו "עונש".

מידה כנגד מידה. מצד שני, על עשיית המעשה עצמו (שהיא מצווה להציל את החבר) תקבל שכר בהתאם. כאמור, יש שני מנגנונים נפרדים: אחד לשכר על המעשים הטובים ואחד לעונש על המעשים הלא טובים. אין קיזוז של זה כנגד זה. במקרה הנ"ל עשיתָ גם מעשה טוב וגם מעשה לא טוב. על הטוב תקבל שכר ועל הרע תקבל "עונש".

- גם אם עשית את העברה זמן רב לאחר שהתלוננת על חברך - גם אז תיענש באותו העונש.

- לסיכום: אם אתה מדבר לשון הרע על אדם, **הרושם של הדיבור שלך נשאר עד סוף ימיך**. יש מלאכים מקטרגים שמחכים לראות מתי תיכשל בעצמך באותה עברה כדי להעניש אותך באותו עונש! שהקב"ה יצילנו מלשון הרע. אמן.

- עכשיו נבין יותר טוב עד כמה חמור הדבר לומר "משמים ידונו אותך" (כאמור לעיל). ברגע שאתה מוסר את דין חברך לשמים, אתה מסתכן בכך שאם תעבור בעצמך את אותה עבירה, יענישו אותך משמים בדיוק באותו העונש שבקשת שיענישו בו את חברך.

מקרה מהחיים – מי יצלצל לבקש סליחה?

כדי לסיים את פרקנו בנימה מעט יותר אופטימית נביא בפניכם את המקרה המשעשע הבא. הסיפור שנקרא ילמד אותנו שגם אדם הסובל מהמידה המגונה של הגאווה, כשהקב"ה רוצה לסייע לו (בגלל מעשיו הטובים האחרים), הוא מוצא דרך "לשים לו סולם" כדי להחזירו למוטב.

דוד ודני הם שני שותפים בעסק די מצליח. בדרך כלל הם חיו בשלום זה עם זה, ורק מפעם לפעם –כדרכם של שותפים - היו ביניהם תקריות קלות. אולם קרה המקרה, ויום אחד התפרצה ביניהם מריבה גדולה מהרגיל, והם הפסיקו לחלוטין לדבר אחד עם השני. נשותיהם היו רגילות למריבות הקטנות שביניהם ולכן הן לא התרגשו מהעניין. רק לאחר שה"ברוגז" נמשך כבר מעבר ליום יומיים, הן הבינו שהפעם זה שונה. כל מאמצי התיווך לא עזרו, כל אחד מהם התעקש שדווקא השני יהיה זה שיפנה אליו בתחילה ויגיד שהוא רוצה להשלים. דוד אף הוסיף ואמר שבכל מחלוקת הוא תמיד זה שמבקש סליחה, הפעם הוא אינו מוכן לעשות זאת, הוא יסכים לחזור ליחסים תקינים רק אם דני יפנה אליו.

הימים חלפו והסכסוך כבר נתן את אותותיו בעסק. לנשים שלהם, שושנה ויוכבד, נמאס מהמשחק הילדותי של הבעלים והם החליטו לפנות לרב. הרב שאל אותן "הם רוצים לסיים את הסכסוך?" "וודאי!" ענו הנשים. "הבעיה היא שאף אחד מהם לא מוכן להיות הפונה הראשון." הרב ביקש שדוד ודני יתרמו סכום קטן לצדקה, ואחר כך בירך אותם שהנושא יפטר במהרה. דוד ודני לא התנגדו לתת צדקה, כי שניהם היו כבר עייפים מהמצב, אך למרות זאת - איש לא היה מוכן להיות הפונה הראשון. ואז קרה המקרה הבא:

דוד ישב בביתו בשעות הערב והחליט לשוחח בטלפון עם אמו. הוא חייג את המספר, ולפתע הוא שומע מבעד לאפרכסת קול מוכר ובלתי צפוי: "הלו!".

"דני?" שאל מופתע. "מה אתה עושה אצל אימא שלי?"

"אצל אימא שלך?", צעק דני. "אני יושב בבית ואתה צלצלת אלי."

"אני לא צלצלתי אליך. חייגתי לאימא שלי. הנה אני רואה את המספר שחייגתי על צג הטלפון." התעקש דוד.

ככה נמשך הויכוח, עד שדני אמר: "בסדר, בסדר. מה שתגיד. העיקר שאנחנו מדברים. סגרנו את הוויכוח?"

"בסדר." ענה דוד ונשם לרווחה. "אבל אתה צלצלת

אלי.״

״אם אתה רוצה לשקר לעצמך, זה מקובל עלי. אני צלצלתי אליך. העיקר שהשלמנו.״

לאחר שהסכסוך הסתיים, הלכו שושנה ויוכבד - הנשים של דוד ודני - אל הרב ופתרו (עבורנו) את התעלומה. שושנה סיפרה לרב בצחוק גדול:

״לא תאמין כבוד הרב, איך הקב״ה סידר את העניינים! צלצלתי בטלפון הקווי ליוכבד כדי לחשוב איתה יחד מה עושים עם שני העקשנים האלה. תוך כדי שאני ממתינה שהיא תענה, הטלפון הנייד שלי מצלצל ועל הקו הייתה יוכבד. סגרתי את הטלפון הקווי והמשכנו לדבר בנייד. פתאום אני שומעת את בעלי בסלון מדבר עם דני, והם מתווכחים מי צלצל למי. ״אתה צלצלת אלי.״, ״לא! אני צלצלתי לאימא שלי!״. הבנתי מיד מה קרה כאן. תוך כדי שצלצלתי ליוכבד, הרים בעלי את הטלפון (בחדר השני), הוא לא הקשיב כלל לצליל החיוג, והחל לצלצל לאמא שלו. הוא התחיל לחייג בזמן שהטלפון כבר צלצל בבית של דני כך שלחיוג שלו לא היה למעשה כל משמעות. דני ענה, והם החלו להתווכח מי חייג למי. מה רבו מעשיך ה׳!״ הרב פרץ בצחוק ואמר: ״אכן הבעלים שלכן הם יהודים יקרים, אנשי חסד. רואים שהקב״ה אוהב אותם. בשביל פתרון הסכסוך שלהם, הוא יוצר מצב שישמח ויצחיק אחרים.

זה אומר שהם לא מקפידים זה על זה בליבם. חבל שהם רק עם גאווה מיותרת.״

מה למדנו מזה?

- הצחוק יפה לבריאות.
- הקב״ה לא אוהב גאווה.
- אם רבת או הסתכסכת עם מישהו, אל תקפיד עליו. עדיף שתסלח לו גם בגלוי, אך אם הגאווה שלך לא מאפשרת לך לעשות זאת, לפחות בתוך הלב סלח לו בצורה מלאה.
- הקב״ה שונא מחלוקות. הגמול של מי שמביא מחלוקת רע ומר (אצל קורח ועדתו גם את התינוקות בלעה האדמה), אך אם בתוך הלב סולחים זה לזה, הקב״ה מוצא דרך לקרב את האנשים.
- לפי הדרך שהקב״ה מסייע לך להשלים עם אדם שרבת אתו, תוכל להבין עד כמה מעשיך האחרים רצויים לפניו.

מה כדאי לבקש מבורא העולם

אחרי שהתייחסנו לנושא של "איך לבקש", די ברור לנו כבר מה לבקש, אך מפאת חשיבות הנושא נרחיב על כך עוד.

כעיקרון, הבקשה צריכה להיות כזאת שתוצאתה היא עשיית רצון השם.

לדוגמא: כאשר אנו מתפללים עבור אחרים (בריאות, עושר, זרע של קיימא, זיווג,...) – התוצאה תהיה שנקיים את המצווה של "ואהבתך לרעך כמוך". כאשר אנו רוצים לבקש על פרנסה, לבקש שהפרנסה תהיה בצורה מספקת ובקלות, כדי שיתפנה לנו זמן ללימוד תורה ולעשיית חסד (ואכן לנצל את הזמן הפנוי לדברים אלו).

לא לבקש שכר מיידי

מסופר במגילת אסתר שבגתן ותרש רצו להרוג את אחשורוש, אך מרדכי היהודי מנע את הרצח. באופן מפתיע, הגמול היחיד של מרדכי על הצלת המלך היה

שרשמו את שמו בספר דברי הימים של המלך. כל אדם אחר שהיה מציל את חיי המלך, היה ניגש בודאי למלך ומבקש ממנו טובות הנאה ושכר על מעשהו. אך מרדכי לא ביקש שום שכר. מרדכי הצדיק ראה את עצמו כעבד של השם, וכאמור, עבד של השם עושה את הדבר הנכון בכל רגע, עבור כל אדם, ולא על מנת לקבל שכר ופרס. הוא נותן את כל בטחונו בקב"ה שייתן לו מה שהוא צריך.

הקב"ה לא מקפח שכרה של אף בריה. הוא דאג שמרדכי יקבל את שכרו הרבה יותר מאוחר. מתי? בלילה, כאשר המן היה בדרכו אל אחשוורוש בכדי לבקש ממנו לתלות את מרדכי על העץ שהכין עבורו בביתו. ברגע הכי "יקר" מרדכי קיבל את שכרו. לא רק שלא תלו את מרדכי, אלא המן נתלה על אותו העץ, כל עם ישראל ניצלו מגזרתו של המן ומרדכי הפך להיות משנה למלך. הוא קיבל את טבעת המלך, וניהל את כל מאה עשרים ושמונה המדינות מלכות אחשורוש (בשם ר' יצחק מהדב הי"ו).

אם מרדכי היה מתעקש לקבל שכר כבר באותו הרגע שהוא הציל את אחשוורוש , הוא היה מקבל אז שכר קטן בהרבה.

מסקנה:

אל תבקשו שכר מבורא עולם על מעשים טובים. עשו את המצוות שלא על מנת לקבל שכר, וסמכו על בורא העולם שהוא לא יקפח מכם שכר של שום מצווה.

איך מגדילים את הסיכוי שהבקשה תתמלא

להודות: לא לשכוח להודות - לפני מילוי הבקשה וגם **לאחר** מילוי הבקשה

יש "מחירון" לבקשה: לכל בקשה יש מכסה מיוחדת של תפילות. כאשר האדם יבקש ויתפלל את כל כמות התפילות הנצרכת לאותה בקשה - הבקשה תענה. המספר משתנה מבקשה לבקשה, לא תמיד הבקשות הפשוטות הן הקלות יותר להתקבל. אם האדם לא זכאי שהבקשה תתקבל, יהיו לו עיכובים והפרעות כדי שלא יוכל להמשיך ולבקש. אם למרות העיכובים הוא יבקש את מלא מכסת הפעמים, הבקשה תתקבל – למרות שהוא אינו זכאי. לדוגמא: לאחר שהקב"ה גזר על משה רבנו שלא ייכנס לארץ ישראל, הוא התפלל חמש

מאות וחמש עשרה תפילות (כגימטרייה של "ואתחנן") לבורא העולם שייסלח לו. אם משה היה מתפלל עוד תפילה אחת, בקשתו הייתה מתקבלת, אך השם אסר עליו להמשיך והתפלל ואמר לו: "רַב-לָךְ--אַל-תּוֹסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד, דַּבָּר הַזֶּה" (דברים, ג, כ"ו).

לבקש מתוך שמחה: כשהאדם בוטח בהשם, הוא מתמלא בשמחה. בקשה מתוך שמחה נענית טוב יותר. כנאמר: "עִבְדוּ אֶת-ה' בְּשִׂמְחָה; בֹּאוּ לְפָנָיו, בְּרִנָּנָה" (תהלים ק', ב')

כדי שרוח הנבואה תשרה על הנביא, עליו להיות שמח. גם יהודי פשוט שמדבר עם הקב"ה מתוך שמחה, הוא מגדיל באופן משמעותי את הסיכוי שתפילתו תתקבל. אפשר להגיע לשמחה על ידי עבודה עצמית, או על ידי שמיעת כלי נגינה וזמר. "שִׁירוּ לַה', בָּרְכוּ שְׁמוֹ; בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם-לְיוֹם, יְשׁוּעָתוֹ" תהלים צ"ו, ב'.

שערי הדמעה: גם במצב שכל שערי השמיים ננעלים, שערי הדמעה פתוחים. הדמעות לא צריכות להיות מתוך עצב ודיכאון, אלא מתוך צער ולב נשבר או דמעות של שמחה. "קָרָאתִי בְכָל-לֵב, עֲנֵנִי ה'; חֻקֶּיךָ אֶצֹּרָה " (תהילים קי"ט, קמ"ה). "אָנָּא ה', הוֹשִׁיעָה נָּא;

אָנָּא ה׳, הַצְלִיחָה נָּא״ (תהילים קי״ח, כ״ה)

ננסה בע״ה להסביר את **ההבדל בין עצב לצער**.

העצבות הוא הנשק היעיל ביותר של היצר הרע. על ידי עצבות הוא מביא את האדם לידי דיכאון. מתוך כך, האדם אינו מנסה כלל לשפר את מצבו והוא מאבד את התקווה. מי שאיבד תקווה נחשב כאילו הוא עובד עבודה זרה. מי שחש את הקב״ה לידו, אינו יכול לאבד תקווה גם במצב שנראה נואש לחלוטין.

לעומת זאת, הצער והלב הנשבר נובעים מכך שיש כביכול ״צער״ לקב״ה עקב הצרות שלנו (בתורה מיוחסות לקב״ה תכונות אנושיות, כי רק כך נוכל להבין את הנהגתו, אך לאמיתו של דבר - מצד הקב״ה אין שום צער או שום תכונה אחרת מתכונות האדם ואין בנו את היכולת להבין את מהותו). דוגמאות לדברים שגורמים ״צער״ לקב״ה: גלות השכינה וחורבן בית המקדש, יהודי שנהיה עני או נמצא במצב פיזי או בריאותי לא תקין, יהודי שזקוק לעזרה ולא עוזרים לו וכן הלאה. כל רצונו של הקב״ה הוא להיטיב עם ברואיו ולראותם שמחים, מאושרים ואוהבים זה את זה. כל מצב שמרחיק אותנו מזה, גורם לו צער. אנחנו צריכים ויכולים להצטער בצערו של הקב״ה. בניגוד לעצבות, כשאדם חש צער, מחשבתו נתונה לצערו של הקב״ה.

כלומר, הוא אינו מתנתק ולו לרגע מהקב״ה. במצב זה, הקב״ה אומר - לפי העיקרון של ה״מידה כנגד מידה״- אם אתה לא שוכח אותי גם ברגעיך הקשים האלה, אעזור לך לפתור את בעייתך.

הדמעה הראשונה: הדמעה היא אחת המתנות הנפלאות שנתן לנו הקב״ה. במדרש בראשית רבא מתואר מתי הייתה הדמעה הראשונה (במילים שלי): ״כשאלוקים גירש את אדם וחוה מגן-העדן, ראה הוא את צערם הגדול ואמר להם: 'מכיוון שגלוי לפָנַי שעתידים אתם ובניכם למצוא צרות רבות, צרות שימַררו את חייכם, אנכי מוציא לכם מאוצרי הטוב את המרגלית הזאת, הלא היא הדמעה, שכאשר לבבכם יכאב, תרד הדמעה מתוך המעיין שאשים בעיניכם ותקל את צרתכם וירווח לכם.' כששמעו זאת אדם וחוה, חשו לראשונה את הדמעות שיורדות מעיניהם. היו אלה הדמעות הראשונות שהרטיבו את האדמה, דמעות שהחזירו את התקווה לאדם, לחווה ולכל צאצאיהם אחריהם.״

תפילה

בפרק הזה נלמד:

- מהי תפילה
- כוח התפילה בציבור
- איך מתכוננים לתפילה
- משמעות קטעי תפילה שונים

בפרק "דיבור עם הבורא" התייחסנו אל הדיבור החופשי של היהודי עם הבורא. בפרק הזה נתייחס אל התפילה מתוך הסידור, לפי הנוסחים שנקבעו על ידי רבותינו. נוסח התפילות מכיל בתוכו סודות מתורת הנסתר. לכל אות ומילה יש חשיבות רבה, ולכן אסור לנו לשנות מנוסח שקבעו רבותינו.

אין בכוונתי בפרק זה להסביר את הסודות והכוונות בתפילות (כי לא הגעתי למדרגה הזאת), אלא רק לתת מספר כללים שיעזרו לנו להשתמש בכוח התפילה בצורה טובה יותר.

ככל שהתפילה ומזמורי תהילים יהיו יותר שגורים בפינו, כך יהיה לנו יותר קל לפנות לבורא גם בבקשות בדיבור חופשי. בתנ"ך יש מספר דוגמאות של אנשים שבתפילתם השתמשו בנוסחים או בקטעי תפילות של אחרים שקדמו להם. זה נכון גם לגבינו – ככל שנדע לשלב בפנייתנו לבורא פסוקים מתאימים, נגדיל את הסיכוי לקבלת בקשתנו.

תפילה "בשם כל ישראל"

כשעשרה יהודים מתפללים יחד, השכינה מצטרפת אליהם וכוח התפילה שלהם גדול מאוד. רבותינו המליצו לנו שלפני התפילה נקשור את תפילתנו לכל התפילות של עם ישראל. כך אנו מקבלים את כוח התפילה של "כלל ישראל" שהוא הרבה מעבר לכוח

התפילה של יחיד או מנין מתפללים (בשם הנועם אלימלך). לפני מרבית התפילות יש נוסח של "לשם יחוד" עם הנוסח הבא פחות או יותר:

"לְשֵׁם יִחוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּיהּ, בְּדְחִילוּ וּרְחִימוּ, וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ, לְיַחֲדָא שֵׁם יו"ד קֵ"י בְּוָא"ו קֵ"י בְּיִחוּדָא שְׁלִים (י-ה-ו-ה) **בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל**. הֲרֵינִי מוּכָן לְקַיֵּם מִצְוַת..."

אנסה להסביר את העוצמה של ה- "לשם יחוד" על ידי משל:

מלך של ממלכה אדירה נוסע לבדו לביקור במדינה קטנה. מגיעים מולו עשרה שודדים ברוינים ומאיימים עליו. אין לו שום סיכוי להינצל מהם בכוחו בלבד. אך אם הממלכה שלו תפתח במלחמה על המדינה הקטנה הזאת, הרי שכל הבריונים שבממלכה הקטנה לא יוכלו לעמוד מול הכוח האדיר של המלך.

והנמשל, כשיהודי מתפלל רק בשם עצמו, ייתכן ובעוונותיו הוא עדיין לא הגיע לדרגת צדיק, וייתכן והמזיקים והמקטרגים לא יאפשרו לתפילותיו לעלות. כשהוא מתפלל במניין, כוח התפילה עולה. אך כשהוא קושר את תפילתו לכל התפילות של כל ישראל, הוא מתחבר עם הקב"ה בעצמו, כי על פי הזוהר: "ישראל

אורייתא (התורה) וקב״ה חד הוא״. כל ״הבריונים״- המזיקים והמקטרגים לא יוכלו לעמוד אז מול כוחו של המלך האדיר – הקב״ה.

לסיכום, מי שקושר את עצמו (בתפילה או בכל מצב אחר) לכל עם ישראל, הוא מתחבר בעצם לתורה ולקב״ה.

איך מתכוננים לתפילה

אחרי שחיברנו את עצמנו לכל ישראל בעזרת נוסח ה״לשם ייחוד״ ומניין המתפללים שנמצאים אתנו בבית הכנסת, נפתח לנו מעין חלון זמן שבו אנחנו יכולים לבקש ממלך העולם את בקשותינו. כדי לא לפספס את חלון ההזדמנות הזה, צריך להתכונן לתפילה. ההכנה לתפילה היא חלק לא פחות חשוב מהתפילה עצמה.

להבין את המילים

עדיף להפסיד **שאר לימוד** כדי ללמוד את משמעות המילים שבתפילות (ספר יוסף אומץ הקדמון, סימן

כ״ו).

הדבר הראשון שעלינו לעשות הוא להבין את המשמעות של המילים. במרבית הסידורים ניתן היום למצוא את המקור של כל קטע מהתפילה. למשל, אם הנך קורא מזמורי תהילים, אפשר לקחת תהילים עם מפרשים וללמוד את משמעות המזמורים. אם יש קטעים בארמית, אפשר למצוא מקורות למשמעות המילים, על ידי מילונים של ארמית עברית, או לשאול מי שמבין, או חיפוש ספרים ומקורות מידע שתרגמו את הקטע.

לאחר שהצלחנו להבין את המשמעות של המילים, אפשר להתקדם הלאה ולנסות ללמוד את הכוונות של כל תפילה על פי תורת הסוד. אין צורך ללמוד הכול בבת אחת. אפשר ללמוד בהדרגה, כמו כל לימוד.

ככל שנבין יותר משמעויות בתפילה, ההנאה שלנו מהתפילה תהיה רבה יותר!

להכין את הגוף

כתוב "שמור רגליך כאשר תלך אל בית האלוקים". חז"ל דרשו שכוונת הפסוק היא להזהירנו לשמור על ניקיון גופינו כאשר נלך להתפלל בבית האלוקים (קצור שלחן ערוך סימן יב סעיף ג'). לכן, ממש בסמוך לתפילה, חשוב להיות **נקיים בגוף ובמחשבה**. אסור להיות במצב שצריכים לנקבים (שירותים). מלבד הטעם האמור לעיל- זה גם מצב מאוד לא בריא (מי שמשהה נקביו יכול להביא לעקרות ולחוליים אחרים) וגם אי אפשר כך להתרכז בתפילה.

מי שיכול לטבול במקווה, מקדש עצמו עוד יותר. אך זה לא חובה מבחינה הלכתית.

חשוב גם להיות רגועים ונינוחים. מי שמגיע מנסיעה ארוכה, או שרץ לבית הכנסת, רצוי שיסדיר את נשימתו ויירגע לפני שהוא מתחיל להתפלל. תפילה היא לא דבר מכני, היא צריכה כובד ראש ורוגע.

רגע לפני תחילת התפילה נעורר בנו שמחה על כך שהקב"ה זיכה אותנו להתפלל לפניו. אפילו מלאכי השרת אין להם את הזכות הזאת שאנחנו מקבלים, בחסדי השם, בצורה כל כך מובנת מאליה. "עִבְדוּ אֶת-ה' בְּשִׂמְחָה" (תהלים ק', ב')

איך להתפלל

התפילה צריכה להיות מתוך רצינות וכובד ראש ועל ידי שימוש בכל החושים הפיזיים והשכליים. לחוש ולדמיין שנמצאים לפני מלך העולם.

אם יושבים, לשבת בצורה מכובדת ולא כמו שיושבים על כורסה בסלון. אם עומדים, לעמוד זקוף, מבט מושפל כלפי מטה והמחשבות בעליונים. צריך גם להתנועע בשעת התפילה כדי לקיים את הכתוב: "כָּל עַצְמֹתַי תֹּאמַרְנָה ה' מִי כָמוֹךָ" (משנה ברורה סימן צה סעיף קטן ז').

רצוי מאוד לקרוא מתוך הסידור (ולא בעל פה) ולהתייחס לכל מילה ומילה ("צוהר תעשה לתיבה"), קריאה נכונה ועם התייחסות להטעמות (מלעיל, מלרע). לנסות לדמיין את המילים ומשמעותן. למשל, כשאתה אומר "פּוֹקֵחַ עִוְרִים", נסה לחשוב שיש כאלה שמאור

עיניהם כבה (בשל תאונה או שנולדו ככה) וכמה אנו צריכים להודות להשם על שפקח את עינינו. או בתפילת "וְתִתְנַהֵג עִמָּנוּ ה' אֱלֹקינוּ בְּמִדַּת הַחֶסֶד", חשוב בלבך שמצד עצמך לא מגיע לך כלום, ואנחנו מבקשים מהקב"ה חסד חינם. או ב"בונה ירושלים", דמיין את בית המקדש נבנה בירושלים.

רצוי לשמוע את עצמנו בתפילה. "הקול מעורר את הכוונה". אך כמובן לא על חשבון הפרעה למתפללים אחרים. יש לשים לב למקומות בהם המילה עם דגש ולמקומות בהם אין דגש. לעשות הפסקות במקומות המתאימים (סוף פסוק, פסק, אתנח).

לאחר שהתפילה שגורה בפינו, עלינו לנסות להכניס בכל פעם חידוש בתפילה. למשל, לבטא היטב את כל ההדגשות והטעמים (כולל הבדל בהגיית ח', כ', ע', א') עד שנתרגל לזה בלי מאמץ. פעם אחרת ננסה לשים לב לראשי תיבות של המילים שקוראים בתפילה או על סופי תיבות, הרבה סודות מסתתרים שם. אחד הדברים המופלאים בתורה ובתפילות, היא העובדה שרק אם נשים לב אל המילים, עם הזמן, נתחיל להבין לבד משמעויות וכוונות חדשות.

אם אין באפשרותנו לשמור על הריכוז לאורך כל התפילה – לא נתייאש, פשוט נחזור להתרכז במקום בו אנו מתפללים עכשיו.

תפילת שחרית

במצוות ביכורים אנחנו צריכים להביא את ראשית התבואה המובחרת ביותר שלנו לה׳. הכלל הזה נכון גם לכל הדברים האחרים שהם בבחינת ״ראשית״.

הבוקר זהו זמן החסד, ראשית היום. הזמן הראשון של הבוקר צריך להיות מוקדש לה׳ לפני כל דבר אחר. לכן מי שמתפלל תפילת שחרית בכוונה, כל היום שלו מתברך.

עניית אמן: אמן = 91 (בגימטרייה) = גימטרייה של שילוב שם ״א-ד-נ-י״ (65) עם שם ״הויה״ (26). כלומר, בכל עניית אמן, אנחנו מזווגים בין שם הויה לשם אדנות.

גם הגימטרייה של המילה "צא" היא 91. כשאברהם אבינו חזה בכוכבים וראה שלפי "הכוכבים" הוא לא יוכל להביא ילדים לעולם, אמר לו הקב"ה "צא!". כלומר, "אל תתחשב במה שמראים הכוכבים".

עם ישראל הוא מעל לטבע. אם בזמן שתאמר "אמן", תאמין בלב שלם שהקב"ה הוא כל יכול, ושחוקי הטבע לא מהווים שום מגבלה עבורו לקיים את רצונו, אתה משאיר את הפתח לכך שיעשה לך ניסים אפילו מעל לטבע!

עלייה וירידה בעולמות אבי"ע

לפי ספר הזוהר יש ארבעה עולמות מרכזיים (בסדר יורד): אצילות, בריאה, יצירה ועשייה (ראשי תיבות: אבי"ע), התואמים לארבע אותיות שם הויה.

אנחנו נמצאים בעולם העשייה, שהוא הנמוך ביותר. במהלך התפילה, אנחנו מטפסים בעולמות עד לעולם האצילות. תפילת העמידה (שמונה עשרה) היא בעולם האצילות. אחרי תפילת העמידה יורדים חזרה בהדרגה בעולמות עד לעולם העשייה. להלן קטעי התפילה בהם

עוברים מעולם לעולם:

עלייה בעולמות:

לאחר "למנצח בנגינות" ולפני "בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם" עולים מעולם **העשייה** (העולם שלנו) לעולם **היצירה**.

העלייה הבאה - בחצי קדיש שלאחר "פסוקי דזמרה". אנו עולים אז מעולם **היצירה** לעולם **הבריאה**.

העלייה האחרונה - בתחילת תפילת העמידה (שמונה עשרה), אנו עולים אז מעולם **הבריאה** לעולם **האצילות**.

תפילת העמידה היא בעולם **האצילות**.

ירידה בעולמות:

בחצי קדיש שלפני "אשרי יושבי ביתך" יורדים מעולם **האצילות** לעולם **הבריאה**.

בקדיש תתקבל שלפני "תפילה לדוד" יורדים מעולם **הבריאה** לעולם **היצירה**.

בקדיש שלפני "קווה אל ה'", יורדים מעולם **היצירה** לעולם **העשייה** (העולם שלנו).

האם ידיעות אלו נוגעות גם בעבור אלו שלא למדו תורת הסוד? בהחלט כן!

חשוב לכל אחד לדעת באיזה עולם רוחני הוא נמצא בזמן התפילה, כי לכל עולם יש משמעות רוחנית אחרת:

עולם עשייה: הוא כנגד ספירת **מלכות**, ומה שפועל בעולם זה הוא **מעשים**. עולם העשייה הוא העולם הגשמי שבו אנו נמצאים. כשאנחנו יורדים מעולם האצילות לעולם העשייה (לאחר תפילת העמידה), מייד אנו מתפללים "קווה אל ה'". כי הדבר הראשון שעלינו לבקש בעולם הגשמי זה לקוות אל ה'.

עולם היצירה: הוא כנגד **שש ספירות** (חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד), מה שפועל בעולם זה הוא **הדיבור**. זה עולם המלאכים. רצונו של הבורא מתבצע על ידי שליחיו - המלאכים, שהם מציאות רוחנית ממשית. לכל מלאך יש כוח לבצע שליחות ספציפית על פי רצון הבורא. על כל דבר בעולם העשייה (עולמינו הגשמי) יש מלאך ממונה בעולם היצירה (אפילו על כל דשא ועשב יש מלאך שאומר לו: גְּדוֹל).

עולם הבריאה: הוא כנגד ספירת **הבינה**, ומה שפועל בעולם הזה היא **הכוונה**. בעולם זה נמצאים נשמות ישראל וכיסא הכבוד.

כוונה בתפילה דומה לירי עם חץ וקשת. כל מטרה מצריכה מספר פעולות: לזהות את המטרה, למתוח את הקשת עם החץ כמה שיותר חזק, לכוון היטב עם ריכוז מרבי, ואז לירות את החץ. ככל שנעשה זאת עם יותר רצינות וריכוז, החץ יפגע קרוב יותר למטרה. לכל מטרה חדשה צריך לחזור על כל התהליך.

שימו לב, שכשנמצאים בעולם הבריאה בזמן התפילה, מתפללים מזמורי תהילים לפי אלף בית (אקוסטריכון), כי העולם נברא עם אותיות האלף בית.

עולם האצילות: הוא כנגד ספירת **חוכמה**, מה שפועל בעולם זה היא **המחשבה**. זהו עולם של אלוקות גמורה. בניגוד לכל שאר העולמות הקודמים, אין בו נבראים. בתפילת שמונה עשרה אנחנו עולים לעולם האצילות, ועומדים מול אבינו, מלך העולם ברוך הוא. כאן המקום לבקש ממנו את כל מה שאנו רוצים.

עולם אדם קדמון: מעל לעולם אצילות קיים עולם אדם קדמון שהוא נשגב מבינתנו. הוא כנגד ספירת כתר. ומה שפועל בעולם הזה הוא רצון הרצונות, "רעוא דרעוין".

<u>הערה</u>:

מעבר לסודות שטמונים בתפילת שמונה עשרה בנוסח התפילה שקבעו לנו רבותינו, היא מיועדת גם כדי לבקש מהבורא כל מה שאנו רוצים. בתוך התפילה יש מקומות המיועדים לבקשות המתאימות: למשל, כשמגיעים ל"רפאנו", זה הזמן לבקש על רפואה ממחלות (עבור כל מי שנרצה), ואם האדם רוצה פרנסה בשפע, יכול לבקש זאת ב" בָּרֵךְ עָלֵינוּ " או ב" בָּרְכֵנוּ ". כל שאר הבקשות אפשר לבקש ב"שומע תפילה".

משמעות קדיש

נוסח קדיש בארמית (נוסח ספרד)	תרגום לעברית

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא.	יתגדל ויתקדש שמו הגדול
בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ,	בעולם שברא כרצונו
וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ.	וימליך מלכותו ויצמיח ישועתו ויקרב משיחו
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל,	בחייכם ובימיכם ובחייהם של כל בית ישראל
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן.	במהרה ובזמן קרוב, ואמרו אמן
יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא,	יהיה שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים
יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר,	יתברך וישתבח ויתפאר
וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר	ויתרומם ויתנשא ויתהדר
וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל, שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.	ויתעלה ויתהלל שמו של הקדוש ברוך הוא

לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא◌ שִׁירָתָא תִּשְׁבְּחָתָא	למעלה מכל הברכות והשירות התשבחות
וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן.	והנחמות שאומרים בעולם ואמרו אמן.
תוספת בקדיש ״תתקבל״:	
תִּתְקַבַּל צְלוֹתָנָא וּבָעוּתָנָא עִם צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּנָא דְּבִשְׁמַיָּא (וְבַאַרְעָא) וְאִמְרוּ אָמֵן.	תתקבלנה תפילותינו ובקשותינו עם תפילותיהם ובקשותיהם של כל בית ישראל לפני אבינו שבשמים (ובארץ) ואמרו אמן
<u>תוספת בקדיש ״על ישראל״</u>:	

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן. דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא קַדִּישְׁתָּא. דִּי בְאַתְרָא הָדֵין וְדִי בְכָל אָתָר וְאָתָר. יְהֵא לָנָא וּלְהוֹן וּלְכוֹן חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי. מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן.	על ישראל ועל רבותינו ועל תלמידיהם ועל כל תלמידי תלמידיהם העוסקים בתורה הקדושה אשר במקום הזה ואשר בכל מקום ומקום יהא לנו ולהם ולכם חן וחסד ורחמים מלפני אלוהינו אדון שמים וארץ ואמרו אמן.
<u>תוספת בקדיש "יהא שלמא" (קדיש יתום)</u>:	
יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא. חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה. לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן.	יהיה שלום רב מן השמים. חיים ושובע וישועה ונחמה והצלה ורפואה וגאולה וסליחה וכפרה ורווח והצלה לנו ולכל עמו ישראל ואמרו אמן.

כדי שהמלאכים לא יקנאו בנו על שזכינו להגיד את

השבח הנפלא של הקדיש – תקנו חכמים לומר את הקדיש בשפה הארמית אותה המלאכים אינם מבינים. תקנה זו הייתה גם בכדי למנוע ממלאכי הדין לקטרג ולמנוע את בקשותינו.

כשאנחנו אומרים: "לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא" (לעולם, ולעולמי עולמים), המילה "לְעָלַם" מתייחסת לעולם האצילות, המילה "וּלְעָלְמֵי" מתייחסת לעולמות בריאה ויצירה והמילה "עָלְמַיָּא" מתייחסת לעולם העשייה.

סוגי קדיש

חצי קדיש (קדיש לעילא):

קדיש זה נאמר בין קטעי תפילה שונים בכדי להבדיל ביניהם. למשל, לפני תפילת שמונה עשרה במנחה ובערבית, בין "פסוקי דזמרא" לקריאת שמע וברכותיה, ובין תפילת שמונה עשרה ל"אשרי" ו-"ובא לציון".

לאחר קריאת התורה העולה האחרון אומר חצי קדיש.

נוסח חצי קדיש:
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. (אמן):

בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִּרְעוּתֵיהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ. וְיַצְמַח
פֻּרְקָנֵיהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. (אמן):
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן
קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):
יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יִתְבָּרַךְ.
וְיִשְׁתַּבַּח. וְיִתְפָּאַר. וְיִתְרוֹמַם. וְיִתְנַשֵּׂא. וְיִתְהַדָּר. וְיִתְעַלֶּה.
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (אמן):
לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תִּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא.
דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):

קדיש "על ישראל" (נקרא גם "קדיש דרבנן" או סתם "קדיש"):

נאמר לפני "הודו" ואחרי לימוד תורה ומכיל גם בקשות על לומדי התורה
יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. (אמן):
בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִּרְעוּתֵיהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ. וְיַצְמַח
פֻּרְקָנֵיהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. (אמן):
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן
קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):
יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יִתְבָּרַךְ.
וְיִשְׁתַּבַּח. וְיִתְפָּאַר. וְיִתְרוֹמַם. וְיִתְנַשֵּׂא. וְיִתְהַדָּר. וְיִתְעַלֶּה.
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (אמן):
לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תִּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא.

דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):

עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי
תַלְמִידֵיהוֹן. דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא קַדִּשְׁתָּא. דִּי בְאַתְרָא הָדֵין
וְדִי בְכָל אָתָר וְאָתָר. יְהֵא לָנָא וּלְהוֹן וּלְכוֹן חִנָּא וְחִסְדָּא
וְרַחֲמֵי. מִן קֳדָם מָארֵי שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא. חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה
וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה.
לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):
עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ.
וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):

קדיש "יהא שלמא" (קדיש יתום):
נאמר לאחר "שיר של יום" בשחרית ובסוף התפילה,
לאחר אמירת פרק תהילים או לאחר "עלינו לשבח".

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. (אמן):
בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִּרְעוּתֵיהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ. וְיַצְמַח
פֻּרְקָנֵיהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. (אמן):
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן
קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):
יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יִתְבָּרַךְ.

וְיִשְׁתַּבַּח. וְיִתְפָּאַר. וְיִתְרוֹמַם. וְיִתְנַשֵּׂא. וְיִתְהַדָּר. וְיִתְעַלֶּה.
וְיִתְהַלָּל שְׁמֵיהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (אמן):
לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא.
דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא. חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה
וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה.
לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):
עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ.
וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):

קדיש "תתקבל" (קדיש שלם):
נאמרת פעם אחת בלבד לאחר כל תפילת עמידה (שמונה עשרה) שהיא עיקר התפילה. אולם בתפילת ערבית של מוצאי שבת מצמידים לשמונה עשרה את הקדושה של "ובא לציון" והקדיש נאמר רק אחרי "ובא לציון".

נאמר גם לאחר אמירת סליחות (אך הספרדים אומרים קדיש תענו ותעתרו).

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. (אמן):
בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִּרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ. וְיַצְמַח
פֻּרְקָנֵהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. (אמן):
בְּחַיֵּיכון וּבְיוֹמֵיכון וּבְחַיֵּי דְכל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן
קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן:
(אמן) יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ. לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא
יִתְבָּרַךְ. וְיִשְׁתַּבַּח. וְיִתְפָּאַר. וְיִתְרוֹמַם. וְיִתְנַשֵּׂא. וְיִתְהַדָּר.
וְיִתְעַלֶּה. וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. (אמן):
לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא. שִׁירָתָא. תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא.
דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):

תִּתְקַבַּל צְלוֹתָנָא וּבָעוּתָנָא עִם צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל
בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּנָא דְּבִשְׁמַיָּא וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא. חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה
וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה.
לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):
עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ.
וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן. (אמן):

המסיימים לפני אחרים את תפילת שמונה עשרה

עיקר התפילה היא תפילת השמונה עשרה. כל יתר התפילות הן רק כהכנה לפני ואחרי. מי שסיים את תפילת העמידה לפני אחרים, ויושב ללא מעש, או גרוע מכך, מתחיל לדבר, הוא פוגע בצורה משמעותית בסיכויי קבלת תפילתו. למה? המלאך המקטרג יבוא ויגיד: לאדם הזה אין כבר על מי לבקש ואין לו שום בקשות מעבר למה שביקש. הוא יוצא באמצע הפגישה עם המלך, מרצונו הטוב, ומחכה בקוצר רוח שגם אחרים יצאו כבר מלפני המלך. סכנה נוספת: אלו שמסיימים הרבה לפני אחרים (ובייחוד אלה שגם מתחילים לדבר), גורמים למתפללים אחרים לאבד את הריכוז שלהם בתפילה, והם עלולים להקפיד עליהם, אפילו לא במודע. תארו לעצמכם יהודי נמצא בעולם האצילות, לפני הקב״ה, ועוברת במוחו מחשבה של קפידה על יהודי אחר. מלאכי החבלה עטים על מציאה כזאת ומייד עונים אמן. זה עלול להביא על זה שהפריע, חס ושלום, לייסורים ולדברים שלא כדאי לכתבם.

מה עושים אם כן כאשר מסיימים לפני האחרים את תפילת העמידה?

במהלך חיינו אנחנו נתקלים כל הזמן באנשים הנמצאים בקשיים, אם זה מפאת מחלות, בעיות

פרנסה, סכסוכים ועוד. תפילת העמידה לא מסתיימת כל עוד לא החלטתם שהיא הסתיימה. סיימתם קודם? התפללו על חזרת השכינה מהגלות, התפללו על כל מי שאתם יודעים שזקוק לישועות, על המתפלל המבוגר לידכם שלא מרגיש טוב, על זיווג טוב לילדיכם, שהקב״ה ינחם את מי שמת לו מת ועוד. אם לא עולה בראשכם אף אדם, התכוננו טוב יותר לתפילה הבאה. אפשר אפילו להכין רשימה כתובה. לא חסר על מה ועל מי להתפלל. אם עדיין אתם מתקשים, תמיד אפשר להתפלל תפילות כלליות על כלל ישראל. **נצלו כל רגע ושבריר של שנייה** והשתדלו להרגיש באמת שכל שבריר של שנייה מול בורא העולם חשוב לכם. שגם אם היה לכם עוד שעה להתפלל, היה לכם מה לבקש. ואז, הקב״ה יענה לאותו המקטרג: ראה את בני האהוב והיקר, כמה צרות הוא נושא על כתפו. הבא אשמע לפחות לחלק מבקשותיו.

הייעוד שלנו

בפרק הזה נלמד:

- איך יודעים מה הייעוד שלנו
- מה עושים עם הייעוד
- איך מתמודדים עם הקשיים והרוע בעולם

לכל יהודי יש ייעוד. הקב"ה שולח את הנשמה אל תוך הגוף שלך ואל הסביבה בה אתה נמצא בכדי שתמלא את התפקיד והייעוד המיוחד שהוא הכין בעבורך. יש לך תפקיד. עליך לפקוח את עינייך, לחפש את התפקיד שלך ולמלא אותו.

איך יודעים מה הייעוד המיוחד שלנו

כדי להכיר את תפקדינו עלינו להימצא בתהליך תמידי של חיפוש. ישנם מספר כללים שיכולים לעזור לנו בחיפוש שלנו אחר הייעוד. כללים אלו יעזרו לנו לדעת האם אנחנו מתקרבים אל היעוד שלנו או שמא אנו חלילה מתרחקים. זה כמו משחק "חם קר".

תוכל לדעת שאתה מתקרב לייעוד שלך אם:

- אתה מרגיש שאתה נהנה מהעשייה בתחום מסוים.
- אתה קולט דברים - השייכים לתחום זה - בצורה מהירה וטובה.
- יש לך בנושא הזה סייעתא דשמיא (עזרה משמים).
- כשאתה מדבר על הנושא כולם מקשיבים לדבריך.
- הקב"ה מזמן לך אנשים או מצבים שמאפשרים לך להשתמש בכישורים שרכשת בתחום המיוחד הזה. אם אתה אכן מבטא את כישוריך בתחום ומצליח, אתה מרגיש נפלא. אם פספסת את ההזדמנות ולא עשית דבר בתחום, אתה מרגיש צביטה בלב.

- אם לאחר זמן רב שלא עסקת בתחום, מזדמנת לך פתאום עשייה הנוגעת לאותו תחום מיוחד וזה מאוד משמח אותך.
- אם אתה עוסק בעבודתך בעיסוק שאינו מנצל את כל כישוריך או את מרביתם, זה אומר שאתה רחוק מהייעוד שלך.

אני חושב שהרעיון הובן. חובה להתפלל לקב"ה שיעזור לך למצוא את הייעוד שלך. אחרי כן, פקח את עינייך ותן ללב שלך להוביל אותך.

כל עוד לא מצאת, אתה יכול לקבוע לעצמך את "**הייעוד הכללי**" שמתאים לכל אדם: לעשות את הטוב ביותר למען הכלל, תוך שימוש בכל הכלים שהקב"ה מעמיד לרשותך בכל רגע (השכל שלך, ממון, רכוש, כישורים, אנשים שאתה מכיר,...). ככל שתכיר את עצמך, תתקרב יותר לייעוד הספציפי שלך.

ב"חובת הלבבות" (שער עבודת האלוקים, פרק ט) ישנה הגדרה נוספת ל"ייעוד הכללי":

"מטרת בריאת האדם היא: לנסות את הנשמה בעולם הזה אם תבחר בעבודת ה' או לא, ולזכך אותה על ידי

קבלת עול התורה והמצוות, כדי שתזכה על ידי כך לדרגה הכי עליונה בעולם הרוחני העליון. ולמטרה זו ברא ה׳ את העולם ואת כל אשר בו, ומסר את הנהגתו לידי האדם.״

מה עושים עם הייעוד

כשמצאת תחום שנראה לך מתאים לייעוד שלך, נסה להתעמק ולחקור את אותו תחום מיוחד ואת אפשרות העשייה הגלומה בו. נסה ליזום מצבים בהם אתה יוזם את השימוש בכישוריך בתחום שנראה לך מתאים לייעוד שלך.

הייעוד בעסקים

יש התאמה מלאה בין הייעוד של האדם בחיים לבין הייעוד שלו בעסקים. כי העבודה של האדם לצורך פרנסה צריכה להיות מתוך עבודת ה׳ ובאופן של ״משא ומתן באמונה״. הניסיונות הגדולים ביותר באים בעיקר תוך כדי העבודה. לדוגמא: אם אתה שכיר: איך אתה נוהג עם עמיתך לעבודה, איך התנהגת עם הממונה עליך, עד כמה אתה מסור למקום עבודתך. אם אתה

עצמאי: איך אתה מטפל בלקוחותיך או בספקים, עד כמה אתה מספר את האמת ללקוחותיך כשאתה מוכר להם משהו...

די הרבה פעמים יצא לי לפגוש אנשים שמצליחים מאוד במקום העבודה שלהם (או כשכירים או כעצמאים), והם תמיד מספרים איך שהם "נזרקו" לתחום עיסוקם האחרון מבלי שתכננו זאת כלל. בכל המקרים הללו, הם הרגישו, שהם מנצלים הרבה יותר את כישוריהם בתחום החדש מאשר זה הקודם. כאמור, הייעוד בעסקים מקביל לייעוד בחיים, לכן ה' זימן להם - מבלי שכלל יפעלו בנושא – את העבודה שמתאימה ביותר לייעוד שלהם בחיים.

האם הייעוד משתנה?

לצערי עדיין לא גיליתי את התשובה לשאלה הזאת. אוכל רק לומר על עצמי שהרגשתי מספר פעמים שינויים בייעוד שייעדתי לעצמי בחיי. בכל שינוי ושינוי הרגשתי שאני מנצל יותר כישורים מהיכולות שלי, שינוי הייעוד הביא עבורי ברכה.

אני מסיק מכך (לגבי עצמי בלבד) שהייעוד בחיים אינו דווקא תחום עיסוק כזה או אחר, אלא הוא מכלול הפעילויות שאתה עושה עם עצמך בכל התחומים של חייך. כשאתה מצליח "לברוא את עצמך מחדש" על ידי התעלות בתחום מסוים, אתה יוצר בעצם "ייעוד חדש לחייך.

מה עושים עם הניסיונות והקשיים שבחיים?

בזמן כתיבת הספר, התלבטתי לאיזה פרק לשייך את הנושא הזה. לבסוף שייכתי אותו לכאן, מכיוון שאפשר לראות גם את ההתמודדות עם ניסיונות החיים כחלק מהייעוד הכללי שלנו. לפי מונחי ספר הזוהר, הייעוד שלנו הוא לברור את ניצוצות הקדושה מתוך הטומאה ולהעלותם לעולמות העליונים.

כשמשה ביקש מהקב"ה "הראני נא את כבודך", הוא זכה לראות את "הקשר שבתפילין" שבראשו של הקב"ה. מה רצה הקב"ה להראות למשה באותו קשר של תפילין? אם נביט בתפילין של ראש מקדימה, אנו

נראה שתי רצועות עור, שנראות בלתי תלויות, אחת מימין לאדם (צד החסד) ואחת משמאל לאדם (צד הדינים והגבורות). הקב״ה הראה למשה ששתי הרצועות האלו יוצאות מאותה נקודה. כלומר, גם הטוב וגם הרע, שניהם יוצאים ממקור טוב יחיד.

אך לאנשים שלא הגיעו למעלתו של משה רבנו, קשה לראות את כל המתרחש סביבם ולהרגיש שהכל רק טוב. יש מלחמות, רעב, עוני, מחלות, פשעים של אנשים ועוד. איך אני, האדם הקטן והפשוט, יכול להתמודד עם כל הרוע והקשיים שאנחנו רואים סביבנו?

ברצוני להציע דרך אחת אפשרית להתמודדות עם הרוע והקשיים שבחיינו.

אין הקב״ה מעמיד את האדם בניסיון אלא אם הוא יכול לעמוד בו

אנו מתפללים בכל יום שהקב״ה לא יעמיד אותנו בפני ניסיונות קשים. אך אם אתה בכל אופן בשלבי התמודדות עם קושי גדול, וקשה לך מאוד להחזיק מעמד, נסה לזכור שהכלל הזה הוא אמת בסלע. הקב״ה אוהב אותך, והוא נתן לך **מראש** את הכלים להתמודד -

עוד לפני שהוא העמיד אותך בפני המצב הקשה!

ההתמודדות לא נגמרת

"...אמרו חז"ל (קידושין דף מ', עמוד ב') "לעולם יראה אדם עצמו, כאילו חציו חייב וחציו זכאי. עשה מצווה אחת, אשריו, שהכריע עצמו לכף זכות, עשה עבירה אחת, אוי לו, שהכריע את עצמו לכף חובה".

קשה קצת להבין איך ההתמודדות הזאת לא מסתיימת "לעולם", או כפי ששואל על כך הרב ברוך אשלג (מאמר ט', תשמ"ח) הרי אם האדם עשה מצווה אחת, הוא כבר הכריע את העולם לכף זכות, וההתמודדות צריכה להיגמר.

אלא, ההתמודדות אכן לעולם לא נגמרת. אחרי הכרעה אחת, אתה מעלה את כל העולם במדרגה (קטנה ככל שתהיה), ואז, בעולם החדש שנוצר עקב פעולתך, יש הכרעה חדשה שצריך להתמודד מולה. ההתמודדות עם קשיים וניסיונות אינה דבר חד פעמי, היא נמשכת לאורך כל שנות חיינו והיא האתגר הגדול ביותר שלנו.

התמודדות עם הקשיים האישיים

התייחסנו כבר לעיקרון ש"העולם נברא בשבילי" בפרק אמונה תמימה. העיקרון הזה עוזר לנו בכל תחומי החיים והאמונה – גם בהקשר להתמודדות עם הקשיים והרוע.

מכיוון שכל העולם נברא רק בשבילך, עליך להציל את העולם הפרטי שלך. בכל פעם שתעמוד בפני ניסיון, הסתכל על כל מה שמתרחש סביבך כאל **תפאורה** לניסיון האישי שהקב"ה מעמיד בפניך. זכור, אם הגעת לניסיון הזה, הקב"ה נתן לך מראש את היכולת לעמוד בו. מסיבה זו אין גם טעם להיכנס לדיכאון על כלל הצרות שבעולם, תפקידך הוא להציל את העולם הפרטי שלך ולכן עליך להתמקד במה שביכולתך לתקן.

להלן הצעה מעשית להתמודדות עם הקשיים האישים שלך:

בודד את הבעיה

בשלב ראשון, הוצא מראשך את כל אותן בעיות שאינן קשורות באופן ישיר לבעיה הספציפית מולה עליך להתמודד. זה כולל את כל הבעיות של "העולם", המלחמות במדינות אחרות, מיתון עולמי, שחיתות של שרי הממשלה ועוד. זה כולל גם את כל בעיותיך האישיות, שאינן קשורות בקשר ישיר לבעיה הספציפית

מולה אתה מתמודד כעת. כעת הבעיה שנותרה נראית קטנה יותר.

סווג את הבעיה

בשלב שני, נסה לחשוב לאיזה סיווג הבעיה שייכת: האם זאת דאגה עתידית או בעיה שדורשת טיפול מיידי.

אם זאת דאגה עתידית: תאמר לעצמך: "האם יש משהו שאני יכול לעשות **כעת** והוא יעזור לפתרון הבעיה העתידית, או שיעכב אותה?" במידה ומצאת שאין בידך דרך לפתרון בעייתך העתידית – הסר דאגה מליבך והשלך את יהבך אל ה'.

אל לנו לדאוג את דאגת המחר, נתמקד בהווה הטוב, ונסמוך על ה' שהוא ידע לדאוג לנו גם בעתיד.

"תניא ר"ש בן אלעזר אומר מימי לא ראיתי צבי קייץ וארי סבל ושועל חנווני, והם מתפרנסים שלא בצער. והם לא נבראו אלא לשמשני. ואני נבראתי לשמש את קוני מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער, ואני שנבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער? אלא שהַרעותי את מעשי

וקיפחתי את פרנסתי שנאמר (ירמיהו ה) עונותיכם הִטו'' (קדושין פב,עמוד ב).

הצבי והשועל אינם עובדים בשביל לצבור ממון, הם אינם דואגים את דאגת המחר, הם קמים כל בוקר ומחפשים מחדש את מזונם של אותו יום בלבד. דאגת העתיד היא מכלי הנשק של היצר. אדם מאמין אינו דואג משום דבר. אשרי מי שמגיע למעלה הזאת.

כשבני ישראל הלכו במדבר ארבעים שנה, הם היו ללא שום מזון ומים, בכל יום הם היו צריכים להאמין שהקב״ה יוריד להם למחרת שוב את המן, ושיהיה להם מים לשתות מבארה של מרים.

מה לעשות כשהבעיה לא נפתרת

אם עשינו את כל מה שהיה ביכולתנו לעשות, והבעיה עדיין לא נפתרה ננסה לפעול באחת מהפעולות הבאות:

- להתפלל – זה הדבר העיקרי שהקב״ה רוצה מאתנו.
- לבדוק אם יש בכל אופן עוד משהו שאנחנו

יכולים לעשות שלא עשינו.

- להתייעץ עם אדם שיכול לתת לנו עצה טובה.
- לפקוח את העיניים – נבדוק בכל רגע, אולי נפתח איזה פתח חדש לפעולה בעבור פתרון הבעיה.
- מכאן ואילך, להמשיך להתפלל לבורא העולם באופן עקבי ובלב נשבר עד שהוא ירחם עלינו ויפתור את הבעיה, או לחלופין, שנראה פתאום בדיעבד שהכול היה לטובה.

"...וכבר דברנו מזה, ששאלנו, מדוע אין האדם מסוגל בכוחות עצמו להתגבר. רק ה' צריך להציל. **ואם ניתנה בחירה להאדם להתגבר, ומדוע לא ניתן לו הכוח, שיוכל להתגבר**? ולפי מה שאמר אאמו"ר זצ"ל, שזהו בכוונה תחילה, **כדי שהאדם יבקש מה' עזרה.** והעזרה שהוא נותן, היא שנותן לו בחינת נשמה יותר גבוהה, ובכדי שיהיה צורך לאדם לקבל מדרגה יותר גדולה." (הרב ברוך אשלג, תשמ"ח, מאמר ט').

ה' **מצפה ומתאווה**, כביכול, לתפילות שלנו בזמן הניסיון. זה כמו הסיפור שבו האבא מכניס את הילד שלו לחדר סגור ומטיל עליו משימה מאוד קשה, ולצורך ביצועה הוא מורה לו להשתמש בכל הדברים

שנמצאים בחדר. אחרי שהילד התייאש מלהצליח, אומר לו אביו: "לא השתמשת עדיין בכל מה שיש בחדר. גם אני הרי נמצא פה, יכולת לבקש גם ממני לעזור לך."

"...וזה דומה לזה שאנו נוהגים בענייני עולם הזה, שבמקום שיש לאדם איזו מחלה לא עלינו, ושאי אפשר לרפאותה, שאין מגלים להאדם את מה שיש לו, אלא אומרים, שיש לו כל מיני מחלות, אבל האמת, שאם יש מחלה ממארת חס ושלום, אין אומרים לו. והסיבה היא פשוטה, כי מה יהיה, אם יספרו לו, שיש לו רע, אם אינו יכול לתקן. לכן **ברוחניות אין מראים לאדם את הרע, אלא לאט לאט, כפי יכולת העבודה שלו**." (הרב ברוך אשלג, תשמ"ח, מאמר ט').

מזה אנו לומדים שכאשר אדם רואה רע או נתקל בקושי, זה מראה שהקב"ה החליט שהוא **יכול** לבצע כאן תיקון, לפי יכולת העבודה שלו! ככל שהוא ישפר את היכולת שלו, הקושי מולו יעלה, עד שיעשה את התיקון בשלמות, ואז בבת-אחת הבעיה תיעלם!

כשלמרות התפילות עדיין מרגישים שהפתרון לבעיה נראה רחוק

בהמשך מאמרו הנ״ל מוסיף הרב ברוך אשלג וכותב: ״וזה דומה לעוּבָּר במעי אמו, כמו שאמרו חז״ל ״ג׳ שותפים הם באדם. הקב״ה אביו ואמו. אבא נותן את הלובן, ואמו נותנת האודם, והקב״ה נותן את הנשמה״... אולם אם ״הלובן דאבא״ ו״האודם דאמא״ עדיין אינם ראויים, מסיבה שעדיין לא נגמרו, על דרך משל, שלא יכול לצאת אלא חצי תינוק, בטח אין הקב״ה יכול לתת את חלקו, שהוא הנשמה. לכן הקב״ה מחכה, עד שהקו ימין וקו שמאל יגיעו לשלמותם, שיהא ראוי לברוא דבר שלם. ואז הקב״ה נותן את הנשמה....ובהאמור יוצא, שאַל יאמר האדם, שהוא מתפלל כל יום ואין הוא מקבל עזרה מה׳. אלא הוא צריך **להאמין**, שכל תפלה ותפלה, שהאדם מתפלל, הקב״ה לוקח אותה ומצרף לשאר תפלות, שהאדם התפלל עד עכשיו. ומחכה **עד שיהיה שיעור שלם**, שיהא ראוי לקבל מה׳ בחינת הנשמה, כנ״ל.״

כלומר, לכל בקשה ובקשה יש ״מחירון״ של תפילות. כשנגזר על משה רבנו עליו השלום לא להיכנס לארץ ישראל, הוא התחנן 515 תפילות לקב״ה כגימטרייה של ״ואתחנן״. אם היה מתפלל עוד תפילה אחת, בקשתו הייתה נענית, אך הקב״ה מנע ממנו להמשיך להתפלל.

״הקב״ה מתאווה לתפילתם של צדיקים״.

הרבה פעמים הקב״ה מביא אותנו לידי ניסיונות רק כדי שנִזָּכר בו ונתפלל אליו.

אשרי מי שהתפילה שגורה בפיו, ומקיים בכל רגע ״שיוויתי ה׳ לנגדי תמיד״.

לימוד מתמיד

״מָה-אָהַבְתִּי תוֹרָתֶךָ: כָּל-הַיּוֹם, הִיא שִׂיחָתִי״ תהילים קי״ט, צ״ז

בפרק הזה נלמד:

- ללמוד על מנת לעשות
- קביעת מסגרת לימוד

אם אתה לומד תורה, ולא עולים לך בראש שאלות חדשות, זה אומר שלא למדת מספיק פעמים. מי שלומד ואין לו שאלות, או שהוא לא מבין, או שהוא חושב – בטעות - שהוא הבין כבר הכול.

ללמוד על מנת לעשות

בכל פעם שהנך לומד דבר חדש, אתה חייב לשאול את עצמך: במה אני יכול להשתנות מחר בבוקר עקב הלימוד הזה שלמדתי. בכל רגע בחיים חייב להיות איזון בין הידע התיאורטי לבין הפעילות המעשית. לפי תורת ישראל אין שום היגיון בלימוד לצורך לימוד בלבד. יתרה מכך, מי שלמד ולא הביא את הלימוד לידי יישום משום בחינה, נקרא רשע.

כלומר, אם אתה שם לב שאתה לומד יותר מדי תיאוריה ופחות מדי משתנה, עליך לעצור, לעבור על הלימוד מחדש ולנסות לראות איך אתה יכול לביא את הלימוד שלך לידי מעשה. בכל לימוד אתה נהפך לאדם חדש, ממש מולקולות חדשות, ברייה חדשה. מצד שני, גם לעשות יותר מאשר ללמוד אינו מצב ראוי. קנית מכשיר חדש, למד מהוראות ההפעלה איך נכון וטוב להשתמש בו, מהן תכונותיו, ממה להיזהר. מי שלא עושה זאת, אינו מנצל כמעט אף פעם את מלוא היכולות של מרבית החפצים שהוא רוכש בחייו. הכלל הזה נכון גם לבעלי עסקים. כאמור, הדרך הנכונה אם כן, היא האיזון בין העשייה לבין הלימוד.

קביעת מסגרת לימוד

"וְאַתֶּם, הַדְּבֵקִים, בה', אֱלֹקֵיכֶם--חַיִּים כֻּלְּכֶם, הַיּוֹם" (דברים, ד,ד)

באיזה יום אדם יכול להגיד שבו הוא חי? ביום שהוא דבק אל הקב"ה.

לימוד התורה היא הצורה והדרך בה אנו דבקים בבורא העולם. מי שלא לומד בכל יום משהו חדש, הוא מחסיר מהדביקות שלו בה' הוא נחשב במצב זה – כמת מהלך.

לימוד התורה הוא הכוח שמניע את הנשמה. הוא הדלק שבעזרתו אנחנו מניעים את עצמנו קדימה. כדי שנוכל ללמוד, אנו חייבים לקבוע זמנים קבועים וקשוחים ביומן. רק לימוד מתמיד מאפשר להתקדם. זה כמו לנסות להרתיח מים בקומקום ובכל פעם להפסיק את החימום לפני הרתיחה. המים מעולם לא ירתחו. רק התמדה בלבד תוכל לאפשר את רתיחת המים – את השלמת הלימוד. משם ממשיכים הלאה למדרגה הבאה (שיחות מוסר).

בחירת שותפים לדרך

אם קשה לך לקבוע לבד מסגרת ללימוד, נסה למצוא שותפים. כשעושים דברים יחד, הרבה יותר קל לשמור על שלמות המסגרת וההתמדה, כי אחד עוזר לשני.

רצוי לבחור שני סוגים של שותפים: כאלה שמעלים אותך למעלה וכאלה שאתה מעלה אותם.

גיוון המסגרות (עם אזהרה ללומדי קבלה בלבד)

אם הנך מסוגל לפנות יותר זמן ללימוד, רצוי לגוון את מסגרות הלימוד מתוך המגוון העצום של מקצועות התורה. אולם, במה שנוגע לתורת הסוד, לא כדאי לרוץ ללמוד אותה בטרם בנית לעצמך בסיס איתן של עבודת השם הבסיסית. למד קודם את ההלכות הבסיסיות, פרשת השבוע, משנה, גמרא, אגדה ותורת המוסר. הרעיון הבסיסי - שהוא גם נכון לכל תחומי החיים - הוא: עולים בקדושה כלפי מעלה בהדרגה. לא מתחילים במדרגה גבוהה.

מי שרץ מייד לתורת הסוד, עלול "להיתקע" שם, ולמצוא את עצמו במשך שנים לומד קבלה "להנאתו". ברור שגם מלימוד קבלה הוא יראה שינוי חיובי בחייו, אך יש פנים נוספות בעבודת השם שאסור להזניח. מי שלא לומד הלכות, נכשל וטועה בכל רגע. יש הלכות שאי ידיעתן מביא לאסונות, כולל השלכה על בריאות או חיי הילדים של האדם. לדוגמה: ישנן הלכות מסוימות במצוות פרייה ורביה שאי ידיעתן עלול לגרום חלילה נזק לצאצאים. ישנם תשעה מצבים שונים (הקשורים למחשבותיו של האב או לדברים אחרים שתלויים בו - לפני הבאת הילד לעולם) בהם התינוק יוצא פגום או עם מחלות שונות (כמו מחלת הנפילה למשל) – ראה פרשת ואתחנן, בעל טורים. או למשל אדם שאינו מודע לאיסור להשהות את נקביו (שירותים) עלול להיות חלילה עקר. יש גם דוגמאות חיוביות, בהן ידיעת ההלכה עוזרת לפתור בעיות ולהכיר דרכי פעולה נוספות שלולי ידיעת ההלכה לא היינו חושבים עליהן.

הכרה בסמכות וגם "לא תַּעשו אגודות אגודות"

כעיקרון, היהדות אינה אוהבת יצירת קבוצה בתוך קבוצה. יש לכך השלכה שהיא הרבה מעבר לעניין הפשוט של: "ברומא התנהג כרומאי" או כשכולם

עומדים בתפילה, אל תשב. דבר זה אפשר כבר להסיק מכללי נימוס בסיסיים.

הכלל של "לא תעשו אגודות" מלמד אותנו שבכל מצב תמיד עלינו להתחבר עם הכלל ועם הקבוצה. כחלק מאותה התחברות לכלל, עלינו להכיר תמיד במרותו ובסמכותו של "האחראי" על הנושא או בעל התפקיד, אחרת יש קעקוע של כל המסגרות. גם אם תבוא ותגיד, שאתה רואה את ה"כלל" עושה דברים שלדעתך הם לא נכונים, עדיין אסור לך **לכפות** את דעתך על הכלל, ובטח לא להמרות את פי של מי שהיום משמש כאחראי. במקרה כזה, רצוי להתייעץ עם מומחה כדי לבדוק אם אתה עצמך לא טועה. **מעולם לא תוכל לראות מהמקום שהנך נמצא את כל מה שרואה "האחראי" הנוכחי**. ואם בכל זאת מצאת שיש טעות שהכלל עושה, עליך להביא זאת לידיעת הממונה בדרכי נועם. אם לא הצלחת לשנות את המצב לאחר מאמצים רבים בדרכי נועם, עדיף שתלך למקום אחר. זה עדיף מאשר שתתנהג בדרך "הנכונה" שלך בין כל ה"טועים" ולהילחם עם הממונה וכל מי שחושב כמוהו. כמובן, תמיד עומדת בפניך האפשרות להתמודד על התפקיד של הממונה ולשנות את הדברים מבפנים ובצורה הנכונה. סביר להניח שתגלה לא פעם ש"דברים שרואים משם, לא רואים מכאן".

הקב״ה מוכן לסלוח על הרבה סוגי חטאים, אך בעוון של מחלוקת, אפילו ילדים קטנים מעדת קורח נענשו והאדמה בלעה אותם. יש להימנע בכל מחיר ממחלוקת. בעיקר במקומות של קדושה.

משא ומתן באמונה

בפרק הזה נלמד:

- אם הפרנסה משמים, אז למה לעבוד
- הקשר שבין עבודת לצורך פרנסה, לבין עבודת השם

פרנסתו של אדם נקבעת לו בראש השנה לכל השנה.

ישנם אנשים שיגידו, שקשה להם מאוד להאמין בכלל הזה בכל לבם. למשל, סוחר מסוים, שנושא ונותן באמונה וישר בכל דרכיו, והוא רואה לפתע איך שהמתחרה שלו מתחיל לרמות ולחטוף ממנו את לקוחותיו בזה אחר זה. הוא מנסה להבליג ולבטוח בהשם, אך למרות זאת יש לו ירידה גדולה במכירות וברווחים. הסוחר כועס מאד, הוא חש שהמתחרה שלו אשם בכל המצב. קשה מאד לקיים אז בלבנו את האמונה התמימה שהכל למעשה נקבע כבר בראש

השנה ואין אדם לוקח כמלא נימה ממה ששייך לחברו.

אולם, אם הסוחר ישכיל בכל אופן לנהוג בדרך האמונה, אם במקום לכעוס על המתחרה הוא יפנה לה' ויבקש את עזרתו – דווקא אז תבוא תשועתו.

למה הדבר דומה? לאיש עשיר שחילק אוכל לבניו סביב השולחן, ופתאום אחד מהבנים חטף לאחיו את המנה שלו. הבן הנגזל יכול לפעול עכשיו באחד משני האופנים:

א. לריב עם אחיו ולקחת ממנו את מה שגזל ממנו. כתוצאה מכך האב יהיה מאוד לא מרוצה משני הבנים.

ב. לא לריב עם אחיו, אלא לבוא אל אביו ולספר לו שאחיו גזל ממנו את מה שמגיע לו. במצב הזה, האב העשיר ייתן אפילו מנה כפולה לבנו האהוב, וישמח בו שמחה רבה על כך שלא רב עם אחיו. כי כל חפצו של האב לראות את בניו חיים בשלום זה עם זה. כמובן, האב גם יטפל ויחנך את הבן השני. חפץ חיים (השיעור היומי יום 126)

כך הדבר גם בענייני הפרנסה, במקום לריב ולרמות, עדיף לעבוד באמונה, ובכל יום להתפלל לבורא העולם

שיזון ויפרנס אותנו משלו. לא תפילה מתוך כעס על אחרים, אלא מתוך אהבה ואמונה באבינו שבשמיים. הרי אומר לנו הקב"ה בעצמו (תנא אליהו רבה, סוף פרק כ"ח): "בָּנַי, אֲהוּבַי! כלום חסרתי דבר שאבקש מכם? ומה אני מבקש מכם? אלא שתהיו אוהבים זה את זה ומכבדין זה לזה!" כאשר אתה פונה אל ה' ואינך מנסה לקחת מחברך בכוח או במרמה (גם מה שמגיע לך) - אתה מראה לקב"ה שאתה מבין שהוא הכתובת הנכונה והאמיתית, אתה מכיר בכך שלא המתחרה הוא זה שלקח לך את הפרנסה, אלא כך נקבע לך בראש השנה. כשתנהג כך, **ה' יאהב אותך ותמצא חן בעיניו וייתן לך כפליים**.

אם הפרנסה משמים, אז למה לעבוד?

"וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל, שְׁמַע אֶל- הַחֻקִּים וְאֶל- הַמִּשְׁפָּטִים, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם, **לַעֲשׂוֹת**--לְמַעַן תִּחְיוּ" (דברים, ד', א). הקב"ה מלמד אותנו שהחוקים והמשפטים שהוא מלמד אותנו הם כדי להביא אותנו לידי "**לַעֲשׂוֹת**!". זאת לא תורה שצריך ללמוד רק "להשכלה כללית", אלא עלינו להביא לידי ביטוי מעשי את **כל** מה שלמדנו.

"כל שמעשיו מרובין מחכמתו, חכמתו מתקיימת; וכל שחכמתו מרובה ממעשיו, אין חכמתו מתקיימת" משנה, אבות, ג', ט'.

"כל שחכמתו מרובה ממעשיו, למה הוא דומה- לאילן שענפיו מרובין ושורשיו מועטין, והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו. וכל שמעשיו מרובין מחכמתו, למה הוא דומה--לאילן שענפיו מועטין ושורשיו מרובין: אפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו, אין מזיזות אותו ממקומו. " משנה, אבות, ג, כ"א.

כלומר, עיקר עבודת השם היא בכך שאנחנו מיישמים את מה שלמדנו בתורה בצורה מעשית. מי שלמד יותר ממה שביצע, "הרוח באה ועוקרת אותו". חייבים לוודא שהעשייה תהיה מרובה מהלימוד.

כאשר אנו עובדים לפרנסתנו יש לנו את היכולת והאפשרות להביא לידי ביטוי מעשי את מה שלמדנו בתורה.

בעניין זה ישנו היבט נוסף: התורה היא "תורת חיים". יהודי אינו רשאי לנתק את עצמו מהציבור. החיים צריכים להתנהל, ועל היחיד לתרום לחברה מכישרונו ויכולותיו. חז"ל החשיבו ביותר את הלומד על מנת ללמד. התרומה יכולה להיות גם על ידי כתיבת ספרים

ופסיקת הלכה (אכן, גם אדם שיושב כל ימיו ועוסק בתורה לעצמו, תורם לחברה בכך שהוא מגביר את כוח הטוב שבעולם, ועל ידי התחברותו אל הקדושה הוא משמש כצינור להשפעות טובות לכלל החברה). גם כאשר אנו עובדים לפרנסתנו אנו תורמים לזולת ולכלל החברה, איננו שקועים בעצמנו, ובכך אנו ממלאים את רצון ה׳.

עשה את עבודתך בכל כוחך

יש לשים לב: כשאתה הולך לעבודה (כדי להתפרנס), אתה הולך לעבוד את השם! לכן, עשה את עבודתך בכל יכולתך ובכל רצונך, גם כשהשכר לא מספק אותך. השתדל תמיד לעשות את הטוב ביותר עבור אחרים (המעביד, הלקוחות...) במסגרת עבודתך. מכאן ואילך תן לבורא העולם לדאוג לפרנסתך. התפלל אליו כל יום, **סמוך עליו**, ובקש שיפרנסך משלו.

איך עובדים בכל כוחנו?

אפשר ללמוד זאת מיוסף הצדיק. הוא נלקח מחיק אביו (יעקב אבינו לימד אותו תורה עד גיל 17) בפתאומיות

ונמכר לעבד לפוטיפר ואשתו התעללה בו בכל יום.

למרות כל זאת, בכל בוקר היה מתפלל אל הקב״ה: יהי רצון מלפניך ה׳, שאמצא חן בעיני אדוני פוטיפר, ושאצליח לעשות את כל מה שהנני עושה בצורה הטובה ביותר. עד כדי כך התאמץ יוסף והתפלל לקב״ה על כל מעשה ומעשה (אפילו בזמן שמזג משקה לאדונו), שהתקיים בו הפסוק: ״וְכֹל אֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה, ה׳ מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ״ (בראשית ל״ט, ג).

יוסף לא קיבל לא משכורת ולא הטבות מיוחדות. גם אם הוא היה עובד הרבה פחות טוב ממה שעבד, עדיין פוטיפר היה נדהם מעבודתו הטובה. למרות זאת, בכל מעשה ומעשה שעשה יוסף, התפלל אל ה׳ שיעזור לו לעשות את עבודתו כעבד בצורה הטובה ביותר!

מה הסוד? יוסף לא היה עובד בעבור פוטיפר, אלא עָבַד בעבור ה׳. עבודתו הייתה חלק מ**״עבודת השם״ שלו ולמען השם**.

״ריבונו של עולם! אם שמת אותי כאן, אעשה את הטוב ביותר שאני יכול לעשות במקום הזה!״

מי שעובד את השם בצורה כזאת, ולא משנה מה עיסוקו ותאריו ואם הוא שכיר או עצמאי, הקב״ה

אוהב אותו וממלא כל משאלות לבו, וכל אשר יעשה ה׳ מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ.

ציפייה למשיח

בפרק הזה נלמד:

- האם אפשר להתכונן לביאת המשיח?
- איך מצפים לבואו של משיח?
- מי רוצה את מלחמת גוג ומגוג?
- איך מביאים את המשיח?

"רבן שמעון בן גמליאל אומר משום ר' יהושע מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה ולא ירד טל לברכה וניטל טעם הפירות" תלמוד ירושלמי, דף מו, א פרק ט הלכה יד (משנה).

"...בן יאיר אומר משחרב בית המקדש בושו חברים ובני חורין וחפו ראשם ונדלדלו אנשי מעשה וגברו בעלי

זרוע ובעלי לשון ואין דורש ואין מבקש ואין שואל...

רבי אליעזר הגדול אומר מיום שחרב בית המקדש שרו חכימיא למיהוי כספריא וספריא כחזנא וחזנא כעמא דארעא ועמא דארעא אזלה ודלדלה ואין שואל ואין מבקש " תלמוד ירושלמי, דף מו, ב פרק ט הלכה טז (משנה)

האם אפשר להתכונן לבואו של משיח

"אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה? קבעת עתים לתורה? עסקת בפריה ורביה? צִפית לישועה? פלפלת בחכמה? הבנת דבר מתוך דבר?" (גמרא, שבת, דף ל"א, עמוד א)

מצוות הציפייה לבואו של המשיח ("צִפִיתָ לישועה") היא אחת מהמצוות החשובות ביותר. כאשר האדם מסיים את תפקידו בעולם ומתייצב בפני בורא העולם, זאת אחת מהשאלות הראשונות ששואלים אותו.

במצוות האחרות צריך ממש להתאמץ. למשל, כדי

לקיים מצוות "נשאת ונתת באמונה" צריך האדם ללמוד את כל ההלכות המתאימות למשא ומתן ולהיזהר בכל צעד וצעד שלא ירמה ולא ייכשל אפילו באבק גזל. כדי לקיים "קבעת עתים לתורה" צריך לשריין ביומן זמנים קבועים בכל יום או בכל שבוע ללימוד תורה, וכן בשאר מצוות: תפילין, בניית סוכה, ארבעת המינים, פסח ועוד. לעומת זאת - במצוות "ציפית לישועה", לא צריך כל כך להתאמץ. מספיק לצפות לגאולה.

אולם דומה, שמצווה זו – למרות אי הקושי שבקיומה - לא מקבלת די הצורך את היחס הראוי לה. ישנם כאלו ששומרים חלק גדול מהמצוות, אך די מזניחים (או שוכחים לגמרי) את המצווה של ציפייה לגאולה. אנחנו מתקשים לבכות מעומק הלב על גלות השכינה ועל חורבן ירושלים. זה לא נובע, חלילה, מתוך זלזול של עם ישראל במצווה חשובה זו, אלא העם היהודי הוא עם מסתגל. מרוב קשיי הגלות, התרגלנו גם לגלות השכינה. החיים מתנהלים מבלי שנחוש בכל רגע שחסר לנו משהו.

איך מצפים לבואו של המשיח

״כֹּה אָמַר ה׳, שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה: כִּי קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לָבוֹא, וְצִדְקָתִי לְהִגָּלוֹת״ ישעיהו נו׳ א׳.

הציפייה למשיח צריכה להיות מתוך תחושה שממש בעוד רגע הוא יבוא. אך איך מגיעים ליכולת של ציפייה כזאת?

בקטעים הבאים אנו נלמד ונראה עד כמה טוב היה בעולם בזכות קיום בית המקדש (ובייחוד בתקופת מלכות שלמה ובית המקדש הראשון). אם בכל פעם כאשר נשמע חדשות או שנראה את החוליים של החברה, נדמיין לעצמנו עד כמה המצב יכול היה להיות הרבה יותר טוב אילו בית המקדש היה קיים, הציפייה למשיח תהיה מאליה, בעוצמה רבה, מכל הלב ובכל רגע ורגע.

איך מצפים למשיח כשרואים: עיוות דין בבית משפט

אחד החוליים הקשים של החברה בימינו זוהי מערכת

המשפט. תיקים נדונים במשך שנים, השופטים עמוסים בכמויות של תיקים שהם הרבה מעבר ליכולתם. קשה מאוד לדון דין צדק כאשר אין די פנאי ללמוד את כל חומר הראיות ולחקור היטב את העדים. איש לא לימד את השופטים טכניקות לחקירת עדים. השופט לא צריך להיות אדם בעל ידע כללי רחב, אלא עיקר קידומו הוא על פי הידע שלו בתחום המשפט. כתוצאה מכך - במרבית המקרים השופט צריך לסמוך על חוות דעת של מומחים חיצוניים. בעיה נוספת היא מערכת האכיפה. גם מי שזכה במשפט מתקשה לגבות את מה שחייבים לו. כתוצאה מכך יש עיוותי דין רבים.

עיוותים נוספים: כאשר הפושע מורחק מהחברה ומגיע לבית הכלא, הוא לומד שם את כל סוגי הפשע, גם כאלה שלא ידע והכיר קודם לכן. אסיר שהשתחרר, קשה לו מאוד להשתלב בחברה. אדם שפשע, נכנס לכלא ומשפחתו נותרת ללא מפרנס. כשהוא משתחרר, אין לו כסף התחלתי לבנות את חייו מחדש. מרבית הילדים של הפושעים, הופכים גם הם לפושעים בעצמם בעקבות הוריהם. קשה מאוד למי שלא קיבל חינוך טוב לצאת ממעגל הפשע.

כמעט כל הבעיות שצוינו לעיל היו נפתרות על ידי

המערכת השיפוטית החכמה שהייתה בתקופת בית המקדש. להלן מספר דוגמאות:

הסמכות השיפוטית בתקופת בית המקדש

הסמכות השיפוטית הייתה בידי הסנהדרין. חברי הסנהדרין היו מהאנשים החכמים ביותר בעם - עם הידע הכללי הרב ביותר. דרישות התפקיד כללו בין היתר: ידיעת **כל** השפות שבעולם ברמה שמאפשרת לחקור כל עד ועד בשפתו המקורית. ידע נרחב בכל החוכמות שבעולם, הם היו אפילו צריכים להיות בקיאים בכל סוגי הכישוף ועבודה זרה.

במקרה שלא נמצאו מועמדים שעונים על כל הדרישות לתפקיד של איש סנהדרין, בחרו את אלה שהיו הכי קרובים לדרישות. בכל מקרה, אנשי סנהדרין היו חכמים גדולים.

תחקור העדים על ידי הסנהדרין היה מתבצע בשיטות מתוחכמות מאד וחלק מהן גם מתוארות בדפי הגמרא השונים. הפושע היה צריך להיות מאוד חכם ומתוחכם בכדי להצליח לעבור את תחקור הסנהדרין מבלי שיתגלו כל השקרים ששיקר.

דוגמה לאיש סנהדרין: כולנו מכירים את מרדכי היהודי ממגילת אסתר, שבזכות ידיעותיו בשפות, הצליח להבין את מזימתם של בגתן ותרש להרעיל את אחשוורוש. הם דיברו בניהם ליד מרדכי וכלל לא שיערו בנפשם שיש אדם שמבין את שפתם (הם דיברו ביניהם בשפה טרְסִית). "אמר רבי יוחנן בגתן ותרש שני טרסיים הוו והיו מספרין בלשון טורסי ואומרים מיום שבאת זו לא ראינו שינה בעינינו בא ונטיל ארס בספל כדי שימות והן לא היו יודעין כי מרדכי מיושבי לשכת הגזית היה והיה יודע בשבעים לשון" (גמרא, מסכת מגילה, דף י"ג עמוד ב')

פחד משבועת שקר

כחלק מתהליך המשפט, העדים נדרשו להישבע שבועות שונות בפני הדיינים. שבועת שקר הייתה מביאה קללה על האדם, אנשים רבים היו נרתעים לכן מלפשוע ולשקר בבית הדין.

זהירותם של הדיינים בבתי המשפט

"ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו

וגיהנם פתוחה לו מתחתיו " גמרא, סנהדרין, עמוד ז, דף א.

בתקופת המקדש: כל דיין בבית משפט התייחס לעבודתו בחרדת קודש ונזהר מאוד מטעויות. כל פסק דין היה לאחר שהדיין עבר על חומר הראיות היטב. אם היה צורך, הדיינים ירדו לשטח כדי להבין טוב יותר את המצב.

שופטים מקומיים (אין עיוות דין)

בזמנינו, משפט בין שני אנשים נמשך בממוצע במשך מספר שנים, השופט לא מכיר באופן אישי אף אחד מהצדדים, ובמקרה הטוב הוא מצליח לקרוא רק חלקים מחומר הראיות.

לעומת זאת, בזמן שבית המקדש היה קיים הצדק היה נעשה בצורה שכזו:

בכל מקום ומקום היו ממנים שרי עשרות (לכל עשרה יהודים היה ממונה אחד שהיה אמור לפתור את הסכסוכים ביניהם), שרי חמישים (אם שרי העשרות התקשו בדין, פנו לשרי החמישים), שרי מאות ושרי אלפים. כלומר, כל סכסוך היה מטופל באופן מיידי, כל עוד הוא קטן, ברמה המקומית על ידי אנשי המקום שמכירים את הקהילה. במקרים נדירים שבהם ערכה

משפטית נמוכה לא הייתה מסוגלת לטפל בסוגיה, הנושא היה מועבר לערכה גבוהה יותר. בימי שני וחמישי היה בית הדין מתכנס בערים הגדולות ודן את המקרים שהופנו אליו. פסק הדין היה מיידי. התורה גם דנה בהרחבה על אופן אכיפתו של פסק הדיינים, ולדוגמא: מאיזה סוג של רכוש (המפסיד) יש לגבות את פסק דין הדיינים. אם המפסיד היה מסרב לקיים את פסק הדין (ונניח שהיה מצליח באופן מיוחד להעלים את כל רכושו), המנגנון היעיל ביותר לטיפול בו היה על ידי לחץ חברתי, ובמקרים קיצוניים על ידי חרם. באופן שכזה, לא היה צריך משפט נוסף מול הוצאה לפועל ועיוותי דין נוספים שלאחר סיום המשפט.

פושע קטן היה נשאר פושע קטן

לא היו בתי כלא. פושע קטן היה נשאר גם להבא פושע קטן. הוא לא היה מקבל השתלמות בכל סוגי הפשע בבתי הכלא וכפי שקורה לצערנו היום. עבור רוצחים בשוגג היו ערי מקלט, לשם נמלטו הרוצחים ונשארו שם לפי התנאים שקבעה התורה. פושע שלא היה לו איך לשלם את הכסף שהדיינים קבעו במשפט, היה מוכר את השדות שלו. אם לא היו לו שדות, היה עליו למכור או למשכן את רכושו. גנב שנתפס ולא היה ביכולתו לשלם את הגניבה- היה נמכר לעבד.

דיני עבד עברי פורטו בפרק אחר בספר הזה. כעיקרון, הגנב היה נמכר לאדם שומר מצוות. על האדון היה מוטל לטפל בו ובמשפחתו (אשתו וילדיו) בצורה הטובה ביותר. לאחר שבע שנים העבד היה משתחרר ואדוניו היה מספק לו מתנות מרכושו (צאן, בקר, יין) כדי שיוכל להתחיל את חייו מחדש. שיקום אמיתי ומלא. במשך כל השנים האלה הגנב היה לומד להכיר את הדרך הישרה והמשתלמת. הוא היה זוכה להכיר בית יהודי חם ואוהב, ומבין שלימוד תורה מביאה אותו לחיים טובים יותר.

הגמרא מספרת על כמה פושעים גדולים וראשי כנופיות שחזרו בתשובה והפכו להיות מגדולי הדור. למשל, ריש לקיש (היה ראש כנופיית פושעים, ועקב פגישה עם רבי יוחנן חזר בתשובה והפך לאחד מגדולי האמוראים) ורבי עקיבא (ששנא "דתיים" עד כדי כך שנהג לומר "מי ייתן לי תלמיד חכם ואשכנו כחמור" והפך לאחד מגדולי התנאים ומהרוגי המלכות). אומנם במקרים האלה חזרתם בתשובה לא הייתה עקב "שיקום" כאסיר, אך תנאי הסביבה אפשרו גם לפושע גדול להיות מגדולי הדור.

איך מצפים למשיח כשרואים: עשירים גדולים מול עניים מרודים ופשיטות רגל

בתקופת המקדש, לא ניתן היה להגיע לפערים כה גדולים בין עניים לעשירים כפי שקיים בזמנינו. הדבר נבע ממנגנון חברתי צודק שמתייחס לעניים ומטפל בהם, עוזר לאלו שעומדים לרדת מנכסיהם ומשקם את אלו שכבר נפלו:

שמיטת קרקעות

בכל יובל שנים (50 שנים), כל האדמות היו חוזרות לבעליהן המקוריים. מעין איפוס כללי, והתחלה שווה לכולם, וגם כמסר כללי לכל עם ישראל ששום דבר לא שייך לנו, אלא הכול שייך לקב"ה: "כי לי הארץ".

מעשר כספים ומתנות עניים

כל יהודי היה מפריש לצדקה עשירית מכלל כל הרווחים וההכנסות שלו (הלכה זו נוהגת גם בזמנינו). מעבר לזה היו מתנות עניים של לקט, שכחה ופאה. כלומר, כאשר היהודי קצר את תבואתו, הוא דאג

להשאיר מהתבואה לעניים.

הלוואות ללא ריבית

לפי דין תורה, יהודי המלווה כסף ליהודי אחר, אינו גובה שום ריבית על ההלוואה. אפילו לא מה שנראה "כאבק ריבית". יהודי שנקלע לקשיים זמניים, קיבל מאחיו הלוואה כדי לסדר את ענייניו. לא הייתה ריבית קצוצה ולא שוק אפור ולא עמלות בנקים. התורה מחמירה מאוד עם מי שמלווה בריבית ועונשו חמור. כמו כן, התורה מבטיחה: ש"המלוה ברבית נכסיו מתמוטטין" (גמרא, בבא מציעא, דף ע"א, עמוד א).

יהודי שנקלע לקשיים

"וְכִי-יָמוּךְ אָחִיךָ, וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ--וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ, גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ" (ויקרא, כ"ה, ל"ה). חובה על כל יהודי לסייע ליהודי אחר שנקלע לקשיים. לעזור לו פעם אחר פעם ללא מגבלה, אפילו אם הוא שונאו הגדול ביותר. יהודי שרואה חמור של שונאו רובץ תחת המשא, עליו לעזור לו. אם הוא מוצא אבדה ששייכת ליהודי אחר, חובה עליו לקחת את האבדה ולנסות לאתר את בעליה ולהחזירה לו.

יהודי שפשט רגל

״כִּי-יָמוּךְ אָחִיךָ, וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ--וּבָא גֹאֲלוֹ, הַקָּרֹב אֵלָיו, וְגָאַל, אֵת מִמְכַּר אָחִיו.״ (ויקרא, כ״ה, כ״ה). יהודי שנאלץ עקב קשיים למכור את שדהו, לא היה נעזב לנפשו. קרובי משפחתו היו נחלצים לעזרתו וגואלים את השדה ובכך הוא היה יכול לשוב לביתו. בכל מקרה - גם אם לא היו לו גואלים - השדה היה חוזר לרשותו בשנת היובל.

איך מצפים למשיח כשרואים: עוני, קשיי פרנסה

בנוסף לכל המנגנונים החברתיים מתקופת המקדש שהגנו על העניים, הרי שגם עצם קיומו של בית המקדש הביא ברכה לכל. האדמה הייתה נותנת יבול בשפע, הרבה יותר מכל מקום אחר בעולם. אדמת ארץ ישראל היא אדמה מבורכת, וכשקדושת השכינה הייתה שורה בתוכנו, הפירות היו משובחים, גדולים ובכמויות רבות.

ברכה בכל, ופרנסה בשפע

את גודל השפע שהיה בארץ ישראל נוכל ללמוד מהמאמר הבא: "היה מעשה שאמר ר' יהודא לבנו בסיכנין עלה והביא לנו גרוגרות (של תאנים) מן החביות עלה והושיט ידו ומצאה של דבש. אמר לו: אבא של דבש הוא. אמר לו: השקע ידך ואת מעלה גרוגרות... מעשה שאמר רבי יוסי לבנו בציפורן עלה והביא לנו גרוגרות מן החביות עלה והושיט ידו ומצאה של דבש. אמר לו: אבא של דבש הוא. אמר לו: השקע ידך ואת מעלה גרוגרות" (גמרא, מסכת פאה, דף ל"ג, עמוד א').

כלומר: התאנים היו כה טובים ובשלים עד שהדבש שזב מהם מלא את כל החבית.

השפע היה כל כך רב עד שגם לאדם הפשוט ביותר היו כמויות עצומות של יבול. במדרש איכה רבתי א' מסופר שבימי צדקיהו, האדמה הייתה פורייה מאין כמוה ביחס לכל ארצות הגויים אשר סביבותיה. אנשי לודקיא שלחו פעם את אחד מבני עירם עם אלף אלפי זוזים (סכום עתק) לקנות שמן לאנשי העיר. הוא פגש ביהודי פשוט שעבד בשדה, וחשב שהוא עני. לבסוף אותו "עני" מכר לו כמות שמן גדולה פי כמה מסכום הכסף שהביא, והתלווה אליו ללודקיה כדי לקבל את יתרת התשלום. כלומר, היבול של היהודי ה"עני" בישראל היה בכמויות כאלו שהספיקו אפילו לעיר שלמה.

מים בשפע, גשמים בעיתם ואין אסונות טבע

כשבית המקדש היה קיים ועם ישראל עשה את רצון ה', לא היו שנים ללא גשמים, לא היו: פגעי טבע, מכות קור או צרות אחרות. כל איש ואיש ראה ברכה רבה בעמלו.

בפעם יחידה בשנה – ביום הכיפורים - היה הכהן הגדול נכנס לקודש הקדשים. בדרכו לשם הוא היה מתפלל תפילה מיוחדת על עם ישראל.

"עד שהוא מגיע לבין שתי הפרוכות המבדילות בין הקודש ובין קודש הקודשים... ומתפלל תפילה קצרה... שלא להבעית את ישראל" מסכת יומא, פרק ה' משנה א.

בגמרא (במסכת יומא, נ"ג, עמוד ב) מציינים מה הייתה תפילתו (תורגם מארמית): "יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו שתהא שנה זו גשומה, ואם שחונה - תהא גשומה". בהמשך, הגמרא מציינת שתפילתו כללה גם בקשה ש"לא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה (כלומר, לא יסור שבט משבט יהודה), ולא יהיו עמך ישראל צריכין לפרנס זה מזה, ולא תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים."

הכהן הגדול היה צריך לבקש מהקב"ה שלא יישמע לתפילתם של עוברי דרכים (אנשים שהגשם מפריע להם

בדרכם והם מתפללים שהוא יפסק). כמה לימוד אפשר ללמוד מהדבר הזה! אפילו עובר דרכים פשוט, יכול להתפלל לבורא העולם שיעצור את הגשמים, והקב״ה שומע לכל תפילה ותפילה! ואלמלא בקשתו המיוחדת של כהן הגדול, ביום הכיפורים, כשהוא נמצא בקודש הקודשים פעם אחת ויחידה בשנה ולזמן קצר ביותר, עוברי הדרכים יכלו אכן למנוע את הגשמים.

איך מצפים למשיח כשרואים: מנהיגים לא ראויים לעם

כשאנחנו בוחנים את המנהיגים של הדור הזה, אפשר למצוא נקודות רבות הדורשות שיפור. עיקר הבעיה כיום היא באופן בחירת המנהיגים.

על פי אילו תכונות נבחרים המנהיגים היום

מבלי לקבוע עדיפות, אפשר לציין את התכונות הבאות כבעלות השפעה רבה על סיכויי מנהיג להיבחר היום:

מראה חיצוני, רהיטות דיבור, ״אלילים״ (של קולנוע/מוזיקה/ספורט/טלנובלות...), שליטה על

מקורות כוח (תקשורת ומימון בחירות).

מנהיגי היום הם לא בהכרח בעלי ידע ממשי בהיסטוריה (אפילו לא של העם שלהם), הם נשענים בעיקר על דעתם של המומחים שסובבים אותם והחלטותיהם מושפעות מסקרי פופולאריות. לעיתים קרובות הם מקבלים החלטות שאינן לטובת המדינה, לא לטווח הקצר ולא לטווח הרחוק, על סמך פרמטרים לא ענייניים כגון: סקרים, שרידות פנימית במפלגה, רצון למצוא חן בעיני "אנשי השפעה" (תקשורת, גופים שממממנים אותם ואת מפלגתם).

מהן התכונות הנדרשות למנהיגים – על פי התורה

על פי היהדות, ההשפעה של מראה חיצוני או רהיטות הדיבור על בחירת מנהיג הינה שולית ביותר. למשל: משה רבנו היה מגמגם. התכונות שנדרשות ממנהיג הן אחרות לחלוטין.

ענוה: ביטול עצמי גמור. אדם ענו לא בא לידי כעס, הוא סלחן, וותרן, הוא אינו מקפיד על אלה שפעם אחר

פעם מתלוננים כנגדו ופוגעים בו. כתוצאה מכך: כל החלטותיו שקולות ונכונות. התורה מעידה על משה רבנו שהוא היה ענו מכל אדם, למרות שעם ישראל התנהגו לעיתים בצורה לא טובה כלפיו, הוא לא כעס עליהם, אלא המשיך לשרת אותם בכל כוחו.

חוכמה: בקיאות בתורה ובהלכה. ספר התורה היה מלווה את מנהיגי ישראל לכל מקום, ובכל זמן פנוי הם קראו בו. כשהקב"ה אמר לשלמה המלך שהוא יכול לבקש ממנו כל בקשה שירצה, הוא ביקש רק חוכמה כדי שיוכל לדון את עם ישראל בצדק.

"וירא בסבלותם": חיבור מושלם לעם ולבעיותיו. למשל, משה רבנו, גם כשהיה נסיך שגדל בארמון, הרגיש הזדהות מוחלטת עם כל העם. דאגה לפרט. כשהשה עזב את העדר, משה לקח אותו על כתפיו.

תכונת "הנני!": מסירות נפש. "וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹקִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה--וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי" (שמות ג, ד) רש"י אומר על המילה הנני: " כך היא ענייתם של חסידים, לשון ענוה הוא ולשון זימון". כלומר, מתוך הענווה, הוא מבטל את עצמו לחלוטין ונכון ומזומן בכל

רגע לעשות במסירות נפש את כל הצריך למען הכלל.

עומד בניסיונות: גם כאשר המנהיג עובר ניסיונות קשים, הוא נשאר נאמן לאמונתו בבורא העולם ולשליחותו. הוא לא משנה את דעותיו לפי סקרי דעת קהל ומזג האוויר. המנהיג מסוגל לעשות את הדבר הנכון גם אם הוא בניגוד לנורמה.

הכרת ההיסטוריה של עם ישראל: ידיעה של כל מה שקרה לעם ישראל בפרטי פרטים. מנהיג על פי התורה מבסס את החלטותיו על פי אירועים דומים שקרו בהיסטוריה של עם ישראל. הוא יודע ללמוד מטעויות העבר.

מחובר אל העם: מנהיגי ישראל היו מקבלים קהל, שופטים אותם במקרה של סכסוכים, פותרים להם בעיות. דוד המלך היה מקבל קהל מוקדם בבוקר, שלמה היה מטפל בסכסוכים. משה רבנו היה מקבל את האנשים שהיו להם שאלות - בכל יום במשך שעות (כשעם ישראל יצאו ממצרים הם מנו שש מאות אלף גברים מעל גיל עשרים – כלומר כמה מילוני אנשים נשים וטף שבכל סכסוך ועניין פנו אל משה. רק מאוחר

יותר מינה משה, על פי עצת יתרו ובהסכמת הקב״ה, שרי אלפים ושרי מאות שהקלו עליו במקצת מהמשא הכבד).

ממעטים בתענוגות ובשכר: דוד המלך נהג לישון מספר דקות בלבד ביום " רבי זירא אמר עד חצות לילה היה מתנמנם כסוס מכאן ואילך היה מתגבר כארי" (גמרא, ברכות, דף ג', עמוד ב). שמואל הנביא ומשה רבנו אמרו לעם ישראל (כל אחד בנפרד), שגם בזמן שהם "נסעו בתפקיד" לטיפול בצורכי הציבור, לא לקחו את החמור מהציבור, אלא השתמשו בחמור של עצמם.

חוש צדק מוחלט: משה רבנו הגן גם על היהודי מפני המצרי, וגם על בנות יתרו (שהיה גוי וכומר לעבודה זרה) בזמן שהוא ביקר במדיין. הוא פעל למען הצדק גם למען גויים וגם כאשר הסכסוך לא היה נוגע אליו כלל.

עם בוא הגאולה, תחזור בע״ה, המנהיגות של בית דוד למקומה.

איך מצפים למשיח כשרואים: חינוך גרוע והישגים נמוכים של ילדינו בלימודים

מכוחו הסגולי של בית המקדש, נפתחו כל שערי החוכמה. כל לימוד, ובפרט לימוד תורה, היה ברמה הגבוהה ביותר. בית המקדש מהווה מעין שער דו-כיווני לשמים.

שלמה זכה לחוכמה מופלאה מכוחו של בית המקדש. גם כל עם ישראל זכו לחוכמה מכוח בית המקדש. שפע ברכה, שפע חיים, שפע שלום – שלום בעולם מכוח המקדש, שפע אהבה מהמקדש.

הגמרא ומדרשי איכה רבתי מביאים דוגמאות רבות על חוכמתם הרבה של ילדי ירושלים. מתוארים גם מספר מקרים בהם החכמים שבאנשי יוון (שנחשבו אז לחכמי העולם) הגיעו לירושלים בכדי לבזות את היהודים, אולם הם נוכחו לראות שאפילו ילדי ירושלים יותר חכמים מהם. מקור החוכמה נבע מלימוד התורה ומזיכוך הגוף והנפש בשל קיום בית המקדש.

נסו לדמיין את ילדיכם איך שבגיל צעיר הם כבר בקיאים כמעט בכל חוכמות העולם. מי שבקיא בתורה ובגמרא ובשאר מקורות החוכמה היהודית, בקיא בכל תחומי החיים: מחקר בעלי חיים, אסטרונומיה, חשבון,

חוקי הטבע, הטבע האנושי ועוד. לא במקרה היועצים הבכירים של המלכים בזמן העולם העתיק היו יהודים **שלמדו רק תורה**.

גם שונאי ישראל, כמו נבוכדנצר, ידעו שהחוכמה מצויה רק אצל עם ישראל. נבוכדנצר, ששלט כבר על חלק גדול מהעולם, לא מצא בכל ממלכתו האדירה חכמים כמו היהודים. הוא לקח ארבעה ילדים צעירים יהודים (דניאל, חנניה, מישאל ועזריה) והם הפכו להיות היועצים הבכירים ביותר שלו - בכל עניין ועניין. כל הידע של נערים האלה היה מהתורה בלבד. גם הילדים שלנו יכולים להיות עם חוכמה כזאת.

איך מצפים למשיח כשרואים: פושעים ואומות העולם שמתנכלים אלינו

בבית המקדש שררה קדושה עצומה. כל המבקרים בבית המקדש היו עולים במעלות הרוחניות מכוחה של קדושה זו. מלבד זאת, בכל יום הוקרבו בבית המקדש קורבנות שנועדו לטהר את עם ישראל.

חוויית הכניסה לבית המקדש (יוסף משיתא)

הקדושה בתוך בית המקדש הייתה כה רבה, עד שכניסה אחת בלבד הייתה גורמת לעיתים לרשע גמור שיהפוך להיות צדיק. מסופר בבראשית רבא (דפוס וילנה, תולדות, פרשה סה כב):

"יוסף משיתא - מה הוא? בשעה שביקשו שונאים (רומאים) ליכנס להר הבית, אמרו: יכנס תחילה אחד מהם (יהודי מישראל). אמרו לו: הכנס, ומה שתוציא משם - שלך הוא. נכנס והוציא מנורה של זהב. אמרו לו: אין דרכו של הדיוט להשתמש בו; הכנס שנית, ומה שתוציא עכשָׁו שלך הוא. סרב. נתנו לו פטור ממכס שלש שנים - ולא קבל. אמר: לא די שהכעסתי לאלוקי פעם אחת, אכעיסנו פעם שניה? ומה עשו לו, נתנוהו בחמור של חרשים, והיו מנסרים בו, והיה מצווח ואומר: ווי, אוי, אוי, שהכעסתי לבוראי!".

התקופה היא רגע לפני חורבן בית המקדש השני. הרומאים עצמם פחדו עדיין להיכנס למקדש, הם לקחו את יוסף משיתא - יהודי חוטא ופושע, ובקשו ממנו שייכנס תחילה למקדש ובתמורה - כל מה שיוציא משם

יהיה שלו. לאחר שיוסף משיתא נכנס והוציא את מנורת הזהב, אמרו לו הרומאים שהמנורה אינה מתאימה לשימוש בעבור אנשים רגילים, הם הציעו לו להיכנס פעם נוספת ומה שיוציא יהיה שלו. הוא סירב להיכנס. לא עזר גם השוחד שהם הציעו לו. כאשר הרומאים ניסרו את גופו פרוסות פרוסות, הוא לא זעק על כאביו הנוראים אלא זעק: "אוי לי שהכעסתי לבוראי!". עד כדי כך הייתה חזקה עוצמת החוויה של הביקור בבית המקדש. היא הפכה את הפושע הגדול לצדיק בעל דרגה. בהמשך המדרש מסופר שיוסף משיתא זכה להיכנס לגן עדן ("יש הקונה את עולמו בשעה אחת").

הקורבנות של עם ישראל ושל אומות העולם

"כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים". בית המקדש שימש כמרכז של תפילה והודיה לקב"ה וכמקום של הקרבת קרבנות - בעבור עם ישראל ואומות העולם.

בכל יום הוקרבו בבית המקדש קורבנות התמיד, אחד בבוקר והשני בערב. קרבנות אלו נועדו לכפר על חטאי כל עם ישראל, הקורבן של הבוקר טיהר את העם

מחטאי הלילה והתמיד של בין הערביים טיהר את העם מהחטאים של היום.

בשבתות, בחגים ובראשי חודשים הוקרבו בנוסף לקורבן התמיד, גם קורבנות הציבור המוספים.

מלבד זאת, הקריב כל יהודי מעצמו קורבנות: אם כתודה ואם ככפרה על חטאים שחטא בשגגה.

בשלושת הרגלים עלו לבית המקדש כל בית ישראל, על נשיהם וילדיהם בערב חג הפסח הקריבו את קורבן הפסח בחצר החיצונית של בית המקדש. ירושלים כולה הייתה פותחת שעריה, וכל בית יהודי היה פתוח כדי לקלוט את עולי הרגל. כולם אירחו את כולם ומעולם לא אמר איש "צר לי המקום".

בבית המקדש הייתה גם שירת הלווים. שירתם הנפלאה הייתה מלווה בכלי זמר ונגינה. הניגונים היו חודרים ללב ומעלים את השומעים למעלות קדושה. יש שאומרים שבכל שיר מוצלח בזמנינו (עברי או לועזי) יש ניצוץ משירת הלויים שהוא הגורם ליופיו ולהצלחתו. השירה הייתה כה מענגת, עד כי כל השומע היה מגיע

לשמחה עצומה בלב.

כשאנשים נמצאים בשמחה כה גדולה, עם אהבה ואחווה הדדית, עם אווירה של קדושה, וקורבנות שמטהרים את הגוף והנשמה, במצב נפלא שכזה - אנשים רחוקים מעשיית רע זה לזה.

אומות העולם:

מלכי שבעים אומות העולם הביאו גם הם את קרבנותיהם לבית המקדש. הם ידעו שהקרבת הקורבנות מביאה לאומתם שפע של ברכה, שלום ושגשוג. כל מלכי העולם הגיעו ללמוד את חוכמת התורה מפי המלך שלמה.

לצערנו, אומות העולם אינם מכירים היום במעלת עם ישראל כבעבר. על עם ישראל להתחיל להסביר לגויים בצורה ברורה מהו תפקידנו למען בניית **עולם טוב יותר לאנושות כולה**. הגויים מכירים היטב את נבואות אחרית הימים של שלום עולמי ו"לא ישא גוי אל גוי חרב", אך הם זקוקים להסבר מפורט ומלווה בתיאור ההיסטורי של תולדות האנושות. אם נצליח להאיר את עיניהם, שמרגע שעם ישראל יתקבץ חזרה בארצו, זה

יביא לשפע גדול לעולם כולו ולסוף וקץ לצרות, הם ירוצו ויבנו במו ידיהם כל אבן ואבן בירושלים ובשאר אדמת ישראל.

זה יכול לחסוך לנו (בעיקר, להם) את ייסורי מלחמת גוג ומגוג.

איך מצפים למשיח כשרואים: לשון הרע בכל מקום

לשון הרע הוא אחד מהחוליים הגדולים של הדור. כוחו של עם ישראל הוא בפיו, וכאשר יהודי פוגע בפיו, הוא מקלקל לעצמו ולכל עם ישראל. בתקופת המקדש, כל מי שדיבר לשון הרע והיה ממשיך בכך גם לאחר שהזהירוהו – היה מקבל צרעת. ישנם סוגים שונים של צרעת, כל סוג של צרעת היה בא על עוון שונה. המצורעים הורחקו ממחנה ישראל וישבו לבד, ולא אפשרו לאיש להתקרב אליהם.

איך מצפים למשיח: כשרואים מלחמות

בתקופת שלמה, ירושלים הייתה עיר הצדק – כל סכסוכי העולם היו נפתרים בירושלים.

בגדי החושן של הכהן הגדול הכילו את ה"אורים והתומים". החושן הכיל שנים עשר אבנים, אבן לכל שבט מישראל. כאשר היו מפנים שאלה לכהן גדול, היו זוהרים חלק מהאותיות של שמות השבטים, הכהן הגדול, ידע לצרף ברוח הקודש את האותיות שזהרו לסדר הנכון, וכך הגיע לתשובה הנכונה לשאלה.

האורים ותומים היו אמצעי להעברת תשובות מה'. מלכי ישראל היו נועצים לפני כל מלחמה באורים ותומים. כשהתשובה הייתה לצאת למלחמה, לא היה ספק בניצחוננו. אם התשובה הייתה שלילית, ידעו לטקס עצות כיצד להימנע מהמלחמה.

צבא המלחמה היה מורכב מחיילים נקיים וטהורים

מחטא (ומי שלא חטא, הוא חסין בשעת הקרב). ארון ה' הלך לפני המחנה, ובראש הצבא היה מנהיג העם. המלחמה נוהלה על ידי השם, "ה' יילחם לכם", וצבא האויב היה ניגף לפני ישראל גם במקרים בהם צבא האויב היה בסדרי גודל יותר גדול מצבא ישראל.

איך מצפים למשיח כשרואים: בלבול רב ויש הרבה שאלות ללא מענה

הסיבה העיקרית לבלבול נובע מחוסר ידיעת התורה. כשהעם כולו, קטנים כגדולים, בקיאים בתורה; כאשר הסנהדרין והנביאים מבארים כל קושייה - יש מענה לכל השאלות, כולל שאלות מכל תחומי החיים, טבע ומדע.

אילו בית המקדש היה קיים, היינו רואים שינוי גדול מאוד לטובה בכל תחום מחיינו.

כך צריך לראות את המציאות.

כל האמור עד כה הוא ביחס לבית המקדש בלבד. בימי

המשיח יהיו התרחשויות רבות נוספות לטובה שהן הרבה מעבר לבניית בית המקדש השלישי: ירושלים תתנשא בראש, נהרות יצאו מגן עדן, העולם כולו ייכנס למצב רוחני גבוה. איך אפשר לדעת כל זה ולא לצפות בכיליון עיניים לביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו, אמן.

מה יקרה בימי המשיח?

יש תסריטים שונים לגבי מה שיקרה בימי המשיח.

אולם העיקר הוא מה אנחנו יכולים לעשות היום, וממה יש להימנע.

המסקנה הוודאית היא שכדאי להגיע לימי המשיח עם ידע בתורה.

מלחמת גוג ומגוג

רבים מעם ישראל חוששים מימות המשיח בשל הנבואות על מלחמת גוג ומגוג.

כל מהותה של מלחמת גוג ומגוג היא כדי לבחון את אמונתנו בבורא העולם: האם אנו סמוכים עליו ובוטחים בו, או שמא אנו חוששים מהמלחמה ואיננו רוצים באמת את ביאת המשיח.

הפחד מפני מלחמת גוג ומגוג מונע מאחדים מאתנו לרצות באמת את ביאת המשיח. זה סוד כוחה של "מלחמת גוג ומגוג". הרי אם יש בנו אמונה בבורא העולם, אזי גם כשאנחנו עומדים מול הים והמצרים מאחרינו, אנחנו יודעים שהוא יעשה לנו נס. הנס יכול להיות לפי הטבע או כנגד הטבע. לא ייפלא מהקב"ה שום דבר. גם אם אדם ייפצע או ימות חלילה, הקב"ה יכול להחיותו ולרפא אותו. כשהקב"ה שומר עליך ואתה בוטח בו, אתה מוגן.

היו הרבה מקרים של מלחמות בתולדות עם ישראל בעבר הרחוק ובעבר הקרוב שראינו בהם את השגחת הקב"ה. כל רצונו שנאמין בו. מרגע שנאמין בו, יתקיים: " ה', יִלָּחֵם לָכֶם; וְאַתֶּם, תַּחֲרִשׁוּן" (שמות י"ד, י"ד).

למשל, בתקופת המלך חזקיה, יצא סנחריב עם צבא עצום של מיליוני חיילים למלחמה מול עם ישראל (היו

לו 185,000 ראשי גייסות). חזקיה נכנס לבית המקדש והתפלל לקב״ה:

״וַיִּתְפַּלֵּל חִזְקִיָּהוּ לִפְנֵי ה׳, וַיֹּאמַר, ה׳ אֱלֹקי יִשְׂרָאֵל יֹשֵׁב הַכְּרֻבִים, אַתָּה-הוּא הָאֱלֹקִים לְבַדְּךָ לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ; אַתָּה עָשִׂיתָ, אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ...הוֹשִׁיעֵנוּ נָא מִיָּדוֹ; וְיֵדְעוּ כָּל-מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ, כִּי אַתָּה ה׳ אֱלֹקִים לְבַדְּךָ.״ מלאכים ב, י״ט, ט״ו-י״ט.

כתוצאה מתפילתו של חזקיה צבאו של סנחריב הושמד כליל בצורת נס על ידי מלאך השם.

״וַיְהִי, בַּלַּיְלָה הַהוּא, וַיֵּצֵא מַלְאַךְ ה׳ וַיַּךְ בְּמַחֲנֵה אַשּׁוּר, מֵאָה שְׁמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אָלֶף; וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר, וְהִנֵּה כֻלָּם פְּגָרִים מֵתִים״ מלאכים ב, י״ט, ל״ה.

אסור לפחד ממלחמת גוג ומגוג, ואסור להפחיד אחרים. אסור להגיד: ״אוי ואבוי לנו ממה שצפוי...״.

לא לשכוח שהיצר פועל בשטח הדמיון בלבד. כל מטרתו להפחיד אותנו מלעשות דברים בכיוון החיובי.

הידיעה הזאת מנטרלת את כל כוחה של ״מלחמת גוג ומגוג״, ממש כפי שלמדנו איך לנטרל את ״שיטת הקוסם״ בפרק של המלחמה ביצר.

איך מביאים את המשיח?

"כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו מעלין עליו כאילו הוא החריבו" ירושלמי יומא פרק א' הלכה א.

מה אנחנו לומדים מכך?

יש בידינו אפשרות מעשית להביא את המשיח.

כעת ננסה לענות על השאלה מה עלינו לעשות כדי להביא אותו.

האנשים המובחרים שבמובחרים

הגמרא (מסכת גיטין דף נ"ו, עמודים א-ב) מספרת שכאשר אספניינוס צר עם צבאו על ירושלים (קודם חורבן בית שני) נפגש עימו רבי יוחנן בן זכאי וביקש שלשה דברים: את יבנה וחכמיה ואת שושלת דוד המלך ורופא לרבי צדוק: "אמר ליה תן לי יבנה וחכמיה ושושילתא דרבן גמליאל ואסוותא דמסיין ליה לרבי

צדוק״.

רבי צדוק צם ארבעים שנה לפני החורבן כדי למנוע את החרבת בית המקדש. כשאספניינוס ראה את רבי צדוק שהיה רזה מאוד וחלוש, שאל את רבי יוחנן למה הציל זקן זה. רבי יוחנן השיב לו: אם היו שני רבי צדוק כאלה, לא היה לך סיכוי לכבוש את ירושלים גם עם צבא גדול בהרבה.

מה אנחנו לומדים מכך?

גם שני יחידים כמו רבי צדוק יכולים להביא את הגאולה. ייתכן שאפילו אדם אחד – במידה והוא ברמה רוחנית גבוהה ביותר- יכול להביא את הגאולה. אם היחידים לא ברמה רוחנית כמו רבי צדוק, אולי צריך חמישה, או עשרה, או עשרים יחידים.

מה עושים?

- עליך לנסות להביא את הגאולה, כאילו כל העולם מונח על הכתפיים שלך בלבד. ״העולם כולו נברא בשבילי״, לכן אנסה להביא את הגאולה לעולם שבו אני חי.

- להתחבר אל אחרים שלקחו על עצמם את האחריות. לא בכדי להוריד מעצמך את האחריות, אלא מפני שההתחברות יחד נותנת כוחות, וגם מפני שאפשר ללמוד זה מזה כיצד להתמודד עם הקשיים.

כך יצטרפו אחד ועוד אחד, וכל אחד יאיר את הסביבה בה הוא חי. אנחנו על קו הסיום, עוד כמה יחידים והאור המשותף יגלה לעינינו פתאום את הפתח לגאולה. הפתח שהיה מול עינינו ממש בכל רגע ורגע, מאז ומתמיד. מספיק רק להאמין בכתוב בשורות האלה ולהתחנן אל השם שיפקח את עינינו כדי שנזכה לגאולה.

ואז יתקיים בנו בעזרת השם: "קוּמִי אוֹרִי, כִּי בָא אוֹרֵךְ; וּכְבוֹד ה', עָלַיִךְ זָרָח" (ישעיהו, ס', א')

מספר שאלות בנושא אמונה

בפרק הזה נלמד:

- הסתירה שבין בחירה חופשית לגורל
- אם היכולות שלנו שונות, על מה מקבלים שכר?
- כמה זמן קיים העולם?

הסתירה שבין בחירה חופשית לגורל

אנו לא קובעים מתי ולמי להיוולד (ע"ע כורחך אתה

נולד״), אין לנו גם שליטה לא בתכונות הפיזיות שלנו ולא באופי הבסיסי. לא תמיד אנו שולטים בסביבה אליה נקלענו. גם אם הגענו לסביבה הזאת מרצוננו, לא נוכל לדעת מי עוד יגיע לשם ומה יהיו המאורעות שיקרו שם. כלומר, יש ״גורל״ שנקבע מראש שמגביל מאוד את יכולת הבחירה שלנו בכל מצב נתון.

מצד שני, יש גם בחירה חופשית, אחרת, כולם היו מוכרחים לעשות את מה שנגזר עליהם – כמו רובוטים. ללא בחירה חופשית- לא היה בעולם שום ממד של אמונה, רגשות, השגיות, גאווה ועוד.

התורה מצווה אותנו לבחור בעשיית הטוב: ״ וְשָׂמַרְתָּ אֶת-חֻקָּיו וְאֶת-מִצְוֹתָיו, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם, אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ, וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ--וּלְמַעַן תַּאֲרִיךְ יָמִים עַל-הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר ה׳ אֱלֹקֶיךָ נֹתֵן לְךָ כָּל-הַיָּמִים״ (דברים, ד׳, כ״ה). כלומר, יש לנו בחירה חופשית בכל רגע מה לעשות.

איך פותרים את הסתירה שבין גורל קבוע מראש לבין הבחירה החופשית?

תשובה: בכל רגע נתון האדם יכול לפעול לפי בחירתו החופשית מתוך מספר האפשרויות **המוגבל** שהגורל

העמיד לרשותו. כפי שאומר ר' יהודה הלוי: "מוצא הוא את רצונו חופשי במעשים האפשריים לו. ירצה – יעשם, לא ירצה – ייָמנע מעשותם." (הכוזרי, כ)

גורל פרטי וגורל של עם ישראל

מעבר לגורל הפרטי (ולהשגחה הפרטית) יש גם גורל של אומה שלמה (השגחה כללית). לעם ישראל יש תפקיד חשוב בהקשר לתיקון העולם. גם כאן יש את השילוב של הגורל והבחירה החופשית לפי העיקרון הבא:

ברמת מאקרו הכול נקבע מראש. אולם את התפקיד להגיע אל אותה תוצאה שנקבעה מראש הטילו על הרבה יחידים (יהודים) בעלי זכות בחירה מוחלטת. אם יחיד מסוים לא יבצע את המוטל עליו, יהודי אחר יעשה את העבודה במקומו. עם ישראל יגיע בכל מקרה אל ייעודו וגורלו הסופי, אולם הבחירה היא ביד כל אדם לקבוע עד כמה תהא תרומתו הפרטית לייעוד זה. במגילת אסתר, כאשר אסתר אמרה למרדכי שהיא חוששת ללכת לאחשוורוש ולבקש ממנו לבטל את גזירת המן, ענה לה מרדכי:

"אַל-תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ, לְהִמָּלֵט בֵּית-הַמֶּלֶךְ מִכָּל-הַיְּהוּדִים. כִּי אִם-הַחֲרֵשׁ תַּחֲרִישִׁי, בָּעֵת הַזֹּאת--רֶוַח וְהַצָּלָה יַעֲמוֹד לַיְּהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר, וְאַתְּ וּבֵית-אָבִיךְ תֹּאבֵדוּ; וּמִי

יוֹדֵעַ--אִם-לְעֵת כָּזֹאת, הִגַּעַתְּ לַמַּלְכוּת ״ אסתר, ד׳, י״ג-י״ד.

כלומר, אם אסתר לא תעשה את המוטל עליה תגיע ההצלה ממקום אחר. בחירה של יחידים לא יכולה להשפיע על גורלו של העם. במקרה קיצוני שאין בנמצא אף לא יהודי אחד שיעשה את המעשה שצריך לעשות, הקב״ה מביא למקום סוג אחר של אנשים (גויים), כדי לוודא שהתוצאה הרצויה שנקבעה מראש - מושגת.

ממילא הכול נקבע מראש, אז למה להתאמץ?

יש ששואלים: הרי לכל אדם ואדם נקבע כמה הוא ירוויח במשך השנה, מתי ייוולד ומתי ימות, וכן כל שאר הדברים שנקבעו עבורו מראש. אז מדוע להתאמץ? אולי עדיף לשבת ולא לעשות כלום.

כאשר אדם נמצא במצב של סכנה הוא יכול לבחור באחת מבין שני האפשרויות: או לא לעשות כלום (כי ממילא יש גורל הידוע מראש), או שלא יפחד משום דבר ויכניס את עצמו אפילו למקום סכנה (מתוך מחשבה שבורא העולם יציל אותו מהכול). שתי ההחלטות האלה אינן נכונות. מי שיושב ולא עושה כלום, בעצם

הופך את עצמו לרובוט. המציאות היום-יומית גם מוכיחה לו שכאשר יש שריפה, צריך לברוח מהמקום. כלומר, יש משמעות למעשים שלנו. מצד שני, מי שקופץ לתוך האש מתוך אמונה שהשם יציל אותו, עובר על מצווה מפורשת בתורה שציווה עליו אותו בורא-עולם שהוא בוטח בו ("לא תנסו את ה' אלקיכם" דברים ו' ט"ז).

מסקנה: יש בחירה חופשית. מצד שני, אפשרויות הבחירה נקבעו מראש (נקבע מראש מה המבחר, ויש בחירה חופשית לבחור מתוך המבחר הקיים). האדם חייב לבחור בכל רגע בדבר הנכון, להיות פעיל ולהשתמש בזכות הבחירה החופשית שניתנה לו ולהציל את עצמו ממקום סכנה.

"אמר רבי יצחק, יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין" (מסכת ראש השנה דף טז,א). כלומר, גם לאחר שיש גזר דין ונקבע לכל אדם כמה ירוויח וכמה יחיה וכדומה, עדיין אפשר לשנות את הדין לטובה על ידי תפילה וצעקה (וגם צדקה)!

אם היכולות שלנו שונות, על מה

מקבלים שכר?

נתוני פתיחה של האנשים שונים זה מזה (יכולת שכלית, בריאות, עושר, הורים חכמים, נכות ,עוני וכדומה). לאדם שנולד עם נתוני פתיחה קשים יהיה מאד קשה להתמודד עם ההישגים של חברו שבורך בכל הברכות. האם מראש נקבע לו שהוא יקבל פחות שכר?

השכר שמקבל האדם מאת הבורא יתברך הוא על הדרך – כלומר, על הבחירות שהוא עושה בכל רגע ורגע ולא לפי ההישג שאליו הגיע. יכול להיות יהודי פשוט שהשכר שהוא יקבל על התמודדותו היום-יומית יהיה הרבה יותר גדול משכרו של אדם שהגיע לתפקיד רם ונכבד, שעושה בכל יום מעשים טובים רבים.

אנו איננו יודעים לקבוע את גודל השכר של כל מצווה, קלה כחמורה. לכן, יש להשתדל לקיים גם את המצוות הקטנות, גם את אלו שהאדם דש אותם בעקביו.

חשוב לציין שכאשר אדם עולה במעלות התורה, אזי גם הדרישות ממנו עולות (הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה), ההתמודדות שלו קשה יותר ויש משקל רב להחלטותיו. מכאן המסקנה שבכל מקרה עדיף

ללמוד תורה. מלבד זה, הידע בתורה מרחיק את האדם מהרע ומקרבו אל הטוב, וחייו הרבה יותר שלווים וטובים – נוחל גן עדן בחייו.

כמה זמן קיים העולם?

תרגיל מתמטי: בשנת אפס אנחנו מתחילים עם זוג, גבר ואישה.

ננסה לחשב על פי פרמטרים הידועים לנו על ציר הזמן, מה יהיה מספרם של כל האנשים – כל שנה.

בהתחשב ב: מספר לידות ממוצע בשנה לאוכלוסיה, מחלות, מלחמות, מגיפות, שנות פוריות גבר/אישה, מספר רווקים ורווקות, מספר שנות חיים בכל דור,...

אפשר לעשות גם תרגיל הפוך:

אם ניקח את מספר האוכלוסייה בעולם בימינו ונלך אחורה בזמן, לפי כל תחשיב הגיוני שנעשה, נגיע למסקנה שזמן בריאת העולם מתאים למה שכתוב בתורה.

אם יגידו הספקנים שקשה מאוד לאמוד את מספר המתים במלחמות והמגפות וכדומה, אפשר לקחת כבסיס את הנתונים הקיימים בספרי ההיסטוריה מאז שהדברים תועדו ומהם להשליך על העבר. בתחשיב בגדול, המספרים לא יכולים לטעות בהרבה.

נניח שהמספרים שנקבל אכן יהיו מתאימים עם הכתוב בתורה על בריאת העולם, אולם הספקנים עדיין יסבירו שהדבר נובע מכך שהעולם הקדום נחרב לחלוטין והכול החל מחדש (בתאריך של בריאת העולם לפי התורה). עלינו להבין, שצריכה להיות איזה שהיא סיבה לחורבן העולם, צריך להיות תיעוד ורישום כל שהוא של הדבר. הרי הם טוענים שה״אסון״ קרה לפני פחות מששת אלפים שנה, זה דבר שחייב להשאיר את רישומו גם בדורנו זה, או לפחות להיות מתועד בכתבי עת עתיקים. איפה היא כל האוכלוסייה שהתרבתה לשיטתם במשך מיליארדי שנים?

מספר שאלות בנושא עבודת השם

בפרק הזה נלמד:

- בנוגע לזמן הדרוש לתפילות וניצולו
- תפילות שבין אדם למקום (לבורא העולם)
- למה יש גם חפים מפשע שסובלים
- למה יש התעוררות בנושא רוחניות
- בנוגע לקושי שבקיום מצוות

למה צריך לבזבז זמן על תפילות

ופעולות טקסיות?

להבנת התשובה לשאלה הזאת, אתן דוגמה בנושא אכילה:

ככל שיותר חושים משתתפים בפעולת האכילה, כך ההנאה מהאוכל רבה יותר. לאדם עיוור קשה מאוד ליהנות מאוכל. מי שהאף שלו סתום פחות נהנה מהטעם של האוכל. הצליל הפריך של האוכל לעיתים מהנה יותר מהאוכל עצמו. אדם רעב שלא תמיד יש לו מה לאכול ייהנה הרבה יותר ממי שהמקרר שלו מלא. אדם שמודע לכמות הטרחה בהכנת האוכל (או שבעצמו מאוד טרח בהכנת המאכל) ייהנה יותר ממי שרק רואה את המוצר המוגמר.

כשמברכים על האוכל מוסיפים את החוש הרם מכולם: כוח המחשבה והכוונה. נסביר זאת על ידי תיאור ההבדלים שבין אכילה סתמית ללא ברכה, לבין אכילה בדרך היהודית.

דברים האופייניים לאכילה סתמית: אתה רואה את האוכל, בוחן אותו בצורה מהירה ומייד מתחיל לאכול.

במרבית המקרים, אם ישימו לפניך משהו שנראה טעים, אתה תאכל ממנו גם אם הנך שבע. לאחר סעודה דשנה, אתה תאכל את הקינוח למרות שכבר שבעת. האכילה יכולה להיות בעמידה, בישיבה או תוך כדי הליכה. יש כאלה שאוכלים אפילו תוך כדי פעולה אחרת (צפייה בטלוויזיה או תוך כדי נהיגה). לפני האכילה אתה פחות מתעניין "מה הם מרכיבי המזון שאני אוכל" ויותר מתעניין ב"האם זה טעים יותר". אמנם ייתכן שתתעניין גם במרכיבים הבריאותיים של המזון, אך מקורות המידע שלך בנושא יהיו ממחקרים של בעלי אינטרסים והם יסתרו זה את זה. גם כשתדע מה נחשב בריא, עדיין תמשיך לאכול את מה שנחשב ללא בריא, כי זה טעים לך. בשל צורת ההבחנה הזאת, תאכל בדרך כלל יותר מצורכי גופך – דבר שיביא אותך לידי משקל יתר או לחוליי גוף אחרים. לעיתים תגיע לאכילה גסה ממש (אם יש מאכלים מפתים לרוב סביבך) – עד שלא תוכל להכניס שום מאכל נוסף לפיך מרוב שאכלת. לאחר שסיימת לאכול, אינך מודה לאף אחד ואתה עובר לעיסוקך הבא. במקרה הקיצוני, אכילה כזאת דומה לאכילת בהמה.

דברים האופייניים לאכילה יהודית: יהודי שבא לאכול, מברר תחילה **מה** המאכל שעומד מולו, מהם מרכיבי האוכל והאם הם טובים לאכילה (על פי

הכללים שקבעה התורה), מהי הברכה המתאימה ביותר. הוא מודה במחשבתו לבורא העולם על שזימן לו את המאכל הזה. הוא נוטל את ידיו (מעבר לניקיון הפיזי, יש בנטילת ידיים גם טיהור רוחני) ומתיישב במקום הראוי ביותר שמוצא, אם המקום לא נראה נקי או שיש ריח לא טוב, הוא אינו אוכל שם. הוא מתכוון בתפילתו ומברך מתוך שמחה לבורא העולם. הוא אינו אוכל אכילה גסה, אלא אוכל במידה "צַדִּיק אֹכֵל לְשֹׂבַע נַפְשׁוֹ; וּבֶטֶן רְשָׁעִים תֶּחְסָר" (משלי יג כה). לאחר סיום האכילה, בוחן היהודי מהי הברכה האחרונה המתאימה למה שאכל. אם הארוחה הייתה עם עוד שני יהודים, הם מצטרפים יחד ומברכים ברכת המזון על ידי זימון. אם היו שם עשרה יהודים, הם מזמנים יחד והברכה הופכת להיות יותר נעלה. בברכת המזון מתייחס היהודי למכלול האופנים בהם הקב"ה מטיב אתנו והוא מתמלא שמחה על כך. יהודי מתייחס לשולחן האוכל כאל מזבח ואל האוכל כהקרבת קורבן לפני השם. בשל הברָכה, האוכל מקבל קדושה. כשם שהחלק הפיזי של האוכל מחיה את הגוף הפיזי כך החלק הרוחני שבאוכל מחייה את החלק הרוחני שבאדם. כעת, אחרי שהגוף שבע, היהודי אומר דברי חוכמה על השולחן, מתוך התורה או מדברי חכמי ישראל. כך מסתיימת אכילה של יהודי. הוא גם שמר על בריאות גופו, סיפק מזון גם לחלק הרוחני שבו וגם

למד עוד דבר חוכמה.

באכילה מסוג זה יש הנאה גדולה ועצומה, הרבה יותר מאשר מהאכילה מהסוג הראשון. היטיב להסביר זאת רבי יהודה הלוי בספרו "הכוזרי":

"(יג) אמר החבר: ומה שמרבה נעימות בחיי החסיד ומחזקה ומוסיף הנאה על הנאתו הוא חובת הברכות שהוא חייב לברך על כל מה שהוא מוצא בעולם ועל כל המוצא אותו בעולם:

(יד) אמר הכוזרי: **הייתכן הדבר והרי הברכות טרחה נוספת הן**:

(טו) אמר החבר: האין האדם השלם ראוי לכך שיאמר עליו כי הוא מרגיש בהנאה שבמאכלו ובמשתהו יותר מן הילד או מן הבהמה כשם שלבהמה ראוי ליחס את ההנאה יותר מאשר לצמח אם כי הצמח מקבל מזון בכל עת:

(טז) אמר הכוזרי: אמנם כן בגלל היתרון שיש לו לאדם בתחושה ובהכרה בשעת ההנאה, כי **השִׂפְוֹר אשר בשעת שְׂכרותו** הובאו לפניו כל הדברים שהוא מתאווה אליהם ואכל ושתה ושמע ניגונים ונמצא בחברת רעיו וחשוקתו מחבקתו, אִלו סֵפֶר לו על כל זה **לאחר שנתפכח** היה מצטער על כך והיה חושב כל זה להפסד ולא לשכר הואיל וההנאות ההן לא באו לידו כשהוא במצב של

הכרה מלאה ותחושה שלמה:

(יז) אמר החבר: לעומת זה **ההכנה להנאה וההבחנה בה והמחשבה אל העדרה לפני בואה כל אלה כופלות את ההנאה וזוהי אחת מתועלות הברכות** לכל מי שקבל עליו לקיימן בכוונה ובשלמות כי הן מביאות לנפש האדם את ההבחנה במין ההנאה ומולידות את ההרגשה בצורך להודות עליה למי שנתנה לאחר שהיה האדם חושש להעדרה ואז תגדל השמחה על הנאה זו. כך אתה מברך "שהחינו וקיימנו" שהרי אתה רואה את עצמך מזומן למוּת ונמצאת מודה על היותך חי עוד ורואה זאת כזכייה ויקל בעיניך החולי ואף המוות בבואו בזמנו, כי בעשותך חשבון נפשך מצאת כי ממשאך ומתנך עם אלוהיך יצאת ברווח, שהרי לפי טבעך ראוי אתה כי יעדר כל טוב ממך כי עפר אתה. אך האלוה היטיב עמך ונתן לך חיים והנאה ועל אלה אתה מודה ובבוא השעה כי יִטָלם ממך תודֶה ותאמר "ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מברך", וכך תמָצא נהנה כל ימי חייך ומי שלא קבל עליו דרך זו חשב את הנאתו לא להנאה אנושית כי אם להנאה בהמית בדומה להנאת השכור שהזכרנו למעלה. "

לסיכום: על ידי התפילות והברכות אנו יוצקים תוכן ומשמעות בכל פעולה ופעולה שלנו. הפעולות

ה״טקסיות״ מגבירות למעשה את ההנאה מחיינו.

למה במקום ללכת לבית הכנסת, לא לעשות משהו ״מועיל״ יותר?

כשהאדם מודע למעשיו ולמה שקורה סביבו, עבודתו בכל התחומים נעשית יעילה יותר, והרושם שהוא משאיר אחריו בעולם הינו חיובי יותר. כשהאדם עובד את השם, הוא במסלול מתמיד של עלייה. עלייה בידע, עלייה בהבנת דרכי פעולת העולם ונפש האדם, עלייה ברוחניות ועוד. התפילה היא מיסודות עבודת ה׳ כיוון שהיא מהווה **נקודת חיבור לבורא העולם**. תפילה בציבור, בייחוד במקום קדוש כמו בית כנסת או בבית המקדש, יוצר קשר חזק בין המתפלל לבורא העולם. זה מפגש ישיר עם מלך מלכי המלאכים. אם היית חי במדינה שיש בה מלך, והמלך היה מזמין אותך פעם בשנה לבקר בארמון המלך ולהיפגש אתו, היית מתמלא התרגשות ומתכנן חודשים מראש מה לבקש ממנו. המַלאכים יכולים לִפנות רק בזמנים מוקצבים ונדירים לבורא העולם ולהתפלל אליו. ואילו אנחנו, קיבלנו בחסדי השם את הזכות לפנות אליו בכל יום. זאת זכות שכולה התגלות של החסד של הקב״ה. כשאדם לומד

להשתמש בזכות הזאת, **הוא מקבל כלי לשיפור חייו וחיי כל היקרים לליבו**. בתפילה אפשר לבקש על פרנסה, זיווג, בריאות, זרע של קיימא, עושר, אושר, פתרון לשאלות ובעצם כל מה שרוצים. מי שיש בו אמונה תמימה, נענה בתפילותיו. איך אפשר לוותר על זכות כזאת? איזו פעולה "מועילה" יותר לחיינו יותר מכך?

למה צריך את כל המצוות שבינינו לבין הקב"ה

רבים האומרים: מספיק שתהיה אדם טוב. אני מבין למה צריך לעשות מצוות שבין אדם לחברו. זה יוצר חברה טובה ובריאה יותר. אבל, למה לטרוח ולעשות מצוות שבין האדם למקום? ממילא הקב"ה לא מושפע מעבודתנו. הוא מעל לכל זה. בשביל מה אני צריך להתפלל לקיר, להניח תפילין, או ללבוש טלית, וכל שאר המצוות?

"ר' חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַשְׁיָא אוֹמֵר: רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְזַכּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל, לְפִיכָךְ הִרְבָּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת"

(מכות כ״ג ע״ב)

תשובה: לכל מצווה ומצווה יש שורש רוחני גבוה. תרי״ג (613) המצוות מתחלקות לרמ״ח (248) מצוות עשה כנגד מספר איברי האדם, ו- שס״ה (365) מצוות לא תעשה, כנגד מספר הגידים שבאדם. אשתדל לתת, בעזרת השם, נימוק נוסף לקיום מצוות שבין האדם למקום, שאינו קשור לתורת הסוד:

מתוך תרי״ג המצוות שעל כל יהודי לקיים, חמש מאות מצוות הן בין האדם למקום. גם בשני לוחות הברית עם עשרת הדברות, הלוח הימני מכיל ציוויים בתחום שבין אדם למקום (גם מצוות כיבוד אב ואם שייכת ללוח הימני, כי הוריו שותפים של הקב״ה בבריאתו). הלוח השמאלי לעומת זאת, מכיל ציוויים בתחום שבין אדם לחברו, כמו לא תגנוב, לא תרצח ולא תחמוד.

הקב״ה הוא מעבר ליכולת הקליטה האנושית. מצד שני, הוא נתן לנו, ברחמיו הרבים, את היכולת לפנות אליו באופן ישיר, להתחבר להנהגתו ועל ידי כך לקבל את כל מבוקשנו. אבל קשה מאד להתחבר למושג שבלתי אפשרי להבינו בחושינו, אז מה עושים?

אם לא היו מצוות שבין אדם למקום, היה ממש בלתי אפשרי לבן אנוש לפנות אל בורא העולם, כי בחיי היום-יום של אדם (שאינו מחובר אל השם) אין שום דבר שיכריח אותו להיזכר בו והשכחה הולכת וגדלה. הקב"ה, לא זקוק לא לתפילות שלנו ולא למצוות שנעשה. הוא נתן לנו את המצוות בכדי שנוכל לדמיין דרכם - בחושים הגשמיים- את הנהגתו ועל ידי כך לעלות במעלות הקדושה. אתה קם בבוקר, אתה מודה לו שהחזיר לך את הנשמה, אתה מודה לו על שפקח את עיניך ומאפשר לך ללכת זקוף, אתה מודה לו על האוכל, הבריאות, הפרנסה, על היכולת להתפלל אליו ועוד. בעצם על כל צעד ושעל אתה מתפלל אליו ומזכיר את שמו ("שיוויתי ה' לנגדי תמיד"), ומנסה לקיים את מצוותיו. למרות כל זאת, עדיין קשה מאוד להבין את האלוקות. אלמלא מצוות שבין אדם למקום, לא היה לנו סיכוי לקיים "שיוויתי ה' לנגדי תמיד". ננסה להסביר זאת על ידי משל:

המשל: "מסעו של בן המלך"

למלך אחד היו כמה בנים, והוא רצה לבחון איזה מהבנים יהיה ראוי להיות מלך. לכן, ממש בגיל צעיר, הוא היה נשלח לבדו למדינה רחוקה מעבר לים. כדי להגן עליהם, הכין המלך עבור כל בן ובן צבא של

חיילים ומשרתים שתפקידם היה לעקוב בסתר אחרי הילד מבלי שיוכל לראותם. לכל משלחת ומשלחת היה תפקיד: החיילים - לשמור עליו, אנשי האוצר - לדאוג שתהיה לבן המלך "הקצבה חודשית", אנשי חינוך - לחנכו ולהענישו בעונש הראוי בכל פעם שיסור מהדרך הישרה. אך למרות כל הדברים הללו, המלך עדיין לא היה רגוע, הוא רצה גם לראות את בנו בכל רגע ורגע. לכן, הוא שיגר עם כל משלחת גם צלמים עם מצלמות נסתרות ומשוכללות שצילמו את הילד והקליטו אותו, ושלחו את הסרט באמצעות הלוויין בשידור חי אל ארמון המלך.

לפני שהמלך היה משלח את הבן לדרכו הוא היה אומר לו: בני, אתה עדיין מאוד צעיר ומהר מאוד תשכח אותי ואת העובדה שהנך בן מלך. יבואו עליך צרות וקשיים, ותצטרך להתמודד אתם. דע לך, בני האהוב, שאני שולח אִתך שני מלווים צמודים, אחד מהם כל עצותיו יהיו לרעתך, אך טעם החטאים שיציע לך לעשות יהיו מתוקים מדבש בטווח הקצר, ומרים וקשים בטווח הארוך. והשני כל עצותיו יהיו לטובתך, אך תוכל לראות את הטובה שתצמח לך מעצותיו רק אחרי שתחזור לארמון. מלבדם, אני משגר אתך משלחת גדולה שכל תפקידם הוא לשרת אותך. אתה לא תראה אותם, אבל תרגיש את נוכחותם דרך מה שקורה

סביבך. לא משנה במה תעסוק - פרנסתך השנתית מוקצבת מראש. מעל לכל, אסור לך לשכוח שאני רואה ושומע אותך כל הזמן. אל תשכח זאת לרגע. המקום אליו אני שולח אותך מלא באנשים רעים וסכנות. בלי העזרה שלי אין לך סיכוי לשרוד שם לבדך. לכן, בכל פעם שתרצה, קרא אלי ותגיד: "אבא, אני זקוק לעזרה", או "אבא, אני זקוק לעצה טובה", ואני מייד אתן את הפקודה המתאימה שימלאו את כל משאלות לבך. **עליך רק לזכור שאני לידך**. בכדי שלא תשכח אותי, הכנתי כבר מראש רשימת משימות שאני מטיל עליך, וחובה עליך לקיימן בכל יום ויום. למשל: כשאתה קם בבוקר, חובה עליך להתחיל את היום ולהגיד "בוקר טוב אבא!" אפילו שאני לא לידך. בצורה שכזו לא תשכח שאני רואה ושומע אותך כל הזמן. המשימות האלה יזכירו לך בכל רגע שאני לידך וכך לא תשכח אותי. חוץ מזה, כל מעשיך מוקלטים ונשמרים בארמון, וכשתחזור אעניק לך טובות רבות על כל פעם שזכרת אותי או שעשית מעשה חסד.

כל המשימות, חוכמות החיים, העצות איך להינצל מצרות ותכסיסי המלוכה, כתובים בספר הזה שאני נותן לך. למד אותו היטב ועשה בדקדקנות כל מה שכתוב בו.

כעת, בני היקר והאהוב, מלבד מהמשימות השוטפות, יש לך משימה נוספת, אישית, שעליך למלא במסע הזה

שלך. עליך לגלות לבד מהי משימתך הזאת, ולאחר שתסיימה, אבקש מהשומרים שיחזירו אותך לארמון. כשתחזור, נסתכל יחד על סרט המסע שלך, ואם תהיה ראוי, אמנה אותך למלך.

בזה אחר זה שילח המלך את כל בניו הצעירים למסע, עקב אחריהם מרחוק ובחן כיצד הם מתקדמים במשימותיהם. חלק מהילדים שכחו מהר את אביהם, ועם הזמן הפסיקו לפנות אליו. הם קיבלו כדבר מובן מאליו את העובדה שצבא שלם של משרתים פועלים סביבם, וחשבו שזה מגיע להם. כאשר הגיעו עליהם קשיים הם לא ידעו כיצד להתמודד. אך היה בן אחד שבכל רגע קיים את המצוות שבינו לבין אביו. הילד הזה מעולם לא שכח את אביו ובכל צרה ובעיה פנה מייד בתחינות אל אביו שיציל אותו. היו רגעים בהם הוא חטא. כי איך יוכל ילד הדומה ליתום להיות חשוף לכל הרשע שסביבו ולא לחטוא? אך גם ברגעים שחטא, ונענש על ידי המחנכים, לא שכח את אביו. הוא ידע לתקן את העוול שגרם כתוצאה מחטאו ואף ידע מתי הושלם התיקון. הבן הלך מחיל אל חיל ולבסוף השלים גם את משימתו האישית בצורה מלאה וטובה. לאחר שהוחזר לארמון, אביו חיבקו ונישקו והיה גאה בו מאוד. הם צפו יחד בסרט של חייו, צחקו והתרגשו בקטעים המרגשים ובכו יחד כשראו אותו סובל. כשראו

בסרט את חטאיו של הבן היה המלך מתבונן ורואה איך שלמרות החטא, בנו התנהג טוב ביחס לכל הסובבים אותו, והוא אף תיקן את מעשיו. לבסוף, המלך עשה סעודה גדולה והמליך את בנו הזה למלך.

עד כאן המשל. והנמשל ברור. הקב״ה שולח אותנו לעולם הזה, שהוא עולם חומרי וקשה, עם סכנות וניסיונות ויצר הרע שמנסה להחטיא אותנו. הוא נותן בנו יצר טוב ותורה כדי להתמודד עם כל קשיי העולם ועם היצר הרע. מי שמקיים את המצוות, כולל המצוות שבין האדם למקום, זוכר וחש את הקב״ה בכל רגע, והקב״ה שומע לתפילותיו וממלא כל משאלות ליבו לטובה. בסיום משימותינו בעולם הזה, נותן לנו הקב״ה רוב טובות בעולם הבא.

איך הקב״ה מאפשר לפעמים סבל לאנשים חפים מפשע?

קשה מאוד לראות משפחה שלמה נמחקת על ידי תאונת דרכים. לפעמים מגלים שהנהרגים היו אנשי

חסד, שעל פי מה שנראה לעין לא מגיע להם "עונש" כה כבד מידי בורא העולם. עוד יותר קשה להבין מה אשמים תינוקות שלא חטאו? לפעמים יש שני אחים. האחד מתנהג כפושע ואילו השני ממש צדיק בכל מעשיו, והנה, האח "הפושע" חי חיים טובים ונוחים ודווקא האח השני סובל "יסורי איוב. זה נושא מאוד טעון מבחינה רגשית. במצבים כאלה קשה מאוד להביא נימוקים המבוססים על ההיגיון בלבד. כשילדה בת חמש מאבדת באחת את אחיה והוריה, שום נימוק הגיוני לא ירגיע, לא אותה, ולא את הסבים והסבתות.

מספר ימים לפני השלמת העריכה של הספר הזה, הלכה לעולמה, בישוב בו אני מתגורר, ילדה בת שלוש ושבעה חודשים בשם סיון. ילדה בת שלוש ושבעה חודשים שלא חטאה. ילדה קטנה שבמשך חייה הקצרים נלחמה בעוז, באופטימיות ובכוחות נפש אל אנושיים במחלה הנוראה. התורה אוסרת עלינו לעשות חשבון שמיים. אסור לבוא בתלונה אל בורא העולם "למה לקחת אותה?". אך כשהכאב רב, מחפשים תשובה. הרבה מאוד ספרים נכתבו על הנושא של "צדיק ורע לו, רשע וטוב לו". אשתדל בעזרת השם, להוסיף גם את זווית הראייה שלי. אני מתפלל אל בורא העולם שדבריי לא יפגעו באף אחד, אלא, להפך, להקל במעט את הכאב.

הנשמה יורדת לעולם כדי לבצע "תיקון". יש אנשים שחיים עד גיל מופלג, אולם הרושם שהם משאירים אחריהם בעולם הוא מועט מאשר הרושם של ילדה בת שלוש שנקטפת בדמי ימיה. אם נחזור אל סיון הקטנה, ממש סמוך ללידתה התגלתה אצלה המחלה, והיא הייתה זקוקה לתרומות דם כמעט ברמה יומית. אין מדובר בתרומת דם רגילה, התורם היה צריך לשבת ליד מכשיר במשך זמן רב, כדי להפריד את טסיות הדם - הכדוריות שאחראיות על קרישת הדם (טרומבוציטים). אלפים רבים של אנשים, בארץ ובעולם, היו שותפים באינספור מעשי חסד בהקשר לסיון הקטנה. כשבגיל שלוש בערך חיפשו עבורה תרומת מח עצם, מדינה שלמה – לרבות ערוצי הטלוויזיה והעיתונים המובילים – התגייסה להגיע ולתרום דם, כדי לבדוק התאמה של התורם למח העצם הספציפי הנדרש עבורה.

מלבד החסד האדיר שנעשה בזכותה של סיון הקטנה, עם פטירתה היא הותירה חור גדול בליבם של הוריה ובליבם של כל מי שאהב אותה. כשנותר חור ענק כזה בלב, אפשר לנצל אותו בכדי למלא אותו בתוכן, ולהגדיל את האהבה בעולם. החור הזה ממלא את

האדם אנרגיות. הוא רוצה לעשות! להנציח, לעזור לאחרים שעוברים חוויה דומה, לתרום למען הכלל. לא מעט מפעלי חסד אדירים קמו אחרי אסון אישי שעבר על מייסד המיזם.

דווקא בגלל העובדה שהאבדן והסבל כל כך טעונים מבחינה רגשית, הם מהווים נקודת זמן שבו בעל כורחנו אנחנו מרימים את ראשנו כלפי בורא השמים - גם אם בשלב הראשון אנו "צועקים", בוכים ומתלוננים.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלקינוּ ה' אֶחָד: וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלקיךָ. בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנכִי מְצַוְּךָ הַיּום עַל לְבָבֶךָ: (מתוך תפילת "שמע ישראל")

תפילת "שמע ישראל", היא התפילה שמלווה את עם ישראל לאורך כל הדורות. תוך כדי המהלך הרגיל של החיים, אנו עוטים עלינו בדרך כלל "חומות" של הגנה כדי לא להיפגע. הלב "סגור" ברוב הזמן, ורק עם אנשים קרובים אלינו, אנחנו מרשים לעצמנו לפתוח אותו. דווקא בשל כך, הקב"ה אומר לנו: "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנכִי מְצַוְּךָ הַיּום עַל לְבָבֶךָ". כלומר, לשים

את המחשבות והכוונות הטובות על הלב. לא לוותר על שום דבר. ואז, כשמגיע הרגע שבו הלב נפתח (אם זה על ידי שמחה, אהבה, או חלילה, על ידי אסון), כל מה שנמצא על הלב נכנס פנימה ועושה רושם.

עכשיו שהלב פתוח, אפשר לנצל את ההזדמנות עד תום! להתחבר אל בורא העולם ולנסות להוציא את "הטוב" שאפשר מהמצב הקשה. התפילה נשמעת היטב מלב נשבר.

לסיכום:

- קשה מאוד להתמודד עם מצב שבו קורה אסון. אך למרות זאת, לא לעשות חשבון שמים ולא לבוא בתלונות אל בורא העולם.
- לנסות לתעל את האנרגיות שנולדות מתוך הקושי, לכיוונים של עשייה למען הכלל.
- אם כבר התחברנו אל בורא העולם, גם אם בשלב הראשון זה מתוך בכי, אנחנו מחוברים אליו. הוא ימצא דרך איך להנחות אותנו הלאה שנוציא את הדבר ה"טוב" מתוך הקושי.

הערה:

בשלב העריכה הלשונית של הספר, כשהגיע העורך של הספר לעריכת הסעיף הזה, הוא כתב לי את ההערה האישית הזאת. מצאתי לנכון להביא את דבריו כאן כפי שכתב:

"הדברים שכתבת נכונים מאד ואני בהחלט חושב שהם יכולים להתקבל ולדבר אל ליבו של אדם בזמן אסון. אם תרצה, תוכל להוסיף כמה נקודות שהם יותר פועלים על ההיגיון (יש אנשים שזה יותר מדבר אליהם):

המציאות הנראית לנו אינה תמונת המציאות השלימה. ישנו עוד רובד שלם של מציאות רוחנית (העולמות העליונים, גלגולים ותיקונים), שאיננו חשים ומכירים. בחושינו אנו קולטים רק תמונה חלקית מהמציאות האמיתית. איננו יכולים "לשפוט" כביכול את הנהגת ה' כאשר אין לנו לפנינו את כל הנתונים...

יש בעניין זה משל ידוע: אורח לרגע מגיע לבית הכנסת, הוא רואה את הגבאי מחלק את העליות והכיבודים, הוא מאד מתפלא, מדוע הגבאי מכבד דווקא את

האנשים הללו ולא אחרים? הבעיה שלו שהוא אורח ואין לו את הנתונים. המתפללים הקבועים יודעים ומבינים את הסדר: למתפלל פלוני היה יום השנה לאביו, לאלמוני נולד בן וכדומה... כך הקב"ה - הוא "לוקח" את האיש הזה ואת האיש ההוא. אנו אורחים, אין לנו את הנתונים, איך נרצה להבין?

שמעתי את המשל הזה כאשר ידיד קרוב שלי נהרג בתאונת דרכים, באותה שעה זה עזר לי מאד.

נקודה נוספת: עלינו להבין שכשם שבעל חיים לא יכול להבין בן אנוש, כך, להבדיל, אנשים **אינם יכולים להבין אלוקים**. ה' הוא מעבר לכל כללי הגיון ותפיסה אנושיים. כאשר אני לא מבין את הנהגת ה', המשמעות היא, שהדברים אינם נתפסים **במערכת ההיגיון האנושית שלי**. אולם עלי להבין, שמערכת זו אינה אמורה ובנויה כלל להבין אלוקים. לכן, העובדה שאני לא מבין את הנהגת ה' אינה יכולה כלל להוות "קושיא", שהרי אין בי את המערכת הנצרכת בכדי להבינו.

נקודה אחרונה: להאמין ש"הצור **תמים** פעלו", כלומר לא רק לא לבוא בטענות, אלא להבין ש"**צורי ולא**

עולתה בו", כלומר, לדעת שהקב"ה נוהג עם האדם בשיא היושר והצדק – ה"ברוך דיין האמת"- זוהי נחמה גדולה. שמעתי סיפור נחמד בנושא זה על האדמו"ר רבי מנחם מנדל מקוצק (שהיה מפורסם בחריפותו). היה לו תלמיד, רב למדן ומופלג בתורה, שנפטרה לו בת. אותו הרב מיאן להתנחם והיה שקוע כל הזמן ביגונו ובאבלו. יום אחד אמר לו האדמו"ר, אולי תוכל לתרץ לי קושיא פלונית שיש לי בגמרא. הרב היה כאמור למדן מופלג והוא תירץ את הקושיא בטוב טעם. אמר לו האדמו"ר עכשיו לפי מה שאתה אומר יהיה קשה על רש"י. תירץ לו הרב את דברי רש"י - והוסיף ואמר פלפול עמוק בו יישב את כל שיטות המפרשים בסוגיא. אמר לו האדמו"ר: אכן יפה דרשת, אין יותר קושיות בסוגיא, הגמרא צודקת, רש"י צודק, כל המפרשים צודקים, **ומה עם הקב"ה? הוא לא צודק**?? נכנסו הדברים בלבו של הרב והתנחם על אסונו."

שאף אחד מזרע ישראל לא יגיע לניסיונות כאלה. אמן, כן יהי רצון.

מה זה "הרעב הגדול מכולם"?

"הִנֵּה יָמִים בָּאִים, נְאֻם אֲ-דֹ-נָי אלקים, וְהִשְׁלַחְתִּי רָעָב, בָּאָרֶץ: לֹא-רָעָב לַלֶּחֶם, וְלֹא-צָמָא לַמַּיִם--כִּי אִם-לִשְׁמֹעַ, אֶת דִּבְרֵי ה'" עמוס, ח' י"א.

מנבואתו של הנביא עמוס, בתוספת דברי המדרש, אנו לומדים שמכל מכות הרעב שירדו לעולם מאז בריאת העולם ועד היום (רעב בימי אברהם אבינו, רעב בימי פרעה ויוסף,...), נותר עוד רעב אחד, שיהיה הרעב הקשה מכולם – הרעב לדבר ה'.

הרעב לרוחניות! עם ישראל יתעורר ויתחיל לחפש משמעות לחיים. התהליך הזה התחיל כבר, והוא תופס תאוצה מיום אל יום.

ומייד בפסוק לאחר מכן כתוב:

"וְנָעוּ מִיָּם עַד-יָם, וּמִצָּפוֹן וְעַד-מִזְרָח; יְשׁוֹטְטוּ לְבַקֵּשׁ אֶת-דְּבַר-ה', וְלֹא יִמְצָאוּ." עמוס, ח' י"ב.

אפשר לפרש שהנבואה מתארת את האופן שבו יחפשו

האנשים את המענה ל"רעב" הגדול לרוחניות:

"וְנָעוּ מִיָּם עַד-יָם": המוני ישראל יצאו מישראל למדינות שמעבר לים לחפש רוחניות. באשרמים בהודו, בג'ונגלים של תאילנד, בדרום אמריקה, בקוטב ובכל מקום נידח שיימצאו.

"וּמִצָּפוֹן וְעַד-מִזְרָח": קל מאוד להבין היום מדוע השתמש הנביא בלשון "מצפון ועד **מזרח**" ולא "מצפון ועד **דרום**" – שהוא הֵפֶך לצפון. המזרח הרחוק הפך להיות המקום שמושך אליו המוני ישראלים. המזרח מהווה יעד כמעט אוטומטי לאחר השחרור מהשירות הצבאי- דווקא אצל אלו שאינם חובשי כיפות.

"וְלֹא יִמְצָאוּ": הם לא ימצאו, כי החוכמה היא לא מעבר לים. בסופו של תהליך הם יבינו שהמקור לכול הרוחניות שבעולם הוא מהיהדות. ממש כאן בתוך תוכנו - בלְבֵּנו.

"כִּי הַמִּצְוָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם--לֹא-נִפְלֵאת הִוא מִמְּךָ, וְלֹא רְחֹקָה הִוא.

לֹא בַשָּׁמַיִם, הִוא: לֵאמֹר, מִי יַעֲלֶה-לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ, וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ, וְנַעֲשֶׂנָּה.

וְלֹא-מֵעֵבֶר לַיָּם, הִוא: לֵאמֹר, מִי יַעֲבָר-לָנוּ אֶל-עֵבֶר הַיָּם וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ, וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ, וְנַעֲשֶׂנָּה.

כִּי-קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר, מְאֹד: בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ, לַעֲשֹׂתוֹ" (דברים, ל', י"א-י"ד)

למה יש התעוררות כה גדולה של רוחניות?

"מעשה אבות סימן לבנים"

"אמר לו הקדוש ברוך הוא [לאברהם]: שב! אתה סימן לבניך!" (בראשית רבה מח',ז')

מהעיקרון החשוב הזה אנו למדים שכל מעשה ומעשה של האב משפיע לאורך כל הדורות על זרעו אחריו. אותם מאורעות בחיי האב יחזרו בזעיר אנפין גם אצל כל אחד ואחד מצאצאיו.

אברהם אבינו הוא אבי האומה היהודית. כל מה שקרה לו קרה גם לבניו (יציאתו מארץ ישראל, ירידתו למצרים, שנות הרעב,...).

התחלנו עם השאלה מדוע יש רעב כה גדול היום לרוחניות?

התשובה נמצאת במה שקרה לאברהם אבינו: המדרש מספר שאברהם אבינו הוחבא עד גיל כשלוש במערה, כדי שהמלך נמרוד לא יהרוג אותו (כי החרטומים סיפרו לו שעליו להיזהר מהילד הזה). בתקופתו של אברהם היה כל העולם כולו בחושך מבחינה רוחנית. כשיצא אברהם אבינו לראשונה אל מחוץ למערה בלילה, החל לחקור מי ברא את העולם. תחילה הוא חשב שזה הירח והכוכבים ובמשך כל הלילה התפלל אליהם. אך כשהאיר היום, חשב שזה השמש והתפלל לשמש. כששוב החשיך, הבין שצריך לחפש במקום אחר. למחרת, ה' שלח לו את המלאך גבריאל שסיפר לו שה' הוא בורא של כל היקום. מאותו היום התפלל אברהם אבינו אל ה' בלבד.

איך הדבר מתקשר לרוחניות שבדורנו?

המערה שבה היה אברהם אבינו מסמלת את תקופת

החושך של כל אחד מעם ישראל, חושך שנובע בשל קשיי הגלות.

ברגע שאתה יוצא מהמערה הפרטית שלך, מהחושך הרוחני, ואתה מתחיל לראות את פלאי היקום, את הטבע ואת נפלאות הבריאה, נשמתך דורשת ממך לצאת כדי לחפש רוחניות. בהתחלה מוצאים את הרוחניות במקום של עובדי שמש וכוכבים, בהודו, בנפאל, משם לדרום אמריקה, משם לאלסקה וניו זילנד ואוסטרליה,...

אך לבסוף חוזרים אל המקור - היהדות.

מה הקשר שבין התעוררות הרוחניות לבין תחיית המתים?

״וַיִּקַּח תֶּרַח אֶת-אַבְרָם בְּנוֹ, וְאֶת-לוֹט בֶּן-הָרָן בֶּן-בְּנוֹ, וְאֵת שָׂרַי כַּלָּתוֹ, אֵשֶׁת אַבְרָם בְּנוֹ; וַיֵּצְאוּ אִתָּם מֵאוּר כַּשְׂדִּים, לָלֶכֶת אַרְצָה כְּנַעַן, וַיָּבֹאוּ עַד-חָרָן, וַיֵּשְׁבוּ שָׁם. וַיִּהְיוּ יְמֵי-תֶרַח, חָמֵשׁ שָׁנִים וּמָאתַיִם שָׁנָה; וַיָּמָת תֶּרַח,

בְּחָרָן" (בראשית, י"א, ל"א-ל"ב)

התורה מספרת שתרח, אביו של אברהם אבינו, מת בגיל מאתיים וחמש. אך רש"י מראה לנו שיש כאן בעיה בחישוב. הרי התורה אמרה שאברהם נולד כשתרח היה בן שבעים, ואברהם יצא מחרן כשהיה בן שבעים וחמש. אם נחבר את המספרים, נקבל שתרח היה בן מאה ארבעים וחמש שנים כשאברהם יצא מחרן. אז איך כתוב שהוא מת בגיל מאתיים וחמש?

מפרש רש"י הקדוש: "הקדים הכתוב מיתתו של תרח ליציאתו של אברם, שלא יהא הדבר מפורסם לכל, ויאמרו: לא קיים אברם את כיבוד אביו, שהניחו זקן והלך לו. לפיכך קְרָאוֹ הכתוב מת. **שהרשעים אף בחייהם קרויים מתים, והצדיקים אף במיתתם קרויים חיים.**"

לומדים אנו מכאן שהמושגים שלנו לאדם "חי" ולאדם "מת" שונים מהמושגים של התורה.

מנהג העולם לומר: אם ללב הפיזי של האדם יש דופק, הוא חי.

התורה אומרת: מה שקובע אם אדם חי זה לא פעימות הלב הפיזי, אלא פעימות "הלב הרוחני".

יש אנשים שיכולים לסכם את כל מהלך חייהם במספר משפטים מצומצם. נולדתי..., למדתי..., עבדתי..., הרווחתי כך וכך כסף, נולדו לי כך וכך ילדים, חינכתי אותם בדיוק כפי שחינכו אותי פחות או יותר,...

אדם כזה נחשב ברוב ימי חייו "מת מהלך". לא משנה איפה נמצא האדם הזה ואם הוא עם או בלי כיפה על ראשו.

חינוך הילדים זה הדבר העיקרי שמזרים "ימי חיים" לאדם. בעיקר בתקופת הילדות של הילד. אך תפקיד האב אינו מסתכם רק בכך, עליו ללמוד תורה בעצמו וללמד את בנו תורה ולהדליק בו את הלב הרוחני.

כשאתה יוצא "מהמערה" של החושך הרוחני, זה השלב הראשון של תחיית המתים האישית שלך. מבחינת היהדות זאת תחיית מתים לכל דבר. גם אם בשלב הראשון תחפש את האמת מעבר לים או באיזה כת בהודו, הלב הרוחני שלך מתעורר. ממש כפי שאברהם אבינו החל את חיפושו הרוחני. כעת, כשהתחלת לחפש, **הנשמה היהודית שלך מתעוררת** ורוצה אך ורק את

האמת. כל עוד הייתה רדומה, לא ביקשה דבר. אבל אם כבר אתה שואל שאלות ומברר איפה נמצאת הרוחניות האמיתית, היא רוצה אך ורק את האמת – התורה.

"אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם, או יהיה שם חידוש במעשה בראשית, **אלא עולם כמנהגו נוהג**." (רמב"ם הלכות מלכים פרק יב הלכה א)

אומר הרמב"ם: בימי המשיח "עולם כמנהגו נוהג" – זה מתקיים גם כיום! ימי המשיח החלו כבר. רק אלה שגילו את האמת רואים את תחיית המתים. כל שאר בני האדם, כל אחד "כמנהגו נוהג". אם גם אצלך התעוררה הנשמה ודורשת רוחניות, אתה שייך לברי המזל.

מה צריך לעשות?

להתחבר לבורא העולם. להכיר שיש לנו אבא שבשמיים, והוא היחיד, בורא כל היקום וכל אשר בו. הוא אוהב אותנו ורוצה להיטיב אתנו וכל מה שהוא מבקש מאיתנו זה רק לטובתנו. זה מה שעשה אברהם

אבינו. הכיר בה׳.

אבל קשה לעשות שינוי פתאומי וגדול, מה עושים?

פרוט בסעיף הבא.

קיום כל המצוות זה דבר חשוב, אבל איך מטפסים על הר גבוה כזה?

אם ניקח אדם שחי כל ימיו באזור שטוח, ושאינו יודע מה זה הר, ונַראה לו ה״מצדה״ מרחוק ונגיד לו שעליו לטפס על ה״הר״ הזה, הוא עלול להיבהל. ״איך אפשר לטפס על הר כזה?״. אבל כל אחד מאתנו טיפס ועלה בשביל הנחש אל המצדה, וכולנו ראינו שכשמתחילים בטיפוס, בכל רגע נתון צריך לטפס רק על עלייה קטנה. אם תוך כדי העלייה נתקלים בסלע גדול, עוקפים אותו מימין או משמאל וממשיכים. הטיפוס שהפחיד את אותו האדם הוא בעצם טיול מהנה ומלא חוויות טובות. בדרך למעלה מגלים את היופי של הבריאה, נוף מדהים ואת השבילים שסללו לנו אלה שקדמו לנו. מעבר להנאת הטיפוס יש גם את ההנאה שצפויה לנו אחרי שנגיע אל הפסגה.

זה נכון בכל תחומי החיים. כשאנו רואים משימה גדולה לבצע, לפעמים אנחנו נבהלים מה"הר" הגבוה ולא מבצעים אותה. בפועל, כשמפרקים את המשימה הגדולה לשלבים קטנים, רואים שהדבר אפשרי.

"אך בה' אל תמרודו" במדבר י"ד, ט

את הפסוק הזה אמר יהושע לעם ישראל, אחרי שחזרו המרגלים מלתור את הארץ (ויהושע היה אחד מהם. הוא וכלב בן יפונה היו היחידים מבין 12 המרגלים שלא הוציאו את דיבת הארץ). לפי הבנתי, יהושע אומר שגם אם האדם לא צדיק, ה' שומר עליו. התנאי היחיד שצריך לקיים הוא לא למרוד בה' – כלומר, שחוסר הצדיקות שלו לא ינבע ממרד בה'.

קל מאוד לעמוד בדרישה הבסיסית הנדרשת ממך לעבודת השם, שהיא **לבחור בדרך הישר**. עצם ההחלטה הזאת מספיקה. אך מכיוון שכל אדם טועה לפעמים, צריך להוסיף לזה לימוד מתמיד ולרצות לנסות לתקן את הטעויות. במילים אחרות:

- לא למרוד בה' בזדון – לא לעשות עברות בזדון.

כלומר, לבחור בדרך הישר.

- לקבוע עיתים לתורה – קֶבע זמן קבוע ללימוד. ידע מוסיף חוכמה. ללמוד על מנת לעשות יותר וכדי להימנע מטעויות.
- מנגנון לתיקון טעויות – מכיוון שאף אדם אינו יכול להימנע מעשיית עברות בשוגג, צריך: להבין שטעית (על ידי לימוד ובקרה עצמית), להצטער שטעית, לחשוב איך ניתן להימנע מהטעות בעתיד ולנסות לתקן את הבעיה שנגרמה מהמעשה הלא טוב.

ככל שתעלה במדרגות הקדושה, תוכל להוסיף בלימוד ובמצוות.

רק באמצעות קיום תמידי של מצוות שבין אדם למקום, יש לנו סיכוי לקיים "שיוויתי ה' לנגדי תמיד".

תתחיל עם מצווה קטנה. לא משנה מה. זכות המצווה הזאת יחד עם קביעת זמן קבוע ללימוד התורה תעלה אותך מעלה. כי המצווה הקטנה הזאת תחבר אותך אל הקב"ה, **ודרך הצינור הזה, דק ככל שיהיה, הוא יזרים אליך שפע של ברכה**. כל עוד יתקיימו התנאים שצוינו

(לא למרוד בה׳, עיתים לתורה ולהצטער על מעשים לא טובים), תרגיש סיוע משמים בכל מעשיך. הקב״ה ישלח לך מלאכים בצורת אנשים שתפגוש וינחה אותך צעד אחר צעד, כאָב אוהב המלמד את בנו ללכת.

״שמע ישראל״

את הקריאה ״שמע ישראל!״ שומעים בכל פעם שיהודי בצרה או במצב של סכנה, או כשהוא מרגיש התעלות ורצון להתחבר לבורא העולם. זוהי התפילה השגורה ביותר בפי כל שכבות עם ישראל מאז ומתמיד.

באחד מהניסיונות שעוברים על עם ישראל בזמן ימות המשיח, הדבר שמציל את העם הוא שעם ישראל מתאחד כולו ואומר יחד ״שמע ישראל״. יש כוח עצום באמירת ״שמע ישראל״ וקבלת עול מלכותו, אחדותו וייחודו של בורא העולם. אפשר להקדים תרופה למכה. נתחיל באמירת ״שמע״ משותפת – כל העם היהודי! מייד אחרי ה- ״שמע ישראל״ כל אחד יוכל לבקש את כל משאלות לבו מהקב״ה.

יש קבוצה שהחלה כבר במנהג הזה. ככל שנצטרף ונצרף עוד אנשים לאיחוד הזה, כוח התפילה שלנו תעלה.

כך נולד הרעיון של "שמע בחצות":

בעזרת השם, כל לילה בחצות הלילה (00:24, ללא קשר לשעון קיץ, ובנוסף לתפילת "שמע" שעל המיטה, בכל מקום שהינכם נמצאים)* לפי שעון ישראל, כל יהודי העולם - נאמר יחד:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקינוּ ה' אֶחָד!

(בלחש:) ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

* אם אינך יכול/ה להגיד את ה"שמע ישראל" בדיוק בשעה שתיים עשרה בלילה, אפשר להגיד קודם או אחר כך ולכוון שהתפילה תהיה לשעת חצות, יחד עם כל עם ישראל.

מייד אחרי אמירת "שמע ישראל" המשותפת, נאמר:

"אבינו שבשמים, כשם שהתאחדנו באמירת "שמע ישראל", יהיה רצון מלפניך שתמלא כל משאלות לבנו לטובה:"

כעת, אפשר לבקש בקשות בכל נושא שנחפוץ (רפואת חולים, זיווג, פרנסה, עילוי נשמה,...).

דמיינו לעצמכם מיליון יהודים אומרים באותו הרגע "שמע ישראל"!

אחיי ואחיותיי האהובים, הצטרפו ל"שמע בחצות" ונזכה להביא את הגאולה. אמן, כן יהי רצון.

סיכום

- הקב״ה, בחסדיו הרבים, ממלא כל בקשה שכל יהודי מבקש ממנו. צריך ללמוד איך לבקש ומה לבקש.
- מידה כנגד מידה: איך שתתנהג כלפי אחרים, יתנהגו כלפיך, וכך גם ישפטו אותך בשמים.
- איכות חיי האדם תלויה אך ורק בו. השופט של האדם יהיה הוא בעצמו (לפי כללי מידה כנגד מידה)!
- כשאדם מתנהג עם מישהו במידה מסוימת (למשל, במידת החסד), האדם השני הופך בעל כורחו להיות גם כן איש של חסד. זה נכון גם במידות הטובות וגם במידות הרעות. למשל, אדם המתאכזר למישהו, מקרין את האכזריות גם על השני.

- כשאדם אוהב מישהו, השני יתחיל גם כן לאהוב אותו.

- מי ששומר את פיו מדיבור לשון הרע, דברי שקר ומשאר דיבור לא טוב, יוכל לבקש כל בקשה שירצה מהקב״ה, **ובוודאות**, כל מה שיבקש, הקב״ה יקיים!

- גם יהודי פשוט יכול לשמור על מוצא שפתיו והקב״ה יקבל את תפילותיו. אפילו אדם שאינו מושלם בכל המידות הטובות, אם הוא בסביבה שרוב האנשים דוברי לשון הרע, והוא מתאפק מדברי לשון הרע, ייפתחו לו שערי התפילה ובקשותיו יתקבלו!

- כשאדם מספר לשון הרע על מגרעות חברו, גם למעלה מזכירין המלאכים את עוונותיו. מידה כנגד מידה.

- לא משנה לאיזו רמה הגעת, קבלת השכר הוא לפי המאמץ שהשקעת בדרך.

- לא לדבר לשון הרע. חובה ללמוד את הלכות לשון הרע (חפץ חיים, השיעור היומי). אם תדבר טובות על חברך - גם המלאכים המקטרגים ידברו עליך טובות. כוחו של יהודי

הוא בפיו (״הקול קול יעקב״). מי ששומר את פיו מלשון הרע, תפילותיו נענות ונשמר מפני עוני, כנאמר: ״בעוון לשון הרע נלקה בעניות.״ (החפץ חיים). במקרים מיוחדים לשון הרע יכול אפילו להביא למוות לדובר!

- ככל שההתגברות שלנו בעשיית המצוות תהא קשה יותר ומעל ״הטבע״ שלנו, כך גם נזכה שבקשותינו יתקבלו ״מעל הטבע״.
- הפוסל במומו פוסל: אם פסלת מישהו, חפש את החיסרון שבעצמך.
- גם במקרים שאינך מבין כלל מסוים הכתוב בתורה, עליך להאמין בלב שלם שהכלל הזה הוא נכון. כדי להבין את הכלל, עליך ללמוד יותר, ולהתחנן בפני הקב״ה שיפקח את עיניך.
- בזכות העובדה שראית מום באדם אחר, תבין שיש בך מה לתקן בעצמך, ותוך כדי תיקון עצמך נסה לעזור גם לאחר שיתקן עצמו.
- לדון כל אדם לכף זכות.
- כדי שתפילותיו ובקשותיו של אדם יתקבלו, עליו להיות **זכאי** לקבלת הפרס הזה.

- דווקא המצוות הפעוטות, לכאורה, שהאדם רגיל לדרוך עליהן עם "עקב" רגלו, הן אלה שמעלות את האדם מעקב רגלו למעלה בסולם האמונה!

- כשאדם מתכוון לעשות מצווה, מאותו הרגע, כל פעולותיו ייחשבו לו "זמן מצווה".

- אין עונש, יש מציאות. כשאדם מכניס את האצבע לתוך שקע של חשמל, הוא מתחשמל. ההתחשמלות היא לא "עונש", אלא מציאות.

- הציוויים שבתורה לא באים כעונש או כניסיון לצמצם את מרחב החופש שלנו, אלא כדי להגן עלינו, לבנות עבורנו סביבה טובה יותר ולהיטיב אתנו.

- ככל שנלמד תורה, נבין שכל המגבלות שהתורה מטילה עלינו, הופכות להיות מקור לכוחנו, ושבלעדיהן, היינו מתחננים לבורא העולם שיאפשר לנו לקיים את המגבלות האלה מרצוננו.

- אין קיזוז של המעשים הטובים מול המעשים הרעים. יש לדאוג להוציא את הרע ולהוסיף לטוב ("סור מרע עשה טוב"). הרע לא יוצא לבד

על ידי הכנסת הטוב.

- לשלמות המעשה יש חשיבות עליונה. היצר אינו יכול לשלוט בדבר שלם.
- דבר שאינו שלם יש בו ספק (ספק בגימטרייה = עמלק = 240), והיצר יודע לקחת את הספק, אפילו אם הוא קטן, ולתקוע שם יתד.
- מטרת הייסורין היא לזכך אותנו ולהביא אותנו לחיזוק אמונתנו בקב״ה. הייסורין הם לא עונש, אלא תוצאה מכך שאנחנו מתנתקים לפעמים מהקב״ה.
- מי שחוטא במזיד, מכניס את עצמו למסלול של ניתוק מהקב״ה.
- אם הייסורין הן כאלה שהאדם יכול להמשיך ללמוד תורה, אלה ייסורין מאהבה, ולהפך.
- בכל מקרה, כשבאים ייסורים על האדם, עליו לחפש לפי העיקרון של מידה כנגד מידה, במה עליו להשתפר.
- כשאנו רואים ייסורין הבאים על מישהו אחר, עלינו ללמוד מכך מוסר לעצמנו. יש סיבה לכך שהקב״ה הראה לנו את הייסורין שלו.

- אם נדע להודות לבורא העולם על הייסורין באותו מידה שאנו שמחים בקבלת מתנות מהבורא, זה סימן לעבודת השם אמיתית. זה פותח בפנינו את שערי התפילה למילוי כל בקשותינו!

- לעיתים כל התכלית של הייסורין היא להזכיר לאדם שעליו להרים את הראש ולדבר עם הבורא!

- אדם הסובל ייסורין שמתפלל על אחרים, תפילותיו מתקבלות יותר מאדם דומה שאינו בייסורין.

- הברכה של צדיק לא חלה באופן אוטומטי, אלא משמיים יזַמנו עבורך לבצע מצווה, שבזכות שתקיים אותה, תזכה שבקשתך תתמלא (בתור שכר על המצווה שקיימת).

- אם תקבל על עצמך לעשות מצוות חדשות שלא עשית עד כה, או להתחזק במצוות שאתה מקיים, ככל שהמאמץ הנדרש ממך יהיה גדול יותר, כך גם תקצר יותר את הזמן לקבלת בקשתך. לכן, כמעט תמיד אחרי שהצדיק מברך אותך, הוא מבקש ממך לקבל על עצמך מצווה חדשה שלא נהגת לעשות.

- יש קשר ישיר בין האב לבן. הבן יכול תמיד לזַכות את אביו. כלומר, בן שמתחזק בעבודת השם, הוא משמש כעין תעודת ביטוח בעבור אביו (בחיי האב וגם לאחר מותו של האב). זה נכון גם לחיוב וגם לא עלינו, לשלילה – כלומר, מעשי הבן מונעים את התשועה לאב. ולהפך!

- אין הנחות. גם הרשע יטוהר מחטאיו הקטנים ביותר, אך זה יהיה בשלבים.

- המושג "חזרה בתשובה" מתייחס לגבי כל מעשה ומעשה בנפרד!

- שלבי התשובה לפי הרמב"ם: **עזיבת החטא** – להפסיק לעשות את המעשה, **חרטה** – להצטער על המעשה, **וידוי דברים** – לפרט במילים בדיוק מה עשה ולהבין מה הייתה הטעות, **קבלה לעתיד** – לקבל על עצמו לא לחזור על הטעות.

- אם אנשים מאמינים באמת שאדם מסוים מסוגל לעשות משהו, מכוח אמונתם של המאמינים מקבל אותו האדם את הכוח והיכולת לעשות את אותו המעשה, גם אם המעשה הוא בגדר ניסים ונפלאות.

- אם **תאמין** באמונה תמימה בבורא העולם שהוא רוצה להיטיב אתך ולעשות את הדבר הכי טוב עבורך, תראה שזה אכן מה שיקרה.

- הפתרון נמצא תמיד לידינו ממש. צריך רק לפקוח את העיניים.

- האדם נקרא "עולם קטן". כל אדם צריך לחשוב כאילו כל מה שסביבו נבנה כתפאורה אך ורק עבורו, ושכאילו גורל העולם כולו מונח על כתפיו.

- אם אתה רוצה להיות מחובר אל ה', עליך לפקוח את עיניך באופן מתמיד ולהגיב לכל דבר.

- להודות לקב"ה בכל רגע ורגע. להודות לו גם על דברים ש"רעים" לך.

- אם הקב"ה מזמן לנו מצב מסוים, יש לכך סיבה. זה נכון בכל רגע ורגע. עליך לשאול את בורא העולם מה הוא מצפה ממך שתעשה עם מה שאתה רואה. כל מקרה שתתעלם ממנו, יכול לטמון בתוכו את ההזדמנות שניתנה לך מבורא עולם לזכות במצווה שתוצאתה תהיה מילוי בקשותיך.

- כדי לעבוד את השם בתמימות, עליך לראות את עצמך תמיד כחלק מהכלל, גם כשאתה מטפל בענייני עצמך.

- כאשר אדם עושה למען הכלל, הוא עושה בעצם את רצון השם שמטרתו להיטיב עם ברואיו, ולכן גם השם ימלא את רצונו.

- בטבע - אור דוחה את החושך, אך בתוכנו פנימה מידות הטוב והרע, האור והחושך, חיים יחד **זה לצד זה**, מבלי שהאור יעלים את החושך!

- אדם יכול לטפס במעלות הקדושה על ידי עשיית מעשים טובים, ובו זמנית לרדת לשפל המדרגה עם מעשיו הרעים. כלומר, אדם יכול להיות בעל מידות מאוד נעלות, ויחד עם זאת גם בעל מידות רעות מאוד.

- גם אם נראה אדם בקלקלתו, חובה עלינו להתייחס **אך ורק למעשה הספציפי שרואות עינינו**. לא להסיק מסקנות גורפות על האדם, **לא לפסול אותו**, ולא לייחס לו מעשים אחרים!

- ככל שהקדושה במקום מסוים רבה יותר, כך גם היצר נכנס לשם עם כוחות גדולים יותר.

- לנסות לדון את האדם לכף זכות. הרבה פעמים בשל העובדה שאנחנו לא רואים את התמונה המלאה, אנחנו מגיעים למסקנות לא נכונות.

- **אל תחמיר עם עצמך**: גם אם חלילה עשית מעשה לא טוב, **אל תפסיק (אפילו באותו הרגע) להמשיך לעשות את מעשיך הטובים**. אל תגיד: "ממילא חטאתי, מה יועיל לי אם אמשיך לעשות טוב".

- זכור תמיד איך אמור להיראות ה"סרט של החטאים שלך" ואל תדון אחרים לכף חובה.

- **אסור לפסול אנשים!** מותר לפסול **מעשים** רעים של אנשים.

- את החושך מגרשים על ידי הנכבדות, כי הנכבדות והחושך לא יכולים לגור יחד.

- כך פועל החושך, תחילה הוא מנסה להשפיל את האדם (בעיני עצמו או בעיני הבריות) בתחומי המותר. ולאחר שהצליח, עובר להכשילו בענייני העבירות. הרגשת נכבדות מונעת מהאדם לעבור את העבירות.

- פנייה אל הנכבדות שבאדם מביאה לידי גילוי

את הצד הטוב שבו.

- על ידי כיבוד הבריות מגיעים לנכבדות. ועל יד פזיזות והבהילות מאבדים את הנכבדות. הנכבדות זאת מידה שמתקרבים אליה בשלבים. ככל שנכבד את הבריות יותר ונתייחס לצד החיובי והטוב שבכל אדם, כך – לפי העיקרון של מידה כנגד מידה - יסתכלו גם עלינו בכבוד, ונתקדם עוד צעד ועוד צעד לכיוון הנכבדות.

- דרך נוספת להגיע לאמונה תמימה היא על ידי אהבה. אהבת עצמך, אהבת אחרים, אהבת השם.

- המהנה מכולם והיעילה מכולם, היא לעבוד את השם מתוך שמחה.

- יש לזכור שהירידות מהמצב הרוחני הגבוה נחוצות וחשובות, כי הן משמשות כבסיס לעלייה למקום גבוה יותר, וגם בכדי שבזמן הירידה נוכל להחזיק בידיהם של אלה שנמצאים למטה ולהעלותם עימנו.

- אם אתה מחובר אל בורא העולם, אתה הופך להיות חלק ממשהו אינסופי, ואז גם יכולותיך

הן אינסופיות. הדרך להתחבר אל בורא העולם הוא להרגיש בכל רגע שהוא נמצא לידך ומסתכל מה אתה עושה.

- היצר הוא כמו גנרל של צבא אויב במלחמה.
- כל תפקידו של היצר הרע הוא להסיט את האדם מדרך הישר.
- תלמד להמתיק גם את יצר הרע ולהפוך אותו לעבד שלך.
- בכל מעשה שהאדם עושה, הוא יוצר מלאכים. מעשה טוב יוצר מלאכים טובים להגנת האדם, מעשה רע יוצר מלאכי חבלה נגד האדם. מעשה לא שלם יוצר מלאך לא שלם.
- כשאדם עובר עברה, זה נובע מרוח שטות שנכנסה בו, המקור של אותה רוח שטות היא לעיתים עבירה אחרת שעשה האדם.
- בכל עשייה ועשייה שלו האדם קובע האם הוא יוצר מלאכים שיגנו עליו או שהוא מייצר "חיילים" לצבא האויב, והאם הוא בכיוון עשייה חיובי ובונה או שחלילה הוא בכיוון מטה.

- אם תגיע למצב של אהבת הזולת, לא רק שלא תאפשר למלאכי החבלה של חבריך להיכנס בך, אלא תהיה ממש כמו סלע מגן עבור כל מי שסביבך, כי כל מלאכי החבלה שייכנסו לתוכך יִשָּׂרפו באש אהבתך!

- האדם מחויב מהתורה לחנך את בניו ואת נכדיו למצוות. אם הצליח במלאכתו, כל מצווה שהם עושים מגינה גם על עושה המצווה (הבן או הנכד) וגם על האבא והסבא שלו.

- עצם **הבושה** והמודעות לעבירה זה כבר צעד גדול בהכנעת היצר.

- אם האדם נמצא בחברת אנשים לא טובים או שהוא חשוף למראות לא טובים, הוא ימשך אל דבר העברה בעל כורחו, וכל חוכמתו לא תעמוד לו.

- מספיקה אפילו מחשבה של האדם לעשות עברה וכבר "פותחין" לו. למשל, אדם שחושב במחשבתו לגנוב, מהר מאוד יזדמן לו מצב שבו הוא אכן יוכל לגנוב משהו. מצד שני, אדם החושב לעשות מעשה טוב, משמיים מזמנים לו גם את הרקע לעשיית המעשה הטוב וגם

מסייעים לו לעשות את המעשה בעצמו.

- הקב״ה שומע ונענה לתפילות כל אדם, צדיק או רשע. גם גנב שנמצא באמצע הפריצה, אם הוא נתקל בקושי ופונה מהקב״ה שיעזור לו, יקבל סיוע! אמנם בשמים ידונו אותו על מעשה הפריצה, אך לא מונעים ממנו את כוח התפילה!

- הקב״ה מעולם לא לוקח את זכות הבחירה מהאדם. גם אדם שנמצא בקדושה עליונה, יראה בכל רגע את הטוב ואת הרע, והרע יפתה אותו בכוח גדול ככוח הטוב. ״אל תאמין בעצמך עד יום מותך״ (אבות). גם האדם שהגיע למעלות גבוהות, אם לא יישמר, הוא יכול ליפול לבאר שחת.

- אם אנחנו לא עושים עברות, אין ליצר חיילים חדשים ותחמושת לפעולתו.

- כשלומדים תורה, מקבלים כלים להתמודד מול היצר. בנוסף לכך, השפעת היצר עלינו נחלשת. לכן, בכל רגע של חולשה והתנהגות לא רצויה שלנו, אם נעשה הפסקה ללימוד תורה, נחליש באופן מיידי את השפעת היצר עלינו. יש לזה גם השלכה חיובית עתידית.

- כשיש עיכוב, זה אומר שאתה בדרך הנכונה.
- ברגע שתקלוט דפוס פעולה מסוים של היצר, אתה מנטרל אותו בתחום הזה.
- **היצר פועל אך ורק בשטח הדמיון**. אין בו שום ממש! מי שיודע את זה, אינו בשליטת היצר. מצד שני, בכוחו של היצר ליצור אשליות כל כך אמיתיות, שקל לשכוח שהוא פועל אך ורק בדמיון.
- **לשכל בלבד אין שום סיכוי מול היצר**. איך מתמודדים מול היצר? על ידי לימוד תורה.
- שיטת הקוסם: אחת הטכניקות העיקריות של היצר היא למצוא חולשה מסוימת שיש באדם ולתקוף אותה פעם אחר פעם, בכל פעם עם "סיפור כיסוי" אחר. מרגע שנבין מהו השורש, בבת אחת כל הבעיות ייעלמו.
- מרגע שזיהית את השיטה של היצר, כל כוחו נעלם, והוא יחפש לתקוף אותך בזירה אחרת.
- אותו תחום שבו ניצחנו את היצר הופך להיות כ"חיל" וכ"מלאך" לימיננו במלחמתנו ביצר.
- אם אתה עוסק בעשייה ואין לך קשיים כלל,

תתחיל לדאוג. לעומת זאת אם אתה יודע בוודאות שהינך עוסק בעשייה חיובית, עליך לצפות ולחכות ליצר שיבוא ויערים קשיים. אם תַראה לו (על ידי התנהגות עקבית, רציפה ונחושה בכיוון החיובי) שאתה לא נבהל מהקשיים והם רק מחזקים אותך, הוא יעזוב אותך בבת אחת! אפשר לדבר אל היצר גם בקול רם כאל יצור דמיוני שנמצא לידנו.

- הדיבור עם הקב״ה הוא סוד פשוט וידוע שרבים לא יודעים איך להשתמש בו. מהו הסוד? לפנות אליו!

- גם האדם הפשוט ביותר, שנמצא רק בתחילת דרכו בעולם האמונה, יכול לבקש בקשות מהקב״ה. אלה שמתחילים לעשות זאת מופתעים מאוד מהמהירות בה הבקשות נענות בחיוב.

- אין תחליף יותר טוב מאשר בקשה כנה ומהלב כדי לגרום לקב״ה לרחם עלינו ולמלא את משאלות לבנו לטובה.

- אם תבקש להיות עשיר ביחס למישהו אחר, אתה מסתכן בכך שאם הוא ייהפך לעני, מצבך ידרדר אפילו ביחס להווה.

- אסור להגיד: "משמיים יטפלו בך על הדבר הרע הזה שעשית!" כי המקטרגים ירצו לדון גם אותך - לפי העיקרון של "מידה כנגד מידה".

- **יחסינו עם הקב"ה הם כיחסים שבין אב לבנו**. אם נאמין בזה, ונתנהג בהתאם לאמונה הזאת, גם אם נבקש בקשה לא מושלמת, הקב"ה ישלים אותה לטובה.

- לבקש על אחרים מה שאנחנו צריכים על עצמנו.

- **להרגיש כעבד ממש לקב"ה**. העצה הזאת שקולה כנגד שאר העצות ואף עולה עליהם בחשיבותה.

- עשה את המצוות שלא על מנת לקבל שכר, ותסמוך על בורא העולם שהוא אינו מקפח שכר שום מצווה.

- ככל שהתפילה ומזמורי תהילים יהיו שגורים יותר בפינו, כך יהיה לנו גם קל יותר לפנות לבורא בבקשות בדיבור חופשי.

- מי שקושר את עצמו (בתפילה או בכל מצב אחר) לכל עם ישראל, הוא מתחבר בעצם

לתורה ולקב״ה.

- לשמוח בהצלחתם, אושרם ועושרם של אחרים, ולכאוב את כאבם. בכך אתה הופך להיות שותף מלא לעם ישראל, וזכות עם ישראל תעמוד לך. מי שמוציא את עצמו מהכלל, ודואג רק לעצמו, חשוף לסכנות.

- התפילה צריכה להיות מתוך רצינות וכובד ראש ועל ידי שימוש בכל החושים הפיזיים והשכליים. לחוש ולדמיין שנמצאים לפני מלך העולם.

- לכל יהודי יש ייעוד. הקב״ה שלח את הנשמה שלך אל תוך הגוף שלך ואל הסביבה בה אתה נמצא בכדי שתמלא את היעוד המיוחד שהוא הכין בעבורך. עליך לפקוח את עיניך, לחפש את התפקיד שלך ולמלא אותו.

- כל עוד לא מצאת, אתה יכול לקבוע לעצמך את ״**הייעוד הכללי**״ שמתאים לכל אדם: לעשות את הטוב ביותר שאתה יכול למען הכלל, תוך שימוש בכל הכלים שהקב״ה מעמיד לרשותך בכל רגע (השכל שלך, ממון, רכוש, כישורים, אנשים שאתה מכיר...). ככל שתכיר את עצמך, תתקרב יותר לייעוד הספציפי שלך.

- יש התאמה מלאה בין הייעוד של האדם בחיים לייעוד שלו בעסקים.

- הקב״ה הראה למשה ששתי הרצועות של תפילין של ראש יוצאות מאותה נקודה. כלומר, גם הטוב וגם הרע, שניהם יוצאים ממקור טוב יחיד.

- הקב״ה אוהב אותך. לפני שהוא מעמיד אותך בניסיון, הוא נתן לך מראש את הכלים להתמודד אתו.

- בכל פעם שתעמוד בפני ניסיון, הסתכל על כל מה שמתרחש סביבך כאל תפאורה לניסיון האישי שהקב״ה מעמיד בפניך. זכור, אם הגעת לניסיון הזה, עוד לפני כן הקב״ה נתן לך את היכולת לעמוד בו.

- הוצא מהראש את כל הבעיות שאינן קשורות באופן ישיר לבעיה הספציפית מולה עליך להתמודד. כעת הבעיה שנותרה נראית קטנה יותר.

- כאשר אדם רואה רע או נתקל בקושי, זה מראה על כך שהקב״ה החליט שהוא **יכול** לבצע תיקון, לפי יכולת העבודה שלו! ככל

שהוא ישפר את היכולת שלו, הקושי מולו יעלה, עד שיעשה את התיקון בשלמות, ואז בבת-אחת הבעיה תיעלם!

- אל יאמר האדם, שהוא מתפלל כל יום ואין הוא מקבל עזרה מה'. עליו להאמין, שהקב"ה לוקח כל תפלה ותפלה שהוא מתפלל ומצרף אותה לשאר התפלות שהתפלל עד עכשיו. הקב"ה מחכה עד שיהיה שיעור שלם של תפילות.

- איך תדע אם עבודתך רצויה? אם תעשה מצוות ותקבל סיוע משמים, עבודתך רצויה. ואם כשתרצה לעשות עברות, יהיו לך עיכובים משמים, זה מלמד שאתה אהוב על הבורא

- הרבה פעמים הקב"ה מביא אותנו לידי ניסיונות רק כדי שנִזָּכר בו ונתפלל אליו.

- בכל פעם שהנך לומד דבר חדש, אתה חייב לשאול את עצמך: במה אני משתנה מחר בבוקר, עקב הלימוד הזה שלמדתי.

- הלימוד הוא כוח המניע של הנשמה. הוא הדלק שבעזרתו אנחנו מניעים את עצמנו קדימה. כדי שנוכל ללמוד, אנו חייבים לקבוע זמנים קבועים

וקשיחים ביומן. רק לימוד מתמיד מאפשר להתקדם.

- החוקים והמשפטים שהקב"ה מלמד אותנו, הם כדי להביא אותנו לידי "לעשות!". זאת לא תורה שצריך ללמוד רק "להשכלה כללית", אלא עלינו להביא לידי ביטוי מעשי את **כל** מה שלמדנו.

- חייבים לוודא שהעשייה תהיה מרובה מהלימוד.

- כשאתה הולך לעבודה, אתה הולך לעבוד את השם! עשה את עבודתך בכל יכולתך ובכל רצונך, גם כשהשכר לא מספק אותך.

- אם בכל פעם שנשמע חדשות או שנראה את החוליים של החברה, נדמיין לעצמנו איך המצב היה יכול להיות אילו בית המקדש היה קיים, הציפייה למשיח תהיה מאליה, בעוצמה רבה, מכל הלב ובכל רגע.

- הפחד מפני מלחמת גוג ומגוג מונע מאתנו לרצות באמת את ביאת המשיח. זה כל מהותה וסוד כוחה של "מלחמת גוג ומגוג". הרי אם יש בנו אמונה בבורא העולם, גם כשאנחנו עומדים

מול הים והמצרים מאחרינו, אנחנו יודעים שהוא יעשה לנו נס. הנס יכול להיות לפי הטבע או כנגד הטבע. לא יִפָּלא מהקב״ה שום דבר. גם אם אדם ייפצע או ימות חלילה, הקב״ה יכול להחיותו ולרפא אותו. כשהקב״ה שומר עליך, ואתה בוטח בו, אתה מוגן.

- אם היה עוד צדיק אחד יחד עם רבי צדוק וברמתו, יכלו למנוע את חורבן בית המקדש.
- עליך לנסות להביא את הגאולה, כאילו כל העולם מונח על הכתפיים שלך בלבד.
- האדם יכול לפעול כל רגע נתון לפי בחירתו החופשית מתוך מספר האפשרויות **המוגבל** שהגורל העמיד לרשותו. כפי שאומר ר׳ יהודה הלוי: ״מוצא הוא את רצונו חופשי במעשים האפשריים לו. ירצה – יעשם, לא ירצה – יימָנע מעשותם.״ (הכוזרי, כ)
- אם יחיד מסוים לא יבצע את המוטל עליו, יהודי אחר יעשה את העבודה במקומו.
- ״לא תנסו את ה׳ אלקיכם״ דברים ו׳ ט״ז
- השכר שמקבל האדם מאת הבורא יתברך הוא

על הדרך – כלומר, על הבחירות שהוא עושה בכל רגע ורגע ולא לפי ההישג שאליו הגיע.

- אין אנחנו יודעים לקבוע מה השכר של כל מצווה, קלה כחמורה. לכן, יש להשתדל לקיים גם את המצוות הקטנות, שהאדם דש אותם בעקביו.

- אם לא היו מצוות שבין אדם למקום, היה בלתי אפשרי לבן אנוש לפנות אל בורא העולם, כי בחיי היום-יום של אדם (שאינו מחובר אל השם) אין שום דבר שיכריח אותו להיזכר בו והשכחה הולכת וגדלה.

- רק באמצעות קיום תמידי של מצוות שבין אדם למקום, יש לנו סיכוי לקיים "שיוויתי ה' לנגדי תמיד".

- תתחיל עם מצווה קטנה. לא משנה מה. זכות המצווה הזאת יחד עם קביעת זמן קבוע ללימוד התורה תעלה אותך מעלה. כי המצווה הקטנה הזאת תחבר אותך אל הקב"ה, **ודרך הצינור הזה, דק ככל שיהיה, הוא יזרים אליך שפע של ברכה**.

- כשעושים משהו, חשוב לעשות אותו **ברציפות**.

לא להפסיק עד שמסיימים לגמרי. לא להשאיר זנבות. רק אחר כך אפשר להמשיך לפעולה הבאה.

עקרונות נוספים שלא נדונו בספר לעומק או שלא הוזכרו כלל

- מנהיג שואב את כל מהותו, כוחו והנהגתו מהקבוצה אותה הוא מנהיג. אם הוא מנהיג אדם יחיד, כל כוחו הוא מכוח אותו האדם.
- אדם שמגיע למידת ענווה ומבין שהוא עצמו לא חשוב, לא משאיר שום מקום לייצר לשלוט עליו, כי לייצר אין במה לאחוז את הנהגתו על האדם העניו!
- "כל מה שנותנים לאדם מן השמים הוא אך ורק בכדי לְזַכּוֹת ולהנחיל לאחרים, אבל לעצמו אין נותנים לו כלום!" (ר' חיים שמואלביץ', שיחות מוסר, מאמר צ"ג). אנחנו חיים בזכות אבותינו שטרחו עבורנו, ומתפקידנו לדאוג לדורות הבאים. תפקידנו גם לדאוג לאלה בדורנו, שבעוונותיהם הרבים, נותרו ריקים ממה שהנחילו להם אבותיהם, כי הם היו עסוקים מדי בלהשתמש במה שיש, במקום

להכין לאחרים.

- בדבר שלם אי-אפשר להטיל ספק.
- אותיות המילה ברך (מהמילה ברכה) הן כפולות בגימטרייה מהאות הקודמת להן. כדי לברך מישהו במידה טובה, צריך שגם במברך יהיה משהו מאותה מידה טובה. מכך נלמד, שנכון לעשות בתחילה השתדלות טבעית להשיג את מבוקשינו, ורק אחר כך לבקש שתשרה בְּרָכָה במעשה ידינו (חנן חסן).
- אדם שחושב שהגיע לשלמות, סיים בעצם את תפקידו בעולם הזה (למרות שאין כלל הכרח שהוא אכן סיים את תיקונו) ולכן הוא מסולק מהעולם.
- לעולם אל תחשוב שהגעת לשלמות. נסה תמיד לשאוף הלאה לתחנה הבאה.
- לא לעשות חשבון שמים.
- הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, רצון יראיו יעשה. אלו הם שני הדברים היחידים שבשליטת האדם: יראת שמים ובחירה חופשית מה לעשות בכל רגע.

- אם אתה רוצה שהמצב הנוכחי (הלא טוב) ישתנה בעבורך, עליך ללמוד **לוותר עליו**! הרפה מהמצב הרע הזה ואל תחזיק בו בחוזקה! כשמשה רצה להוציא את עם ישראל ממצרים, שמונים אחוזים מהעם לא רצו לצאת, והם מתו בימי החשכה. גם אחרי שיצאו, הם התלוננו שהם מתגעגעים לעבדותם במצרים. החירות האמיתית הגיעה כששכחו את מצרים ונכנסו לארץ.

- אל תלבש חליפה קרועה ומלוכלכת עם עניבה מפוארת (הרב דרסלר). כלומר, בכדי לעשות הידור במצווה מסוימת אל תעשה עברות אחרות. הדוגמאות לכך רבות: אתה מוזמן לחתונה והחתן ביקש ממך להגיע עד שעה שמונה. בהכנות לחתונה אתה כועס על הילדים, ועושה עוד כמה עברות.

- משולש החיים: יש קשר בין עסק, חיים אישיים, אמונה – אחד תורם לשני ולהפך. המשולש נמצא תמיד בשיווי משקל.

- הברכה מצויה בדבר הסמוי מן העין. עדיף לאבד כבוד אמיתי מאשר לקבל כבוד מדומה או כבוד מנופח.

- החינוך הכי טוב זה על ידי דוגמה אישית.
- אם אתה רוצה לשכנע מישהו להיכנס לתהליך קשה שקשור גם אליך, היה שותף לקושי שבתהליך, ותלך בראש. הראה לו במה אתה מתקשה, כדי שילמד ממך וילך בעקבותיך.
- הסטיות הקטנות של הורים הופכות לסטיות גדולות של הילדים.
- מי שחושד באדם, והתברר לו שהוא טעה וחשד באדם כשר, **צריך לברך אותו, וברכתו תתקבל**. כפי שהיה עם עלי הכהן וחנה. חנה התפללה בלחש ועלי הכהן חשב שהיא שיכורה. כשהבין שטעה, הוא בירך אותה שהשם ייתן את "שלתך" (מבוקשך). ואכן אחרי הרבה שנים של עקרות, נפקדה חנה ונולד שמואל הנביא.
- מעולם לא נלקחת מהאדם זכות הבחירה החופשית בין הטוב לרע.
- " אין הקב"ה מכה את ישראל אלא אם כן בורא להם רפואה תחילה " (גמרא, מסכת מגילה, דף י"ג עמוד ב')
- לאהוב את הקב"ה, את עצמך, את עם ישראל,

את ארץ ישראל. האהבה היא המפתח לכל המנעולים והחסימות בחיים. היא המפתח להורה שאיבד את הקשר הטוב עם ילדו המתבגר והיא המפתח לאדם שמסוכסך עם מישהו אחר.

- להיות וותרן. עקב כך יקרעו את גזר דינך ויוותרו על מעשיך הרעים.

- להיות קשה לכעוס וקל להירגע. הכעס נחשב כעבירה חמורה יותר מעבודה זרה. תפילתו לא נשמעת **מחקרים מוכיחים שבזמן כעס יש הצפה של חומר כימי (קורטיזול)** במוח שגורם לשריפת תאי מוח ולנזק בלתי הפיך. אדם שכועס, גורם נזק **בלתי הפיך** למוח שלו ושל אלה שסביבו! בזמן הכעס האדם הוא כטיפש וחסר לו שיקול דעת, כי הצפת החומר הכימי משתק את מנגנוני העברת המידע במוח ומשאירה רק את האינסטינקטים שמיועדים להגן על הגוף בשעת סכנה.

- להרבות בעשיית חסדים. עקב כך תהיה אהוב על הבריות. אדם שהוא אהוב על הבריות והציבור זקוקים לו, גם אם נגזר עליו למות, משמים מעכבים את מיתתו.

- להתקרב לאנשים טובים ולהתרחק מרשעים. לפעמים נגזר על אדם עונש מסוים, אך בגלל שהוא צמוד לאנשים צדיקים, משמיים מעכבים את עונשו בכדי לא לצער את הצדיקים שמכירים אותו. לעומת זאת כשאדם נמצא בקרבת רשעים הוא עלול להינזק עקב העובדה שהוא נמצא בקרבתם (כשניתן הרשות למשחית לפגוע, אינו מבחין בין טובים לרעים).

- לתת כבוד לכל אדם ולא לבקש כבוד לעצמך. רדיפת כבוד הוא הצעד הראשון לקראת נפילת אדם לתהום. ענווה שומרת על האדם.

- ללמוד תורה. גם כדי להעלות למעלות רוחניות גבוהות יותר וגם כדי ללמוד עוד חוכמת חיים.

- אם אתה רואה את חברך טועה, חובה עליך להוכיח אותו על טעותו. מעצם ההוכחה, תבורך. אם הוא גם תיקן מעשיו, גם הוא יבורך. "מי שהוכיח את חברו שיחזור בו נוטל ברכות. אותו המתווכח – אם קיבל עליו וחוזר בו, אף הוא מקבל ברכות, שנאמר "וְלַמּוֹכִיחִים יִנְעָם; וַעֲלֵיהֶם, תָּבוֹא בִּרְכַּת-טוֹב" (משלי כ"ד, כ"ה) – עליו אינו אומר, אלא ועליהם – המוכיח והמתווכח". (ספר אבותינו עמוד תנ)

- בורא העולם הוא הסלחן מכול. יותר סלחן מכל אדם, מלאך, או כל יצור שנברא אי-פעם. אם אתה תצליח לסלוח (לעצמך או לאחרים) באופן מלא ומוחלט, גם הוא יסלח, כי הוא יותר סלחן גם ממך.

- אם תצליח אפילו פעם אחת בחייך לסלוח לאדם אחר על משהו שאיש לפניך לא סלח עליו, בתקדים הזה שיצרת - אתה יכול לגרום שגם הקב"ה ייסלח לאחרים על מקרים דומים. גם דבר זה נובע מכך שהקב"ה הוא יותר סלחן מאתנו. זה נכון לא רק לגבי הסליחה, אלא לכל המידות הטובות שיש בעולם (רחמים, אהבה,...).

- אם חטאת, שיטה טובה להכנעת היצר היא ללמוד את ההלכות הנוגעות לאותה עבירה שעברת. מעצם הלימוד, אתה מכניע את היצר. ככתוב במדרש רבה פרשת נשוא (פרשה יד, ד): "אם יגעת הרבה בדבריהם, הקדוש ברוך הוא מסיר יצר הרע ממך" (חפץ חיים, השיעור היומי, יום 143)

- "אם אדם רוצה להיות צדיק, הקדוש ברוך הוא מוסר לו מלאך שמתנהג עמו בדרך צדיק"

(תנא דבי אליהו זוטא, פרק ג)

- אם חשבת מחשבה טובה לעשיית מעשה טוב, ולא יצא לך לעשות את המעשה, הקב״ה מצרף את המחשבה למעשה. איך הוא עושה זאת? הוא ייקח יהודי אחר שעשה מצווה, ושאמור לקבל מצווה נוספת כשכר לאותה מצווה, ומצרף את מחשבתך הטובה לאותו יהודי, שישלים את המעשה, ושניכם תקבלו שכר מלא על העשייה.

סוף דבר

״ סוֹף דָּבָר, הַכֹּל נִשְׁמָע: אֶת-הָאֱלֹקִים יְרָא וְאֶת-מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר, כִּי-זֶה כָּל-הָאָדָם. כִּי, אֶת-כָּל-מַעֲשֶׂה, הָאֱלֹקִים יָבִא בְמִשְׁפָּט, עַל כָּל-נֶעְלָם: אִם-טוֹב, וְאִם-רָע.״ (קהלת, י״ב, י״ג-י״ד – הפסוקים האחרונים בספר קהלת).

הפסוק הזה מסכם את ספר קהלת, שנכתב על ידי שלמה המלך - החכם מכל אדם.

אשרי מי שיש בו יראת השם, שומר את מצוותיו וזוכר בכל רגע, שעל כל מעשה יבוא במשפט מול הקב״ה.

עכשיו, אחרי שקראת את הספר הזה, מובטח לך שאם תקבל על עצמך לעבוד את השם באמונה תמימה, תרגיש באופן מיידי עד כמה תפילותיך יתקבלו על ידי הקב״ה. הוא ידאג לכל צרכיך כאב רחום שאוהב את בנו אהבה ללא תנאים, למעט התנאי שהבן יכיר בו

כאביו ויהיה מודע לנוכחותו התמידית לצדו.

ולי נותר להודות לבורא העולם על שזיכה אותי להעלות על כתב את חוכמתו שלימד אותי ברחמיו הרבים.

האם כבר החלטת כבר איזה ריקוד לרקוד כשתפגוש את המשיח?

את מי היית רוצה לראות במעגל הריקוד לידך?

מספיק שתחשוב על כך, וכבר קידמת את הגאולה בעוד צעד!

קצת רקע על כתיבת הספר

אני מודה לבורא העולם על שנתן לי את הזכות והיכולת להוציא לאור ספר זה. **אין לי ספק שמה שעבר ממני אל הספר נבע ממשהו שהוא גדול בהרבה ממני**. מהרגע שהתיישבתי לכתוב את הספר ועד גמר כתיבתו לקח **בדיוק חודשיים**. הרגשתי כאילו מישהו אחר כותב את הספר באמצעותי. חשתי בבירור שפתחו עבורי משמיים חלון של זמן שאסור לי להחמיצו. אמנם במשך החודשיים האלה המשכתי את המהלך הרגיל של חיי, אך כל רגע פנוי הקדשתי לכתיבת הספר. גם אם רעיון חדש היה צץ בראשי באמצע הלילה, קמתי מייד וכתבתי את הרעיון, ולמרות שבתקופה הזאת ישנתי מספר בודד של שעות בכל לילה.

מכיוון שאני עצמאי (ייעוץ עסקי), הייתי צריך להקדיש זמן גם ללקוחות. התפללתי להי שיפנה לי את הזמן. באופן מפתיע הלקוחות – גם אלו שהיו צריכים אותי

מאד - צלצלו אלי בזה אחר זה וביקשו להפסיק את הייעוץ באופן זמני – איש איש וסיבותיו. אף אחד מהם לא התלונן שהשירות שנתתי לו לא היה תקין, לכל אחד הייתה סיבה מיוחדת לבקשה שלו להפסקה הזמנית בשירות. וכך, מספר ימים לאחר שהתפללתי לה', היומן שלי התפנה לחלוטין מלקוחות ומענייני עבודה – באופן פלאי.

הרגשתי ממש באופן מוחשי את הליווי הצמוד של הקב"ה ואת הסייעתא דשמייא בכל הקשור אל הספר. בכל פעם שחיפשתי סימוכין למה שכתבתי, אם זה מתוך פסוקים בתורה, מהגמרא או ממקורות קודש אחרים, בעזרת השם, הצלחתי למצוא תמיד את המקור תוך דקות בודדות, וזאת למרות שלצערי איני בקיא עדיין בכל המקורות. בכל יום ובכל דף שנכתב, הרגשתי שאני עצמי משתנה והופך לאדם אחר. ממש עם מולקולות חדשות, ברייה חדשה. הפסוק "ומחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית" קיבל עבורי משמעות חדשה ואישית.

כשסיימתי את הספר, חיפשתי הוצאת ספרים. במשך שעות בחנתי את המגוון הגדול של הוצאות הספרים בישראל. לכל מי שצלצלתי, התשובה הייתה זהה: "שלח עותק בדואר ותוך כמה חודשים תקבל תשובה".

ידעתי שאם משמיים עשו לי נס - לכתוב את הספר הזה תוך חודשיים, לא ייתכן שעכשיו אאלץ לחכות זמן דומה רק בכדי שהוצאת ספרים תסכים להתחיל את הטיפול בספר. כהרגלי, הרמתי את ראשי כלפי בורא העולם ואמרתי: "ריבונו של עולם, אתה יודע שאני מוציא את הספר הזה מתוך אהבת ישראל. לא לכבודי אני עושה זאת. אני יודע שבכל פעם שדיברתי עם מישהו על תוכן הספר הזה, זה עשה עליו רושם חיובי ועזר לו. אני צריך הוצאת ספרים. אנא, שלח לי שליח מתאים."

באותה **שנייה** שסיימתי את בקשתי, הטלפון של המשרד צלצל. למרות שהפסקתי לענות לטלפונים של המשרד (השיחות מועברות למזכירה לקבלת הודעה), הפעם, משום מה, עניתי. על הקו היה קול אישה. היא ביקשה להיפגש לייעוץ בנושא קידום ושדרוג עסק מתפתח. הסברתי לה שבתקופה הקרובה לא אוכל להתפנות ללקוחות חדשים. רגע לפני שסיימנו את השיחה, שאלתי אותה: "מה תחום העיסוק שלכם?" והיא אמרה: "שמי אביגיל מייזליק, ואני ובעלי בעלי חברת 'מייזליק ספרים'. אנחנו נחשבים אחת החברות הטובות והאיכותיות ביותר מבין הוצאות הספרים לציבור חובשי הכיפות."

הרמתי את ראשי ובירכתי את ה' בלבי. נכנסתי למכוניתי ותוך שעה כבר ישבתי במשרדם בבית שמש.

חצי שעה לאחר תחילת הפגישה, הספר "כוח האמונה" יצא לדרך.

תודות

תודתי לבורא העולם על שזיכה אותי באישה צדקנית, עזר כנגדי, בהורים שחינכו אותי לאהבת החסד והאמת ולאהבת ישראל וסביי וסבותיי הקדושים שצדקותם הייתה במעלות של מלאכים ממש. בייחוד אלו שזכיתי להכיר: סבי ניסן וסבתי חורשיד זיכרונם לברכה. הם קיימו בכל יום ובכל רגע את האמונה המלאה בבורא העולם ובחסדיו. למרות שחיו בתקופות של רעב וקשיי פרנסה, הם חילקו את כל אשר להם לנזקקים. אלמלא הכרתי אותם באופן אישי, הייתי מתקשה להאמין שייתכן לחיות באופן כזה. סבי, ניסן ז"ל, נולד יתום. אביו מת מרעב עוד בהיותו בבטן אימו, ואימו מתה בלידה. הוא נולד בעיר איספהאן שבאיראן בתקופה בה לאנשים לא היה אפילו חלב לתת לתינוקות שלהם. היהודים הרחמנים העבירו אותו מבית לבית וטיפלו בו עד גיל שמונה, ומאז הוא טיפל בעצמו. כשהתחתן עם

סבתי, חורשיד ז״ל, היה יוצא לימים רבים למסעות כדי להביא פרנסה להם ולשלושת ילדיהם - כמו רוב יהודי אותו הדור. בכל פעם שחזר מהמסע עם מעט כסף שהרוויח, הרי שתוך ימים ספורים כל הכסף היה הולך לצדקה. בכך, הם קיימו באמונה תמימה את מה שחוו דור המדבר שמזונותיהם ירדו להם כמן מן השמים יום אחר יום, ללא שהייתה להם אפשרות לאגור שום דבר מזון ליום המחרת.

לב האדם הוא אחד הדברים המופלאים שבפלאי הבריאה. ככל שתכניס ללבך עוד אהבה, כך הלב מתרחב ויכול להכיל עוד ועוד ללא הגבלה. גם בחסדים, מרגע שאתה מתחיל לעשות את החסדים, הקב״ה מזמן לך כבר את החסד הבא (שכר מצווה הוא מצווה). בכל צעד שאתה עושה, אתה מבין עוד קצת את המעלות של הדורות הקדושים. הרגשתי שלא משנה כמה אתאמץ, קשה מאוד להגיע למעלותיהם של סביי וסבותיי. אהבת ישראל שלהם הייתה בצורה מלאה לחלוטין – בדרגה הגבוהה ביותר שבן אנוש מסוגל להגיע! יהדות איראן מיוחסת לגולי בית המקדש הראשון, שלא עלו לישראל כשנבנה בית המקדש השני, וייתכן שתיקונם הוא לסייע בבניית הבית השלישי על ידי אהבת חינם. התפללתי רבות לבורא העולם שיזכה אותי גם לִזכות להגדיל את אהבתו, אהבת תורתו ואהבת ישראל. הקב״ה שומע

תפילות, וזיכה אותי לכתוב את הספר הזה.

אחיי ואחיותיי היקרים והאהובים, גם אם הדברים שמובאים בספר הזה נראים לכם לא הגיוניים, או קשים לביצוע, הסירו כל דאגה וספקות מליבכם. הקב״ה מבטיח לנו בתורתו הקדושה, שאם נעשה רק צעד קטן, הוא ידאג להנחות אותנו הלאה. הרימו את ראשכם כלפי שמיים והכירו בו, חושו אותו לידכם בכל רגע, פקחו את עיניכם ומייד תרגישו שאתם כבריה חדשה שנולדה זה עתה וכל משאלות ליבכם מתגשמות לטובה מאליהן.

מכתב אל בורא העולם

ריבונו של עולם, אתה לימדת אותנו ש״פוסל במומו פוסל״. ואם יש צדיק גמור, מכוח צדקותו, הוא יִראה שכולם צדיקים, ולא יראה שום מום ופסול באף אחד מבניך. ואם הצדיק יראה שכול ישראל צדיקים גמורים, ״צדיק גוזר והקב״ה מקיים.״

האם מבין בניך, אין ולו רק צדיק אחד? לא תוכל לסלוח לפחות לאחד?

סלח נא, אבי, לבניך. כשאמרת למשה נביאך, ״סלחתי כדברך״, הייתה זאת סליחה כ״דברו״ של משה עבדך, שאף על פי שדיברת אתו ״פנים אל פנים״, עדיין בשר ודם הוא.

סלח נא – והפעם ״**סלח נא, כדברך**!״. סליחה ומחילה

מלאה באופן שרק אתה, אבינו, מסוגל לסלוח. סליחה שאינה צריכה תיקונים נוספים. סליחה שאינה בשליטת שום מקטרג ומשטין. מי סלחן כמוך, אבינו?

אבינו, מלכנו, אדוננו האהוב. תורה נתת לנו וציווית אותנו "ושמחת בחגך!", "עבדו את ה' בשמחה!". קָבעו חכמי ישראל הלכה, שיש לשמוח שמחה מלאה ובכל רגע.

שְׂמַח בנו אבינו, אתה. שמחה מלאה. אך איך תהיה שמחתך מלאה, אם שכינתך עדיין בגלות? אם בניך מפוזרים ושבויים בידי אומות העולם? אם מקום בית מקדשך מחולל? אם בניך אינם יכולים לטהר עצמם באפר פרה אדומה, כפי שציוויתנו בתורתך הקדושה?

נא, אבינו הרחמן!

האם לא בא המועד לפדות את כנסת ישראל, כשם שבעלה של אישה שנשבית חייב לפדותה?

גם אם חטאה נשמתנו, אבינו, זאת נשמה שהפקדת בידינו. הרי אתה נמצא אתנו בכל רגע ורגע, מתחילת מסירת הפיקדון ובכל רגע בהמשך – עד להחזרתו אליך. סלח לנו אבינו, ולו בשל העובדה ש "בעליו עמו!".

מַה אֲנַחְנוּ מַה חַיֵּינוּ. מַה חַסְדֵּנוּ מַה צִדְקוֹתֵינוּ. מַה כֹּחֵנוּ מַה גְּבוּרָתֵנוּ. מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ ה׳ אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא כָּל הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ. וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ. וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל. כִּי כָל מַעֲשֵׂינוּ תֹהוּ וִימֵי חַיֵּינוּ הֶבֶל לְפָנֶיךָ: וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

מלוך עלינו, אבינו, מלכות גמורה ושלמה, כי אין אנחנו יכולים להסתדר, אלא עם מלכותך.

שמע תפילתנו, כי אתה שומע תפילת כל פה - גם פה של יהודי חוטא שאוהב אותך, אבי האהוב.

ברוך שומע תפילה, אמן ואמן. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך, ה׳ צורי וגואלי.

הסכמות ומכתבי ברכה

מרבני ישראל, על ספריו של הרב יעקב מאור

הרב יצחק יוסף שליט״א
הראשון לציון, הרב הראשי לישראל

הרב חיים רבי שליט״א
ראש בית מדרש עטרת חכמים

הרב יצחק בצרי שליט״א
מראשי ישיבת המקובלים ״השלום״ בירושלים

הרב הרצל חודר שליט״א

הרב חיים קנייבסקי זצ״ל

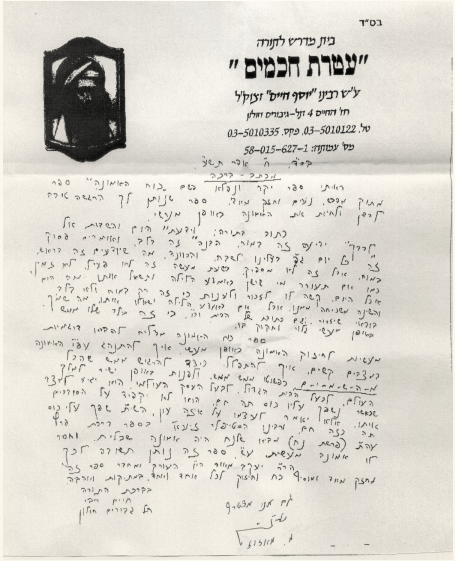
הרב ״החלבן״, הרב חיים אבישלום כהן - פרחיה זצ״ל

הרב מאיר נסים מאזוז ז״ל
ראש ישיבת כיסא רחמים

המכתבים הראשונים שלהלן ניתנו על הספר הזה, ״כוח האמונה״.

אחריהם מובאים מכתבי הברכה שניתנו על הספר ״לחיות תומר דבורה - דבקות בדרכי ה׳״,

כלשונם, מתוך המהדורה הרביעית, אדר תשפ״ג.

הרב חיים רבי שליט"א · ראש בית מדרש "עטרת חכמים", תל גיבורים תולון

ובשוליים, בכתב ידו: "גם אני מצטרף" - הרב מאיר מאזוז זי"ל, ראש ישיבת כיסא רחמים

הרב הגאון ר׳ חיים רבי שליט״א

ראש בית מדרש ״עטרת חכמים״

בס״ד, ח׳ באדר תש״ע

מכתב ברכה

ראיתי ספר יקר ונפלא בשם **״כוח האמונה״**. ספר מתוק מדבש. נעים וחזק מאוד. ספר שנותן לך הרגשה טובה להבין ולחיות את האמונה באופן מעשי.

כתוב בתורה ״וידעת היום והשבות אל לבבך״. ידיעה זה במוח, ״הבנה״ זה בלב. ואומרים פסוק זה כל יום ג׳ פעמים בעלינו לשבח. והכוונה, מה שיודעים זה בראש, במוח. אבל זה לא מספיק. בשעת מעשה זה לא פעיל, לא זמין.

כמו אם תעורר מי שישן באמצע הלילה ותשאל אותו מה הוא אכל היום, קשה לו לזכור ולענות, כי זה רק במוח ולא בלב, והשינה משכיחה ממנו. אבל אם באמצע הלילה ישאלו אותו מה שמן, בוודאי שיזכור. גם כתובת של הבית וכו׳. כי זה בלב שלו ממש, באופן מעשי, גלוי וחקוק בו.

ספר ״כוח האמונה״ מצליח להביא **דוגמאות מעשיות לחיזוק האמונה** באופן מעשי - איך להתנהג עפ״י האמונה במצבים קשים, איך להתפלל, כיצד להרגיש ממש שהכל מ-ה-ש-מ-י-ם, כפשוטו ממש ממש, ולפנות באופן ישיר למלך העולם, לבעל הבית הגדול, לבעל העסק העולמי.

הוא יגיע למצב שכאשר נשפך עליו כוס תה חם, הוא לא יקפיד על הסובבים אותו, אלא יאמר לעצמו על איזה עוון השם יתברך שפך עליו כוס תה כזה חם. ורבינו הסטייפלר זיע״א בספר ״ברכת פרץ״ על התורה (פרשת נח) מביא שלנח היתה אמונה שכלית, וחסרה לו אמונה מעשית. ספר זה נותן תשובה לכך.

הר״ר יעקב מאור הי״ו, העורך ומחבר ספר זה, מחזק מאוד ומוסיף כוח וחיזוק לכל אחד ואחד במתיקות ואהבה.

בברכת התורה,

חיים רבי, תל גיבורים חולון

״גם אני מצטרף״

הרב הגאון רבי מאיר מאזוז ז״ל

ראש ישיבת כיסא רחמים, בני ברק

הרב הגאון המקובל חיים אבישלום כהן - פרחיה זצ"ל, ה"חלבן"

"יישר כוח!" – מהרב חיים קנייבסקי שליט"א

בשנת תשע"ו, לאחר שסיימתי את כתיבת הספר, הדפסתי מספר עותקים מהטיוטה הסופית, כדי לחלק לחברים שיביעו את דעתם. והנה פנה אליי אחד ממשתתפי השעורים שלנו והזמין אותי לבית"ק, ואמר שהרב קנייבסקי הוא המנוק. לקחתי בידי את העותק המודפס של הספר והגעתי לבית"ק. ומהרב במסדרון של כמה מטרים מהרב קנייבסקי והספר בידי.

הרב ישב על כיסא המנקשאות ולאחר הברית, עיניו הזו נראות סגנוות וראשו היה מוטה כלפי מטה. ולהמשעתי, מכלי לחרים את ראשו, הוא הרים את ידו לעברי וסימן לי להתקרב אליו, כשהנעמי אליו, לקח מידי את הספר ולחיות תומר דבורה! ושאל אותי מספר שאלות על הספר. לאחר שעניתי לו, ביקשתי ממנו שייתן לי המכמות על הספר. הוא לקח את הספר מידי ונתן אותו לעיתר שלו ויצא מהמקום.

אחרי כמה דקודשים שוב הזמנתי לבית שבו הרב קנייבסקי היה המנוק, שוב לקחתי עותק נוסף של טיוטת הספר (הספר לא הודפס עדיין או במהדורה אחרצית מבניון שהיה בשלבי הגהה על ידי הרב שאול עובדיה מתיה הי"ו). דפנים המקום היה צפוף ועמדתי דרוחק מאחור. לאחר סיום הברית ניגשתי לרב, אך העזרים לא נתנו להתקרב אליו. אחד מהם שאל אותי אם ברצוני לתת לו את הספר, ועניתי כן, והוא לקח את הספר ממני.

אחרי ססמך חודשים, בשעה טוכה, כל ההגהות על הספר הסתיימו והדפסה המהודרה הראשונה של הספר (אייר תשע"ט). והנה פנה אליי אחד מהמשתתפים באחד השיעורים שלי, ואמר שהוא רוצה לעשות חלקה לבנו אצל הרב קנייבסקי, והעזרים של הרב אמרו לו לבוא עם הילד בל"ג בעומר. הוא בתחילה דרכו בתשובה וביקש ממני להצטרף אליו. שמחתי על ההזדמנות. הפנים לקחתי עותק מהספר המוסף, עם הכריכה היפה, והגענו לבית הרב. עמדו שם עשרות ילדים עם ההורים שלהם בצורי אורך לפני הכניסה לביתו של הרב קנייבסקי שליט"א.

אחרי שנכנסנו, העזר של הרב אמר לי: היום הרב עיפה רק חלקית, אל תנסה להתקרב אליו בעניינים אחרים, אמתי "כסדר" ועמדתי בצד החדר. והנה הרב קנייבסקי הרים את ראשו לעברי וקרא לי לבוא אליו. הפנים הוא לקח את הספר מידי, הרב דפדף וקרין בספר, **ופתאום הוא זקף את גופו, הרים את מבטו כלפי וקרא בקול גדול "יישר כוח גדול!".**

בקשתי שוב מהרב שייתן לי המכמות מהספר, ועזר הרב אמר שאשאיר את הספר שם. כך עשיתי.

Yitzchak Yosef
The Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
President of The Great Rabbinical Court

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

בס"ד, ר' שבט תשע"ח, 4-646-ע"ח

דברי ברכה

הובא למו"ל לגיליון ספר **לחיות תומר דבורה**", מעשה ידיו של הרב היקר והצעלה, עטו עז ותשעה, אשר כלי יסגר, מלבר בומסורן קשנה וקילשון, מלה ורבים, תחלתו בקהל חסידים, שמו מפארים, הרה"ג **יעקב מאור** שליט"א, וכבר אהמחוי וברא בספרות ספריו החשובים בה האמנה. ועתה כתב בעניני דביקה במיוחדו של וקביה על פי י"ג מדות של רחמים, שמוחנו בספר היקר "אמור דבורה" להמ"ק הקדוש, והביא מדברי הבחוזו דברי מוסר והשכל משולבים מעובדות מהחיים, דברי חיזוק והיקון הבדות, דברים המתוקים מדבש וזופת צופים, והא לתעלת מדובר לזיכוי הרבים, אישר וחילח לאורחיצא.

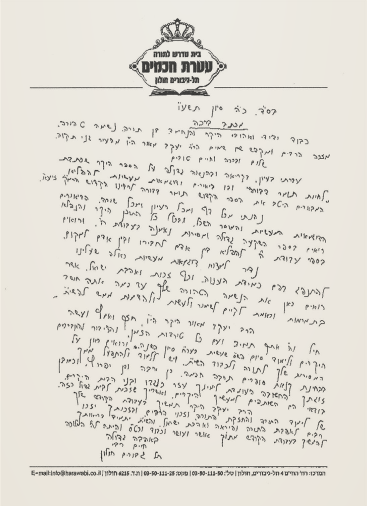
וכבר נאמר בגמ' (ב"ק נ.) אמר רב יהודה האי מאן דבעי למיהוי חסידא, לקיים מילי דבילקן, רבא אמר מילי דאבות. ואמנם לח מילי דבבדות, וע' בפירוש המהרש"א, ויאשה בי חסיד נאמר על מי **שעושה מעשיו על הצד השוב ביותר**, כאמבחם פ"ק דע"ז במעלת השוב עשדה רבים, **והיחוח** מביאה לידי זריזות וכו', **והשיב למעלה עליונה**, **חסידות מביאה לידי רוח הקודש**, ולפי שיש לאדם במעשיו הטובים ג' חלקים, **דהיינו לשוב לשמים**, שוב לבריות, ושוב לעצמו, יאמר רבי יהודה לקיים מילי דזניקין, ראו יכול להקן מעשיו שיהיה שוב לבריות, וברא קאמר רלקים מילי דאבות, ראו יהקן עצמו שיהיה שוב במידות. ואמרי לה רלקים מילי דבבדות, ראו יהקן שיהיה שוב לשמים. וכל אחד מהני אמוחאי נקט א' מהני חלקים במעשים טובים של האדם. עכ"ל.

ות' בספר אור צדיקים (פי' 22 פ"ם) **שכתב**, חקנה גדולה ללמוד בכל ערי"ת מסכת אבות, ומן **הוריי"א בעמוק שמיר** (פרקי ר' אליעזר פ"ה) כתב, **שצריך להרגיל עצמו להיות שגור בפיו מסכת אבות**, בין בקרץ ובין בחורף, **דהיינו לשים בכל חודש מסכת זו**, עם פירוש רבינו יונה ז"ל, כי רבינו יהדדים להודיע בקון, ומיד אחר ברכה ראשוה ליאמר על משנה אחת או ב'. ות' בספר עידה לדרך (פמוד ס). **שאם אדם לא יסיח דעמ בשמסת זו יצליח בשכלו**.

ולא נצוכה אלא לברכה, שיהי רצון מיהכה הרב המחבר שליט"א שיפיצו מעיינותיו חוצה, להגדיל הדרה ולהאדירה, וישפיך לבבות את הרבים ולקדש שם שמים יקום ונישא ובבה מאד, לאורך ימים ושנות חיים, בטוב ובנעימים, שובבו שבחתה וכל בבו.

בברכת התורה,

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

בית מדרש לתורה
עטרת חכמים
תל-גיבורים חולון

בס"ד. כ"ה סיון תשע"ו

מכתב ברכה

כבוד ידידי ואהובי היקר והנחמד חן תורה, נשמה טהורה.
מזכה הרבים ומקדש שם שמים הר"ר יעקב מאור הי"ו מהעיר גני תקוה.
שלום וברכה וחיים טובים

עברתי בעיון, בקריאה ובהנאה גדולה על הספר היקר שכתבת
"לחיות תומר דבורה" ובו ביאורים ודוגמאות מעשיות להפליא
על הספר הקדוש תומר דבורה לרבינו הקדוש הרמ"ק זיע"א.
המבוארים היטב את הספר הקדוש ומכל שורה. הדוגמאות
נהנתי מכל דף ומכל רעיון ומכל שורה. המתבן היקר והנפלא
השכל. וגם כל
הדוגמאות המעשיות והמוסר נאמנה בעבודת ה'. ורואים
רואים בספר השקעה גדולה ומסירות לחבירו וכן אדם למקום.
בספר עבודת ה' להפליא בין אדם מעשיות כאלה שעלינו
נדיר למצוא דוגמאות
להתנפז רבם במידת הענוה. ונוף זכות ואהבת ישראל. אשר
רואים כאן את הנשמה הטהורה שלך עד כמה אתה חושב
בהמחשות ובאמת לקיים לשמור ולעשות ולהדמות ממש להקב"ה -
הרב יעקב מאור היקר הי"ו, חפץ ואוהב ועשה
ועם טוב טורדות הזמן. נהדיבור והמודרים
חיל נא אתך תמיד ועם
היקרים ולימוד סיום הש"ס שעשית בערב סיון השנה. ורואים כאן על
המסירות שלך לתורה ולכבוד השי"ת. ויש ללמוד ולהתפעל ממך
בבחינת קנאת סופרים תרבה חכמה. כן ירבה וכן יפרוץ, וכמובן
זוגתך החשובה העומדת לימינך עזר כנגדו ובני הבית היקרים.
בודאי הם השותפים למעשיך היקרים. ואשריך שזכית לבית גדול כזה.
הרב יעקב היקר תמשיך בעבודת הקודש שלך
של לימוד התורה והתבקת התורה, וזכני הרבים, ובזכות יזכו
רבים לאהבת התורה והיראה ואהבת ישראל והשי"ת יתמיד ברכותיך
להמשיך בעבודת הקודש מתוך אושר ועושר וכבוד וכו' והיתה לך המלוכה
באהבה גדולה
חיים רבי
תל גבורים חולון

המרכז: רח' החיים 4 תל-גיבורים, חולון | טל': 03-50-111-50 | פקס: 03-50-111-25 | ת.ד. 6215 חולון | E-mail:info@haravrabi.co.il

הרב חיים רבי שליט"א · ראש בית מדרש עטרת חכמים

ישיבת השלום
מוסדות דחשלום והכנסת

הסכמה מאת הרב הגאון המקובל **רבי יצחק בצרי** שליט"א

מראשי ישיבת המקובלים "השלום" בירושלים

בס"ד. ירושלים תו"ב. אדר התשע"ח.

באתי בשורות אלו להמליץ על ספרו החשוב והיקר של הרב הגאון מזכה הרבים, רבי יעקב מאור שליט"א, אשר הייו רב לו במסירת שיעורים ובהרבצת תורת מרנן ורבותינו נשמ. וכבר חיבר כמה חיבורים נפלאים.

ועתה הוציא את הספר "לחיות תומר דבורה", וכו הדרכה מופלאה כיצד יוכל אדם לחיות את חייו על פי ספרי הקדוש של רבנו הרמ"ק, רבי משה קורדובירו, "תומר דבורה".

והנה ידוע, כי על ידי לימוד הספר "תומר דבורה" זוכה האדם להתקדם ולהתקדש, כאשר הוא מתרגיל לבוראו בכל מידותיו ומעשותו, כבהוית יחולכת ברוכיו". אלא שלמעט קשה לאדם לקרב את הדבר אל שכלו, והוא עומד משאאר מרחיש, הכיצד יוכל להעניו עצמו במידת התכמה והעבודה וכיוצא.

ובזאת בא הרב המחבר שליט"א, וסלל לפני הקורא דרך ברורה ובהירה, להיון בה באורח חייו לאורך של הספר "תומר דבורה", הספר כולו מלוה בדוגמאות מהחיים, כשיורים שיש בהם מוסר השכל עמוס. וברכיבי מקורות לכל ענין וענין.

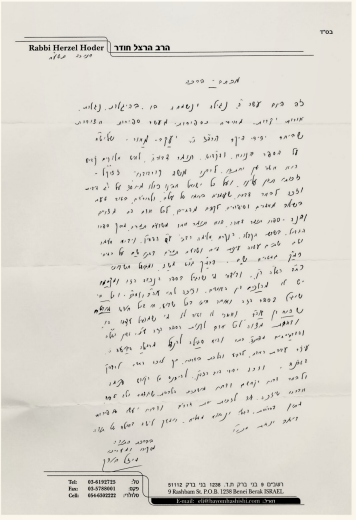
ונמצא, שעל ידי הספר "לחיות תומר דבורתי" – יכול האדם לבוא אל התבלית הנרצית ולנהל את חייו ברוממות רוח וקדושה אמיתית, לילך בדרכיו של הבורא יתברך ולהעניו עצמו במידותיו.

ספר זה הוא תועלת עצומה לרבים, ומצפים ברוחנו, שתגמוניות קשים ותחיים רצופי תתיות כין איש לרעיהו, בבית ובחוץ.

יהי רצון שתאון ה' בידּ המחבר יצלח, ויוכה להמדיל תורה ולהאדירה, ושנו מעיניהו תרנה לחבר חיבורים ולפרסמם, להרבות אמונה וזהרה בעם ולקרב ליבות בני ישראל לאבותם שבשמים.

ובזה באתי עדות

הצ"י **יצחק** כלאאמ"ר רוד **בצרי** שליט"א

בס"ד

הרב הרצל חודר
Rabbi Herzel Hoder

רח' רבי עקיבא 9, ת.ד. 1258, בני ברק 5111201
9 Rabbi Akiva St., P.O.B. 1258 Bnei Berak ISRAEL

טל: 03-6197215
פקס: 03-5788001
נייד: 054-6302222

Tel: 03-6197215
Fax: 03-5788001
Cell: 054-6302222

E-mail: elitthayom@zahav.com :דוא"ל

עוד ספר בשבילכם

הספר הזה הגיע אליכם בחינם, בלי תשלום ובלי תנאי.

אם הוא עשה לכם טוב - יש אצלי עוד ספר שלם, והוא יוצא בימים אלה במהדורה אלקטרונית.

רַק הַנְּשָׁמָה

מדריך ייחודי ומעשי בהלכות אבלות ובהבנת סוד הנשמה, צעד אחר צעד.

כולל הסבר על העולמות, על חלומות ועל גלגולי נשמות.

מבוסס על ספר "יקרא דחיי" של מו"ר הרב חיים רבי שליט"א.

ספר שנכתב בשביל הרגעים שאיש אינו מוכן אליהם.

כדאי שיהיה אצלכם עוד לפני שתזדקקו לו.

איך מקבלים את הספר

היכנסו לכתובת שלהלן והשאירו פרטים,

ונחזור אליכם עם כל מה שצריך לדעת.

hamikdash.co.il/matana

ובואו נישאר בקשר

הרב יעקב מאור · טלפון וטסאפ 052-839-5189

דוא"ל maor0072@gmail.com · ערוץ יוטיוב youtube.com/@ravmaor

אתר העמותה · hamikdash.co.il לתרומה nedar.im/7009579

עמותת "אחרות האמונה - בני משה" (ע"ר 580575223)

עילוי נשמות

הַנְּשָׁמוֹת שֶׁשְּׁמוֹתֵיהֶן רְשׁוּמִים בַּדַּפִּים הַבָּאִים

יְהֵא זִכְרָן בָּרוּךְ, וּזְכוּת לְמוֹד הַסֶּפֶר הַזֶּה תַּעֲמֹד לָהֶן.

השמות שלהלן נלקחו מהדורת תשרי תשפ״ו של הספר ״רק הנשמה״.

לזכרון עולם בהיכל ה׳

לעילוי נשמת

מו״ר אבינו שמעון בן זילפה וחי ז״ל

נלב״ע כ״ח בשבט תשע״ט

ולעילוי נשמת

אימנו שרה אגדס בת חורשיד וניסן ז״ל

נלב״ע י״א אייר תש״פ

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים

נר ה׳ נשמת אדם

לעילוי נשמת

אפרים אסליזדה בן טובה ז״ל

נלב״ע ט״ו טבת תשפ״ב

ויליאם שלום טויטו בן ג׳ולי שבה וראובן

נלב״ע י״ב שבט תשפ״ב

מיכאל שוקר בן יפת ושרה

נלב״ע ח׳ ניסן תשע״ט

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים

לזכרון עולם בהיכל ה׳

לעילוי נשמת

מו״ר אבינו עמוס בן בלנש ז״ל

למשפחת ביג׳אוי

נלב״ע ו׳ תמוז התשפ״ב

בני, אחינו יצחק ז״ל בן מרלן הי״ו

למשפחת ביג׳אוי

נלב״ע י״ז אייר התשפ״ה

תהא נשמתם צרורה בצרור החיים

ולעילוי נשמת

יוסף בן טיישה ז״ל ביג׳אוי · בלנש בת מריימה ז״ל ביג׳אוי

יצחק בן רחיימה ז״ל למשפחת שיש · גזלה בת מיה ז״ל למשפחת שיש

רוברט בן גזלה ז״ל למשפחת שיש · חיים בן בלנש ז״ל למשפחת ביג׳אוי

מאיר בן בלנש ז״ל למשפחת ביג׳אוי · ג׳וליה בת סלמה למשפחת ג׳יבלי

ניסים בן מיסה למשפחת ג׳יבלי · משה בן ג׳וליה למשפחת ג׳יבלי

ת.נ.צ.ב.ה

רפואה שלמה, בריאות איתנה ואריכות ימים ושנים

לאמנו היקרה **מרלן הי״ו בת גזלה ז״ל**

ברכה והצלחה, חיים ארוכים בטוב ובנעימים,

תשובה שלמה וכל משאלות ליבם לטובה ל**משפחת ביג׳אוי** ול**משפחת יצחקי**

לזכרון עולם בהיכל ה׳

לעילוי נשמת האחים החיילים שנפלו במלחמת יום הכיפורים

אמנון בן חנה כהן

יא בתשרי תשל״ג

יאיר בן חנה כהן

(יח בתשרי תשל״ג)

הנאהבים והנעימים, בחייהם ובמותם לא נפרדו

לעילוי נשמת החייל

תומר בן שרה ואריה חזן הי״ד

י״ז בתשרי

לרפואת כל חולי עם ישראל

ולהצלחת משפחת חזן מישל-מאיר וזהבית בכל הצורך בגו״ר.

לעילוי נשמת

ויקטור בן פורטונה (ד תשרי תשפ״ו)

הלל בן שפרה (ט׳ בתשרי)

חורשיד בת שפרה סיני (ט׳ בתשרי)

מרים בת שרה כוכבי (יב תשרי תשפ״ב)

זכריה בן מונבר וחביב חביבזדה (טו תשרי תשפ״ב)

שמעון בן בלור ושלום אליקמאל, (ט״ז תשרי תשס״ו)

אליעזר בן אברהם והלה גורא (ב חשוון תשפ״ה)

חי בן מאיר ורבקה מאירזדה (ג בחשון)

נעמי בת סופיה (ד׳ חשון תשפ״ד)

שלמה בן רוזה ועובדיה כהן (טו בחשון)

זרי בת אשר וחנה יוניסיאן (יז חשון)

דורה רבלינה נדלר (כה חשוון)

גליה בת בת-סיני (טז כסלו תשפ״ג)

ראובן בן רחל ומבורך דורון (יז בכסלו תשע״ח)

אדיט בת אברהם ולאה נח (כב כסלו)

לינור בת רונית ז״ל (כ״ה בכסלו)

אסתר בת זילפה בידמשגי (כו כסלו תשפ״ג)

זלפה בת שפרא ובבא אשר חביבי (כח כסלו)

כוכבה בת גזל נגר (ג׳ טבת תשפ״ג)

שפרה בת מולה אברהם (י טבת)

צמח בן אברהם אלבוקרק (י טבת)

אפרים בן טובה אסליזדה (טו טבת תשפ״ב)

אהטראם אסתר בת סלטנת וחי מאירזדה (כ׳ טבת תשפ״ד)

שאול עמי בן יחזקאל עקריב (כא טבת)

לעילוי נשמת

שמואל בן מסעודה שמלי (שבט תשפ״ה)

חיים הירש בן מאיר שלייפר (יב שבט)

ווילִיאם שלום בן ג׳ולי שבה וראובן טויטו (יב שבט תשפ״ב)

דוד בן חנה ויהודה כהן (כ שבט תשפ״ה)

מנחם אלעד בן נתן וצביה נחמני (כג בשבט תשע״ח)

מנשה מיכאל בן מלכה ויוסף ערוסי (ב אדר א תשפ״ד)

דליה סופר בת רחמים ונזימה ז״ל (ו אדר א תשפ״ב)

קוקה אדלה בת אנה ושמואל (ז אדר א, תשע״ט)

הלה בת משה ולובה גורא (י אדר א תשפ״ב)

רבקה בת שרה שוכהנדלר (י אדר ב תשפ״ד)

ברוניה בת מנשה ורייזל בוקרצקי (יד אדר ב)

מרים בת צבי״ה משה (יד אדר ב תשע״ט)

דן שמילוביץ׳ (יט אדר ב)

משה (מקס) בן יפה וזכריה צנטנר (כג אדר)

סנו בת אלל (כד אדר)

אברי אברהם בן מלכה (כו אדר תשפ״ג)

יובל בן יהודה ויהודית ביטון (כח אדר תשע״ז)

מיכאל בן יפת ושרה שוקר (ח ניסן תשע״ט)

יהושע בן רצון לוי (ט ניסן תשע״ט)

סגולה בת בדרה (י״ב ניסן תשס״ז)

לאה לילי בת פייגה חנה אברבוך (יד ניסן)

עוז בן אתי ודוד ישראלי (יח ניסן תשנ״ז)

לאה נחום (כ ניסן תשע״ח)

מזל בת יהודה ושרי חביבי (כד ניסן)

מרים בת יהודה חלפון (ב אייר)

לעילוי נשמת

רינה בת רחל נעים (ט אייר)

קרול מזל הדסה בת גבי ציפורה (ט אייר תשפ״ה)

ירון בן אסתר ויעקב לוי (יא אייר תשע״ח)

שמעון בן סוליקה פחימה (יג אייר תשע״ח)

רוני רונה בת טלעת (כג אייר תשפ״א)

קדול (בלינה) בת קמל אלבוקרק (כז אייר)

מירית בת דבורה ז״ל (כ״ט באייר)

יחזקאל בן טובה עקריב (ה בסיון)

פולט בת נורית (יב סיון תשפ״ה)

לימור בת זהבה (יג סיוון)

מנחם בן שפרה (טז בסיון)

ענת בת בתיה ומיכאל פרקש (יח בסיון)

שלמה שלומי בן גרשון ומינה שנון (יח סיון)

ניסן בן שרה ויצחק סיני (כו סיון)

סרח בת לולו עקריב (ב תמוז)

אליהו בן לאה ויפת צברי (ח תמוז תשפ״ד)

נזימה בת שמחה צאיק (י תמוז תשפ״ה)

בנימין סעדה בן ברכוסה וחמוס (יב תמוז תשע״ח)

אורית בת נורית ואביגדור (טו תמוז תשפ״ד)

עליזה בת פנינה קינן (יז בתמוז)

עזת בת רחל ויצחק אליקמאל, (י״ט תמוז תשפ״ד)

חורחה לואיס בן מריאנה (כ תמוז תשפ״ה)

עילאי בן רחל מרסל, (כג תמוז תשפ״ה.)

לעילוי נשמת

סוניה קוגן בת רחל ולייב. ניצולת שואה ערירית שנפטרה בשיבה טובה בגיל 100, כ״ו בתמוז תשפ״ה.

אריֵה אֵריפָּעֵנֵיהֶ בן נָקהֶוויט, (א אב תשע״ה)

חיים בן מרים (ח׳ מנחם אב תשפ״ב)

חביבה בת אסתר וחיים צנטנר (י אב)

שמואל בן יהודה כהן (טו אב תשע״ח)

מוהטרם בת זילפה וחי (טז אב)

קמילה בת ויקטוריה (יט אב תשפ״ד)

דורית בת עליזה גרינפלד (כז אב)

סרח בת שפרה (כח אב)

אליעזר לייזר בן פייגה ודב פרימוביץ׳ (א אלול)

דרור כדורי בן רות סלימה בקל (א אלול תשפ״ג)

אליעזר בן יוסף ולילי אברבוך (ב אלול)

טל בת ליאנה (ז׳ אלול תשפ״ג)

מנשה בן מרים גולשני (ט אלול)

שיינדל ג׳נט יפה צנטנר (י אלול)

מולנַ בת זֶמֶמֹש, (י אלול תשע״ו)

יוחנן בן אלעזר (יג אלול)

אברהם בן רוזה ז״ל (י״ט באלול)

אסתר בת רחל ז״ל (כ באלול)

לעילוי נשמת

דסי אסתר הדסה בת רבקה

יעקב בן פרלה

יוסף בן סעידה

יוסף בן דז׳יוה

פרלה בת זימבול

יוסי בן רבקה

דוד אדוארד אביטל בן פרג׳י

עמנואל נדלר בן דורה רבלינה נדלר

נחמיה בן בנימין שמחה

מרדכי גרשון בן אביעזר

בנימין שמחה בן שאול ליב

שרה סלובי בת מאיר

מאיר בן נחמיה

עלקא בת יהושוע

אברהם בן יעקב

יכט בת אהרון יהודה

רחל בת צבי גדליהו

אביעזר בן דוד

ציבייה בת שרה

שאול בן ג׳ולייט

מאיר בן לולו

ונזכה לראות

בשנה הבאה
בירושלים הבנויה!

אָמֵן, כֵּן יְהִי רָצוֹן